

Kardeljeva pl. 4, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel.: +386 (0)1 58 05 105
fax: +386 (0)1 58 05 104

EVROPSKA DRUŽBOSLOVNA RAZISKAVA 2002

Zaključno raziskovalno poročilo

doc. dr. Brina Malnar

CRP konkurenčnost Slovenije 2001 - 2006
(V5 0581-01)

E-DOKUMENTI ESS 2002

Brina Malnar

Evropska družboslovna raziskava 2002

Izdajatelj in založnik:

Univerza v Ljubljani

Fakulteta za družbene vede - IDV

Center za raziskovanje javnega mnenja

in množičnih komunikacij

Urednik E-dokumentov SJM:

Slavko Kurdija

Delo je nastalo v okviru: CRP konkurenčnost Slovenije 2001 – 2006 (V5 0581-01)

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

316.774(497.4)

MALNAR, Brina

Evropska družboslovna raziskava 2002 [Elektronski vir] :

zaključno raziskovalno poročilo / Brina Malnar. - Ljubljana :

Fakulteta za družbene vede, IDV, Center za raziskovanje javnega

mnenja in množičnih komunikacij, 2004. - (CRP Konkurenčnost

Slovenije 2001-2006)

Način dostopa (URL): http://cjm.fdv.uni-lj.si/e-dokumenti_sjm/aESS2002_ELABORAT_mega.pdf

- Opis temelji na verziji z dne 27.01.2005

ISBN 961-235-186-4

218070784

KAZALO

1 ESS v kontekstu primerjalnega raziskovanja	5
1.1 Značilnosti in cilji projekta Evropska družboslovna raziskava.....	5
1.2 Nekaj napotkov za korektno analizo primerjalnih podatkov	6
1.3 Cilji in organizacija elaborata	8
2 Mediji in informacijska tehnologija	10
2.1 Spremljanje množičnih medijev.....	10
2.2 Spremljanje političnih tematik v množičnih medijih	12
2.3 Raba interneta, informacijska pismenost	13
3 Subjektivni indikatorji kakovosti življenja	15
3.1 Sreča, zadovoljstvo z življenjem.....	15
3.2 Zdravje	16
3.3 Kriminaliteta, občutek ogroženosti	17
4 Socialni kapital	20
4.1 Zaupanje soljudem	20
4.2 Družbena omrežja	22
4.3 Participacija v prostovoljnih organizacijah.....	24
4.4 Prostovoljna pomoč drugim	29
5 Politika in državljanstvo	30
5.1 Percepcija državljanske vloge	30
5.2 Zanimanje za politiko, samoocenjena politična kompetenca.....	32
5.3 Stališča o politikih.....	34
5.4 Zaupanje institucijam	36
5.5 Oblike politične participacije respondentov.....	38
5.6 Levo-desno samouvrščanje	43
5.7 Zadovoljstvo z delovanjem družbenih sistemov	44
5.8 Intervencionizem, neenakost, toleranca do socialnih manjšin, liberalnost, avtoritarnost, ekološke orientacije	47
5.9 Večnivojsko odločanje	51

6 Vrednote, vernost, verske prakse	55
6.1 Razvrščanje pomembnih vrednot	55
6.2 Vernost, veroizpoved, intimna vernost, verske prakse.....	59
7 Delo, zaposlitev, brezposelnost	62
7.1 Delovna aktivnost, zaposlovanje, samozaposlovanje	62
7.2 Delovni čas, delovne obremenitve v urah	64
7.3 Brezposelnost	65
7.4 Sindikalna organiziranost, demokratičnost sindikata.....	67
7.5 Zadovoljstvo pri delu, vpliv, avtonomija	68
8 Socioekonomske in sociodemografske značilnosti gospodinjstva	73
8.1 Geografska mobilnost / nemobilnost.....	73
8.2 Izobrazba, izobraževanje	74
8.3 Dohodek gospodinjstva	75
8.4 Zakonski stan, partnerstvo, oblike družinskih skupnosti	77
9 Modul o priseljencih	80
9.1 Sprejemanje različnih kategorij priseljencev	80
9.2 Zaželjene lastnosti priseljencev	82
9.3 Percepcija stroškov in koristi priseljevanja – socialnoekonomski vidiki.....	85
9.4 Percepcija stroškov in koristi priseljevanja – kultura; varnost.....	87
9.5 Percepcija stroškov in koristi priseljevanja – mednarodni vidik	89
9.6 Odnos do priseljencev- državljanske pravice.....	89
9.7 Odnos do priseljencev, stiki s priseljenci, socialna bližina / distanca... 91	
9.8 Odnos do kulturnega pluralizma	93
9.9 Odnos do pravne zaščite.....	95
9.10 Zaznava deleža priseljencev in tokov priseljevanja	95
9.11 Odnos do beguncev	96
10 Splošni deskriptivni vzorci	100
Priloga1: Primerjalni sumarnik ESS 2002	104
Priloga2: Vprašalnik ESS 2002	210

1. ESS V KONTEKSTU PRIMERJALNEGA RAZISKOVANJA

1.1 Značilnosti in cilji projekta Evropska družboslovna raziskava

Eno od velikih vprašanj našega časa je, kaj povezuje sodobne nacionalne države, če upoštevamo njihovo nenehno diferenciacijo, obsežne migracije in globalizacijo. Družboslovne znanosti skušajo pojasnjevati tak razvoj in ga tudi sousmerjati, pomagati razreševati probleme, ki iz tega izvirajo. Take naloge pa se ne morejo lotiti brez sistematičnih in dolgoročnih empiričnih raziskav teh pojavov. Med najbolj učinkovitimi mehanizmi družbenega samoopazovanja so družboslovne empirične raziskave.

V tem kontekstu je pglavitni cilj raziskovalne kooperacije Evropska družboslovna raziskava (ESS) kontinuirano in sistematično opazovanje pomembnih stanj in procesov v evropskih družbah, zato je projekt tudi longitudinalno zasnovan. Namen ESS je merjenje družbene 'klime, ne 'vremena', torej dolgoročnih trendov, ne začasnih kratkoročnih nihanj. Zbrani podatki naj bi zagotavljali kakovostno analitično podlago za družboslovce in oblikovalce politik na evropski in nacionalnih ravneh, še zlasti zato, ker je metodologija raziskave ESS med vsemi tovrstnimi mednarodnimi projekti najbolj kakovostna in dosledna kar zadeva raven standardizacije. Raziskava v vseh država poteka na način osebnega intervjuja, vse faze meritve pa so dosledno nadzorovane in obsežno dokumentirane. Posledično lahko pričakujemo tudi visoko mednarodno veljavnost meritve in s tem preseganje doslej zakoreninjenih ovir pri primerljivosti podatkov mednarodnih raziskav. Pomemben stranski učinek projekta ESS je tako tudi razvoj in promocija mednarodnih metodoloških standardov družboslovnih raziskav.

V slovenskem kontekstu je pomen raziskave ESS v pridobivanju zanesljivih indikatorjev stanja in dinamike za različna družbena področja, ter možnosti sistematične primerjave slovenskih kazalcev s kazalci drugih evropskih družb. Podatki omogočajo analitično umeščanje Slovenije v evropski primerjalni kontekst, kar je dobrodošlo tako za akademske šudije, kot za aplikativne namene na različnih področjih družbenih politik. Velja tudi nasprotno. Z vključitvijo slovenskih podatkov v mednarodno datoteko so ti dostopni raziskovalcem po Evropi in širše, ki na ta način Slovenijo vključijo v svoje analize in teoretične modele in s tem povečajo njihovo spoznavno vrednost za naš prostor. Poleg vsebinskih koristi projekt ESS ustvarja tudi pretok metodološkega znanja tako v raziskovalno kot pedagoško sfero in krepi akademski socialni kapital raziskovalcev, ki sodelujejo v tej in drugih podobnih raziskavah.

Prva meritev raziskave ESS je potekala leta 2002 v 22 evropskih državah, večinoma članicah Evropske Unije. Veliko število vključenih držav je eden od pogojev za širok primerjalni domet raziskave. Datoteka ESS nikoli ni bila namenjena omejeni uporabi v zaprti skupini analitikov, pač pa je brezplačno dostopna vsem potencialnim uporabnikom. Potencialne uporabnike pa lahko razvrstimo v tri pglavitne skupine. 1) Znanstvena in visokošolska skupnost, katere člani podatke uporabljajo pri svojem analitično-raziskovalnem in pedagoškem delu. Med najbolj množičnimi uporabniki rezultatov so predavatelji in študentje na družboslovnih fakultetah pri predmetih, ki se ukvarjajo z dinamiko sodobnih družb in metodami družboslovnega raziskovanja¹. 2) Politika in javna uprava, ki ji rezultati lahko služijo kot informacijska podlaga in teoretsko ozadje za identifikaciji družbeno in politično relevantnih problemov, za oblikovanje političnih strategij in ukrepov ter načrtovanje akcij obveščanja ali ozaveščanja javnosti. 3) Širša javnost in mediji, ki se lahko seznanijo z rezultati družboslovnih opazovanj procesih v slovenski družbi ter s stališči različnih družbenih skupin do teh procesov.

¹ Statistika Centralne koordinacije ESS pokaže, da je v času enega leta datotekao ESS preko internetne povezave uporabljalo (on-line obdelave ali prenos datoteke) več sto uporabnikov iz Slovenije, med njimi mnogo študentov za potrebe svojih (bodočih) diplomskih nalog.

Mednarodno koordinacijo projekta financira evropska komisija, slovenski del raziskave pa so v obdobju 2001 - 2004 finančno omogočili Ministrstvo za znanost šolstvo in šport, Ministrstvo za družino, delo in socialne zadeve, Urad za makroekonomske analize in razvoj ter Služba vlade za evropske zadeve.

1.2 Nekaj napotkov za korektno analizo primerjalnih podatkov

Poglavitni cilj primerjalnega raziskovanja je dokaj samoumeven - primerjava, iskanje razlik in podobnosti med družbami. Prva raven uvida je deskriptivni izris razlik in podobnosti, kar je tudi poglavitni namen tega elaborata. Druga raven je pojasnjevanje opaženih razlik in podobnosti, ki zahteva poglobljeno znanstveno analizo oz. preverjanje posameznih hipotez, kar je priložnost za zainteresirane analitike tako v akademskem okolju kot širše. Razlaga razlik nas privede do globjega razumevanja družbene realnosti in družbenih zakonitosti, ne nazadnje tudi do preverjanja teorij o družbi, njihove splošne veljavnosti, univerzalnosti. V tem pogledu je primerjalno raziskovanje paralela naravoslovnemu eksperimentu. Omogoča nam, da nek indikator opazujemo v različnih makro-strukturnih kontekstih, ki jih na nacionalni ravni ni mogoče varirati (ekonomija, kultura, vernost, zgodovina). Tovrstne primerjave omogočajo nove analitične uvide in preprečujejo teoretski etnocentrizem. Obenem interpretacija primerjalnih podatkov zahteva določeno dodatno analitično previdnost, saj je analiza v mednarodnem kontekstu kompleksnejša kot na ravni posamične družbe.

Enota opazovanja v mednarodnem primerjalnem raziskovanju je praviloma država. Razlog je predvsem vsebinski, saj mnogi pojavi, ki nas zanimajo sovpadajo z okvirom države: politični sistem, nacionalna ekonomija, zakoni, institucije, sistem blaginje. Pogosto, a ne vedno, z okvirom države sovpadajo tudi etnična pripadnost, jezik, kultura, tradicije. Izbira države kot privilegirane enote analize ima tako prednosti kot slabosti. Države se lahko zelo razlikujejo glede na stopnjo notranje homogenosti. Tako je država vsebinsko lahko precej nesmiseln okvir za določeno vrsto analize, če so razlike znotraj države večje kot med državami, če pojmi 'družba', 'narod', 'kultura' z njo ne sovpadajo, če gre za velike razlike med regijami (navedemo lahko primer nekdanje Jugoslavije, kjer povprečje Slovenije in Kosova nikjer ni predstavljalo dejanske družbene realnosti). Agregatni izid na ravni države moramo torej jemati kot neko povprečje, ki lahko dobro opisuje prevladujočo situacijo v državi, če je ta notranje homogena, ali pa tudi zelo slabo, če je heterogena. Tu je treba predvsem paziti, da vzrokov razlik med stališči ne iščemo pavšalno v 'razlikah v kulturi', pač pa pri pojasnjevalni ravni analize dejansko natančno raziščemo, zakaj v resnici gre. Lahko gre za razlike v institucionalnih rešitvah ali pa dogodkih v političnem, ekonomskem ali drugem okolju (npr. ekološka nesreča, prisotnost etničnih konfliktov ipd). Razlaga razlik in podobnosti v primerjalnem raziskovanju mora biti zato podvržena kompleksnemu postopku preverjanja.

Bistvo kvantitativne (anketne) meritve je v načelu 'standardizacije', kar pomeni oblikovanje vprašanj in odgovornih možnosti, za katere predpostavljamo, da imajo enak pomen za vse anketirance. Le tako lahko namreč vemo, da razlike v podatkih res izvirajo iz razlik v odnosu do pojavnosti in ne iz razlik v razumevanju, interpretaciji vprašanja na strani anketirancev. Standardizacija je pogosto težko dosegljiv cilj že na nacionalni ravni (za širšo razpravo glej npr. Uhan 1998 ali Štebe 1996), mednarodne empirične raziskave pa dodajo temu problemu še dodatne razsežnosti. Upoštevati moramo dejstvo, da je raven standardizacije instrumenta pri mednarodnih raziskavah nekoliko nižja, saj jo do določene mere vedno onemogočajo razlike v jeziku, kulturi, strukturnih značilnostih družb, kjer imajo anketiranci različno izhodišče pri odgovarjanju na načeloma enako vprašanje (Davis, Mohler, Smith 1994)

Na splošno zato velja, da moramo, kadar odkrijemo velike ali presenetljive razlike med državami, najprej izključiti metodološke dejavnike. Pogosto se namreč zgodi, da gre pri dobljenih razlikah za metodološki artefakt, npr. neustrezen prevod, napačno obrnjeno lestvico ali učinek družbenega konteksta. Pri vsebinski razlagi razlik, zlasti vzrokov zanje, nam zato lahko bistveno pomagajo informacije nacionalnih ekspertov iz držav, ki so predmet analize. V ta namen bolj poglobljene primerjalne študije praviloma vključujejo

majhno število držav za katere pridobimo intenzivne informacije - ključne socialnoekonomske in institucionalne kazalce, kulturne značilnosti, politični kontekst ipd. - in tu sodelovanje z nacionalnimi analitiki omogoča hitre in ključne uvide v konkretno situacijo neke družbe.

Drugače je, če nam gre za pretežno deskriptivne cilje, tako kot v pričujočem elaboratu, kjer želimo med seboj primerjati veliko število držav in ugotavljati splošne vzorce razlik in podobnosti, ter zgolj nakazati možne razlage opaženih razlik. Na tej ravni analize poglobljeno poznavanje vsake od držav (še) ni potrebno. Evropska družboslovna raziskava skuša s svojo dokumentacijo čim bolj servisirati analitika, ki bi rad v zvezi z nekim raziskovalnim problemom kvalificirano primerjal širši nabor držav, pri čemer pa se (še) ne želi spuščati v globinske študije primera. Prav zato je poleg nacionalnih datotek na voljo tudi veliko spremnih podatkov, ki v ključnih obrisih opišejo vsako od vključenih družb – njene ekonomske, politične, etnične, religiozne, socialne značilnosti, kot tudi informacijo o družbenih dogodkih v času raziskave. Ti podatki, zbrani na enem mestu, analitiku omogočijo hiter pregled nad poglavitnimi značilnostmi velikega števila držav in verjetno je, da bo že iz teh podatkov lahko kvalificirano sklepal, katere spremenljivke bi lahko pojasnile nek vzorec razvrščanja držav, tj. postavil hipotezo za naslednjo, znanstveno raven analize.

Zaradi kompleksnosti učinkov v mednarodnem okolju moramo torej na splošno vnesti previdnost v interpretacije mednacionalnih razlik. Predvsem ne smemo pripisovati prevelike teže majhnim razlikam med deželami v frekvenčnih distribucijah enega samega vprašanja. Namesto tega mora biti poudarek na širših vzorcih značilnosti, ki bolj zanesljivo govorijo o tem, v kakšnem odnosu so si različni sklopi mnenjskih kazalcev med seboj. Vse velike razlike ali posamična izrazita odstopanjem od pričakovanega vzorca moramo natančno preveriti in potrditi, predno jim podelimo status znanstvenega spoznanja. Takšne primere moramo jemati predvsem kot dokaz potrebnosti podrobnejšega raziskovanja v tej smeri.

Na splošno moramo predvsem pri vzročnem pojasnjevanju ugotovljenih razlik med državami posvetiti veliko pozornost tako družbenemu kontekstu kot strukturnim značilnostim družb. Razlike v stališčih so lahko na primer posledica razlik v demografski strukturi in ne kulturnih ali političnih značilnosti prostora. Mogoče je tudi, da je nek nepričakovan podatek močno določen s kratkoročnim dogajanjem, ki je stališča 'zanihal' iz neke 'normalne' dolgoročne vrednosti. Velja omeniti, da je v mednarodnem primerjalnem raziskovanju lahko problematična tudi razlaga podobnosti. Včasih so lahko površinske podobnosti tudi posledica povsem različnih vzrokov, zato ne moremo samodejno predpostaviti, da so opažene podobnosti v skupini držav tudi posledica enakih vzrokov. Na primer, velik pomen družine v dveh družbah je lahko v eni posledica ideoloških vzrokov, v drugi pa ekonomskih.

Navsezadnje je dobro uporabnike opozoriti na omejitve, s katerimi se na splošno soočamo pri mednarodnih anketnih raziskavah. Mednarodne raziskave morajo delati kompromise že takrat, ko skušajo določiti skupne koncepte, ki jih je sploh mogoče enoznačno meriti v različnih deželah in kulturah. Na primerjalni ravni je torej mogoče v standardizirani obliki opazovati le omejeno število pojavov, predvsem pa le določene vidike teh pojavov, pogosto tudi na dokaj splošni ravni. Značilen primer je npr. koncept diskriminacije, ki ga je zelo težko standardizirno operacionalizirati v mednarodnem merilu. Mednarodna anketna raziskava torej neko tematiko lahko obdela le do ravni najnižjega skupnega imenovalca glede na značilnosti držav, vključenih v projekt.

1.3 Cilji in organizacija elaborata

Namen pričujočega elaborata je čim bolj približati podatke raziskave ESS vsem skupinam potencialnih uporabnikov, predvsem s tem, da jim da:

- širok in sistematičen pregled nad vključenimi indikatorji, ki pokrivajo obsežno družboslovno polje, njihova širša sociološka umestitev ter metodološko ovrednotenje
- pregled nad osnovnimi vzorci primerjalnih rezultatov in grupiranjem držav
- nakazovanje možne razlage ter potencialno zanimivih izhodišč za nadaljnjo analizo, ki jo vsem analitikom omogoča nabor primerjalnih podatkov prvega vala raziskave ESS 2002
- oris specifičnih značilnosti Slovenije v evropskem kontekstu znotraj horizonta posameznih uporabljenih indikatorjev

Kot tak naj bi elaborat služil kot učinkovito in pregledno za nadaljnje poglobljene študije analitikov z različnih družboslovnih področij. Vprašalnik ESS 2002 je vključeval večje število tematskih sklopov, ki si v elaboratu sledijo na naslednji način:

- Mediji in informacijska tehnologija
- Subjektivni indikatorji kakovosti življenja
- Socialni kapital
- Politika in državljanstvo
- Vrednote, vernost, verske prakse
- Delo, zaposlitev, brezposelnost
- Socioekonomske in sociodemografske značilnosti gospodinjstva
- Modul o priseljencih
- Splošni deskriptivni vzorci

Način prikaza in analize

- Elaborat je organiziran tako, da je posamezen indikator ali pa skupina indikatorjev najprej uvrščena v določeno družboslovno področje, kar naj bi bilo v pomoč uporabnikom pri izbiri kazalcev za njihova analitična področja. Seveda pa predlagana uvrstitev ni edina možna, saj sekundarna analiza vedno ponuja tudi izvirne možnosti aplikacije kazalca.
- Pri vsakem kazalcu je podan ilustrativni prikaz distribucije za 21 držav, ki skuša čim bolj učinkovito opisati ključno značilnost, ki jo ta indikator na univariantni ravni pokaže. Temu sledi deskriptivna analiza kazalca za slovenski in evropski prostor. Prikaz v primeru indikatorjev merjenih z nominalnimi in ordinalnimi (besednimi) lestvicami temelji na odstotnih distribucijah, v primeru indikatorjev merjenih s številčnimi lestvicami pa na povprečnih vrednostih za posamezno državo. Prikazani so vzorci razvrščanja držav znotraj odstotkovnih decilov ali desetih stopenj merske lestvice. Dejanske vrednosti je mogoče videti v priloženih sumarnih tabelah.
- V analizo je vključena velika večina indikatorjev iz vprašalnika ESS 2002, z izjemo nekaterih tehničnih ali izrazito strukturnih indikatorjev, za katere so distribucije na voljo v datoteki.
- Elaborat temelji na podvzorcu odločenih respondentov. Opcije 'ne vem', 'brez odgovora' so torej zaradi večje vsebinske preglednosti iz prikaza izključene.
- Vsi analizirani podatki so obteženi za vzorčno utež, kar je obvezna praksa pri analizi podatkov raziskave ESS, saj se v primeru nekaterih držav ali indikatorjev obteženi in neobteženi podatki lahko bistveno razlikujejo.

- Dostop do datoteke je brezplačen na domeni: <http://ess.nsd.uib.no>.

Tabela vzorčnih značilnosti v analizo vključenih držav²:

	država	okrajšava	vzorec N =	% ESS vzorca
1.	Avstrija	AT	2257	5,3
2.	Belgija	BE	1899	4,5
3.	Švica	CH	2039	4,8
4.	Češka	CZ	1360	3,2
5.	Nemčija	DE	2919	6,9
6.	Danska	DK	1506	3,6
7.	Španija	ES	1729	4,1
8.	Finska	FI	2000	4,7
9.	Francija	FR	1503	3,5
10.	V. Britanija	GB	2052	4,8
11.	Grčija	GR	2566	6,1
12.	Madžarska	HU	1685	4,0
13.	Irska	IE	2046	4,8
14.	Izrael	IL	2499	5,9
15.	Italija	IT	1207	2,8
16.	Luksemburg	LU	1552	3,7
17.	Nizozemska	NL	2364	5,6
18.	Norveška	NO	2036	4,8
19.	Poljska	PL	2110	5,0
20.	Portugalska	PT	1511	3,6
21.	Švedska	SE	1999	4,7
22.	Slovenija	SI	1519	3,6
		ESS - skupaj	42358	

² Zaradi praktičnih razlogov Luksemburg v deskriptivno analizo rezultatov ni bil vključen. Podatki za to državo so na voljo v datoteki.

2. MEDIJI IN INFORMACIJSKA TEHNOLOGIJA

2.1 Spremljanje množičnih medijev

širše področje: alokacija prostega časa; množična kultura;

Prva tematika, ki jo je vprašalnik ESS 2002 meril je bilo spremljanje množičnih medijev – televizije, radia in časopisov. Na tem področju je bil v zadnjih desetletjih 20. stoletja najbolj pomemben trend naraščajoč vpliv televizije. Danes ima v evropskih državah takorekoč vsako gospodinjstvo TV sprejemnik, televizija postaja, gledano vsaj z vidika potrošnje časa, eden od poglobitnih socializatorjev mladine, prav tako tudi eden poglobitnih načinov preživljanja prostega časa.

Strokovne polemike pa se osredotočajo predvsem na dva vidika vpliva televizije na občinstvo. Prvi je potencial učenja nasilja, kjer kljub izpostavljenosti povezave med medijskim in družbenim nasiljem tako s strani politike kot medijske teorije še ni znanstveno verodostojnega dokaza o obstoju preprostega vzročnega razmerja med nasiljem v medijih in nasiljem v družbi. Drugi vidik pa je konstrukcija informacij in družbene realnosti nasploh, kjer mediji na način selekcije in poudarkov lahko močno vplivajo na odnos javnosti do družbenih dogodkov.

A1	Prosimo ocenite, koliko časa na dan gledate televizijo na običajen dan v tednu?			
	<i>Ilustrativni prikaz: Delež tistih, ki gledajo TV več kot 2 uri dnevno (5+6+7) (%)</i>			
	0-9%		50-59	CZ, ES, GR, IE, NL
	10-19		60-69	GB
	20-29	SI, CH	70-79	
	30-39	AT, FI, NO, SE	80-89	
	40-49	BE, DE, DK, FR, HU, IL, IT, PL, PT	90-100	

Za ilustrativni prikaz smo izbrali deleže respondentov, ki televizijo gledajo več kot 2 uri dnevno, kar že predstavlja opazen delež dnevne porabe prostega časa. Razpon obsega intenzivnih gledalcev je kar velik, saj se države razvrščajo od tretjega do sedmega decila. Kot kaže tabela je največ ekstenzivnih gledalcev televizije v Veliki Britaniji, saj je tam delež respondentov, ki jo gledajo več kot 2 uri dnevno 61%, (glej sumarne tabele v prilogi).

Slovenija se skupaj s Švico kot edina znajde v tretjem decilu, saj je delež respondentov, ki pri nas gledajo televizijo več kot 2 uri dnevno 28%. V Sloveniji sicer največ ljudi gleda televizijo od uro do dve uri dnevno, s čimer se naš prostor ne uvršča med izrazito televizijske. Primerjalno gledano spremljanje televizije pri nas predstavlja sorazmerno manj pogosto pristočasno dejavnost kot v večini drugih v raziskavo vključenih držav. Zanimivo bi bilo raziskati, zakaj je temu tako, oziroma katere so alternativne dejavnosti tršenja prostega časa, še zlasti glede na to, da je Slovenija nizko kar zadeva vse vrste participacije (politika, prostovoljne organizacije), kot bomo videli kasneje.

Sorazmerno nižje deleže ekstenzivnega gledanja imajo tudi skandinavske dežele, kjer se deleži teh respondentov gibljejo med 30 in 40%. Omenimo lahko še, da so deleži (skoraj) negledalcev, tj. takih ki televizije ne gledajo ali pa jo gledajo manj kot pol ure dnevno prav tako najvišji v Švici (20%), ter Sloveniji in Avstriji (15%), medtem ko je v Veliki Britaniji ta delež le 4%.

Razlike s zanimive v luči že omenjenih kultivacijskih učinkov televizije, saj lahko pričakujemo, da so v državah, kjer ljudje povprečno manj časa gledajo televizijo ti ustrezno manjši. Vrednotenje tega izida pa je seveda odvisno od tega, kakšne kultivacijske učinke televiziji pripisujemo – negativne ali pa morda pozitivne.

A3	Koliko časa na dan poslušate radio na običajen dan v tednu?			
	<i>Ilustrativni prikaz: Delež tistih, ki poslušajo radio več kot 1 uro dnevno (3-7) (%)</i>			
	0-9		50-59	AT, BE, CZ, DE, DK, ES, HU, SI
	10-19		60-69	IE
	20-29		70-79	
	30-39	IT, PT, SE	80-89	
	40-49	CH, FI, FR, GB, IL, NL, NO, PL	90-100	

Pri radijskem mediju smo za ilustrativni prikaz vzeli delež respondentov, ki radio poslušajo vsaj uro ali več dnevno. Pokaže se, da je takih največ na Irskem (67%), Slovenija pa se nahaja v šestem decilu (51%). Razpon deleža te skupine sega od četrtega do sedmega decila, v večina držav pa je delež respondentov, ki poslušajo radio vsaj uro na dan med 40 in 60%. Podatki pokažejo tudi razlike znotraj držav, kjer se pogosto oblikujeta dve skupini. Ena večja skupina poslušata radio manj kot uro dnevno, kar se verjetno v veliki meri veže na dnevne potovalne vzorce (avtomobil), druga velika skupina pa radio poslušata več ur dnevno in pri njih gre verjetno za bolj stacionarne vzorce bivanja (gospodinje, upokojnenci, brezposelni ipd).

Deleži popolnih neposlušalcev so najnižji na Irskem (le 7%), najvišji pa v Grčiji (40%), Španiji, Italiji in Portugalski (nad 30%). Kaže se torej določena specifičnost južnoevropskih dežel v tem pogledu. Deleži najbolj ekstenzivnih poslušalcev (nad 3 ure) pa so najvišji na Danskem, Madžarskem in Češkem (okoli 30%). V Sloveniji je delež neposlušalcev 12%, delež ekstenzivnih poslušalcev pa dokaj visok (25%). Vzorci poslušanja radia med evropskimi državami so si torej dokaj različni.

A5	Koliko časa na dan berete časopise na običajen dan v tednu?			
	<i>Ilustrativni prikaz: Delež tistih, ki berejo časopise več kot pol ure dnevno (2-7) (%)</i>			
	0-9		50-59	CH, FI, IE, NL, SE
	10-19		60-69	NO
	20-29	GR, PL, PT	70-79	
	30-39	BE, ES, FR, IT	80-89	
	40-49	AT, CZ, DE, DK, GB, HU, IL, SI	90-100	

Tretji in zadnji opazovani množični medij so bili časopisi. Vzorci tovrstnih bralnih navad po Evropi so še bolj raznoliki kot pri prejšnjih dveh medijih. V ilustrativnem prikazu vidimo, kakšni so v posamezni državi deleži respondentov, ki berejo časopise vsaj pol ure dnevno ali več. Gre za dokaj nizko mejo, kljub temu pa se deleži takšnih (recimo aktivnih) bralcev v Grčiji, na Portugalskem in na Poljskem gibljejo le med 20-30%. Povsem drugače je na Norveškem, kjer 68% ljudi bere časopise vsaj pol ure dnevno, visoki deleži pa so tudi v drugih skandinavskih državah ter Švici in Nizozemski. Če branje časopisov pogojno opredelimo kot kognitivno zahtevnejšo dejavnost od gledanja TV ali poslušanja radia bi lahko rezultat razumeli tudi kot indikator višje državljske participativnosti v teh deželah. V Sloveniji je delež ljudi, ki časopise berejo več kot pol ure dnevno 40%, kar nas uvršča v sredino empirične distribucije držav.

Deleži popolnih nebralcev časopisov so zelo visoki v južnoevropskih državah, zlasti v Grčiji (kar 63%), v Španiji, Franciji, Italiji, Poljski in Portugalski in Belgiji pa se gibljejo med 30 in 45%. Nasprotno je na Norveškem le 4% respondentov, ki časopisov ne berejo, pod 10% jih je tudi na Švedskem in Finskem. Razlike so torej res velike in vsaj kar zadeva časopise nakazujejo na obstoj zelo različnih medijskih okolij in tradicij.

2.2 Spremljanje političnih tematik v množičnih medijih širše področje: politična participacija; politična kultura;

A2	Ponovno povejte za običajen dan v tednu, koliko od časa, ki ga porabite za gledanje televizije, gledate poročila ali oddaje s politično tematiko oziroma tematiko aktualnih dogodkov?		
	<i>Ilustrativni prikaz: Delež tistih, ki gledajo TV poročila več kot pol ure dnevno (2-7) (%) (filter: populacija, ki gleda TV)</i>		
	0-9	50-59	AT, CH, DE, GR, HU, SI
	10-19	60-69	BE, CZ, ES, FI, FR, GB, IE, IL, PL, SE
	20-29	70-79	DK, IT, NL, NO, PT,
	30-39	80-89	
	40-49	90-100	

Za vsakega od treh vrst medijev je bilo zastavljeno tudi vprašanje, kolikšen delež spremljanja predstavljajo politično informativne oddaje. Na ta način skušamo dobiti predstavo o tem, koliko se prebivalstvo posamezne države preko medijev aktivno informira o političnem dogajanju, kar je eden od vidikov politične participacije, oziroma eden od elementov aktivnega državljanstva. Ob tem moramo upoštevati, da gre tu le za tisto podpopulacijo respondentov, ki nek medij sploh spremlja. Poleg tega se tu puščamo ob strani specifično kakovost in ustroj politično-informativnih programov.

V prikazu smo vzeli sorazmerno nizko mejo, namreč spremljanje informativnih oddaj na televizij vsaj pol ure dnevno (lahko gre seveda tudi za bistveno daljši čas, a pol ure je minimalna spodnja meja). Pokaže se, da nadpolovični deleži gledalcev televizije po evropskih državah spremljajo politične tematike vsaj pol ure dnevno. Največji deleži, med 70 in 80% so zopet v Skandinaviji, pridružita pa se ju tudi Italija in Porugalska.

V Sloveniji 55% rednih TV gledalcev vsaj pol ure dnevno spremlja politične vsebine, skoraj polovica jih torej ne, ali pa manj kot toliko časa. Rezultati tako pokažejo, da politične vsebine ne dosežejo (ali pa le v manjši meri) med 20-50% TV gledalcev po Evropi, ker jih po lastni izbiri ne spremljajo.

A4	In koliko časa na običajen dan v tednu na radiu poslušate poročila ali oddaje s politično tematiko, oziroma tematiko aktualnih dogodkov?		
	<i>Ilustrativni prikaz: Delež tistih, ki poslušajo radijska poročila več kot pol ure dnevno (2-7) (%) (filter: populacija ki posluša radio)</i>		
	0-9	50-59	IE
	10-19	60-69	
	20-29	70-79	GR, IT
	30-39	80-89	CH, DE, FI, FR, GB, PT, SE, SI
	40-49	90-100	AT, BE, CZ, DK, ES, HU, IL, NL, NO, PL

Že na prvi pogled lahko vidimo, da so deleži respondentov, ki vsaj pol ure dnevno spremljajo politične vsebine na radiu precej nižji kot na televiziji, saj se v primeru televizije gibljejo v razponu 50-80%, v primeru radia pa 20-60%. V Grčiji denimo le 21% radijskih poslušalcev spremlja politiko vsaj pol ure dnevno, medtem ko je na Irskem takih največ (54%). V večini ostalih držav se delež giblje med 30 in 50% (Slovenija 35%). Radio je torej v nekaterih družbah sorazmerno pomemben kanal političnega informiranja, v nekaterih pa bistveno manj. Na splošno pa je, vsaj po ekstenzivnem merilu (poraba časa), manj pomemben od televizije.

A6	In koliko tega časa porabite za branje o politiki oziroma aktualnih dogodkih?		
	<i>Ilustrativni prikaz: Delež tistih, ki v časopisih berejo o politiki več kot pol ure dnevno (2-7) (%) (filter: populacija ki bere časopise)</i>		
	0-9		50-59
	10-19	SI	60-69
	20-29	AT, BE, CH, CZ, DE, ES, FI, FR, GB, GR, HU, IT, PT, SE	70-79
	30-39	DK, IE, IL, NL, NO, PL	80-89
	40-49		90-100

Zopet lahko opazimo, da je pomen časopisov za spremljanje političnega dogajanja še nekoliko manjši od, saj se deleži respondentov, ki se dnevno preko časopisov vsaj pol ure informirajo o politiki v večini držav gibljejo med 20 in 30%, v šestih pa med 30 in 40%. Ob tem gre seveda zgolj za populaciji, ki časopise bere in ki je v nekaterih državah zelo majhna. Najnižji delež politično zainteresiranih bralcev je prav v Sloveniji (le 14%). Iz samega podatka o branju časopisov torej še ne moremo sklepati, da ti s svojimi političnimi vsebinami dosežejo bralce.

Povzamemo lahko, da se kot najpomembnejši politično-informativni medij na splošno pokaže televizija (50-80% politično zainteresiranih gledalcev), sledi ji radio (20-60% politično zainteresiranih poslušalcev) ter nato časopisi (10-40% politično zainteresiranih bralcev). Seveda je politična informiranost posameznika seštevek spremljanja vseh vrst medijev in če bi želeli dobiti celovit vpogled v vzorce in celoten obseg spremljanja političnih vsebin bi morali opazovati kumulativni učinek vseh treh medijev pri vsakem respondentu.

2.3 Raba interneta, informacijska pismenost

širše področje: kulturni kapital; inovacije v materialni kulturi; družbeni standard; standard gospodinjstva;

V zvezi z rabo novih informacijskih tehnologij se pogosto uporablja pojem digitalni razkorak, ki označuje ločnico med delom populacije, ki te tehnologije uporablja in delom, ki jih ne. Ta ločnica pri rabi interneta navadno poteka po socialnoekonomskih, geografskih, izobrazbenih, vedenjskih in generacijskih dejavnikih (Dolničar in sodelavci, 2002:85). Digitalni razkorak ima dve ravni. Prva je razlika med tistimi, ki internet uporabljajo in tistimi, ki ga ne, druga raven pa so razlike znotraj skupine neuporabnikov. Ta skupina se deli najprej na tiste, za katere internet ima določeno vrednost, a jih pri uporabi ovirajo stroški ali pomanjkanje tehničnih spretnosti, drugi segment pa so tisti, ki jih internet ne zanima, ima zanje zelo majhno ali nikakršno vrednost. Njih lahko pritegne k potencialni uporabi predvsem sprememba vsebin oziroma možnosti aplikacij. Tretja je skupina, ki nima niti interesa niti tehničnih in socialnih kompetenc za uporabo interneta (2002: 86).

Mnogi avtorji pričakujejo, da bo razmah interneta v polje političnega življenja vnesel bolj direktno obliko demokracije, vendar pa raven dostopa tega še ne omogoča. Zaenkrat je internet prej prostor novih oblik izključevanja in neenakosti, predvsem po socialno demografskih ločnicah kot so spol, starost, dohodek, izobrazba (Oblak 2002:109)

A7	Kako pogosto <u>za osebno rabo</u> uporabljate internet - svetovni splet ali elektronsko pošto - bodisi doma, bodisi v službi?			
	<i>Ilustrativni prikaz: Delež tistih, ki uporabljajo internet večkrat tedensko ali dnevno (6-7) (%)</i>			
	0-9	GR	50-59	DK
	10-19	CZ, ES, HU, IT, PL, PT	60-69	
	20-29	FR, IE, SI	70-79	
	30-39	AT, BE, FI, GB, IL,	80-89	
	40-49	CH, NL, NO, SE	90-100	

Zelo velike razlike med evropskimi državami se pokažejo že na ravni dostopa do interneta. Da doma in v službi do interneta nima dostopa (leta 2002) navaja 74% Grkov, od 60-63% Špancev, Poljakov in Portugalcev, 54% Madžarov in 45-50% Čehov, Francozov in Italijanov. V večini ostalih držav dostopa do interneta nima od 20-35% respondentov, v Sloveniji 21%, kar nas po dostopu uvršča zelo visoko.

V ilustrativnem prikazu je delež respondentov, ki v vsaki od držav internet redno in aktivno uporabljajo, torej vsaj nekajkrat tedensko. Ta delež je zelo visok na Danskem (50%), v preostali Skandinaviji ter Švici in Nizozemski pa je med 40 in 50%. V Sloveniji je delež 21% kar pomeni, da potencial sorazmerno dobrega dostopa do interneta iz različnih razlogov ni maksimalno izkoriščen (nezanimanje, tehnična nepismenost, neznanje jezikov ipd.). Slovenija ima namreč glede samega dostopa izrazito prednost pred drugimi tremi tranzicijskimi državami (Češka, Madžarska, Poljska), pri deležu internetno aktivne populacije pa se razlika precej zmanjša.

3. SUBJEKTIVNI INDIKATORJI KAKOVOSTI ŽIVLJENJA

3.1 Sreča, zadovoljstvo z življenjem; širše področje: subjektivna zaznava kakovosti življenja;

Z raziskavami sreče in življenjskega zadovoljstva se je sociologija odzvala na nove usmeritve na področju socialnih politik, ki so temeljile na spoznanju, da zgolj s povečevanjem količine materialnih dobrin in političnim uravnavanjem njihove porazdelitve ni mogoče zagotoviti »kvalitetnega življenja« čim večjemu številu državljanov. Na začetku je bila raziskovalna pozornost usmerjena bolj na objektivne kot subjektivne vidike kvalitete življenja. To je pomenilo, da se je kvaliteta življenja »ugotavljala s satisfaktorji, to je z dobrinami in storitvami, ki so ljudem dostopne in jih lahko mobilizirajo za zadovoljevanje svojih potreb, niso pa merili njihove satisfakcije, to je stopnje zadovoljenosti potreb« (Antončič, Boh 1991: 13). Z razširitvijo raziskovanja na subjektivne vidike kvalitete življenja pa je v sociološko raziskovanje stopil tudi pojem sreče, ki je bil najpogosteje razumljen kot ekvivalent splošnega zadovoljstva z življenjem ali subjektivne blaginje.

Čeprav je sreča na prvi pogled izrazito subjektivni občutek, je z Durkheimovega vidika predvsem kolektivno občutje. Raziskave, ki so bile opravljene v preteklih desetletjih, kažejo, da se prebivalci gospodarsko manj razvitih družb – v primerjavi z razvitimi - »zavedajo deprivacije, so mnogo bolj zaskrbljeni v zvezi zadovoljevanjem zahtev vsakdanjega življenja in je zanje na splošno manj verjeten občutek zadovoljstva z življenjem oziroma občutek, da je njihovo življenje srečno« (Inkeles 1993). V gospodarsko manj razvitih družbah te občutke določa predvsem ekonomska blaginja, v družbah relativnega obilja pa zlasti enakost med spoloma in dohodkovna enakost, človeške pravice in politična svoboda ter dostop do znanja in informacij (glej Veenhoven 1995). Po istem viru v zahodnih družbah sociodemografske spremenljivke (od spola in starosti do poklicnega statusa) pojasnjujejo majhen delež variacij v življenjskem zadovoljstvu, pač pa na občutek sreče močno vplivajo kvaliteta intimnih vezi, fizično zdravje in občutek kontrole nad okoljem (glej Veenhoven 1995, 32-34, glej tudi Inkeles 1993, 12-13). Obenem pa razlike v stopnji sreče nikakor ne zrcalijo razlik v ekonomski razvitosti, saj je v ekonomsko visoko razvitih državah zveza med ekonomsko in psihično blaginjo šibkejša kot v ekonomsko manj razvitih.

Rezultati longitudinalne analize za Slovenijo pokažejo, da imata med vsemi dejavniki največjo težo samoocena zdravstvenega stanja in zakonski stan, razmeroma majhno pojasnjevalno moč pa imata stratifikacijski spremenljivki izobrazba in samoocena družbenega statusa. Slovenija in ostale ekonomsko uspešnejše postsocialistične države se na ta način po poprečni intenzivnosti občutkov sreče približujejo podobno ekonomsko razvitim »staroevropskim« državam.

(povzeto po: Bernik 2004)

B29	V celoti gledano, kako zadovoljni ste sedaj svojim življenjem?			
	PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo zadovoljen')			
	0 - 0.99		5 - 5.99	HU, PL, PT
	1 - 1.99		6 - 6.99	CZ, DE, FR, GR, IL, IT, SI
	2 - 2.99		7 - 7.99	AT, BE, ES, FI, GB, IE, NL, NO, SE
	3 - 3.99		8 - 8.99	CH, DK,
	4 - 4.99		9 - 10	

C1	V celoti gledano, kako srečni bi rekli da ste?		
	PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo srečen')		
	0 - 0.99	5 - 5.99	
	1 - 1.99	6 - 6.99	CZ, GR, HU, IT, PL, PT, SI
	2 - 2.99	7 - 7.99	AT, BE, DE, ES, FR, GB, IE, IL, NL, NO, SE
	3 - 3.99	8 - 8.99	CH, DK, FI
	4 - 4.99	9 - 10	

Kazalca subjektivne sreče in zadovoljstva z življenjem sta si v visoki korelaciji, zato ju obravnavamo skupno. V tabeli imamo prikazano umestitev povprečne vrednosti na desetstopenjski lestvici za posamezno državo. Vidimo lahko, da se razpon agregatnih povprečij pri zadovoljstvu z življenjem giblje med 5 in 9, pri sreči pa med 6 in 9, kar pomeni sorazmerno velike razlike v relativnem zadovoljstvu respondentov posameznih držav, čeprav je povprečje v vseh primerih nagnjeno proti pozitivnemu polu lestvice.

Slovenija se v obeh primerih nahaja v skupini držav z relativno, a ne dramatično nižjimi povprečji, kar velja tudi za ostale tri tranzicijske države, podobno pa velja tudi za južnomediterranske države. Najvišja povprečja imajo skandinavske in zahodnoevropske države ter Švica. Na primerjalni ravni se torej kažejo grobi obrisi povezave z makroekonomskimi kazalci, kar kaže denimo primerjava tu vidne empirične porazdelitve držav s porazdelitvijo pri indikatorju povprečnega dohodka gospodinjstva (F30).

3.2 Zdravje

širše področje: kakovost življenja;

Globalno velja, da je nezdravje eden od simptomov družbenih neenakosti. Po drugi svetovni vojni, oziroma v obdobju do leta 1970 so v Zahodni Evropi delovale intervencionistične vlade, ki so skušale sistematično blažiti učinke trga na področju zdravja. Uveljavil se je koncept javnega zdravstva, ki naj bi zagotovil enak dostop do zdravja vsej populaciji. Poglavitni cilj je bila torej ločitev zdravstvenega varstva od vprašanj individualnega ekonomskega standarda, kar je bistveni cilj in dosežek blaginjske zdravstvene politike. Socialni položaj posameznika naj ne bi več določal dostopa do ustrezne zdravniške oskrbe, s čemer bi se medslojevske razlike v zdravju pričele zmanjševati, vsaj v delu, v katerem jih določa ta vidik. Še bolj izrazito egalitaren je bil seveda sistem javnega zdravstva v nekdanjih socialističnih državah. Vendar pa se je ob koncu 20. stoletja politični trend v Zahodnih državah zopet obrnil v liberalni smeri in posledično se razlike v zdravju spet povečujejo (White, 2002:58-59). V tranzicijskih državah so se javni zdravstveni sistemi iz časa socializma prav tako pričeli bolj ali manj radikalno liberalizirati.

Zveza med zdravjem in socialno neenakostjo je bila že mnogokrat empirično raziskana in potrjena. Populacijska statistika zdravja prebivalstva v takorekoč vsaki državi pokaže višjo obolevnost in smrtnost v nižjih socialnih slojih za vsemi vrstami bolezni, več vseh kroničnih bolezni, krajšo življenjsko dobo, nižjo porodno težo (glej npr. White, 2002:85). Stresni življenjski dogodki sicer niso le ekonomski, kot npr. nizek materialni standard in z njim povezane skrbi, nezaposlenost, strah pred prihodnostjo, pač pa tudi zasebni (družinski problemi, smrt bližnjega, nesreče ipd). Nekatere študije kažejo tudi zvezo med spolnimi vlogami in zdravstvenimi posledicami določenih vzrokov stresa. Podoben dogodek različni posamezniki doživljajo z različno intenzivnostjo stresa, glede na to, kakšen pomen ima v kontekstu statusa, vlog posameznika. Tako za ženske praviloma večji stres pomenijo spremembe v njihovem socialnem omrežju (izguba bližnjega, ločitev ipd.), za moške pa spremembe njihovega delovnega statusa (nezaposlenost ali grožnja z njo, nizki dohodki) (White, 2002:67; Pilgrim, Rogers, 1999:52).

C7 Kako bi na splošno ocenili vaše zdravje			
<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'zelo dobro' + 'dobro' (1+2) (%)</i>			
0-9		50-59	CZ, DE, PL, PT, SI
10-19		60-69	ES, FI, FR, IT
20-29		70-79	AT, BE, DK, GB, GR, IL, NL, NO, SE
30-39		80-89	CH, IE
40-49	HU	90-100	

Vidimo lahko, da se deleži respondentov, ki svoje zdravje ugodno ocenjujejo gibljejo nad polovico, izjema je Madžarska, kjer je takih le 45%. Vidimo tudi lahko, da so vse štiri tranzicijske države, vključno s Slovenijo po deležih zadovoljnih z zdravjem sorazmerno nizko, saj nobena ni višje kot v šestem decilu. Morda je na prvi pogled presenetljiva uvrstitev Nemčije v to skupino, a če upoštevamo, da je del te države prav tako v tranziciji (nekdanja Nemška demokratična republika) in da se kot celota nahaja v enkonomske recesiji rezultat ni več tako nepričakovan. Tranzicijski učinek je torej težko zanemariti, na drugi strani pa imamo visoke deleže zadovoljnih z zdravjem zlasti v državah, z vsokim bruto domačim proizvodom, z ugodnimi gospodarskimi gibanji in sorazmerno nizkimi socialnimi tveganji.

C8 Ali vas pri vaših vsakdanjih opravilih kakorkoli ovira kakšna kronična bolezen, invalidnost ali psihična težava?			
<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'da, precej' + 'do neke mere' (1+2) (%)</i>			
0-9		50-59	
10-19	BE, CH, ES, IE, IL, IT, PT	60-69	
20-29	AT, DE, DK, FI, FR, GB, GR, NL, NO, PL, SE	70-79	
30-39	CZ, HU, SI	80-89	
40-49		90-100	

Drugi indikator zdravja je bil konkretniji in je obenem meril prisotnost dolgotrajnejših zdravstvenih problemov, torej takih, ki resneje posegajo v vsakdanje življenje posameznika. V večini držav je delež ljudi z dolgotrajnimi zdravstvenimi težavami med 10 in 30%. Najmanj jih je v Italiji (12%), ter na Irskem in Portugalskem (14%), največ pa vseh štirih tranzicijskih državah - na Poljskem 27%, Madžarskem 30%, v Sloveniji 33%, na Češkem 35%.

Rezultati so vsekakor funkcija starostne strukture prebivalstva posameznih držav, obenem pa gre - glede na zelo sistematično razvrstitev tranzicijskih držav na vrh okolij z največjimi deleži sporočenih zdravstvenih težav - očitno tudi za določen 'učinek tranzicije', od psiholoških stanj, kot posledice povečanih socialnih stresov, do dejavnikov, ki vplivajo na fiziološko raven zdravja (slabši materialni položaj, slabša raven zaščite v delovnem in bivanjskem okolju, nižja kakovost zdravstvenih uslug, razlike v življenjskem slogu).

3.3 Kriminaliteta, občutek ogroženosti

širše področje: kakovost življenja

Naslednji vidik kakovosti življenja je občutek osebne varnosti ali ogroženosti. Ko so se pojavile prve viktimološke ankete, ki so prisotnost kriminalitete merile skozi perspektivo žrtve oziroma splošne javnosti je takoj postalo očitno, da je policijsko izmerjeno polje klasične kriminalitete precej podcenjeno, saj žrtve kriminalnih dejanj pogosto ne prijavijo. Obenem pa velja, da ankete tudi skozi uporabo potencialnih žrtev kot informatorjev ne pokrijejo celega polja kriminalitete. Njihova meritev temelji na pripravljenosti respondenta da sporoči kazniva dejanja proti sebi, tega pa ne stori vedno. Pogosto respondenti dela kriminalnih dejanj proti sebi nočejo priznati - zaradi napačnih občutkov krivde ali sramu (npr. posilstva, nasilje v družini, tudi

kraje, če recimo menijo, da se niso ustrezno zaščitili, ali ropa, če menijo, da bi se morali 'bolje braniti' ipd.). Tega dela kaznivih in nasilnih dejanj tako 'ne vidijo' niti policijske statistike, niti ankete.

Vendar pa je polje klasične kriminalitete še vedno bistveno bolje izmerjeno, kot polje ostale kriminalitete, v kar pa je vgrajena tudi precejšnja socialna pristranost, saj je polje 'klasične kriminalitete' bolj značilno za določene, predvsem nižje sloje prebivalstva. Vedeti pa moramo, da je ta vrsta kriminalitete samo del celotnega polja. Kriminal belih ovratnikov, npr. finančne goljufije, nespoštovanje ekoloških predpisov, predpisov o varnosti pri delu, potrošniške goljufije ipd., ki ima lahko daljnosežne škodljive posledice za veliko število ljudi je s strani policijskih statistik in viktмолоških študij bistveno slabše zajet. Določene vrste kriminala (kriminal nižjih slojev) so torej politično, medijsko in statistično mnogo bolj izpostavljene, kriminal belih ovratnikov in korporacij pa je podcenjen. Posledično tudi sodni sistem mnogo dosledneje izvaja kaznovalno politiko nad socialno šibkejšimi skupinami (brezposelni, etnične manjšine in mladi), za katere je značilna ta vrsta kriminala.

Politične implikacije ima zlasti poudarek, ki ga ima v viktmololoških raziskavah mehka kategorija, imenovana 'strah pred kriminalom' nasproti trdemu, dejstvenemu podatku respondenta o kriminalnih dejanjih, katerih žrtev naj bi v nekem preteklem obdobju bil. Četudi raziskava sprašuje o obojem, pa politični in medijski diskurz zgrabita predvsem podatek o strahu pred kriminalom, predvsem zato, ker je na tem podatku mogoče utemeljiti 'akutnost' problema kriminala v družbi. Ta koncept je torej zelo politično manipulabilen in podatek o 'strahu pred kriminalom' je od osemdesetih letih dalje, ko se je pojavil, v večini zahodnih držav postal politično centralnejši kot podatki o kriminalu samem. V metodološkem smislu je problem predvsem ta, da anketa kot instrument skorajda ne more izmeriti izboljšanja stanja, predvsem zato, ker ankete v resnici ne merijo stanja, pač pa zaznavo stanja. Ta pa je v mnogočem določena prav z medijsko konstrukcijo realnosti in znajdemo se v začarenem krogu - izmerjeni strah javnosti pred kriminalom postane politično-medijsko izpostavljen problem, kar se spet reflektira v zaznavi javnosti, da gre za velik problem in strah javnosti se poveča ali vsaj ne upade. V takem politično-medijskem okolju je dinamika dejanske kriminalne statistike lahko celo v popolnem nasprotju s trendi strahu pred kriminalom v javnosti (Jupp, Davies, Francis 2000).

C5	Ste bili vi ali kdo od članov vašega gospodinjstva v zadnjih petih letih žrtev vloma ali fizičnega napada?			
	<i>Ilustrativni prikaz: Delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>			
	0-9	AT, DE	50-59	
	10-19	CH, GR, IE, IL, SI	60-69	
	20-29	BE, CZ, DK, ES, FR, GB, HU, IT, NL, NO, PL, PT, SE	70-79	
	30-39	FI	80-89	
	40-49		90-100	

Podatki v zgornji tabeli kažejo, da je imelo v zadnjih petih letih v večini držav posredne ali neposredne osebne izkušnje z nasilno kriminaliteto med 20-34% respondentov, največ na Finskem. Morda je nekoliko presenetljivo, da so skandinavska okolja tu sorazmerno visoko. Najmanj takih izkušenj je bilo v Avstriji in Nemčiji in tudi Sloveniji (11%). Po indikatorju dejanske osebne izkušnje so torej ti prostori najbolj varni.

C6	Kako varno se počutite (bi se počutili), kadar zvečer hodite (ali bi hodili) sami po vaši soseski?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'ogroženo' + 'zelo ogroženo' (4-5) (%)</i>			
	0-9	AT,	50-59	
	10-19	CH, DK, FI, IL, NL, NO, SE, SI	60-69	
	20-29	BE, DE, ES, FR, HU, IE, IT, PT	70-79	
	30-39	CZ, GB, GR, PL	80-89	
	40-49		90-100	

Tu imamo še subjektivni indikator občutka ogroženosti in zanimivo je, da se skandinavske dežele, ki so bile, kot smo videli, sorazmerno visoko po sporočenih izkušnjah s tovrstnimi prestopki ne uvrščajo najvišje kar zadeva občutke subjektivne ogroženosti. Skratka, negativna osebna izkušnja se ne prevede (v celoti) v občutke potencialne ogroženosti. V Sloveniji je bila denimo dejanska osebna izkušnja s tovrstno kriminaliteto 11%, na Finskem pa 34%, indikator subjektivnih občutkov ogroženosti pa kaže, da se zelo ogroženih počuti 10% slovenskih in 12% finskih respondentov. Zelo varno pa se počuti celo več finskih (36%) kot slovenskih respondentov (29%).

Slika se torej na ravni subjektivnega indikatorja precej spremeni in najvišjih občutkov subjektivne ogroženosti zaradi kriminalitete ne najdemo v državah, kjer so bile izmerjene najvišje stopnje dejanskih izkušenj z njo. Opravka imamo torej z dvema različnima ravnema prisotnosti kriminalitete v družbi - objektivni izmerjeno in subjektivno zaznano. Na kakovost življenja v smislu subjektivnega zadovoljstva in občutkov varnosti pa vpliva predvsem druga.

V tem smislu bi bilo morda zanimivo analizirati medijske in politične prostore različnih držav in ugotavljati način prikaza in obseg medijske prisotnosti teh tematik, saj so občutki ogroženosti bolj v funkciji tega dejavnika kot dejanskih trendov. Verjetno pa bi pri razlagi razlik med obema nivojema veljalo upoštevati tudi razlike v ravni posplošenega zaupanja med družbami (glej poglavje 4).

4. SOCIALNI KAPITAL

4.1 Zaupanje soljudem

širše področje: socialni kapital; socialna opora;

Kar zadeva socialni kapital, katerega ključna elementa sta zaupanje in družbene vezi oziroma omrežja, obstajajo znotraj Evrope velike razlike. Praviloma je visok socialni kapital značilen za skandinavske dežele in Nizozemsko, nizek socialni kapital pa je značilen za južno in vzhodnoevropske države (Iglič, 2004). Igličeva navaja, da se v zadnjem desetletju stopnja posplošenega zaupanja v Sloveniji sicer povečuje, kljub temu pa Slovenija še naprej ostaja v skupini držav z nizko stopnjo socialnega kapitala.

Makroekonomski kazalci prispevajo del razlage opaženih razlik med državami, a ne odločilnega, zato je naslednja raven razlage kultura oziroma politično-religiozna tradicija prostora, ki se je sčasoma utrdila kot vrednotno-kulturna struktura. Tako so npr. po analizah Ingleharta manj razvite družbe z dediščino komunizma in katoliške države tiste, ki imajo izredno nizko stopnjo socialnega kapitala. V tem kontekstu Igličeva z analizo podatkov Evropske raziskave vrednot ugotovi, da sta v Sloveniji prevladujoči vrednotni orientaciji tradicionalizem in egoistični individualizem, ki visoko negativno vplivata na zaupanje (Iglič, 2004). Lahko bi torej rekli, da kulturni vzorci predstavljajo najbolj obetavno os razlage vztrajajočega pojava nizkega zaupanja, še zlasti ker omenjena analiza pokaže, da gre dejansko za neodvisen učinek vrednot in ne npr. (zgolj) za učinek ravni posameznikove izobrazbe.

A8	Če govorimo na splošno, ali bi rekli, da večini ljudi lahko zaupamo, ali menite, da je treba biti z ljudmi zelo previden?			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'večini ljudi lahko zaupamo')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	AT, CH, GB, IE, NL
	1 - 1.99		6 - 6.99	DK, FI, NO, SE
	2 - 2.99		7 - 7.99	
	3 - 3.99	GR, PL, SI	8 - 8.99	
	4 - 4.99	BE, CZ, DE, ES, FR, HU, IL, IT, PT	9 - 10	

Podatki ESS 2002 prej omenjene ugotovitve o nizkem zaupanju v Sloveniji ponovno potrdijo, saj je povprečno zaupanje v našem vzorcu tretje najnižje med vsemi 21 državami. Slovenija je torej agregatno gledano odločno nagnjena v smeri stališča 'treba je biti zelo previden', nasprotno od Skandinavije, ki je agregatno gledano najbolj odločno nagnjena k stališču 'večini ljudi lahko zaupamo'. Gre torej za precej različne slike kolektivne miselnosti po Evropi, pri čemer vidimo že prej omenjeni vzorec razvrščanja, kjer sta južna in vzhodna Evropa nizko na lestvici zaupanja s povprečji med 3 in 5, nasprotno Skandinaviji, kjer se povprečja gibljejo med 6 in 7.

Odgovor na to, zakaj je zaupanje v nekaterih državah oziroma družbah bistveno nižje kot v drugih nikakor ni enostaven. Po eni strani se, kot smo videli, kažejo določeni geografsko kulturni, družbeno zgodovinski in ekonomski vzorci, ki pa jih 'kvarijo' številne izjeme. Tako obstajajo precejšnje razlike v zaupanju med državami s podobnimi makroekonomskimi kazalci (Skandinavija nasproti Franciji, Nemčiji, Italiji), z isto prevladujočo religijo (Irska nasproti Poljski), podobnimi sosedi (Avstrija in Slovenija) ipd. Razlago gre bolj kot v posamičnih učinkih iskati v specifičnih kombinacijah vseh omenjenih dejavnikov in morda tudi takšnih, ki (še) niso analitično razpoznavni.

Če se vrnemo na raven posameznika, pa je po teoriji ključ za obstoj ali neobstoj zaupanja subjektivna percepcija okolice, ocena, v kolikšni meri je to okolje zaupanja vredno. Govorimo o napovednem zaupanju (Iglič, 2004). Zaupanje, da bodo tudi drugi ravnali benevolentno napeljuje posameznika na pozitivno zaupljivo ravnanje. Če je klima oziroma njena percepcija drugačna, kot Rothstein navaja za primer Rusije, pa je tako ravnanje neracionalno, saj nihče ne želi biti edini, ki v okolju kjer je ali naj bi

bilo nepošteno ravnanje splošna praksa, izgublja (v Iglíč, 2001:177). Glede na zelo nizke izmerjene ravni zaupanja pri nas torej lahko pričakujemo, da je prevladujoča percepcija okolja takšna, da zaupanja ne vzpodbuja.

A9	Ali menite, da bi vas večina ljudi skušala izkoristiti, če bi za to dobila priložnost, ali pa bi večina skušala ravnati pošteno?		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'večina bi skušala ravnati pošteno')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99 AT, BE, CZ, DE, ES, FR, GB, IL, PT
	1 - 1.99		6 - 6.99 CH, FI, IE, NL, SE
	2 - 2.99		7 - 7.99 DK, NO
	3 - 3.99	GR	8 - 8.99
	4 - 4.99	HU, IT, PL, SI	9 - 10

Podatki potrjujejo, da se Slovenija nahaja med državami z najmanj pozitivnimi kolektivnimi pričakovanji kar zadeva predpostavljeno ravnanje ljudi. Najnižje je Grčija, nasploh pa tranzicijske in južnomediterranske države, najvišje pa Skandinavija, Švica, Irska, Nizozemska.

Izhajajoč iz grupiranja držav bi nezaupanje delno torej lahko pripisali izkušnji tranzicije, torej prehoda iz državnega v tržno gospodarstvo ter iz enopartijskega v večstrankarski politični sistem. Lahko bi rekli, da gledano iz perspektive posameznika oba prehoda v sorazmerno kratkem času močno povečata količino izkušenj, ki prispevajo h krepitvi predstave o koristoljubju in egoizmu okolja. Dogajanje na ekonomskem in socialnem področju, kot npr. eksplozija potrošništva, legitimizacija želje po zaslužku in dobičku, precej povečana individualna socialnoekonomska in finančna tveganja se subjektivno lahko prevedejo v zaznavo vseprisotnega materializma, oziroma izkušnjo hitro spreminjajoče se 'narave ljudi' v smeri koristoljubja in egoizma. 'Tranzicijski učinek' pa sam po sebi ne daje zadostne razlage za nizko zaupanje nasploh, saj ne more pojasniti takšnega izida v južnoevropskih državah.

A10	Kaj bi rekli, ali so ljudje večinoma pripravljeni pomagati drugim ali pa večinoma gledajo predvsem nase?		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'večinoma so pripravljeni pomagati drugim')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99 AT, CH, FI, GB, IE, NL
	1 - 1.99		6 - 6.99 DK, NO, SE
	2 - 2.99		7 - 7.99
	3 - 3.99	CZ, GR, PL, PT	8 - 8.99
	4 - 4.99	BE, DE, ES, FR, HU, IL, IT, SI	9 - 10

Tudi zadnji indikator potrjuje že znan vzorec o bistveno bolj benevolentnem gledanju na družbeno okolje v Skandinaviji in zahodni Evropi (povprečja med 5 in 7), kjer prevladuje pričakovanje, da so ljudje večinoma pripravljeni pomagati drugim. V vzhodni in južni Evropi pa imamo prevladujočo podobo mnogo bolj egoističnega in nesolidarnega okolja (povprečja med 3 in 5). Slovenija je s 4.24 v celotnem spektru dokaj nizko, a obenem najvišje med štirimi tranzicijskimi državami.

4.2 Družbena omrežja

širše področje: socialni kapital, socialne vezi; socialna opora;

Družbena omrežja so poleg zaupanja drugi ključni element socialnega kapitala in so vir socialne opore posameznika. Socialna opora igra ključno vlogo pri boleznih, povezanih s stresom, pričakuje se, da deluje kot zaščita pred stresnimi vplivi okolja, pozitivne učinke pa naj bi imela na psihično in fizično zdravje tudi nasploh, pri čemer pa je pomembna zlasti subjektivna zaznava prisotnosti oziroma dostopnosti socialne opore. Delimo jo na več vrst. Instrumentalna ali materialna opora pomeni pomoč v materialnem smislu (posojanje denarja, orodja, pomoč v gospodinjstvu). Informacijska opora se nanaša na informacije, ki jih nekdo potrebuje (npr. ob selitvi, iskanju službe). Emocionalna opora je pomoč ob večjih ali manjših življenjskih krizah (smrt bližnjega, ločitev, težave v družini ali na delovnem mestu). Zadnja oblika opore je druženje (po Hlebec, Kogovšek 2003).

Empirične študije kažejo, da je za psihološko počutje ključna meja med tistimi, ki imajo vsaj enega intimnega človeka v svojem omrežju, in tistimi, ki takega človeka nimajo (2003:113) Za analizo dostopnosti socialne opore so pomembne tudi nekatere značilnosti omrežij, kot so velikost omrežja, moč vezi in gostota omrežja, saj ni pomembno le število, pač pa tudi kakovost vezi oziroma vsebina odnosov. V omrežju prihaja tudi do 'specializacije' vrst opore. Tako posamezniku emocionalno oporo in druženje praviloma zagotavljajo najbližje osebe (partner, najbližji sorodniki, najtesnejši prijatelji (2003:115-117).

C2	Prosim ocenite, kako pogosto se iz <u>družabnih</u> razlogov dobivate s prijatelji, sorodniki ali kolegi z dela?		
	<i>Ilustrativni prikaz: Delež tistih, ki se družijo vsaj enkrat tedensko (5-7) (%)</i>		
	0-9	50-59	SI
	10-19	60-69	AT, BE, DE, FI, FR, IT, SE
	20-29	70-79	CH, DK, ES, GB, IE, IL, NL, PT
	30-39	80-89	HU
	40-49	90-100	CZ, GR, PL

Za ilustrativni prikaz smo izbrali deleže respondentov, ki prakticirajo druženje s prijatelji, sorodniki ali kolegi vsaj enkrat tedensko, kar kaže na določeno stopnjo intenzivnosti prakse vzdrževanja socialnih vezi kot elementa socialnega kapitala. Med državami obstaja precejšen razpon v velikosti tiako definirane aktivne skupine. Tako le 37% madžarskih respondentov prakticira vsaj tedensko druženje, nasproti 80% norveškim. V Sloveniji je delež 52% s čimer se uvršča v spodnji del empirične distribucije držav po tem indikatorju pogostosti druženja, je pa zopet najvišje med štirimi tranzicijskimi državami. V večini ostalih držav so deleži respondentov z vsaj tedenskim vzorcem druženja med 60 in 80%. Zanimivo je, da na Madžarskem skoraj 10% respondentov pravi, da vzorcev družabnega druženja sploh ne prakticirajo (odgovor 'nikoli'), v večini držav je delež med 1-3%.

C3	Ali imate koga, s katerim se lahko pogovorite o intimnih in osebnih stvareh?		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (I) (%)</i>		
	0-9	50-59	
	10-19	60-69	
	20-29	70-79	IT
	30-39	80-89	BE, CZ, FR, PL
	40-49	90-100	SI, AT, CH, DE, DK, ES, FI, GB, GR, HU, IE, IL, NL, NO, PT, SE

Kot rečeno, je za psihološko počutje ključna meja med tem, ali ima respondent vsaj enega človeka s katerim se lahko pogovori o osebnih stvareh, ali pa ga nima. Vidimo lahko, da je v praktično vseh

državah vsaj 80% respondentov odgovorilo, da takega človeka imajo. Zanimivo je, da se prejšnji podatki o pogostosti prakticiranja družabnih stikov ne preslikajo po kakem avtomatizmu v pričujoči indikator. Tako se npr. Madžarska z 92% tu uvrsti v skupino držav, kjer je delež respondentov, ki imajo na voljo to obliko socialne opore sorazmerno najvišji, kar tudi relativizira 'dramatičnost' predhodnega podatka in nakazuje, da indikatorjev druženja ne smemo gledati le na ravni ekstenzivnosti, pač pa tudi intenzivnosti oziroma 'kakovosti' neke socialne vezi. Najnižji delež respondentov s takšno oporo ima Italija (79%), delež v Sloveniji pa je 90%. Pri nas torej 10% prebivalstva po tem indikatorju nima na voljo dostopa do tega pomembnega elementa socialne opore.

C4	Če se primerjate z drugimi ljudmi vaše starosti, kako pogosto bi zase rekli, da se udeležujete različnih družabnih srečanj?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'precej manj' + 'manj' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	HU, IT
	10-19		60-69	
	20-29	DK, FR, NO, SE	70-79	
	30-39	AT, CH, DE, ES, FI, GB, GR, IE, IL, NL, PT, SI	80-89	
	40-49	BE, CZ, PL	90-100	

Na ta indikator moramo gledati predvsem kot na mero samozaznave lastne relativne izključenosti iz socialnega okolja. Meri torej, kolikšni so v neki družbi deleži ljudi, ki menijo, da ne dosegajo 'standarda' druženja, ki je za njihovo družbo značilen. Podatki kažejo, da so deleži takih zaznav ponekod precejšnji, zlasti na Madžarskem in v Italiji, kjer 50% respondentov meni, da se družijo manj kot njihovi vrstniki. Na splošno so deleži te skupine višji v državah, kjer je pogostost druženja nasploh manjša, respondenti pa ta 'deficit' morda napačno zaznavajo kot osebni vzorec. V Sloveniji 38% respondentov meni, da se družijo manj kot drugi, najmanj takšnih zaznav pa je v treh skandinavskih deželah in v Franciji (med 20 in 30%). Vkolikor je subjektivni občutek izključenosti iz socialnih vezi povezan z negativnimi psihološkimi posledicami (samostigmatizacija) so visoki deleži takih zaznav seveda nezaželeni.

F32	Če bi se nenadoma iz kakršnegakoli razloga znašli v resnih finančnih težavah in bi si morali od nekoga sposoditi denar, da bi se lahko preživljali, kako enostavno ali težko bi bilo to za vas?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'dokaj enostavno' + 'zelo enostavno' (4+5) (%)</i>			
	0-9		50-59	GB
	10-19	SI , CZ, GR, HU, IL	60-69	NO, SE
	20-29	ES, FR, PL, PT	70-79	
	30-39	AT, BE, CH, DE, IT, NL	80-89	DK
	40-49	FI, IE	90-100	

Zadnji element merjenja socialnega kapitala preko podpornih omežij je bilo vprašanje o izposoji denarja. Indikator se je pokazal kot izredno razlikujoč v mednarodnem merilu in obenem eden izmed tistih, ki zelo očitno izpostavi Slovenijo. V okoljih, kjer je posplošeno zaupanje v ljudi sorazmerno nizko, je najbolj racionalno ravnanje, da posameznik svojih težav okolici ne zaupa. S tem se izogne tveganju škodljivih učinkov, a si obenem zapre pot do socialne opore, kar se v gornjem prikazu očitno odrazi v sorazmerno velikih težavah, ki jih povprečni slovenski respondent pričakuje v hipotetični situaciji, ko bi moral nekoga iz svojega socialnega omrežja zaprositi za denarno pomoč. Le 10% slovenskih respondentov namreč navaja, da bi bilo to zanje sorazmerno enostavno, kar 72% pa, da bi bilo to težko ali dokaj težko. Nasprotno na Danskem kar 81% respondentov navaja, da bi bilo to zanje enostavno. Visoko je torej Skandinavija (praviloma nad 60%), nizko pa so južnoevropske in tranzicijske države (praviloma pod 30%).

Do vsebinsko podobnih ugotovitev je prišla tudi raziskava Kakovost merjenja egocentričnih socialnih omrežij (Kogovšek, Hlebec, Dremelj, Ferligoj 2003: 197), kjer na ljubljanskem območju 22 odstotkov ljudi ni navedlo niti ene osebe, na katero bi se lahko obrnili, če bi potrebovali večjo vsoto denarja. V naši tabeli smo videli, da so razlike med državami zelo velike, razložili pa bi jih lahko z vsaj tremi možnimi dejavniki: razlikami v obstoju oziroma razvejanosti socialnih vezi (ali posameznik sploh pozna koga od katerega bi si lahko sposodil denar), razlikami v ekonomskih zmožnostih socialnega omrežja posameznika (ali ljudje, ki jih pozna imajo na voljo zadosten finančni kapital) ali pa z razlikami v zaupanju (ali je posameznik ljudem, ki jih pozna in imajo na voljo finančni kapital, sploh pripravljen zaupati svojo težavo).

Naša teza je, da gre v slovenskem prostoru predvsem za zadnji dejavnik, torej problem nezaupanja, tudi sicer pa porazdelitev držav precej ustreza porazdelitvi držav na indikatorju zaupanja soljudem. Raziskave zaupanja kažejo, da na posameznikovo odločitev, ali bo zaupal ali ne, vpliva ocena škode, ki bi jo utrpel v primeru, če bi bilo njegovo zaupanje zlorabljeno (Iglič, 2004). Zaradi nizkega zaupanja gre v Sloveniji za okolje v katerem so 'stroški' pridobivanja opore pogosto zaznani kot preveliki in je v tem smislu težko dostopna. Ne nazadnje bi tu lahko iskali tudi navezave na visoko stopnjo samomorilnosti v Sloveniji. Poleg tega raziskovalci socialne opore ugotavljajo, da je zaznava dostopnosti te opora pozitivno povezana z zdravstvenim stanjem in višjo stopnjo samospoštovanja (2003:111). 'Izgube', ki jih na družbeni ravni prinaša nizko zaupanje so torej kar precejšnje.

4.3 Participacija v prostovoljnih organizacijah

širše področje: državljanska kultura; politična kultura; socialni kapital;

Dahl je postavil tezo, da sodelovanje v prostovoljnih organizacijah (PO) vzpodbuja sodelovanje v političnem življenju. Pomembne naj bi bile tako politične kot nepolitične organizacije in sicer zato, ker sodelovanje v vseh vrstah organizacij omogoča komunikacijo med širšo skupino ljudi; ker socialna omrežja PO delujejo kot mobilizacijski kontekst, ki posameznika pritegne v politično aktivnost; ker so PO šola demokracije, omogočajo dostop do informacij in razvoj ustreznih veščin za politično participacijo (Iglič 2001). Polemike pa potekajo glede tega, ali je sodelovanje v PO posledica visokega zaupanja v soljudi, ali vzrok zanj. Zadnji podatki kažejo na drugo razlago, namreč da je posplošeno zaupanje ključno za sodelovanje v prostovoljnih organizacijah, in ne posledica tega (glej Iglič, 2004).

Participacija v PO naj bi po mnenju nekaterih teoretikov tudi povečevala toleranco, saj naj bi šlo v teh organizacijah za interakcijo z ljudmi, ki pripadajo različnim socialnim skupinam. Vendar to ne drži nujno, zato je tovrsten pozitiven učinek odvisen od vrste PO. Določene PO pravzaprav lahko krepijo učinek netolerance, s tem da homogenizirajo socialne vezi, združujejo ljudi, ki so si interesno in drugače podobni, in torej udeležba v njih zmanjšuje, ne pa povečuje izkušnjo 'drugačnosti'.

Številne študije nadalje kažejo, da je delovanje v PO kazalec širše državljansko-politične aktivnosti posameznika. Tako je aktivnost v PO povezana z pogostejšim sodelovanjem na volitvah ter volilnih kampanijah. Spet druga teza pa je, da je lahko zveza med aktivnostjo v PO in politično participacijo tudi negativna, vkolikor PO posamezniku predstavlja dejavno alternativo in s tem zmanjšuje pomen politike v življenju, ali pa je delovanje v PO celo odraz razočaranja posameznika nad možnostjo ali pogoji politične aktivnosti (glej Iglič 2001)

	Zdaj vam bomo zastavili nekaj vprašanj o različnih organizacijah, v katerih nekateri ljudje delujejo. Za vsako izmed prostovoljnih organizacij, ki jih bom navedel/navedla prosim povejte, ali in na kakšen način ste bili z njeno dejavnostjo povezani zadnjih 12 mesecih?...			
E1	Športni klub, društvo, ali društvo za dejavnosti v naravi (lovci, taborniki)			
	<i>Ilustrativni prikaz: seštevek članov + delujočih članov (%)</i>			
	0-9	GR, PL	50-59	BE, DE, GB, IE, NO
	10-19	HU, IT, PT	60-69	DK, SE
	20-29	ES, IL, SI	70-79	NL
	30-39	FI,	80-89	
	40-49	AT, FR	90-100	

V vseh ilustrativnih prikazih vključenosti v PO smo uporabili deleže članov in delujočih članov, ker sta to praviloma prevladujoča načina vključenosti v organizacijo, v vprašalniku pa smo spraševali še po denarnih prispevkih ter prostovoljnem delu.

Že prvi prikaz - vključenost v športnih organizacije - pokaže izredno velike variacije med državami. Vključenost varira od prvega do osmega decila. Medtem ko je delež vključenih v Grčiji 7% in na Poljskem 6%, je na Danskem 60%, na Švedskem 62% in na Nizozemskem celo 71%. V Sloveniji je delež vključenih 26%. Na Švedskem, Irskem, Norveškem in Nizozemskem predstavljajo opazen delež tudi denarni prispevki in prostovoljno delo (dalo jih je med 10 in 20% respondentov).

E2	Kulturna društva ali skupine, ljubiteljska društva			
	<i>Ilustrativni prikaz: seštevek članov + delujočih članov (%)</i>			
	0-9	GR, PL, PT	50-59	
	10-19	ES, HU, IT, SI	60-69	
	20-29	FI, DK, IE, IL,	70-79	
	30-39	AT, DE, FR, GB, NL, NO	80-89	
	40-49	BE, DK, SE	90-100	

Vključenost v kulturna društva je na splošno nižja kot v športna in varira od 6% na Poljskem in Portugalskem do 44% na Danskem. Vključenost v Sloveniji je 13%. Deleži dajanja denarnih prispevkov in opravljanja prostovoljnega dela se gibljejo med 5-7%, višji so na Švedskem in Norveškem (10-12%).

E3	Sindikati			
	<i>Ilustrativni prikaz: seštevek članov + delujočih članov (%)</i>			
	0-9	ES, GR, HU, PL, PT	50-59	NO
	10-19	DE, FR, GB, IL, IT	60-69	SE
	20-29	AT, IE, NL, SI	70-79	DK
	30-39	BE	80-89	
	40-49	FI	90-100	

V primeru sindikata imamo zopet izredno velik razpon razlik, pri čemer že na prvi pogled izstopi visoka sindikalna mobiliziranost Skandinavije, kjer je vključenost (po merilu seštevek članstva in aktivnosti) 49% na Finskem, 57% na Norveškem, 62% na Švedskem in 75% na Danskem. Povsem drugačna slika je v ostali Evropi, kjer so deleži vključenosti praviloma med 10 in 30%, medtem ko so v petih državah pod 10%. V Sloveniji je delež vključenih 22%.

Deleži dajanja denarnih prispevkov se gibljejo med 0-5%, deleži opravljanja prostovoljnega dela so minimalni, z izjemo Norveške (5%).

E4	Poslovno, poklicno ali kmečko združenje, društvo			
	<i>Ilustrativni prikaz: seštevek članov + delujočih članov (%)</i>			
	0-9	ES, FR, GR, HU, IL, PL, PT,	50-59	
	10-19	AT, BE, DE, FI, GB, IT, NL, NO, SE, SI	60-69	
	20-29	DK, IE	70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	

Vključenost v to vrsto organizacij sega od 2% na Poljskem do 20% na Danskem in 21% v Izraelu. V Sloveniji dosega 10%, kar je več kot v ostalih treh tranzicijskih državah. Deleži dajanja denarnih prispevkov in opravljanja prostovoljnega dela so zelo nizki (1-2%).

E5	Potrošniška ali avtomobilistična organizacija			
	<i>Ilustrativni prikaz: seštevek članov + delujočih članov (%)</i>			
	0-9	ES, FI, FR, GR, HU, IT, PL, PT,	50-59	
	10-19	BE, DK, IE, SI	60-69	
	20-29	DE, IL,	70-79	
	30-39	AT, GB, NL, NO, SE	80-89	
	40-49		90-100	

Vključenost v potrošniške organizacije je na splošno zopet nekaj višja, najbolj na Švedskem (39%), v Avstriji, Britaniji in na Norveškem (35%). Deleži dajanja denarnih prispevkov in opravljanja prostovoljnega dela so minimalni. Vključenost v to vrsto organizacij verjetno določajo lokalne organizacijske rešitve in konkretna ponudba uslug (avtomobilске organizacije), ter medijska aktivnost protagonistov (potrošniške organizacije), katere posledica je višja ali nižja stopnja zainteresiranosti javnosti.

E6	Organizacija za človekoljubno pomoč, za človekove pravice, za pravice manjšin, ali beguncev			
	<i>Ilustrativni prikaz: seštevek članov + delujočih članov (%)</i>			
	0-9	DE, ES, FI, FR, GB, GR, HU, IE, IL, IT, NL, PL, PT, SI	50-59	
	10-19	AT, BE, DK, SE	60-69	
	20-29	NO	70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	

Članstvo in aktivnost v človekoljubnih organizacijah sta najvišja na Norveškem 20% in najnižja na Poljskem 1%. V Sloveniji zajemata 7% respondentov, kar je na ravni evropskega povprečja. Obenem se pri tej vrsti organizacij veliko podpore javnosti kaže na drug način, in sicer preko denarnih prispevkov. Variacije so zopet precejšnje. Tako je denarni prispevek dalo 27% respondentov na Norveškem in Švedskem in le 1% v Grčiji in na Madžarskem, ter 3% na Poljskem. V Sloveniji je prispevalo denar 10% respondentov, kar je na ravni Belgije, Velike Britanije ali Izraela in bistveno več kot v obeh preostalih tranzicijskih državah. Deleži opravljanja prostovoljnega dela se gibljejo pod 1%, z izjemo Skandinavije (3-4%).

E7	Organizacija za varovanje okolja, mirovniška organizacija, organizacija za zaščito pravic			
	<i>Ilustrativni prikaz: seštevek članov + delujočih članov (%)</i>			
	0-9	ES, FI, FR, GB, GR, HU, IE, IL, IT, NO, PL, PT, SE, SI	50-59	
	10-19	AT, BE, DE, DK,	60-69	
	20-29	NL	70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	

Vključenost v ta tip organizacij je večinoma sorazmerno nizka, saj gre za organizacije, ki si morajo participacijo javnosti izboriti na aktiven način z javno promocijo svojih ciljev in njihovo umestitvijo na politično-medijski zemljevid. Če takih akterjev v nekem okolju ni je tudi delež participacije minimalen - primer so Grčija, Madžarska, Poljska, Slovenija s pod 3% vključenostjo.

V nekaterih okoljih pa so tovrstne organizacije zelo aktivne in dosegajo precej visoke deleže vključenosti, najvišje na Nizozemskem (23%), kjer je bistveno višji kot drugod tudi delež tistih, ki dajejo denarni prispevek (22%). Visok je tudi v Avstriji (17%). Deleži vključenosti so torej pri teh organizacijah izrazito v funkciji obstoja in mobilizacijske moči akterjev teh organizacij. Deleži opravljanja prostovoljnega dela se gibljejo od 0-2%.

E8	Verska ali cerkvena organizacija			
	<i>Ilustrativni prikaz: seštevek članov + delujočih članov (%)</i>			
	0-9	GR, IL, IT, PL	50-59	
	10-19	BE, ES, FR, HU, PT, SI	60-69	
	20-29	DE, GB, NO, SE	70-79	
	30-39	DK, FI, IE, NL	80-89	
	40-49	AT	90-100	

Vključenost v verske ali cerkvene organizacije se giblje med 41% v Avstriji in 2% v Grčiji. V Sloveniji dosega 10%. Istosmerne povezave z deleži vernih ni opaziti. Države ki so sicer v vrhu po intenzivnosti osebne vernosti (Italija, Poljska, Grčija), so tu izrazito nizko, kar morda nakazuje alternativne vire iskanja opore (intimna vernost nasproti druženju). Vključenost posameznika torej tudi tu določa predvsem dejavnik želje po aktivni participaciji v družbenem okolju in ne vernost kot taka.

Pri tem tipu organizacij je zopet opaznejša dejavnost tudi dajanje denarnega prispevka, zlasti na Nizozemskem (18%), kjer je ta praksa nasploh najbolj razširjena, ter v Avstriji (13%) in na Norveškem (12%). V Sloveniji je 6% respondentov dalo denarni prispevek verski organizaciji. Delež respondentov, ki so opravljali prostovoljno delo pa je najvišji na Nizozemskem (7%) ter v Veliki Britaniji (6%). V Sloveniji zajema 3% respondentov. Deleži opravljanja prostovoljnega dela segajo od 0-5%.

E9	Politična stranka			
	<i>Ilustrativni prikaz: seštevek članov + delujočih članov (%)</i>			
	0-9	DE, DK, ES, FI, FR, GB, GR, HU, IE, IT, NL, PL, PT, SI	50-59	
	10-19	AT, BE, IL, NO, SE	60-69	
	20-29		70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	

Deleži vključenosti v politične stranke so praviloma med 5 in 10% (v Sloveniji 6%), v nekaterih državah pa je tovrstna politična participacija tudi precej višja, kar velja zlasti za Avstrijo (17%). Deleži dajanja denarnih prispevkov so 1-3%, opravljanja prostovoljnega dela prav tako.

E10	Organizacija s področja znanosti, izobraževanja, organizacija učiteljev ali staršev			
	<i>Ilustrativni prikaz: seštevek članov + delujočih članov (%)</i>			
	0-9	GR, HU, IT, PL, PT, SI	50-59	
	10-19	AT, BE, DE, DK, ES, FI, FR, GB, IE, IL, NL, NO, SE	60-69	
	20-29		70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	

Deleži vključenosti v to vrsto organizacij so v primerjavi z nekaterimi drugimi organizacijami sorazmerno nizki in obenem precej različni, saj segajo od 3% na Poljskem in Portugalskem do 16% na Švedskem in v Belgiji. Deleži dajanja denarnih prispevkov in opravljanja prostovoljnega dela so 1-4%.

E11	Družabni klub, mladinski klub, društvo upokojencev, žensk, društva prijateljev			
	<i>Ilustrativni prikaz: seštevek članov + delujočih članov (%)</i>			
	0-9	GR, IT, PL, PT	50-59	
	10-19	ES, FI, FR, HU, IL, NL, SI	60-69	
	20-29	AT, DE, DK, GB, IE	70-79	
	30-39	BE, NO, SE	80-89	
	40-49		90-100	

Zadnja vrsta prostovoljnih organizacij so družabni klubi, kjer je vključenost preko članstva in aktivnosti spet višja, zlasti v Belgiji (35%), Norveški (36%) in na Švedskem (30%). V Sloveniji je 19% respondentov vključenih v take organizacije. Najnižje deleže imajo zopet južnoevropske države in Poljska (okoli 5%). Deleži dajanja denarnih prispevkov so od 0-5%, deleži opravljanja prostovoljnega dela (1-4%), na Norveškem in v Belgiji 8-9%.

Vzorec vključenosti v prostovoljne organizacije, ki se je z delnimi izjemami bolj ali manj ponavljal skozi vseh 11 indikatorjev je naslednji: visoka participativnost Skandinavije in delno zahodne Evrope, srednja v delu zahodne in centralne Evrope, nizka v tranzicijskih in južnoevropskih državah. Obenem moramo opozoriti, bi bilo potrebno pri natančnejši analizi vključenosti v vsako od prostovoljnih organizacij upoštevati tudi lokalne organizacijske specifične, zlasti morebitno avtomatsko članstvo. Še opomba: Švice in Češke ni bilo v prikazih, ker ta vprašanja tam niso bila zastavljena.

4.4 Prostovoljna pomoč drugim

E20	Če odštejete vse tisto, kar naredite za svojo družino, kar naredite pri delu ali v prostovoljnih organizacijah - kako pogosto, če sploh, pomagate tudi drugim ljudem?		
	<i>Ilustrativni prikaz: Delež tistih, ki pomagajo drugim večkrat tedensko ali dnevno (1+2) (%)</i>		
	0-9		50-59
	10-19	CZ, ES, FI, FR, GR, IT, NO, PL, PT	60-69
	20-29	BE, DK, GB, HU, IE, IL, SE, SI	70-79
	30-39	AT, CH, DE, NL	80-89
	40-49		90-100

Zadnji indikator v tem sklopu je na splošen način meril tisti delež prostovoljne pomoči, ki jo posameznik nudi drugim ne upoštevajoč aktivnosti v družini in v prostovoljnih organizacijah. Prostovoljna pomoč drugim v agregatnem smislu lahko predstavlja pomemben družbeni kapital že zato, ker potencialno razbremenjuje institucionalizirane sisteme pomoči. Največji delež respondentov, ki redno pomagajo drugim je v Avstriji (37%), ter Nemčiji in na Nizozemskem (31%), najnižji pa na Češkem (10). V Sloveniji je delež sorazmerno visok (25%).

5. POLITIKA IN DRŽAVLJANSTVO

5.1 Percepcija državljske vloge

širše področje: politična kultura; politični kapital družbe;

Državljske pravice so se razvijale v več značilnih stopnjah. Sprva so obsegale svobodo govora, veroizpovedi in lastnine ter enakost pred zakonom. Nato so se jim pridružile politične pravice, voliti in biti voljen, ter nazadnje še socialne pravice, ki obsegajo pravico do minimalnega življenjskega standarda in varnosti. Ta zadnji sklop se je vzpostavil po drugi svetovni vojni kot rezultat političnega boja in splošne volilne pravice. In katere vidiki danes sestavljajo prevladujočo javno percepcijo dobrega državljsana?

Kako pomembne so naslednje stvari za to, da je nekdo dober državljsan?			
E22	da pomaga ljudem, ki jim gre slabše, kot njemu		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo je pomembno')</i>		
	0 - 0.99	5 - 5.99	
	1 - 1.99	6 - 6.99	BE, CZ, GB, HU
	2 - 2.99	7 - 7.99	AT, CH, DE, DK, ES, FR, IE, IT, NL, NO, PL, SE, SI
	3 - 3.99	8 - 8.99	FI, GR, IL, PT
	4 - 4.99	9 - 10	

Hiter pogled na porazdelitev povprečij na 10 stopenjski lestvici pove, da je solidarnost do ljudi, ki jim gre slabše, na normativni ravni vsekakor ena od zaželenih lastnosti dobrega državljsana, saj se vsa agregatna povprečja gibljejo med 6 in 9. Sorazmerno najmanjši pomen ima ta vidik na Češkem (6.15), sorazmerno največji pa v Izraelu (8.46) in Grčiji (8.37).

Vzorec porazdelitve pa se ne sklada s tistim iz prejšnjega vprašanja o dejanski pomoči soljudem, saj so na normativni ravni najvišje nekatere države, ki so na ravi dejanske pomoči nizko (Grčija, Portugalska). Iz visokih normativnih zahtev torej ne smemo sklepati na prisotnost take dejanske prakse, vzorca sta si lahko celo nasprotujoča. Vsekakor soglašanje na normativni ravni zahteva bistveno manjši 'vložek' kot dajanje dejanske pomoči.

E23	da hodi na volitve		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo je pomembno')</i>		
	0 - 0.99	5 - 5.99	
	1 - 1.99	6 - 6.99	BE, CZ, ES, SI
	2 - 2.99	7 - 7.99	CH, DE, FI, GB, IE, IL, IT, NL, PL, PT
	3 - 3.99	8 - 8.99	AT, DK, FR, GR, HU, NO, SE
	4 - 4.99	9 - 10	

Najbolj temeljna praksa demokratičnih družb, udeležba na volitvah, se na normativni ravni ocenjuje kot zelo pomembna lastnost dobrega državljsana. Povprečja segajo od 6.16 na Češkem, do 8.38 na Švedskem in celo 8.87 na Danskem. Slovenija je tu z 6.74 relativno nizko, dve tranzicijski državi imata precej višje povprečje in sicer Poljska (7.65) in Madžarska (8.26).

E24	da vedno spoštuje zakone in predpise		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo je pomembno')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99
	1 - 1.99		6 - 6.99
	2 - 2.99		7 - 7.99 AT, BE, CH, DE, ES, NL, PT
	3 - 3.99		8 - 8.99 CZ, DK, FI, FR, GB, GR, IE, IL, IT, NO, PL, SE, SI
	4 - 4.99		9 - 10 HU

Legalistični vidik, torej spoštovanje zakonov in predpisov je v celoti gledano ena normativno najbolj zaželenih lastnosti dobrega državljana, povprečja se gibljejo od 7.12 v Španiji, do 9.10 na Madžarskem. V Sloveniji je povprečje 8.06, kar je nekaj nižje kot v ostalih treh tranzicijskih državah.

E25	da ima svoje lastno mnenje, neodvisno od drugih		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo je pomembno')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99
	1 - 1.99		6 - 6.99
	2 - 2.99		7 - 7.99 BE, CZ, ES, FR, HU, IT
	3 - 3.99		8 - 8.99 AT, CH, DE, DK, FI, GB, GR, IE, IL, NL, NO, PL, PT, SE, SI
	4 - 4.99		9 - 10

Imeti svoje lastno neodvisno mnenje je naslednja splošno pričakovana normativna lastnost državljana, povprečja se gibljejo od 7.52 v Španiji, do 8.93 na Švedskem. Povprečje v Sloveniji je 8.41, višje kot v ostalih treh tranzicijskih državah.

E26	da je dejaven v prostovoljnih organizacijah		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo je pomembno')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99 AT, BE, CH, D, ES, FI, FR, GB, IE, NL, NO, PL
	1 - 1.99		6 - 6.99 GR, IL, IT, PT, SI
	2 - 2.99		7 - 7.99
	3 - 3.99		8 - 8.99
	4 - 4.99	CZ, DE, HU, SE	9 - 10

Hitro lahko vidimo, da je dejavnost v prostovoljnih organizacijah normativno manj pričakovana lastnost dobrega državljana, tudi razlike med državami so večje. Povprečja se gibljejo med 4.45 na Švedskem in 6.80 v Izraelu. Na vrhu normativnih pričakovanj so tu nekatere države, ki nikakor niso bile na vrhu po dejanski vključenosti v aktivnosti prostovoljnih organizacij (Grčija, Portugalska, tudi Slovenija), kar ponovno kaže, da gre tu za dve različni ravni podatkov, normativno in vedenjsko. Za nekatera okolja je velja, da postavljajo visoke normativne zahteve, ki pa nimajo ustrezne paralele na ravni ravnanj. Na tej ravni gre ne nazadnje lahko tudi za učinek merske metode, tj. za različno intenzivnost dajanja 'družbeno zaželenega odgovora' v različnih okoljih anketiranja.

E27	da je dejaven na političnem področju			
	PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo je pomembno')			
	0 - 0.99		5 - 5.99	GR, PL, PT
	1 - 1.99		6 - 6.99	
	2 - 2.99	CZ, FR	7 - 7.99	
	3 - 3.99	BE, ES, GB, HU, IE, IT, SE	8 - 8.99	
	4 - 4.99	AT, CH, DE, DK, FI, IL, NL, NO, SI	9 - 10	

Ta vidik je med petimi lastnostmi dobrega državljana, ki so bile ponujene v oceno, dobil sorazmerno najnižje vrednosti. Razlike pa so precejšnje, saj se povprečja gibljejo med 2.93 na Češkem in 5.43 na Portugalskem. Slovensko povprečje je 4.37. Najvišje so zopet države, ki na primer niso bile v vrhu po deležih respondentov, ki v medijih spremljajo politične vsebine.

Če pogledamo vseh pet lastnosti 'dobrega državljana' lahko vidimo, da sta v večini držav na prvem ali drugem mestu spoštovanje zakonov in lastno neodvisno mnenje, na tretjem ali četrtem pa udeležba na volitvah ali pomoč slabše stoječim sodržavljanom. Na petem mestu je vedno prostovoljna dejavnost, politična dejavnost pa na šestem.

5.2 Zanimanje za politiko, samoocenjena politična kompetenca

širše področje: politična participacija; politična kultura;

Almond in Verba sta v svoji študiji *The Civic Culture* (Almond, G., A., Verba, S. 1963/1989) analizirala stanje politične kulture in »politične zavesti« udeležencev političnega dogajanja v petih deželah (ZDA, VB, ZR Nemčija, Italija in Mehika) in na osnovi empiričnih študij tipizirala tri značilne socialne vloge ali drže, ki determinirajo posamezni tip družbe. Udeleženci vsakršnega političnega sistema zavzemajo tri značilne vloge: participativna vloga (participants), podložniška vloga (subjects) in župljanska/sopotniška vloga (parochials).

Ekvivalent in posledica so trije dominantni označevalni tipi politične kulture: participativna politična kultura, pasivna podložniška politična kultura in župljanska-sopotniška politična kultura. Participanti so politično informirani, zainteresirani, imajo racionalni pristop k politiki, želijo soodločiti. Pasivni subjekti imajo oblikovana določena stališča, odnose do političnega sistema in njegove učinkovitosti, vendar so hkrati pasivni konzumenti politike – praviloma tudi priznavajo avtoritete in oblast brez velikih refleksij in prevpraševanj. Župljani/sopotniki jemljejo politiko komaj zares, je ne razumejo kot centralnega mesta družbene regulacije, ne zavzemajo nobenih odnosov do političnih vlog. Vendar, »civic culture« ne nastopa v čistih formah ampak kot mešana politična kultura (Almond & Verba 1989:29: »*The civic culture is a mixed political culture*«). To pomeni, da v neki družbi določeno število posameznikov zavzema aktivno vlogo v politiki, mnogi le vlogo pasivnih subjektov, nekaj pa je tudi sopotnikov, ki ne zaznavajo politike. Od tega, kakšno je razmerje med tremi skupinami (zlasti prvo in drugo), je odvisno obeležje neke družbe (Miheljak, 2004).

Dosedanje raziskave kažejo, da sta za slovenski prostor značilni predvsem dve skupini, in sicer 'pasivna' in 'sopotniška'. Miheljak (2004) na podatkih Svetovne raziskave vrednot (WVS 95) ugotavlja, da je raven pomembnosti politike v postkomunističnih deželah srednje Evrope bistveno nižja kot v etabliranih demokracijah, pri čemer je ocena pomembnosti najnižja prav v Sloveniji.

E21	Kaj bi rekli, kako pogosto z drugimi razpravljate o politiki in aktualnih dogodkih?			
	<i>Ilustrativni prikaz: Delež tistih, ki o politiki razpravljajo večkrat tedensko ali dnevno (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	
	10-19	GR	60-69	
	20-29	BE, ES, GB, IE, SI	70-79	
	30-39	CZ, FR, HU, IT, NL, PL, PT, SE	80-89	
	40-49	AT, CH, DE, DK, FI, IL, NO	90-100	

Prvi v sklopu indikatorjev politične kulture je pogostost razpravljanja o politiki znotraj svojega socialnega omrežja. V ilustrativnem prikazu je skupina intenzivnih razpravljalcev, torej delež respondentov, ki to prakticirajo vsaj nekajkrat tedensko. V večini držav se deleži gibljejo od 30-50%, Slovenija je s 25% med državami s sorazmerno nizkimi deleži te vrste politične participacije. Na zadnjem mestu je sicer Grčija z 19%, na prvem pa Nemčija, kjer 47% ljudi večkrat tedensko neformalno razpravlja o politiki.

B1	Kaj bi rekli, koliko se zanimate za politiko?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'zelo' + 'še kar' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	AT, GB, SE
	10-19		60-69	CH, DE, DK, IL, NL
	20-29	ES	70-79	
	30-39	CZ, GR, IT, PT	80-89	
	40-49	BE, FI, FR, HU, IE, NO, PL, SI	90-100	

Indikator zanimanja politiko pokaže precejšnje razlike med državami. Najmanjši delež respondentov, ki jih politika zanima je v Španiji (21%), najvišji pa na Nizozemskem (66%), ter Izraelu, Danski in Nemčiji (63%). V Sloveniji je delež 42%, kar pomeni da precej več kot polovica prebivalstva v politiki ne vidi svojega interesa in vloge. Podobno je tudi v ostalih treh tranzicijskih državah, pri čemer je Češka še 10% nižje. Nizko je tudi večina južноеvropskih držav.

B2	Kako pogosto se vam zdi politika tako zapletena, da pravzaprav ne razumete, kaj se dogaja?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'pogosto' + 'zelo pogosto' (4+5) (%)</i>			
	0-9		50-59	
	10-19		60-69	GR
	20-29	CH, DE, DK, IL, NO, SE	70-79	
	30-39	AT, BE, CZ, HU, IE, NL, SI	80-89	
	40-49	ES, FI, FR, GB, IT, PL, PT	90-100	

Indikator ocene lastne politično-kognitivne (ne)kompetence pokaže, da je razpon respondentov, ki sami sebe ocenjujejo kot pogosto nezmožne, da bi razumeli politično dogajanje med 20 in 50%. Najmanj takih respondentov je v Skandinaviji, Švici, Nemčiji (okoli 30%), daleč največ pa v Grčiji (63%). Deleži nasploh niso ravno majhni in po eni strani nakazujejo potrebo po neki vrsti 'političnega izobraževanja' državljanov, po drugi pa lahko vsebujejo tudi določen protest proti sferi političnega ali umik iz nje, ki se lahko izraža skozi trditev o prezapletenosti politike (Malnar 2004).

B3	Ali menite, da bi lahko opravljali dejavno vlogo v kakšni skupini, ki se ukvarja s političnimi vprašanji?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'verjetno da' + 'zagotovo da' (4+5) (%)</i>			
	0-9		50-59	DK
	10-19	AT, BE, CZ, ES, FI, FR, HU, IT, PL, PT, SI	60-69	
	20-29	CH, DE, GB, IE, IL, NL, NO	70-79	
	30-39	GR, SE	80-89	
	40-49		90-100	

Kolikšni deleži respondentov se čutijo kompetentni (sposobni, pripravljeni) za to, da bi v hipotetični situaciji postali aktivni politični protagonisti? V večini držav so deleži takšnih respondentov med 10 in 30%. Precej nizki so v tranzicijskih deželah – Slovenija 17%, Poljska 19%, Češka 14%, Madžarska 13%, najvišji pa v Grčiji (39%), Švedski (33%) in predvsem na Danskem (53%). Nizki agregatni deleži samoocenjeno kompetentnih so eden od elementov kolektivnih percepcij, ki tvorijo subjektivno okolje pasivne, neparticipativne politične kulture nasploh.

B4	Kako težko ali lahko si vi osebno ustvarite mnenje o različnih političnih vprašanjih?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'lahko' + 'zelo lahko' (4+5) (%)</i>			
	0-9		50-59	DK
	10-19	FR, IT	60-69	
	20-29	BE, CZ, ES, PL, PT, SE, SI	70-79	
	30-39	CH, FI, GB, IE, IL, NL, NO	80-89	
	40-49	AT, SE, GR, HU	90-100	

Drugi indikator samoocenjene politične kompetence – zmožnost ustvariti si mnenje o političnih vprašanjih – pokaže, da je največ politično samozavestnih respondentov zopet na Danskem, kjer jih 56% navaja da s tem nimajo težav. V ostalih državah se delež v glavnem giblje med 20 in 40%, v Sloveniji je 28%, kar je podobno kot na Poljskem in Češkem, in manj kot na Madžarskem (45%). Indikator je lahko deloma tudi funkcija konkretnega ustroja političnega prostora neke družbe, torej števila akterjev, odnosov med njimi ter vrste tematik, okrog katerih se strukturira njihov politični diskurz.

5.3 Stališča o politikih

širše področje: legitimnost političnega sistema;

B5	Ali menite, da se politiki na splošno zanimajo za mnenje ljudi, kot ste vi			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'kar nekaj' + 'mnogo' + 'večina' se jih zanima (3+4+5) (%)</i>			
	0-9		50-59	BE, GB
	10-19		60-69	CH, DK, FI, NL
	20-29	PL, PT, GR, SI	70-79	NO, SE
	30-39	AT, CZ, DE, ES, HU, IL	80-89	
	40-49	FR, IE, IT	90-100	

Naslednji sklop indikatorjev meri stališča do političnih akterjev, najprej politikov. Ali politiki dejansko opravljajo svojo normativno pričakovano vlogo uresničevalcev interesa volivcev oziroma ljudi, ali pa jim politična vloga predstavlja zgolj instrument za uresničevanje ožjih interesov (vpliv, oblast, materialne koristi)? Gledanje na politiko kot sfero 'umazanega', kot prostor goljufij in okoriščanja na splošno precej

značilno za tranzicijske države, kar je tematiziral Sztompka s svojim konceptum 'civilizacijske (ne)kompetence' kot dediščine postkomunističnih družbenih razmer (v Makarovič 2002:79).

Primerjalni prikaz pokaže velike razlike v zaznavi zanimanja politikov za 'glas ljudstva'. Da se 'kar nekaj' ali pa celo mnogo ali večina politikov zanima za mnenja ljudi meni velika večina Skandinavcev in praviloma precejšnji deleži zahodnoevropejcev, bistveno manjši deleži respondentov pa v južnoevropskih in tranzicijskih in državah. Podoba politika je v torej v Skandinaviji, Švici, Nizozemski bistveno precej drugačna kot v tranzicijskih in južnoevropskih državah. Na Norveškem 71% respondentov meni, da se vsaj 'kar nekaj' politikov zanima za mnenja ljudi, na Portugalskem, v Grčiji in Sloveniji pa le 20%.

Možnih razlag teh razlik je lahko več. Prva, najbolj neposredna je ta, da so rezultati preprosto odraz resničnih razlik v obnašanju političnih akterjev, da se torej v različnih družbah politiki različno intenzivno ozirajo na mnenja potencialnih volivcev. Po tej razlagi bi bila v slovenskem okolju, ali tudi širše v tranzicijskih in južnoevropskih okoljih, konkretna predstava o politiki - ne le majhnem zanimanju za mnenja 'navadnih ljudi', pač pa tudi o njeni 'prepirljivosti', 'koristoljubju' ipd. - povezana s prav takšno politično realnostjo, torej z nizko stopnjo politične kulture, profesionalnosti in odprtosti politike in politikov. O dometu te razlage bi lahko dala bistveno več informacij morebitna primerjalna raziskava načina javnega delovanja politikov in nasploh delovanja demokratičnih institucij v različnih državah.

Druga možnost ali drug del razlage pa bi morda lahko iskali tudi v načinu, kako je slovenska politična realnost medijsko posredovana oziroma konstruirana. Veljaven odgovor o dometu te razlage bi zopet lahko dala le dodatna raziskava, torej analiza vsebin slovenskih množičnih medijev in načina, kako posredujejo politične tematike, oziroma uokvirjajo pojem političnega. Medijsko posredovanje političnega dogajanja namreč ni nujno reprezentativno, pač pa se zdi, da tudi mediji politiko nesorazmerno pogosto pozicionirajo kot sfero 'pokvarjenosti', 'koristoljubja', škandalov, ker je ta vidik najbolj medijsko in s tem tržno privlačen. Če ta vtis drži bi to pomenilo, da mediji z osredotočanjem na te vidike, ter nasploh s površinskim, neanalitičnim pristopom še utrjujejo že sicer močno prisotne elemente pasivnosti in cinizma v politični kulturi slovenskega prostora, saj z načinom uokvirjanja tematik odvrčajo državljane od sfere političnega kot možne in zaželjene sfere participacije posameznika. Še zlasti, ker je v našem prostoru, podobno kot v večini tranzicijskih držav, zaupanje medijem sorazmerno visoko, kar sicer za 'tradicionalne demokracije' ne velja (Miheljak in Toš 2002:30). Kot rečeno bi bila raziskava tako s politiko povezanih medijskih vsebin kot produkcijskih ideologij političnih novic dobrodošla, še posebej primerjalna, denimo paralela s skandinavskim prostorom.

B6	Ali bi rekli, da politike zanimajo le volilni glasovi ljudi in ne njihova mnenja?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'skoraj vse' + 'večino' zanimajo le glasovi (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	FR,
	10-19		60-69	BE, DE, GB, HU, IE, SI
	20-29		70-79	AT, CZ, ES, IL, IT, PL
	30-39	DK, NO, SE	80-89	GR, PT
	40-49	CH, FI, NL	90-100	

Drugi indikator istega koncepta je zrcalna slika prejšnjega. Da večino politikov zanimajo le glasovi ljudi meni najmanj Skandinavcev, Švicarjev, Nizozemcev (30-50%) in največ južno in vzhodnoevropejcev (60-90%). V Sloveniji tako meni 69% respondentov, podobni deleži so na Poljskem, Madžarskem in Češkem.

5.4 Zaupanje institucijam

širše področje: socialni kapital; legitimnost sistema; legitimnost mednarodnih ustanov

Raziskave zaupanja družbenim institucijam kažejo pomembno dejstvo, da je pri zaupanju institucijam pravičnost mnogo pomembnejša od njihove učinkovitosti. Državljeni torej zaupajo institucijam tudi, če so te manj uspešne, ne zaupajo pa jim, če pri svojem delu ne sledijo načelu enakosti obravnave (Iglič 2004). Gre za spoznanje, ki lahko vsekakor dodatno osvetli vzorce odgovorov respondentov.

Na splošno lahko pričakujemo nižje zaupanje institucijam v tranzicijskih državah, prvič iz teoretičnih razlogov - ker gre za mnogo novejše, manj etabrirane institucionalne akterje kot v 'tradicionalnih demokracijah', in drugič na podlagi dosedanjih empiričnih raziskav. Miheljak na primer ugotavlja obstoj očitnega zaostanka zaupanja Slovenije v parlament, saj dosega pol nižji odstotek kot ga dosegajo zahodnoevropske etabrirane demokracije. Značilno "zaostajanje" zaupanja v primerjavi z etabriranimi demokracijami ugotavlja tudi v odnosu do policije, pravnega sistema, sindikatov, javnih služb, cerkve in podjetij (Miheljak, Toš 2002:30). Nižje zaupanje v teh državah pa so izmerile tudi številne druge raziskave, npr. World Values Survey.

S pomočjo lestvice od 0-10 ocenite, koliko <u>vi osebno</u> zaupate vsaki od naslednjih ustanov. 0 pomeni, da ustanovi sploh ne zaupate, 10 pa, da ji povsem zaupate.			
B7 Državnemu zboru			
<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'povsem zaupam')</i>			
0 - 0.99		5 - 5.99	AT, CH, FI, HU, NL, NO, SE
1 - 1.99		6 - 6.99	DK
2 - 2.99		7 - 7.99	
3 - 3.99	CZ, PL	8 - 8.99	
4 - 4.99	BE, DE, ES, FR, GB, GR, IE, IL, IT, PT, SI	9 - 10	

Prva od ocenjevanih institucij je parlament in rezultati potrjujejo prej omenjeno pričakovanje. Najnižje zaupanje je v treh tranzicijskih državah (Poljska 3.48, Češka 3.62, Slovenija 4.04), na Madžarskem je nekoliko višje (5.00). Tudi v mnogih zahodnih državah, zlasti južnoevropskih je zaupanje v parlament pod sredino lestvice, torej nagnjeno k polu nezaupanja, medtem ko je najvišje v Skandinaviji, Nizozemski, Švici in Avstriji.

Na splošno so vzorci zaupanja institucijam podobni vzorcem zaupanja soljudem, v mnogočem gre torej za del istega splošnega pojava v neki družbi. Tu bi lahko spekulirali o tem, ali izboljšano delovanje družbenih institucij (bolj pravično, bolj učinkovito) vpliva na agregatno raven zaupanja v družbi in zdi se, da je odgovor tu pritrđen, saj je sprememba ravni zaupanja (soljudem) pri posamezniku praviloma povezana s kolektivno dinamiko stopnje zaupanja, npr. posledica povečevanja ali zmanjšanja splošne družbene blaginje (glej Iglič 2004).

B8 Pravnemu sistemu			
<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'povsem zaupam')</i>			
0 - 0.99		5 - 5.99	DE, GB, HU, IE, IT, NL
1 - 1.99		6 - 6.99	AT, CH, FI, GR, IL, NO, SE
2 - 2.99		7 - 7.99	DK
3 - 3.99	CZ, PL	8 - 8.99	
4 - 4.99	BE, ES, FR, PT, SI	9 - 10	

Slika je pri pravnem sistemu podobna kot prej, razpon razlik pa je še večji. V tranzicijskih državah je raven zaupanja sistematično nizka (povprečje 3-5, Slovenija 4.28), pridružijo pa se jim še nekatere južnoevropske države. Spekuliramo lahko, da problem (zaznave) delovanja pravnega sistema v teh državah ni le premajhna učinkovitost, pač pa tudi nepravilnost oziroma prepletanje obojega. V vrhu zaupanja sodnemu sistemu (povprečja 6-8) so spet Skandinavija, Avstrija, Švica, Nizozemska, nekoliko presenetljivo pa tudi Grčija, ki se praviloma uvršča v 'nezaupljiva' okolja. Razlaga tega dejstva bi zahtevala ustrezno poznavanje lokalne situacije.

Miheljak v zvezi z zaupanjem institucijam navaja enega značilnih posttranzicijskih fenomenov, namreč da v zrelih demokracijah javnost sorazmerno visoko zaupa pravnemu sistemu in komaj kaj medijem, v postranzicijskih državah pa je ravno nasprotno. Razlog je lahko nizka stopnja učinkovitosti pravnega sistema, kot tudi nizka kritična distanca do medijev, kot posledica izkušnje s svobodnimi mediji ali s pomembno afirmativno vlogo, ki so jo mediji odigrali pri prehodu iz avtoritarnih enopartijskih sistemov v demokracijo (Miheljak, 2004). Raziskava ESS zaupanja do medijev ni merila, tako da podobne primerjave tu ne moremo narediti.

B9	Policiji			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'povsem zaupam')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	BE, ES, FR, NL, PT
	1 - 1.99		6 - 6.99	AT, CH, DE, GB, GR, IE, IL, IT, SE
	2 - 2.99		7 - 7.99	DK, FI, NO
	3 - 3.99		8 - 8.99	
	4 - 4.99	CZ, HU, PL, SI	9 - 10	

Zaupanje policiji je na splošno višje kot parlamentu in sodnemu sistemu, je pa to institucija, kjer se tranzicijske države najbolj očitno izoblikujejo v skupini najnižjega zaupanja, saj so vsa njihova povprečja med 4-5 (Slovenija 4.89), medtem ko so v vseh ostalih državah nad sredino lestvice.

B10	Politikom			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'povsem zaupam')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	DK
	1 - 1.99		6 - 6.99	
	2 - 2.99	PL, PT	7 - 7.99	
	3 - 3.99	AT, CZ, DE, ES, FR, GB, GR, HU, IE, IL, IT, SI	8 - 8.99	
	4 - 4.99	BE, CH, FI, NL, NO, SE	9 - 10	

Zaupanje politikom je na splošno nižje to velja za institucionalne politične akterje, saj le na na Danskem sega čez sredino lestvice (5.47), v ostalih državah pa je agregatni rezultat bolj ali manj močno nagnjen v smeri nezaupanja. Najbolj to velja na Poljskem (2.72) in Portugalskem (2.82), nato pa že sledi Slovenija (3.07). Pri nas je torej zaupanje politikom nizko.

B11 Evropskemu parlamentu			
<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'povsem zaupam')</i>			
0 - 0.99		5 - 5.99	GR, HU, IE, IT
1 - 1.99		6 - 6.99	
2 - 2.99		7 - 7.99	
3 - 3.99	GB	8 - 8.99	
4 - 4.99	AT, BE, CH, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, IL, NL, NO, PL, PT, SE, SI	9 - 10	

Sledita indikatorja zaupanja dvem nadnacionalnim institucijam, med katerima je prvi evropski parlament. Do te institucije, ki do nedavnega (dogajanje okoli izvolitve nove Evropske komisije jeseni 2004) ni imela pretirano izoblikovane identitete v javnosti, (meritev ESS je potekala v letu 2002), so se respondenti opredeljevali dokaj neodločno. Večina jih je izbirala sredino lestvice, tako da se skoraj vsa agregatna povprečja gibljejo med 4 in 6, večinoma med 4-5. Najnižje je v tem primeru tradicionalno evroskeptična Britanija (3.64), zato pa so tranzicijske države tu višje kot običajno, kar je verjetno posledica splošno pozitivnega medijsko-političnega vrednotenja Evrope v teh državah v času približevanja EU. Zanimiva bo primerjava s podatki iz leta 2004, saj meritev v večini držav poteka ravno v času, ko se je identiteta Evropskega parlamenta bolj profilirala.

B12 Združenim narodom			
<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'povsem zaupam')</i>			
0 - 0.99		5 - 5.99	BE, CH, CZ, DE, GB, HU, IE, IT, NL, PL, PT
1 - 1.99		6 - 6.99	DK, FI, NO, SE
2 - 2.99		7 - 7.99	
3 - 3.99		8 - 8.99	
4 - 4.99	AT, ES, FR, GR, IL, SI	9 - 10	

Zaupanje Združenim narodom je bilo na splošno nekaj višje kot Evropskemu parlamentu, kar ni presenetljivo če vemo, da gre za mednarodno organizacijo s precej daljšo tradicijo in z bolj oblikovanim pozitivnim javnim profilom, ki zadeva njeno vlogo pri reševanju svetovnih političnih in humanitarnih kriz. Povprečja se tokrat večinoma gibljejo nad sredino lestvice (5-7), na vrhu so vse štiri Skandinavske države, kjer ima OZN opazno največji ugled. To bi lahko bila tudi posledica na splošno visokega zaupanja v teh okoljih, saj Petterson ugotavlja, da je visoko zaupanje v korelaciji z naklonjenostjo nadnacionalnim organizacijam (Petterson 2003). Slovenija (4.90) pa je v skupini držav kjer ima OZN sorazmerno najmanjši ugled, kar morda izhaja iz iste razlage, torej splošno nizkega zaupanja v našem prostoru. Vendar pa ta razlaga ne drži za vse države, ki so nizko (npr. Avstrijo), tako da gre očitno tudi za druge vidike, ki verjetno zadevajo konkretno delovanje te organizacije.

5.5 Oblike politične participacije respondentov širše področje: politična kultura (aktivna/pasivna, participativna/ (ne)participativna)

Tudi najstabilnejše demokracije ne zagotavljajo reševanja vseh vprašanj preko uveljavljenih institucij za politično participacijo, zato ob konvencionalnih obstajajo tudi nekonvencionalne oblike politične participacije. Te oblike so praviloma normativno dopustne in regulirane, torej ne gre za nelegalne oblike. Nekonvencionalna politična participacija je nasploh tista, ki po družbenih normah nekega okolja ne velja za 'ustaljeno' obliko doseganja političnih ciljev (Makarovič 2002: 70).

Poleg konvencionalnih načinov je torej na politiko mogoče vplivati tudi na neinstitucionalizirane načine. Najbolj dramatična oblika je revolucija, v kateri se spodnese obstoječa politična ureditev, manj radikalne

oblike pa so protestna gibanja, demonstracije in shodi. Protestna gibanja pogosto delujejo na robu dovoljenega in so zaradi svoje močne politične angažiranosti pogosto pripravljena tudi kršiti zakone (npr. organizirati shod tudi če ne dobijo ustreznega policijskega dovoljenja). Vlade imajo tu na voljo tri poglobitve vrste odzivov. Če menijo da gibanje nima velike javne podpore se pogosto odločijo za taktiko ignorance, ki pa lahko gibanje v želji po odzivu privede v radikalizacijo, npr. uporabo nasilnih metod. Druga možnost je represija, nasilno zatiranje protestov, tretja pa kompromis, delno sprejetje zahtev gibanja oziroma protestnikov. Nekonvencionalne, neinstitucionalizirane, izvenparlamentarne politične akcije lahko privedejo tudi do precejšnjih sprememb uradne politike. Znan je npr. primer gibanja za državljanske pravice v ZDA v 50-ih in 60-ih letih 20. stoletja, ki je nazadnje privedlo do obsežnih sprememb zakonodaje v smeri rasne de-segregacije (Giddens 1993).

B13	Danes je običajno, da se nekateri ljudje iz takšnih ali drugačnih razlogov ne udeležujejo volitev. Ali ste se vi udeležili zadnjih volitev v parlament?		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>		
	0-9	50-59	CH
	10-19	60-69	CZ, GB, PL, PT
	20-29	70-79	BE, DE, ES, FI, FR, HU, IE, IL, NO, SI
	30-39	80-89	AT, DK, GR, IT, NL, SE
	40-49	90-100	

V anketah sporočena volilna udeležba je praviloma nekaj višja kot dejanska, kar sodi v metodološki efekt dajanja družbeno zaželenega odgovora, saj kot smo videli prej (E23), udeležba na volitvah sodi med zaželjene lastnosti 'dobrega državljana'. V tabeli vidimo, da je sporočena volilna udeležba na splošno visoka, večinoma med 60-90%. Najnižja sporočena udeležba je v Švici (57%), najvišja pa na Danskem (89%). Slovenija je z 75% v (visokem) povprečju ostalih držav.

	Obstaja več načinov, na katere bi v (Sloveniji) lahko izboljšali stvari ali pa preprečili, da bi šlo kaj narobe. Ali ste v zadnjih 12 mesecih naredili kaj od navedenega?...		
B15	Stopili v stik s politikom ali predstavnikom državne ali občinske oblasti		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>		
	0-9	50-59	
	10-19	60-69	PL, BE, CH, DE, DK, ES, FR, GB, GR, HU, IL, IT, NL, PT, SE, SI
	20-29	70-79	CZ, FI, IE, NO
	30-39	80-89	
	40-49	90-100	

Že prvi indikator nekonvencionalne politične participacije kaže, da je prakticiranje teh načinov politične soudeležbe bistveno nižje kot to velja za najbolj temeljno obliko demokratične participacije, torej volitve. Deleži respondentov, ki so stopili v stik s politikom se gibljejo od 10% na Poljskem in 24% na Finskem. V Sloveniji je delež 12%. Izrazito velikih razlik med državami torej ni. Morda je zanimiv visok delež aktivnih na Češkem, ki je po državljansem prakticiranju te aktivnosti na drugem mestu, skupaj z Norveško (22%).

B16	Delovali v politični stranki ali skupini aktivistov			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>			
	0-9	VSE DRŽAVE	50-59	
	10-19		60-69	
	20-29		70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	

Pri naslednjem indikatorju je slika še bolj homogenizirana, saj se v vseh državah deleži respondentov, ki delujejo v politični stranki ali skupini aktivistov gibljejo v prvem decilu. Največji delež je v Avstriji (10%) in na Norveškem (9%), najmanjši pa na Madžarskem, v Italiji, na Poljskem, v Sloveniji (3%). Avstrija se še enkrat potrjuje kot okolje s sorazmerno intenzivno participacijo v strankarskem življenju, kar je pokazal že predhodni indikator vključenosti v politične stranke (E9).

B17	Delovali v kakšni drugi politični organizaciji ali zvezi			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>			
	0-9	GB, GR, HU, IL, IT, PL, PT, SI	50-59	
	10-19	AT, CH, CZ, DE, DK, ES, FR, IE	60-69	
	20-29	BE, NL, NO, SE	70-79	
	30-39	FI	80-89	
	40-49		90-100	

Indikator delovanja v nestranskih političnih organizacijah ali zvezah pokaže večjo raznolikost,. Ta je lahko posledica različnega ustroja in značilnostmi družbenih prostorov kar zadeva prisotnost tovrstnih političnih akterjev ter njihovo mobilizacijski moč. Deleži respondentov, ki so vključeni v take organizacije se gibljejo od 2-3% v Sloveniji in na Madžarskem, do 31% na Finskem in 28% na Norveškem.

Gre torej za zelo velike razlike, ki so, kot rečeno, posledica priložnosti ki jih za takšno vključevanje ponuja nek družbeni prostor. Očitno Slovenija kot okolje s pasivno politično kulturo sodi med države, kjer je takšnih akterjev malo, prav tako je malo tudi pobud, da bi nastali novi, na strani državljanov pa je tudi malo želje po sodelovanju pri takšni obliki politične participacije. Nasprotno pa imajo najvišje deleže aktivnih države z visokim socialnim kapitalom, zlasti Skandinavija in Nizozemska.

B18	Nosili značko ali nalepko v podporo neki politični akciji			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (%)</i>			
	0-9	AT, BE, CH, CZ, DE, DK, ES, GB, GR, HU, IE, IT, NL, PL, PT, SI	50-59	
	10-19	FI, FR, IL	60-69	
	20-29	NO, SE	70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	

Pri tem indikatorju politične participacije, ki je deloma tudi stvar tradicije, se večina držav uvrsti v spodnji decil - participacija respondentov pri tovrstni aktivnosti torej ne presega 10%. Najvišja je v treh skandinavskih državah (Norveška in Švedska 22%, Finska 16%), blizu pa sta še Francija in Izrael (12%). V Sloveniji je nošenje emblemov v podporo političnim ciljem prakticiralo le 3% respondentov.

B19 Podpisali peticijo				
<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>				
	0-9	GR, HU, PL, PT	50-59	
	10-19	CZ, IL, IT, SI	60-69	
	20-29	AT, DK, ES, FI, IE, NL	70-79	
	30-39	BE, CH, DE, FR, NO	80-89	
	40-49	GB, SE	90-100	

Podpisovanje peticij je način politične participacije, ki ima daljšo tradicijo in je bolj univerzalno razširjena praksa, kar pove tudi pogled na tabelo. Razpon udeležbe se giblje med 5% v Grčiji in na Madžarskem, do visokih 40% v Britaniji in na Švedskem. Delež podpisovalcev peticij je bil v Sloveniji 12%, nekaj manj kot na Češkem (16%). Na splošno je podpisovanje peticij ena od najbolj razširjenih nekonvencionalnih političnih praks, morda tudi zato, ker je z vidika posameznika sorazmerno nezahtevna. Zopet pa se pokaže, da so pri dnu udeležbe respondentov po pravilu vse tranzicijske države in del južnoevropskih držav, predvsem tiste, ki pogosto izkazujejo 'psevdotranzijske' vzorce nizkega zaupanja in pasivne politične kulture (Portugalska, Grčija, Italija).

B20 Se udeležili zakonitih demonstracij				
<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>				
	0-9	OSTALE DRŽAVE	50-59	
	10-19	DE, ES, FR, IT	60-69	
	20-29		70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	

Udeležba pri zakonitih demonstracijah je mera, ki je zopet dokaj odvisna od tradicije in načina delovanja političnih akterjev v nekem družbenem prostoru, ki sploh ustvarijo priložnosti za takšno vrsto politične participacije, kot tudi od konkretnega družbenega dogajanja, ki lahko takšno obliko izražanja političnih stališč vzpodbuja ciklično oziroma neredno. V velični držav je tako delež respondentov, ki so se udeležili zakonitih demonstracij pod 10%, najvišji deleži pa so na Danskem in v Franciji (17%). Delež v Sloveniji je 3%, kar je drugi najnižji delež in kaže na nizko prisotnost tovrstne oblike izražanja političnih stališč pri nas.

B21 Bojkotirali določene izdelke				
<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>				
	0-9	ES, GR, HU, IT, PL, PT, SI	50-59	
	10-19	BE, CZ, IE, IL, NL, NO	60-69	
	20-29	AT, DE, DK, FI, FR, GB,	70-79	
	30-39	SE, CH	80-89	
	40-49		90-100	

V raziskavi sta bila tudi dva indikatorja 'politizirane potrošnje', ki je v nekaterih državah precej razširjena oblika političnega izražanja. Najbolj na Švedskem in v Švici, kjer je več kot 30% respondentov bojkotiralo nek izdelek iz takih ali drugačnih politično-ideoloških razlogov, visoki deleži te prakse so tudi v Veliki Britaniji, Franciji, ter na Finskem in Danskem (vsi 26%). Gre za okolja, ki so tudi sicer politično veliko bolj participativna. Nasprotno so najnižji deleži tovrstnih praks v tranzicijskih in južnoevropskih državah, kjer v javnem prostoru očitno ni akterjev, ki bi jih vzpodbujali. Najnižji deleži so na Portugalskem, Poljskem, Madžarskem in v Sloveniji (3-5%)

B22	Zavestno kupili določen izdelek zaradi političnih, etičnih ali okoljevarstvenih razlogov			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>			
	0-9	GR, IT, PL, PT, SI	50-59	SE
	10-19	ES, HU, IL	60-69	
	20-29	AT, BE, CZ, FR, IE, NL	70-79	
	30-39	DE, GB, NO	80-89	
	40-49	CH, DK, FI	90-100	

Drugi indikator istega koncepta kaže podobno sliko, le deleži participacije so v splošnem nekaj višji. V Sloveniji je 10% respondentov zavestno kupilo nek izdelek iz politično-ideoloških razlogov, kar jo uvršča med skupino agregatno najmanj participativnih držav po tem indikatorju. Nasprotno je bila ta praksa značilna za 40-44% respondentov na Finskem, Danskem v Švici in Nemčiji, ter 55% na Švedskem. Politična ozaveščenost potrošnika, ki je pričakovana posledica javnega delovanja oziroma mobilizacije s strani političnih akterjev, je torej v različnih okoljih zelo različna. Ponekod morajo ekonomski akterji nanjo resno računati kot na dejavnik potencialne izbire potrošnika, v slovenskem okolju pa (vsaj zaenkrat) ni tako.

B23	Prispevali denar politični organizaciji ali skupini			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>			
	0-9	OSTALE DRŽAVE	50-59	
	10-19	AT, CH, CZ, IE, IL, NO	60-69	
	20-29		70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	

Dajanje denarnih prispevkov političnim organizacijam v večini držav ne preseže meje prvega decila, najmanjši delež je na Madžarskem (2%) in v Italiji (3%). Najbolj razširjena je ta praksa v Švici, kjer je dalo te vrste denarni prispevek 18% respondentov, v ostalih bolj participativnih državah pa se deleži gibljejo okoli 10% respondentov.

B24	Sodelovali v nezakonitih protestnih aktivnostih			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>			
	0-9	VSE DRŽAVE POD 3%	50-59	
	10-19		60-69	
	20-29		70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	

Zadnja nekonvencionalna oblika politične participacije sega izven meja zakonitega in udeležba pri njej v nobeni od držav ne preseže 3%, kar je verjetno posledica 'pomanjkanja priložnosti' oziroma dejstva, da legalne oblike omogočajo izražanje in kanaliziranje večine političnih pobud.

Vprašanje, ki se zastavlja ob koncu tega tematskega sklopa je, kako razložiti opažene razlike v participativnosti različnih družbeno-političnih prostorov. Miheljak nizko participativnost v slovenskem prostoru razlaga s tem, da je Slovenija po eni strani dežela brez kontinuitete lastne države, po drugi strani brez demokratične tradicije, kakršno so pred drugo svetovno vojno poznale nekatere druge srednjeevropske države, zato participativna politična kultura ni bila samoumevna. Po drugi strani pa je Slovenija živela vse skozi v sorazmerno dobrem materialnem stanju, brez velikih socialnih pretresov ter v dokaj liberalnem vzdušju, kar je prav tako politično pasiviziralo državljane (Miheljak, 2004). V Sloveniji so volitve praviloma razumljene kot edini mogoč način izvajanja vpliva posameznika v politiki, pri čemer

pa se posameznik tudi tu pogosto vidi kot zgolj nepomemben 'glas v množici' (Malnar 2004). Volitve, ki predstavljajo najbolj ritualizirano, z vidika informiranosti motiviranosti in osebne vpletenosti najmanj 'zahtevno' obliko politične participacije so torej pri veliki večini skrajni domet pripravljenosti na politično participacijo v našem prostoru, kot pokažejo medčasovne analize celo vse bolj (Makarovič 2002:84), pri čemer je prevladujoče nezadovoljstvo z odzivnostjo političnih institucij (tudi če gre le za zaznavo) eden od dejavnikov upada participacije. Druga dva sta instrumentalno dojetje politične demokracije (politika kot predvsem sredstva za zadovoljevanje neposrednih koristi posameznika (glej Bernik, Malnar, Toš 1995), ter premik od 'velikih' k vsakdanjim političnim temam (2002:85).

Drugo vprašanje pa je, koliko je opuščanje ali zavračanje politične participacije potrebno razumeti kot problem legitimnosti demokratičnega političnega sistema. Po mnenju številnih avtorjev participacije sicer ne moremo enačiti z demokracijo, proizvaja pa številne za demokracijo pomembne oziroma koristne učinke. S perspektive posameznika gre tu zlasti za uresničevanje interesov ter za psihološke koristi, s perspektive družbe pa za kontrolo elite, mobilizacijo človeških potencialov ter zagotavljanje legitimnosti (za širšo razpravo glej Makarovič 2002).

Kljub temu, da neparticipativnost ne onemogoča delovanja demokratičnega političnega sistema, pa vseeno sodoloča 'atmosfera' političnega okolja in sicer predvsem v smeri nezadovoljstva, brezbriznosti, cinizma. To pa navsezadnje lahko pomeni tudi ugodnejše okoliščine za razmah nedemokratičnih političnih alternativ.

5.6 Levo-desno samouvrščanje širše področje: politične orientacije;

Politične orientacije v zahodnem političnem prostoru praviloma delimo po dveh koordinatah: levo-desno ter konservativno-liberalno, politične stranke pa v grobem umeščamo med socialistične, liberalne in konservativne. V velikem delu sodobnih zahodnih družb pa se pri političnem opredeljevanju dogajajo značilne spremembe. Prej pomembni dejavniki: programi strank, interes in pripadnost družbenim skupinam, poklic, izobrazba in drugi "objektivni" dejavniki se umikajo elementom: všečnost (like, dislike), personalizaciji političnih vprašanj in programov ter osebnostnim značilnostim kandidatov. Politično pozicioniranje strank se vse bolj koncentrira v sredino levo-desnega političnega prostora, kjer kar nekako zmanjkuje prostora za jasno prepoznavanje razlik v programskih usmeritvah strank. Bolj skrajno pozicioniranje levo in desno profiliranih strank se sčasoma zmanjšuje oziroma se oba pola v političnem spektru približujeta. Individualizacija političnih programov, kjer osebe z določenimi osebnostnimi značilnostmi kot zastopniki določenih političnih interesov pridobivajo pomen v primerjavi s skupinsko izraženo politično organiziranostjo.

Pomen osebnosti v političnem diskurzu se je sčasoma povečeval tudi zaradi izrazitejšega medijskega pokrivanja političnih osebnosti zunaj konteksta formalnih opravil, ki jih imajo uradni politiki. Tabloidi in televizija poskušajo povečati zanimanje potrošnikov, tako da prikazujejo politike v bolj neformalnih okoljih (doma, s prijatelji) in po možnosti njihove odzive na aktualne razmere v čim bolj čustvenem tonu. Mediji poskušajo igrati na čustva. S tem tudi odziv ljudi na določene aktualne teme postaja bolj čustven (npr. vprašanje izbrisanih, odnosi med Slovenijo in Hrvaško). V teh odzivih se tako volivci primerjajo z osebnostmi – voditelji določenih političnih opcij in njihovimi odgovori na specifična javna vprašanja. Ravno raziskovanje zaznav političnih osebnosti je odprlo vprašanje čustvenega odziva na politične izbire. Kognitivni vzorci političnih voditeljev postanejo referenčna točka njihovih podpornikov. To sprotno preverjanje prekrivanja "matrice" čustvenih odzivov in razpoloženj med političnimi kandidati in posameznikom odpira pot za izrazito afirmacijo vrednot kot ključnega kriterija političnih izbir.

(povzeto po: Kurdija 2004)

B28	V politiki se včasih govori o levici in desnici. Kam bi vi uvrstili sami sebe na lestvici od 0 do 10, kjer pomeni 0 levo in 10 desno?			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'desno')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	CZ, DK, FI, GB, GR, IE, IL, NL, NO, PL, PT
	1 - 1.99		6 - 6.99	
	2 - 2.99		7 - 7.99	
	3 - 3.99		8 - 8.99	
	4 - 4.99	AT, BE, CH, DE, ES, FR, HU, IT, SE, SI	9 - 10	

Iz tabele je lepo razviden sredinski vzorec samouvrščanja na lestvici levo-desno, saj se vsa agregatna povprečja gibljejo med 4 in 6. Seveda so agregatne vrednosti načeloma lahko tudi zavajajoče, saj teoretično lahko zakrijejo dejanski razcep na dva nasprotujoča si pola, vendar v tem primeru ni tako. Da tu sredinsko umeščene povprečne vrednosti dobro odražajo istovrstno tendenco samoumeščanja pove podatek, da se na sredinskem klinu lestvice (vrednost 5) v Avstriji, Belgiji, Nemčiji, Veliki Britaniji, Grčiji in Irski nahaja od 38-44% vseh respondentov, v Sloveniji pa celo 47%. To lahko jemljemo bodisi kot indikator zamiranja tradicionalnih ideološko-razrednih meril volivcev na račun drugih dejavnikov izbire med političnimi opcijami, bodisi tudi (zlasti v tranzicijskih državah) kot indikator v tem smislu nejasnega ideološkega profila političnega prostora oziroma strank.

5.7 Zadovoljstvo z delovanjem družbenih sistemov širše področje: učinkovitost vladanja; legitimnost sistema;

Večina analitikov zahodnih družb ne trdi, da je demokraciji v krizi, menijo pa, da so mnogi državljani do trenutne situacije precej kritični. Razlage za to so predvsem tri. Inglehart trdi, da se spreminjajo temeljne vrednote v javnosti, te spremembe pa vplivajo na to, kaj ljudje pričakujejo od svojega življenja in kaj pričakujejo od vlade. Postmaterialistične vrednote ustvarjajo zahtevo po večji odprtosti političnih kanalov zato je ta (naraščajoča) skupina do demokracije vse bolj kritična. Druga razlaga se bolj osredotoča na strukturne spremembe, ki so povzročile dvig ravni kognitivne mobilizacije. Gre predvsem za zviševanje splošne ravni izobrazbe, vse bolj izobražen srednji sloj pa dviguje deleže državljanske participacije. Vse širši dostop do izobrazbe ima pomembne učinke na poglede in ravnanja ljudi, vključno z večjim zanimanjem za politiko, izobražene javnosti pa so bolj nagnjene h kritičnosti. Tretja razlaga se nanaša na erozijo socialnega kapitala, kot posledico novih vzorcev preživljanja prostega časa. Putnam tako ugotavlja, da ljudje z nizkim zaupanjem in socialnim kapitalom nasploh izražajo nižje ravni zadovoljstva z demokracijo in vlado (Nevitte in Kanji 2003:159).

Podpora demokratičnemu sistemu v postsocialističnih družbah pa praviloma razkriva isto splošno podobo. Večina državljanek in državljanov sprejema demokracijo kot ideal, vendar hkrati pogosto negativno ocenjujejo delovanje demokratičnih institucij v svoji državi (Bernik, Uhan 2002: 117). Nezadovoljstvo, ki se nanaša na rezultate novega političnega sistema je torej manj problematično, kot razočaranje nad demokracijo samo po sebi. Kakšno je torej zadovoljstvo s posameznimi vidiki delovanja demokratičnih družb?

B30	Kako zadovoljni ste na splošno s sedanjim gospodarskim stanjem v Sloveniji?			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo zadovoljen')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	AT, BE, CH, GB, NL, NO, SE
	1 - 1.99		6 - 6.99	DK, FI
	2 - 2.99	IL, PL	7 - 7.99	
	3 - 3.99	CZ, DE, FR, GR, PT	8 - 8.99	
	4 - 4.99	ES, HU, IE, IT, SI	9 - 10	

Prvi indikator meri zadovoljstvo respondentov z gospodarskim stanjem v državi. Pokažejo se precej velike razlike, saj razpon povprečij sega od 2-7. Najnižje ravni zadovoljstva z gospodarskim stanjem izražajo respondenti v Izraelu (2.59) in na Poljskem (2.77), nizko so tudi južnoevropske države ter Nemčija in Francija. Slovensko povprečje je bilo 4.12, kar je nekaj pod sredino lestvice in več kot v ostalih tranzicijskih državah ter tudi nekaterih močnih zahodnih gospodarstvih. Najvišji deleži zadovoljstva so v Skandinaviji (Danska 6.93, Finska 6.18) in skupini zahodnoevropskih držav.

Vidimo, da zadovoljstvo z gospodarskim stanjem nikakor ni samodejna preslikava absolutnih razlik v BDP med državami (npr. nižje mesto Nemčije kot Slovenije), pač pa ga mnogo bolj določajo aktualni trendi in primerjave, pri čemer sta referenčni točki zlasti preteklo stanje in podobne države. Upoštevati moramo tudi, da je zaznava gospodarskega stanja države kombinacija osebnih in medijsko posredovanih splošnih izkustev.

B31	Kako zadovoljni ste s sedanjo slovensko vlado, s tem, kako opravlja svoje delo?			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo zadovoljen')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	BE, CH, DK, FI, SE
	1 - 1.99		6 - 6.99	
	2 - 2.99		7 - 7.99	
	3 - 3.99	AT, CZ, DE, IL, IT, PL, PT	8 - 8.99	
	4 - 4.99	ES, FR, GB, GR, HU, IE, NL, NO, SI	9 - 10	

Iz prikaza vidimo, da je bilo zadovoljstvo z aktualnimi vladaми v večini držav sorazmerno nizko, saj se večina povprečij giblje pod sredino lestvice med 3 in 5 (v Sloveniji 4.28). Nadpolovično je bilo le v petih državah. Ocene pri tem indikatorju so funkcija konkretnega delovanja oziroma potez aktualnih vlad, zaznave učinkov tega delovanja na zasebni ravni, načina medijskega posredovanja delovanja vlade, ter političnih preferenc respondentov.

Analitiki ugotavljajo, da občasno nezadovoljstvo državljanov z vlado ni niti nenavadno niti ni nujno problematično. Bolj problematično je dolgotrajno nezadovoljstvo, ki lahko privede do erozije podpore sistemu kot celoti, torej do tega, da nezadovoljstvo s konkretno vlado preide v nezadovoljstvo z demokracijo nasploh (Nevitte in Kanji 2003:155). Empirične študije so pokazale, da javnost zna razlikovati med nivoji, namreč med demokracijo nasploh in konkretno vlado, saj ankete pogosto pokažejo močno podporo demokratičnemu sistemu nasploh, ob kritičnosti do tega, kako demokratične vlade delujejo v praksi.

B32	Kako zadovoljni ste na splošno z delovanjem demokracije v Sloveniji?			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo zadovoljen')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	AT, BE, DE, ES, GB, IL, IT, GR, NL
	1 - 1.99		6 - 6.99	CH, FI, NO, SE
	2 - 2.99		7 - 7.99	DK
	3 - 3.99		8 - 8.99	
	4 - 4.99	CZ, FR, HU, IE, PL, PT, SI	9 - 10	

Indikator splošnega zadovoljstva z delovanjem demokracije kaže, da je v večini držav agregatno povprečje nagnjeno v smeri zadovoljstva. Drugače je v vseh štirih tranzicijskih državah, kjer je povprečje pod polovico, kar pomeni, da prevladuje nezadovoljstvo (Poljska 4.56, Slovenija 4.39, Madžarska in Češka 4.85). Slovenija ima za Poljsko najnižjo vrednost zadovoljstva med vsemi državami. Na naprotnem polu so Skandinavske države in Švica s povprečji med 6-8. Ocene pa niso toliko funkcija etabliranosti demokratičnega sistema, na kar kažejo nizka povprečja Francije (4.90), Britanije (5.08), Italije (5.01), pač pa dejansko bolj sedanje uspešnosti delovanja tega sistema.

Problem demokratičnega sistema v tranzicijskih državah torej ni to, da je neetabliran, nesprejet, pač pa da (še) ne deluje po pričakovanjih, kar sta seveda soodvisna dejavnika. Številni avtorji pa kot pomemben korelat nezaupanja v demokracijo empirično izmerijo tudi posplošeno družbeno nezaupanje, ki je indikator nizke vključenosti oziroma integritiranosti v družbo in odraz razočaranosti nad politiko in življenjem. Štebe ugotavlja, da v postsocialističnih državah večja razslojenost in nove neenakosti v družbah proizvajajo nove skupine nezadovoljnih z demokracijo. Ekonomski občutek nemoči, posebej še, kolikor ga spremlja tudi odsotnost vpliva na odločanje, lahko pripelje do nižjega zadovoljstva z demokracijo, to zadovoljstvo pa je občutljiva sintetična mera raznolikih vidikov družbenega uspeha in neuspeha (Štebe 2002:187).

B33	Kakšno je po vašem mnenju splošno stanje šolstva danes v Sloveniji?		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo dobro')</i>		
	0 - 0.99	5 - 5.99	CZ, FR, GB, HU, IT, NL, SE, SI
	1 - 1.99	6 - 6.99	AT, BE, CH, IE, NO
	2 - 2.99	7 - 7.99	DK, FI
	3 - 3.99	8 - 8.99	PT
	4 - 4.99	9 - 10	DE, ES, GR, IL, PL

Indikator zadovoljstva s stanjem šolstva kaže, da je to v večini držav sorazmerno visoko (povprečja med 5 in 8). Najvišje je na Danskem (7.32) in Finskem (7.84). V Sloveniji je povprečje 5.43, višje kot na Madžarskem in Poljskem in nižje kot na Češkem. Pri tem indikatorju se tranzicijske države torej ne znajdejo sistematično v skupini z najmanjšim zadovoljstvom, pač pa so tam predvsem južnoevropske države in morda presenetljivo tudi Nemčija. Gre za splošen indikator, spekuliramo pa lahko, da sta podlaga odgovarjanja respondentov predvsem učinkovitost in dostopnost izobraževanja, prav tako pa tudi morebitno konkretno dogajanje (npr. potekajoče reforme).

B34	In kakšno je po vašem mnenju splošno stanje zdravstva danes v Sloveniji?		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo dobro')</i>		
	0 - 0.99	5 - 5.99	ES, FR, NL, NO, SE
	1 - 1.99	6 - 6.99	AT, BE, CH, DK, FI, IL
	2 - 2.99	7 - 7.99	
	3 - 3.99	8 - 8.99	HU, IE, PL, PT
	4 - 4.99	9 - 10	CZ, DE, GB, GR, IT, SI

Zadnji indikator zadovoljstva zadeva še eno pomembno sfero v pristojnosti sodobne države, in sicer zdravstveni sistem. Zadovoljstvo je tu v splošnem nižje kot pri šolstvu, saj se več agregatnih povprečij nahaja pod sredino lestvice. Tu se tranzicijske države zopet bolj sistematično znajdejo v skupini pretežnega nezadovoljstva, pri čemer ima najvišjo oceno Češka (4.96), ter za njo Slovenija (4.75). Ocenjujemo lahko, da so pričakovanja prebivalstva v teh državah glede zdravstva zelo visoka, ker so izšle iz socialistične ureditve, kjer je bilo zdravstveno zavarovanje vseobsežno in splošno. Ob taki pretekli referenčni točki se vsaka oblika omejevanje že obstoječih pravic odrazi v nižjem zadovoljstvu. Nadpolovično agregatno zadovoljstvo pa lahko vidimo predvsem v državah, ki imajo široko mrežo zdravstvenih pravic in kjer niso v toku programi njihovega krčenja.

5.8 Intervencionizem, neenakost, toleranca do socialnih manjšin, liberalnost-avtoritarnost, ekološke orientacije; širše področje: politične vrednote, politične orientacije; politična kultura in tradicija;

Podatki kažejo, a je bila v državah OECD rast porabe sredstev za socialne namene od leta 1965 do 1985 realno mnogo hitrejša kot rast bruto domačega proizvoda. V osemdesetih letih 20. stoletja se je posledično pojavila teza o preobremenitvi države. Neoliberalni avtorji so vseskozi izpostavljali problem neprestane rasti izdatkov socialne države. Njihova ključna teza je bila, da je v samo bistvo države blaginje vgrajena logika neprestane rasti, tako zaradi vse večjega števila zainteresiranih prejemnikov, kot zaradi načina delovanja demokratičnega političnega sistema. V interesu vlade, ki si prizadeva za ponovo izvolitev je, da v predvolilnem obdobju manipulira z ekonomskimi spremenljivkami, opozicija pa naj bi ob tem obljubljala kvečjemu 'več za manj'. Gre torej za spoj dveh racionalizacijskih strategij, strategije porabnikov socialnih storitev države po ohranjanju in širjenju mreže teh storitev, ter strategije političnih elit po ohranitvi svojega položaja. Ta logika naj bi v vsakem novem volilnem ciklu prinesla povečanje socialnih izdatkov (Malnar 1996:55-59). Na tej ideologiji, ki rešitev vidi v zmanjšanju vloge in s tem stroškov države se je politično povzpela nova desnica.

Druga teza, ki je izšla iz finančne krize države blaginje, pa je bila teorija krize legitimnosti. Po tej teoriji si moderna država z vse večjimi težavami zagotavlja resurse za opravljanje vseh vlog, ki jih ima. Zasebna podjetja niso pripravljena prispevati vedno večjih deležev dobička za naraščajoče potrebe države, po drugi strani pa so pričakovanja državljanov vse večja. Stranke, zlasti tiste, ki zagovarjajo široko vlogo države, vse težje izpolnjujejo obljube dane volvcem, kar je privedlo do zmanjšanja podpore zanje v javnosti, ter na splošno do zmanjšanja iluzij o kompetenci politike, torej krize legitimnosti. Kljub temu Habermas, avtor te teze meni, da bi zmanjšanje vloge države povzročilo še več negativnih učinkov, predvsem zaostritev socialnih konfliktov.

Dejansko je v 80-ih letih v več deželah OECD prišlo do zmage političnih strank konzervativno-liberalne usmeritve, s čimer je bila praktično zanikana teorija o 'začaranem krogu rasti' socialnih izdatkov države. Model 'racionalne presoje' volivcev namreč ni vključil dejstva, da ti opazujejo dogajanje v družbenem okolju, s tem pa tudi informacijo o grožnji ekonomske krize ali recesije, kot posledici visokih stroškov države. Volilna strategija večine se torej lahko spremeni, volivci postanejo dovzetni za argumentacijo, ki se ne giblje zgolj na ravni kratkoročnega izračuna. Posledično ne izbirajo politične stranke, ki ponuja največ, pač pa tisto, ki ponuja najbolj ugodno razmerje med socialnimi izdatki in dolgoročno ekonomsko stabilnostjo.

Toda s tem ko omejevanje porabe postane večinsko sprejeto se problem premakne na drugo raven, na raven načina omejevanja teh izdatkov. Nepopularna področja socialnih izdatkov so tako bistveno bolj na udaru, kot popularna. Nastane situacija, ko večina (skozi volilno-programske izbire) izbere zmanjševanje tistih izdatkov, katerih porabnik so manjšine. Tako je v večini držav značilna visoka naklonjenost izdatkom za zdravstvo in pokojnine, ter nenaklonjenost izdatkom za socialne manjšine, pri katerih večina davkoplačevalcev ne vidi nobenih koristi zase. Z vidika družbe kot celote je torej najbolj negativna posledica trenda racionalizacije stroškov izrinjanje manjšin, na strani katerih bi v skrajnem primeru lahko sčasoma prišlo tudi do radikalizacije sredstev političnega delovanja (Malnar 1994:59-60).

B43	Manj ko se vlada vmešava v gospodarstvo, bolj je za Slovenijo			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	SI
	10-19	NL	60-69	
	20-29	BE, DK, ES, FI, FR, GB, HU, IE, NO, PL, PT, SE	70-79	
	30-39	CH, CZ, GR, IL, IT	80-89	
	40-49	AT, DE	90-100	

Indikator (ne)naklonjenosti državnemu intervencionizmu v gospodarstvu pokaže za nas zanimivo situacijo, ko prav v Sloveniji največji delež respondentov (52%) soglaša s čim manjšim vmešavanjem države v gospodarstvo. Ker iz številnih dosedanjih raziskav vemo, da je javnost v Sloveniji sicer zelo naklonjena državnemu intervencionizmu vseh vrst, si lahko skušamo ta rezultat razložiti na več načinov. Del razlage lahko prispeva negativna podoba, ki jo državnim intervencijam v gospodarstvo dajejo politični in medijski akterji, del razlage je verjetno tudi v neprepoznavanju posrdnih socialnih učinkov tovrstnega vmešavanja na strani respondentov (npr. preprečevanje brezposlenosti). Del razlage pa je lahko tudi metodološki, saj je konkretna ubeseditev vprašanja z izrazom 'vmešavanje' v gospodarstvo dokaj slabšalna in bi bilo verjetno bolje uporabiti nevtralnejši izraz 'poseganje' v gospodarstvo. Tega kazalca torej ne gre jemati izolirano, pač pa moramo za določitev dejanskega odnosa slovenske javnosti do vloge države vzeti v ozir celotni nabor te skupine indikatorjev.

Želja po čim manjšem poseganju države je sicer najmanj prisotna na Nizozemskem (17%), večinoma pa se giblje med 20 in 30%. Sorazmerno visoko izraženo pa je to stališče v Nemčiji (46%), ter v Avstriji in Švici, kjer 40% respondentov soglaša s tem, da se država vmešava čim manj.

B44 Vlada bi morala sprejeti ukrepe za zmanjšanje razlik v dohodkih med ljudmi			
<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
0-9		50-59	CZ, DE, NL
10-19		60-69	AT, CH, GB, SE
20-29		70-79	BE, ES, FI, IE, IT, NO
30-39		80-89	FR, HU, IL, PL, SI
40-49	DK	90-100	GR, PT

Drugi indikator zadeva poseganje države na socialnem področju, njeno korektivno vlogo pri regulaciji neenakosti, ki jih povzroča trg. Evropa je tovrstni vlogi države že tradicionalno naklonjena in podatki ESS 2002 to zopet potrdijo. V vseh državah je delež soglašanja nad 50%. Slovenija se tokrat znajde pri vrhu (84% soglasje), kjer bi jo glede na predhodne raziskave tudi pričakovali, skupaj z Grčijo (90%), Portugalsko (91%), Poljsko (80%) in Madžarsko (84%). Precej nižje soglasje je na Češkem (52%), ki se v mednarodnih raziskavah večkrat pokaže kot intervencionizmu najmanj naklonjena tranzicijska država. Na splošno pa so pri vrhu tranzicijske in južnoevropske države. Odgovori pri tem indikatorju so po eni strani funkcija normativnih meril okolja, po drugi pa funkcija zaznave razpona obstoječih družbenih razlik ter večje ali manjše tolerance do njih.

B45 Zaposleni potrebujejo močne sindikate, da zaščitijo njihove pogoje dela in plače			
<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
0-9		50-59	
10-19		60-69	DE, GB, BE
20-29		70-79	AT, CH, CZ, DK, ES, FI, FR, IE, IL, IT, NL, NO, SE
30-39		80-89	HU, PL, PT, SI
40-49		90-100	GR

Kar zadeva vlogo sindikatov pri zaščiti interesov zaposlenih lahko vidimo, da velja dokaj splošno soglasje o njihovi potrebnosti in to tudi v državah, kjer so deleži dejanske vključenosti minimalni (glej E3). Še najnižje soglasje je v Nemčiji (65%), najvišje pa v Grčiji (90%), kjer je sicer delež včlanjenih in delujočih članov sindikata le 8%. Skandinavske države, ki so po kazalcih članstva in aktivnosti daleč pri vrhu, so tu v relativni sredini (70-80%), pri vrhu soglašanja so zlasti tranzicijske in južnoevropske države (Slovenija 84%). Koncept, ki se tu meri je zaznava potrebe po močnih sindikatih, ta potreba pa je lahko

prisotna tako v okoljih, ki take sindikate že imajo in si želijo ohraniti njihove vloge, kot tudi (ali morda še bolj) v okoljih, kjer jih nimajo, a bi jih zaposleni za zaščito svojih interesov potrebovali.

B46	Homoseksualci in lezbijke morajo imeti svobodo, da si uredijo življenje po lastnih željah			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	GR, SI
	10-19		60-69	CZ, FI, IL
	20-29		70-79	AT, DE, ES, FR, GB, IT, NO, PT
	30-39		80-89	BE, CH, DK, IE, NL, SE
	40-49	HU, PL	90-100	

Predsodki do homoseksualnosti imajo dolgo tradicijo, razširjeno je (bilo) npr. pojmovanje homoseksualnosti kot bolezni. Javna zaznava se je na Zahodu pričela opazneje spreminjati šele v 70-ih in 80-ih letih 20. stoletja z medijskim prodorom nekaterih homoseksualnih ali homoseksualnosti naklonjenih osebnosti (Giddnes 1993). To je privedlo do določenega 'omehčanja' predsodkov do te skupine, a nikakor ne do njihove odprave. Vztrajanje predsodkov gre predvsem pripisati nesprejemanju transgresije tradicionalnih spolnih vlog in identitet, s čimer te skupine v očeh večine predstavljajo odklon in provokacijo.

Meritve raziskave Slovensko javno mnenje so že doslej kazale, da Slovenija do pripadnikov spolnih manjšin ni zelo tolerantno okolje, vsaj ne v primerjavi z zahodno Evropo. Pričujoči indikator to potrjuje, saj v Sloveniji le 52% respondentov soglaša, da si istospolno usmerjeni uredijo življenje po lastnih željah, v Grčiji, kjer je ta delež najmanjši pa 51%. Največji delež tolerantnih odgovorov dajejo respondenti na Danskem (89%) in Nizozemskem (88%).

Ob tem pa velja opozoriti, da anketno izmerjeno izražanje predsodkov, ne le do homoseksualno usmerjenih, pač pa do manjšin nasploh, ni nujo le odslikava ravni dejanskega obstoja teh predsodkov v nekem okolju, pač pa je lahko tudi odraz ravni politične kulture tega okolja, oziroma različnih stopenj samocenzure anketiranih. Zato je lahko 'zasebna raven predsodkov' v okoljih z visoko politično kulturo in posledično višjo samocenzuro respondentov podcenjena.

B47	Ne glede na okoliščine je treba zakone vedno spoštovati			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	NL
	10-19		60-69	CH, ES, FR, NO, PT
	20-29		70-79	AT, BE, DE, GB, IE, IL, SE, SI
	30-39		80-89	CZ, DK, FI, GR
	40-49		90-100	HU, IT, PL

Videli smo (E24), da je dosledno spoštovanje zakonov in predpisov ena od lastnosti, ki se najpogosteje pripisuje 'dobremu državljanu'. Tu je vprašanje nekoliko bolj zaostreno, oziroma je dimenzija doslednosti bolj poudarjena. Soglašanje je na splošno še vedno visoko, vendar pa se deleži soglasnih porazdelijo od šestega do desetega decila. Sorazmerno najnižje soglasje je na Nizozemskem (55%), ter nato v Franciji (64%), najvišje pa na Madžarskem (93%), Poljskem (92%) in v Italiji (90). V Sloveniji je soglasnih 79%.

Indikator je nejasen vtoliko, kolikor so razlogi nespoštovanja zakonov z etičnega vidika lahko zelo različni. Eno je situacija ko je spoštovanje zakonov sicer legalno a nelegitimno dejanje, ker je sam zakon nepravičen ali nestrpen. V tem primeru je nespoštovanje zakonov etično dejanje (splošno znan je npr. primer nacistične Nemčije). Povsem nekaj drugega pa je situacija, ko nekdo zakonov ne spoštuje zato, ker si želi s tem pridobiti neko korist in pri tem oškoduje druge oziroma krši načela enakosti. Zelo verjetno je,

da so npr. respondenti na Madžarskem, Italiji, Portugalskem imeli v mislih predvsem drugi vidik, respondenti na Nizozemskem pa v večji meri tudi prvega.

B48	Politične stranke, katerih cilj je odprava demokracije, je potrebno prepovedati		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>		
	0-9	50-59	CH, NO, FR, SI
	10-19	60-69	BE, CZ, FI, GB, NL, PL, SE
	20-29	70-79	AT, DK, ES, GR, HU, IE, IL, IT, PT
	30-39	80-89	DE
	40-49	90-100	

Indikator je meril toleranco do strankarskih akterjev, ki si prizadevajo za odpravo demokracije kot take. Tudi ta indikator pravzaprav meri dve stvari, ki ju je težko razločiti, in sicer podporo demokratičnemu sistemu, željo po ohranitvi tega sistema, kot tudi avtoritarno politično miselnost, željo po prepovedi izražanja (radikalno) drugačnih stališč. V vseh državah več kot polovični delež respondentov s prepovedjo takih strank soglaša, sorazmerno najmanjši deleži respondentov, ki se zavzemajo za to pa so v Švici in Sloveniji (50%) ter Norveški (52%). Najvišji delež tistih, ki soglašajo s prepovedjo takšnih strank je v Nemčiji (80%), kar verjetno lahko pripišemo zgodovinskim razlogom oziroma izkušnji. V večini drugih držav se za prepoved zavzema 60-79% respondentov. Visoki deleži respondentov torej sprejemajo 'realistično' opcijo, da se mora demokracija po potrebi braniti tudi z nedemokratičnimi sredstvi.

B49	Ekonomska rast na koncu vedno škoduje okolju		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>		
	0-9	50-59	ES, FI, FR, IT, PL
	10-19	60-69	PT
	20-29	70-79	DK, IL, NL, NO, SE
	30-39	80-89	BE, CZ, DE, GB, HU, IE
	40-49	90-100	AT, CH, GR, SI

Sledita še dva indikatorja odnosa do okolja, ki v vprašalniku 2002 edina pokrivata to tematiko. Soglašanje s trditvijo, da ekonomska rast na koncu vedno škoduje okolju je dokaj različno. Najnižje je v treh skandinavskih državah, Nizozemski in Izraelu (20-29%), najvišje pa v južnoevropskih državah in na Finskem (50-60%), na Portugalskem (67%). V Sloveniji je soglasje (41%).

Če bi izhajali iz tega, da indikator meri prisotnost ekoloških orientacij v nekem okolju bi bili rezultati precej nenavadni, saj bi bile na dnu države, ki so sicer ekološko med najbolj ozaveščenimi. Tudi če je imel drugačen namen indikator dejansko meri predvsem to, kolikšna je v nekem okolju raven kritično-skeptične drže respondentov do poenostavljenih trditev o odnosu med gospodarsko rasto in okoljem, kar navedena trditev vsekakor je. Morda lahko visoke deleže soglašanja na Finskem razlagamo predvsem s tem, da je bil indikator tam v večji meri razumljen kot indikator okoljskih orientacij. Rezultati pa so lahko seveda tudi funkcija konkretnih javnih razprav na to tematiko v posameznem okolju.

B50	Lahko smo prepričani, da bo moderna znanost rešila probleme v zvezi z okoljem		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>		
	0-9	50-59	FI, FR, IL, PT
	10-19	60-69	GR
	20-29	70-79	AT, CH, CZ, DE
	30-39	80-89	GB, IE, NL, NO, SE, SI
	40-49	90-100	BE, ES, HU

Tu imamo podobno skrajno trditev kot prej. Daleč najvišje soglasje s tem, da bo moderna znanost rešila probleme v zvezi z okoljem je v Italiji (82%) ter na Poljskem (86%), visoko je tudi Grčija (67%).

Najnižje soglasje pa je na Danskem (16%). V večini držav se delež soglasnih giblje med 20 in 39% (Slovenija 30%).

Imamo torej skupino držav, kjer respondenti hitro sprejmejo obe radikalni trditvi (pretežno južna Evropa), ter skupino, kjer so v obeh primerih skeptični (Skandinavija, Švica). Ostale države so nekje vmes. Lahko bi govorili tudi o 'kritičnih' in 'nekritičnih' vzorcih odgovarjanja oziroma o razlikah v informacijskem in kognitivnem kapitalu respondentov pri presojanju tovrstnih vprašanj.

5.9 Večnivojsko odločanje o nekaterih ključnih družbenih področjih – preference

V 20. stoletju se je svet ekonomsko in komunikacijsko tako povezal, da se je prvič v zgodovini mogoče govoriti o elementih globalne družbe. Življenje posameznika vse bolj določajo dogodki, ki se dogajajo daleč od njegovega lokalnega okolja, na primer ravnanje ekonomskih akterjev, ki v želji po zniževanju stroškov selijo proizvodnjo v okolja s cenejšo delovno silo in ugodnejšo davčno zakonodajo, ali pa o ekoloških nesrečah in nasploh ekološki problematiki, ki ima praviloma globalne posledice. Del procesa globalizacije je tudi vzpostavljanje nadnacionalnih institucij za regulacijo globalnih tokov in dogodkov, s tem pa se odpre problematika večnivojskega upravljanja, ki je lahko v neskladju z doslej prevladujočim načelom nacionalne suverenosti.

Nacionalno javno mnenje je pomembno za razumevanje delovanja večnivojskega odločanja, saj lahko vzpodbuja ali zavira premike k nadnacionalnemu upravljanju. Analize na World Values Survey kažejo, da socialno ozadje respondentov ne vpliva bistveno na odnos do tega vprašanja, pač pa vpliva njihova vrednotna usmerjenost. Tisti ki pripadajo tradicionalističnemu vrednotnemu vzorcu, katerega centralne vrednote so vera, domovina in družina so manj naklonjeni nadnacionalnemu odločanju. Tudi tisti, ki imajo močan občutek nacionalne identitete so manj naklonjeni temu, da bi del nacionalnih pristojnosti prešel na druge ravni. Nasprotno pa so ljudje s postmaterialističnimi vrednotami, v katerih središču so zaupanje, toleranca in politični aktivizem bolj naklonjeni nadnacionalnemu upravljanju (Pettersson 2003).

Pri vseh osmih indikatorjih večnivojskega odločanja smo za ilustrativni prikaz vzeli skupino respondentov, ki se zavzema za odločanje na nacionalni ravni. Druge ponujene ravni so bile še regionalna, evropska in svetovna.

B35	O političnih zadevah se lahko odloča na različnih ravneh. Kaj menite, na kateri ravni bi morali predvsem odločati o varovanju okolja?		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'na nacionalni ravni' (3) (%)</i>		
	0-9		50-59
	10-19	AT, BE, CH, DE, FR, GR, NL, NO, SE, SI	60-69
	20-29	CZ, DK, ES, FI, GB, IL	70-79
	30-39	HU, IE, PL	80-89
	40-49	IT	90-100

Prvi od indikatorjev meri stališča do odločanja o varovanju okolja. V ilustrativnem prikazu imamo deleže respondentov, ki menijo, da bi morali o teh vprašanjih odločati na nacionalni ravni. Vidimo da so deleži takih preferenc sorazmerno nizki, večinoma 10-30% (v Sloveniji 20%), daleč najvišji je v Italiji (49%). Nizki deleži kažejo, da nacionalna raven ni bila tista, ki so jo respondenti najbolj množično izbirali, pač pa je bil modalni razred (najpogostejša izbira) praviloma svetovna raven. Edine države, ki na področju varovanja okolja dajejo prednost nacionalni pred svetovno ravni so Italija, Madžarska, Irska in Poljska. Na Češkem, Poljskem, Sloveniji in Italiji je sorazmerno številčno izbira tudi regionalna raven (deleži med 20-28%).

Največji deleži respondentov, ki se zavzemajo za svetovno raven odločanja pa so v Švici (70%), Norveški (66%) ter Nizozemski in Nemčiji (60%). V Sloveniji je delež 41% in predstavlja modalni razred. V večini držav bi se bila torej večina (načeloma) pripravljena odpovedati nacionalni v korist nadnacionalne regulacije tega področja. Vsekakor pa se moramo ob tem zavedati, da gre pri teh indikatorjih za načelno raven izrekanja in da se pri konkretnih problematikah, še zlasti če te zadevajo lokalne interese, javno mnenje lahko obnaša bistveno drugače.

B36 O boju proti organiziranemu kriminalu			
<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'na nacionalni ravni' (3) (%)</i>			
0-9	CZ, DE	50-59	
10-19	AT, BE, CH, FI, FR, NL, NO, SE	60-69	
20-29	DK, ES, GR, IL, PT, SI	70-79	
30-39	GB, HU, IT, PL	80-89	
40-49	IE	90-100	

Dokaj podobna slika se pokaže ko gre za boj proti organiziranemu kriminalu. Prikaz je zopet za deleže respondentov, ki dajejo prednost nacionalni ravni regulacije in takih je največ na Irskem (47%), ki je hkrati edina država, kjer nacionalna raven predstavlja modalni razred. Tudi v Britaniji, Madžarski, Italiji in na Portugalskem je podpora nacionalni regulaciji precejšnja oziroma na ravni tretjine vprašanih, a ne predstavlja najštevilčnejše skupine. V Sloveniji se je za nacionalno raven odločanja opredelilo 23% respondentov.

V skoraj vseh državah (razen Irski) je modalni razred oziroma večinska izbira svetovna raven, še zlasti na Češkem (80%), Nemčiji (73%), Švici (70%) in nasploh v skupini držav, kjer je manj respondentov izbiralo nacionalno raven. V Sloveniji daje podporo odločanju na svetovni ravni 44% respondentov. Tudi boj proti organiziranemu kriminalu je torej področje, kjer je večina pripravljena prepustiti odločilne pristojnosti organizacijam in akterjem na nadnacionalni ravni.

B37 O kmetijstvu			
<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'na nacionalni ravni' (3) (%)</i>			
0-9		50-59	FI, GR, IE, NO, PT
10-19		60-69	HU, PL
20-29	NL, BE	70-79	
30-39	AT, DE, ES, FR, IT, SI	80-89	
40-49	CH, CZ, DK, GB, IL, SE	90-100	

Kmetijstvo je prvo izmed področij, kjer so agregatni izidi bolj raznoliki. Imamo skupino držav, kjer jasna večina daje prednost odločanju na nacionalni ravni. To so države, ki se v tabeli nahajajo v šestem in sedmem decilu in je torej med 50 in 70% respondentov izbralo to raven regulacije, največ na Madžarskem (64%) in Poljskem (60%). Nasprotno imamo državi, kjer večina daje jasno prednost nadnacionalni regulaciji (Belgija, Nizozemska), v tem primeru evropski, saj gre tu predvsem za vprašanje delitve pristojnosti med posameznimi državami in Evropsko Unijo. Tretja skupina so države, kjer je javnost razdeljena med zagovornike nacionalne in evropske ravni odločanja (Nemčija, Francija, Danska in večina drugih). V to skupino sodi tudi Slovenija, kjer se za nacionalno raven odločanja o kmetijstvu zavzema 37%, za evropsko raven pa 33% respondentov. V Italiji in Avstriji ima dokajšnjo podporo tudi regionalna raven odločanja (25-30%). Kmetijstvo je torej področje, kjer v mnogih državah precejšen del respondentov želi ohraniti nacionalne pristojnosti, praviloma predvsem v okoljih, kjer kmetijstvo predstavlja pomembno gospodarsko panogo.

B38 O obrambi				
<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'na nacionalni ravni' (3) (%)</i>				
	0-9		50-59	AT, PL, PT, SE
	10-19		60-69	FI, GR, IE
	20-29	BE, CZ, DE, NL	70-79	
	30-39	DK, FR, HU, IT, SI	80-89	
	40-49	CH, ES, GB, IL, NO	90-100	

Tudi pri obrambi nimamo enotnega modalnega razreda. V državah, ki so v tabeli v šestem in sedmem decilu absolutna večina respondentov kot zaželeno raven odločanja o obrambi izbere nacionalno raven, še zlasti na Finskem in Irskem (64%) ter v Grčiji (66%). Po drugi strani imamo skupino držav, kjer se relativna večina zavzema za evropsko raven odločanja (Belgija, Nemčija, Nizozemska). Nato pa še države, kjer so respondenti razdeljeni med nacionalno, evropsko in svetovno raven (Danska, Francija, Madžarska, Italija, Slovenija). Na Češkem imamo edini primer, kjer je najbolj zaželjena raven odločanja svetovna, ta izbira pa je zelo številčna tudi v Izraelu.

Pri vprašanjih obrambe torej ne obstaja uveljavljena norma, ne med državami, pogosto pa ne tudi znotraj njih. Gre za vprašanje, kjer pomen lahko igrajo nacionalne tradicije, aktualni politični kontekst, pa tudi prevladujoč odnos do nadnacionalnih obrambnih akterjev, npr. Nata.

B39 O socialni varnosti				
<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'na nacionalni ravni' (3) (%)</i>				
	0-9		50-59	AT, CH, DE, FR, GB, IL, NL, PL, SI
	10-19		60-69	DK, GR, HU, PT, SE
	20-29		70-79	CZ, FI, IE, NO
	30-39		80-89	
	40-49	BE, ES, IT	90-100	

Naslednje področje je področje socialne varnosti in prav to je področje, kjer je vzorec odgovarjanja md vsemi osmimi merjenimi vidiki najbolj poenoten. V vseh državah je namreč modalni razred oziroma večinska izbira nacionalna raven, praviloma se zanjo odloča absolutna večina respondentov, največ na Češkem (76%), Norveškem (75%) Finskem (73%), Irski (71%). V Sloveniji je delež 54%. Za evropsko raven se odloča 20-25% respondentov v Belgiji, Nemčiji, Španiji in Franciji, v Italiji in na Poljskem pa je sorazmerno pogosta izbira tudi regionalna ravni odločanja (30-35%).

Osnovni vzorec, ki sledi iz rezultatov, je torej želja po ohranitvi nacionalnih pristojnosti. To ni presenetljivo, saj gre za zelo pomembno področje, ki zadeva eksistencialno varnost in bistvene dimenzije kakovosti življenja vsakega posameznika. Hkrati gre za področje, kjer praviloma obstajajo tradicionalni, uveljavljeni režimi, ki jih je prebivalstvo navajeno in se jim ni pripravljeno odreči oziroma jih izpostavljati grožnji nenadnih sprememb 'od zunaj'.

B40 O pomoči državam v razvoju				
<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'na nacionalni ravni' (3) (%)</i>				
	0-9		50-59	
	10-19	AT, BE, CH, CZ, DE, ES, FR, GR, HU, IL, IT, PL, SI	60-69	
	20-29	GB, NL, PT	70-79	
	30-39	FI, IE, NO	80-89	
	40-49	DK, SE	90-100	

Pri pomoči državam v razvoju nacionalna raven odločanja zopet izgubi na pomenu, saj v nobeni državi ne predstavlja absolutno večinske izbire. Relativna večina pa jo izbere na Danskem in Švedskem (45%),

velik del respondentov pa še na Finskem (35%) in v Izraelu (34%). Motivacija za tako izbiro bi lahko bila zlasti želja po nadzoru nad porabo te pomoči, oziroma določeno nezaupanje do nadnacionalnih organizacij. Sicer pa v vseh ostalih državah večinsko, pogosto absolutno večinsko izbiro predstavlja svetovna raven odločanja. Gre predvsem za države, ki se v tabeli nahajajo v drugem decilu, in v katerih je bila nacionalna raven deležna nizkega deleža izbir. Med njimi je tudi Slovenija, kjer se za regulacijo na svetovni ravni zavzema 52% vprašanih, na evropski 25% in na nacionalni 19%. Pomoč državam v razvoju je toeej področje, kjer prevladuje preferenca po odločanju na svetovni ravni.

B41 O priseljevanju in beguncih			
<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'na nacionalni ravni' (3) (%)</i>			
0-9		50-59	HU, IE, NO, SE
10-19		60-69	FI
20-29	BE, ES, FR, NL, PL, PT	70-79	
30-39	AT, CH, CZ, DE, GR, IL, IT, SI	80-89	
40-49	DK, GB	90-100	

Odločanje o priseljevanju in beguncih je eno izmed tistih, ki precej razcepi notranje javnosti posameznih držav. Imamo sicer skupino držav, kjer je jasna večinska izbira za nacionalno raven odločanja in se v tabeli nahajajo v šestem in sedmem decilu s Finsko na čelu, kjer se 61% respondentov zavzema za to raven.

V ostalih državah pa je javnost zelo razcepljena med tri ravni regulacije – nacionalno, evropsko in svetovno. Take države so zlasti Avstrija, Belgija, Nemčija, Grčija, Italija, Nizotemska, Portugalska in Slovenija. V Sloveniji se tako 32% vprašanih zavzema za nacionalno regulacijo, 31% za svetovno, 29% pa za evropsko. Regionalna raven v nobeni državi ne doseže pomembnejšega deleža, Izrael, Francija in Nizozemska pa so države, kjer relativno večinsko izbiro predstavlja svetovna raven odločanja. Pri tem vprašanju torej na splošno ni mogoče govoriti o poenoteni pogledih niti med državami, niti znotraj njih.

B42 O obrestnih merah			
<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'na nacionalni ravni' (3) (%)</i>			
0-9		50-59	IE, PT, SE
10-19		60-69	CZ, NO
20-29	IT	70-79	CH, GB, HU, PL
30-39	AT, BE, DE, FR, IL, NL	80-89	
40-49	DK, ES, FI, GR, SI	90-100	

Zadnje vprašanje je bilo za povprečnega respondenta dokaj težavno, saj se je nanašalo na zaželjeno raven odločanja o obrestnih merah, kar je problematika, ki jo javnost pozna bistveno manj kot prejšnje. Zato je verjetno, da je vzorec odgovorov deloma artefaktičen, bolj rezultat splošnih preferenc do posamezne ravni odločanja, kot kvalificiranega razmisleka o problematiki. V približno polovici držav je absolutno večinska izbira nacionalna raven (države med šestim in osmim decilom), v ostalih pa so preference porazdeljene v glavnem med nacionalno in evropsko raven. V Sloveniji se 47% je respondentov odločilo za nacionalno in 28% za evropsko raven. Evropska raven odločanja pa se kot večinska izbira pojavi v Belgiji, Nemčiji, Franciji, Italiji in na Nizozemskem torej v glavnem v država, ki so nosilne članice EU in v katerih so sedeži njenih institucij.

Ob koncu pregleda indikatorjev večnivojskega odločanja lahko povzamemo, da obstajajo splošne preference za svetovno raven odločanja ko gre za okolje, boj proti organiziranemu kriminalu in pomoč državam v razvoju, ter preference za nacionalno raven odločanja ko gre za socialno varnost in (deloma) kmetijstvo. Kar zadeva obrambo, priseljevanje in obrestne mere pa prevladujočih vzorcev ni.

6. VREDNOTE, VERNOST, VERSKE PRAKSE

6.1 Razvrščanje pomembnih vrednot širše področje: kultura, kulturno okolje;

Vrednote so ena temeljnih sestavin kulture, ki nastaja skozi desetletja in stoletja kot izkustvo o tem, kaj posameznikom in družbam omogoča preživetje, razvoj in blagostanje. Posamezniki in nove generacije v procesu socializacije sprejemajo vrednote od starejših in se tako vraščajo v kulturo svojega okolja. V tem smislu so vrednote nekaj objektivnega, nekaj kar obstaja v (pod)zavesti ljudi, a hkrati tudi v njihovih medsebojnih odnosih, v pisanih in drugih materialnih ter simbolnih virih. Glavni posredovalci vrednot so družina, verstva oziroma cerkev, šola in posamezne zvrsti umetnosti. S tem, ko posredujejo vrednote novim generacijam zagotavljajo stabilnost oziroma kontinuiteto družb in njihovih kultur. Možni dejavniki spreminjanja vrednot so temeljne družbene spremembe in problemi, kot so revolucije, propad oziroma izguba moči posameznih družbenih razredov, okoljske katastrofe, sprememba tehnologije in načina proizvodnje, sprememba družbenega reda in podobno. Nedavna sprememba take vrste pri nas je tranzicija oziroma prehod iz socializma v kapitalizem.

Nabor družbenih vrednot je lahko zelo dolg. Tisto, kar nas običajno zanima so dominantne vrednote oziroma vrednote, ki jih posamezniki in institucije postavljajo v ospredje. Govorimo o hierarhiji vrednot. Kadar prihaja do sprememb v vrednotnem sistemu, se spreminja predvsem zaporedje v hierarhiji vrednot. Malo verjetno pa je, da bi posamezne vrednote naenkrat izginile ali se na hitro pojavile. Vrednotam je posvečena posebna pozornost, ker iz ozadja usmerjajo ravnanje posameznikov in skupin. So podlaga za izbiro lastnih ciljev in dejavnosti, kakor tudi za ocenjevanje (vrednotenje) ravnanja drugih. Poznavajoč vrednote lahko pričakujemo določena vedenja drugih. Pogosto je razlikovanje med eksplicitnimi in implicitnimi vrednotami. Prvih se zavedamo in so pogosto zapisane, na primer v temeljnih dokumentih, kot je ustava, drugih se morda niti ne zavedamo, a kljub temu usmerjajo naše delovanje, včasih celo odločilneje od prvih.

(povzeto po Svetlik 2004)

Kako pomembna je vsaka od naštetih stvari v vašem življenju?			
E13	Družina		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo je pomembno')</i>		
	0 - 0.99	5 - 5.99	
	1 - 1.99	6 - 6.99	
	2 - 2.99	7 - 7.99	
	3 - 3.99	8 - 8.99	NL
	4 - 4.99	9 - 10	VSE OSTALE DRŽAVE

Vprašalnik je v presojo pomembnosti ponudil sedem vrednot, prva med njimi je bila družina. Slika v tabeli je enoznačna. Na lestvici od 0-10 se samo agregatno povprečje Nizozemske nahaja v predzadnjem razredu (8.63), v vseh ostalih državah pa je med 9 in 10 (Slovenija 9.55). Družina oziroma njene različne različice ostajajo temeljna neformalna institucionalna oblika družbenega življenja, poglaviti vir socialne opore vseh vrst zato je njen pomen pričakovano visok v vseh opazovanih okoljih - v vseh se med sedmimi vrednotami nahaja na prvem mestu.

E14	Prijatelji			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo je pomembno')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	
	1 - 1.99		6 - 6.99	
	2 - 2.99		7 - 7.99	HU, IT
	3 - 3.99		8 - 8.99	VSE OSTALE DRŽAVE
	4 - 4.99		9 - 10	IE

Tudi kar zadeva pomen prijateljev je slika v prikazu zelo homogena. V splošnem se povprečja nahajajo stopniško nižje kot pri družini (med 8-9), torej še vedno ekstremno nagnjena k polu 'zelo pomembno'. V Sloveniji je povprečna vrednost (8.51). Pomen prijateljev je nekaj nižje ocenjen le na Madžarskem (7.50), kar je skladno s podatki o vzorcih druženja (C2), kjer je v tej državi opazna njihova manjša pogostost, ter v Italiji (7.65), kjer je razlog nižje ocene očitno drugačen. Prijatelji so v vseh opazovanih državah z izjemo Poljske na drugem mestu po agregatnih povprečnih ocenah pomena za posameznika.

E17	Delo			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo je pomembno')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	GB
	1 - 1.99		6 - 6.99	DK, IE, NL
	2 - 2.99		7 - 7.99	AT, BE, CH, CZ, DE, ES, FI, FR, HU, IL, NO, PT, SE
	3 - 3.99		8 - 8.99	GR, IT, PL, SI
	4 - 4.99		9 - 10	

Naslednja ocenjevana vrednota je bilo delo. Svetlik ob analizi trenda hierarhije vrednot pri Slovencih v 90-ih letih ugotavlja, da je vseskozi na prvem mestu družina, sledi ji delo, prijatelji, prosti čas, vera in nazadnje politika. Medtem, ko so družina, prijatelji in prosti čas v zadnjem desetletju pridobivali na pomenu, so delo, vera in politika izgubljali. Devetdeseta leta so značilna po intenziviranju dela in povečevanju prožnosti zaposlovanja, kar vse bolj zadira v družinsko življenje in prosti čas. Zato so začeli ljudje ta področja više vrednotiti. Dela je sicer manj, toda ker so v večini odgovarjali tisti, ki delajo, so na intenziviranje in fleksibilizacijo dela reagirali z njegovim nižjim vrednotenjem.

Kljub temu pa Slovenci v primerjavi z drugimi narodi pripisujemo delu izjemno velik pomen. Še večji pomen pa smo mu pripisovali v 80. letih, saj smo ga vrednotili više kot družino (Toš, 1997; Toš, 1999). Proučevanje dela kot vrednote v 80. in 90. letih pokaže na zanimiv obrat v pomenu dela za Slovence. Medtem, ko so v 80. letih videli v delu predvsem sredstvo za zadovoljevanje socialnih potreb, vidijo v 90. letih letih v delu sredstvo za svojo varnost. Zadovoljevanje materialnih potreb skozi delo je vmes med navedenima razen v času največje krize ob prelomu desetletja, ko dobi primat. Zadovoljevanje osebnostnih potreb, kot znak izrazito post moderne usmeritve je vseskozi uvrščeno na repu. Koncem 90. let je bilo z delom zelo zadovoljnih toliko ljudi kot še nikoli prej v dveh desetletjih. Hkrati pa je bilo tudi več kot kadarkoli prej takih, ki so bili do dela indiferentni. To je znak izboljševanja položaja pri delu za nekatere skupine in znak poslabševanja tega položaja za druge (Svetlik, 2004).

Prikaz v tabeli pove, da je agregatno gledano delo v vseh državah naslednja izmed zelo pomembnih stvari v življenju posameznika. Vendar pa se tu pojavijo večje razlike oziroma večji razpon povprečij med državami. Najnižjo povprečno oceno pomena ima delo v Veliki Britaniji (5.78), pa tudi na Danskem, Irskem in Nizozemskem (povprečja 6-7). Najvišji pomen med vsemi državami pa mu pripisujejo respondentiv v Grčiji (8.75) in nato v Sloveniji (8.30), ter nato na Poljskem in v Italiji.

V večini držav so povprečja med 7-8, torej precej visoka in delo je v skupini 6 držav tretja najpomembnejša vrednota - to so Francija, Grčija, Madžarska, Izrael, Portugalska in Slovenija, na Poljskem pa je celo druga vrednota po pomenu. Vidimo torej, da je delo ocenjeno kot sorazmerno bolj pomembno v tranzicijskih in južноеvropskih državah. To se, kot pove predhodna razlaga, verjetno močno navezuje predvsem na vidik socialne varnosti (odsotnost brezposelnosti, materialne prikrajšanosti), ki ga delo načeloma zagotavlja in ki je ob povečanih ekonomskih tveganjih v tranzicijskih državah in nasploh državah z večjim tveganjem brezposlenosti, postal najpomembnejši vidik vrednotenja. Sorazmerno manjši pomen pa ima delo v državah največje blaginje in socialne varnosti.

E15	Prosti čas		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo je pomembno')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99
	1 - 1.99		6 - 6.99
	2 - 2.99		7 - 7.99
			BE, CH, CZ, DE, FR, GB, GR, HU, IE, IL, IT, NO, PL, PT
	3 - 3.99		8 - 8.99
			AT, DK, ES, FI, NL, SE, SI
	4 - 4.99		9 - 10

Indikator pomena prostega časa kot 'alternative' oziroma protipola delu je na ravni celote opazovanih držav ocenjen kot pomembnejši od dela, saj se vsa agregatna povprečja gibljejo med 7-9. To bi lahko jemali kot potrditev premika v družbo postmaterialističnih vrednot v evropskem prostoru, kjer narašča pomen prostega časa kot tistega, kjer posameznik najbolj avtonomno uresničuje svoje interese. Pomen prostega časa je najvišje ocenjen na Finskem (8.34), Danskem (8.38) in Švedskem (8.32), sorazmerno najnižje pa v Franciji (7.23) in na Portugalskem (7.37). Ocena v Sloveniji je 8.18.

S tem se izoblikuje skupina držav, kjer je prosti čas tretja vrednota po pomenu, ocenjen kot pomembnejši od dela. Najbolj izrazito je to v Skandinavskih državah, Britaniji, Irski in Nizozemski. Praviloma je torej prosti čas tretja najpomembnejša vrednota, izjema so kot rečeno predvsem nekatere južноеvropske in tranzicijske države razen Češke. Visokega pomena dela torej ne moremo jemati kot pozitivnega indikatorja, kolikor gre pri tem predvsem za prevlado negativnih motivov vrednotenja, predvsem 'obrambe' pred socialnimi tveganji, ne pa pozitivnih oziroma intrinzičnih (delo kot polje posameznikovega dosežka, dokazovanja, identitete, kreativnosti).

E16	Politika		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo je pomembno')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99
			DE, NL
	1 - 1.99		6 - 6.99
	2 - 2.99		7 - 7.99
	3 - 3.99	CZ, ES, FI, FR, GB, HU, IE, PL, PT, SI	8 - 8.99
	4 - 4.99	AT, BE, CH, DK, GR, IL, IT, NO, SE	9 - 10

Naslednji indikator je meril pomen politike in takoj lahko vidimo, da se povprečja na splošno nahajajo v bistveni nižjih delih lestvice kot v prejšnjih primerih. Le v dveh državah, Nemčiji in Nizozemski je agregatno povprečje malo nad sredino lestvice, v vseh ostalih pa je pod njo, v razponu 3-5. Najnižji povprečji pomen v življenju posameznika ima politika v Sloveniji (3.18) in je med vsemi vrednotami prepričljivo na zadnjem mestu, kar le potrjuje predstavo o pasivno-politični naravi in 'depolitiziranosti' slovenskega prostora. Zelo nizki povprečji sta tudi na Češkem (3.51) in Portugalskem (3.52). Tranzicijske države so na splošno nizko, relativno višje pa prostori, kjer so višje tudi vse vrste politične participacije ter socialni kapital. Med sedmimi vrednotami se politika v večini držav po pomenu nahaja šestem ali sedmem mestu, v Nemčiji, Danskem in na Švedskem pa je na petem mestu.

E18	Vera		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo je pomembno')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99 AT, FI, IL, PT
	1 - 1.99		6 - 6.99 IE, IT
	2 - 2.99	CZ	7 - 7.99 PL
	3 - 3.99	DE, DK, FR, GB, NO, SE	8 - 8.99 GR
	4 - 4.99	BE, CH, ES, HU, NL, SI	9 - 10

Kar zadeva pomen vere je slika porazdelitve agregatnih povprečij daleč najbolj razpršena. Vera torej v življenju respondentov po Evropi igra zelo različno vlogo. Povprečno zelo nizek pomen ima na Češkem (2.65), ter v skupini držav s povprečji v razponu 3-4, med katerimi je večina skandinavskih držav, Nemčija, Francija, Britanija. Slovenija je v skupini držav, kjer je povprečni pomen vere v razponu 4-5 (Slovenija 4.63). Na nasprotnem polu pa so države, kjer je pomen vere za posameznika izrazito večji, kot so Irska (6.19), Italija (6.47), predvsem pa Poljska (7.26) in Grčija (8.34). Indikator je splošen zato ni mogoče reči, ali temeljijo ocene pomena vere predvsem na njeni subjektivni razsežnosti (notranja opora) ali na ritualni (udeleževanje obredov, izpolnjevanje družbenih norm).

Ne glede na to pa ostaja slika zanimivih razlik, saj tudi rang vere med sedmimi vrednotami po državah najbolj varira. Na četrtem mestu po pomenu je v Grčiji, v ostalih državah pa se rang giblje med 5 in 7 (v Sloveniji 5). Pomen vere je izrazito visok v nekaterih državah z nižjim socialnim kapitalom in politično participativnostjo (Grčija, Poljska, Italija, Portugalska), kar morda lahko vidimo celo kot alternativni vir čustvene in socialne opore. Tega predpostavljene 'kompenzacijskega učinka' pa po tej logiki ni povsod, vsaj ne v tolikšni meri, saj npr. v Sloveniji in na Madžarskem, kjer merimo nizek socialni kapital, tudi pomen vere ni zelo visok.

E19	Prostovoljne organizacije, društva		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo je pomembno')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99 BE, ES, IL, NL, PT
	1 - 1.99		6 - 6.99 IT
	2 - 2.99	HU	7 - 7.99
	3 - 3.99	CZ, DK, GB, PL	8 - 8.99
	4 - 4.99	AT, CH, DE, FI, FR, GR, IE, NO, SE, SI	9 - 10

Zadnji merjeni indikator v tem sklopu je bil pomen prostovoljnih organizacij. Pričakovali bi, da bo vzorec razvrščanja agregatnih povprečij ustrezal vzorcu dejanske participacije (glej E1-E11), vendar v glavnem ni tako. Povprečno najmanjši pomen respondenti prostovoljnim organizacijam pripisujejo na Madžarskem (2.10), najvišjega pa v Italiji (6.38), v Sloveniji je povprečje (4.59). Predvsem pa izstopa dejstvo, da skandinavske države niso na vrhu, pač pa v spodnji sredini empirične razvrstitve držav, medtem ko so na relativnem vrhu nekatere države z izrazito nizko izmerjeno participacijo (Italija, Portugalska). Razlog je lahko ta, da podlaga presoje ni (le) dejanska udeležba, ampak tudi določeni normativni dejavniki in 'splošne simpatije' do prostovoljnih organizacij. Delni razlog pa je lahko tudi metodološki artefakt - tj. splošna nagnjenost respondentov v nekaterih okoljih k dajanju visokih ocen in manjši 'kolektivni refleksivnosti' pri odgovarjanju, kar smo lahko opazili že pri ekoloških indikatorjih (glej B49, B50).

6.2 Vernost; veroizpoved; intimna vernost; verske prakse;

Z vzponom znanosti in moderne industrije je religija postala manj središčna sila družbenega življenja, kot je bila v preteklih stoletjih, je pa še vedno eden ključnih elementov človeškega izkustva in določa način gledanja posameznika na okolje. Marx je nekoč postavil znano tezo o religiji kot 'opiju' za ljudstvo, ker pomika srečo in nagrade v posmrtno življenje, s čimer odvrta pozornost od obstoječih neenakosti in krivic. Religija je torej lahko močno ideološko orožje za upravičevanje družbenih neenakosti, prav tako pa lahko velja tudi nasprotno. Religija je bila v zgodovini tako konservativna, kot revolucionarna sila.

Durkhem pa je poudaril predvsem socialno integrativni vidik religije. Pri religiji nikoli ne gre le za vero, pač pa vsaka religija vključuje kolektivne rituale, ki delujejo v smeri socialne integracije, utrjujejo notranjo povezanost skupnosti. Skorajda vsaka družba pozna tovrstne rituale tudi ob vseh pomembnih življenjskih prehodih (rojstvo, poroka, smrt), ki krepijo medsebojno solidarnost. Napovedal je, da bo religija ostala prisotna tudi v moderni družbi, četudi v drugih oblikah, saj ta ravno tako potrebuje neko vrednotno vezivo (Giddens 1993).

Analitiki se v splošnem strinjajo, da imamo v modernih zahodnih družbah opravka s trendom sekularizacije, zmanjšanjem vpliva religije na različnih področjih življenja. Mnogi posamezniki, ki se sicer imajo za verne, ne obiskujejo redno verskih obredov, obenem pa obiskovanje teh ni zagotovilo intrinzične vernosti. Hkrati pa so že opazne tudi reakcije proti prevladujoči racionalistični miselnosti temelječi na znanosti, ki so lahko vzvod za ponovno obujanje religije v drugačnih oblikah.

Toš v svoji analizi stanja religioznosti v vzhodno in srednjeevropskih državah (raziskava *Aufbruch der Kirchen*, 1997) razpozna tri tipe (ne)religioznosti: skupino nereligioznih, skupino avtonomno religioznih ter skupino cerkveno religioznih. Za Slovenijo ugotavlja, da odstopa od srednje in vzhodnoevropskega povprečja s povečanim deležem nevernih in značilno manjšim deležem vernih obeh tipov, tako da se skupaj s Češko in Madžarsko uvršča v skupino držav z nizko stopnjo cerkvene religioznosti (Toš 1999: 71). Toš ugotavlja, da vseh sedem opazovanih držav pripada skupini, za katero je bil v zadnjih sto letih značilen isti tip politične in družbenogospodarske ureditve, da je v njih delovala bolj ali manj izrazita ideološka represija z omejitvami pri svobodnem izražanju vere, večina pa je pripadala t.im. Vzhodnemu bloku z visoko stopnjo zaprtosti do Zahoda. Kljub temu pa so razlike v vzorcih vernosti med njimi izrazite, zato avtor sklepa, da kumunistični sistem v Vzhodni Evropi ni bil ideološko učinkovit pri brisanju kulturnih razlik, saj se te deset let po njegovem razpadu spet polno izražajo (1999: 77).

Smrke in Uhan pa v svoji medčasovni analizi, temelječi na podatkih raziskave SJM, razločita tri glavna obdobja gibanja (ne)religioznosti v Sloveniji: obdobje od prve meritve (1968) do leta 1978, za katerega je značilna napredujoča sekularizacija, obdobje od 1978 do začetka devetdesetih let, ki ga zaznamuje revitalizacija religioznosti in desekularizacija, ter obdobje stabilnosti po letu 1990, ko ne prihaja več do bistvenih sprememb. Ugotavljata tudi, da je tip vernosti povezan s slojevsko pripadnostjo, saj je za materialno slabše stoječe družbene skupine značilna večja naklonjenost do cerkvene vernosti, za bolj stoječe in bolj izobražene pa večja avtonomnost (1999:151-152, 153).

C9 Ali se imate za pripadnika kakšne religije ali veroizpovedi?				
<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>				
	0-9		50-59	DK, NO, SI
	10-19		60-69	CH, DE, HU,
	20-29		70-79	AT, ES, FI, IL, IT
	30-39	SE, CZ	80-89	IE, PT
	40-49	BE, FR, GB, NL	90-100	GR, PL
C10 Katere?				
<i>Ilustrativni prikaz: (delež največje religijske skupine) (%) (populacija: tisti, ki se imajo za pripadnika neke religijske skupine)</i>				
	0-9		50-59	CZ, DE,
	10-19		60-69	GB
	20-29		70-79	HU
	30-39		80-89	AT, CH, FR, IL, SE
	40-49	NL	90-100	BE, DK, ES, FI, GR, IE, IT, NO, PL, PT, SI

Prva dva indikatorja merita subjektivno sporočeno pripadnost neki verski skupnosti oziroma denominaciji. V prvi tabeli vidimo, da obstajajo med državami precejšnje razlike glede tega, kolikšen delež respondentov se sploh vidi kot pripadnika neke veroizpovedi. Na Švedskem in Češkem je njihov delež le 30%, medtem ko na Irskem, Portugalskem, Poljskem in v Grčiji presega 80% (Grčija 97%). V Sloveniji je bil izmerjen delež 51%. Že pri ocenjevanju pomena religije v življenju posameznika smo videli, da se evropski prostori po tem indikatorju med seboj zelo razlikujejo in tu se ta ugotovitev potrdi.

Pri drugem vprašanju so respondenti, ki se čutijo pripadnike neke verske skupnosti navedli, katera skupnost to je. Države oziroma družbe se razdelijo na take, kjer znotraj religijsko opredeljenih respondentov skorajda prevsem prevladuje ena verska skupnost. Tam velikost največje skupnosti sega v deveti in deseti decil, torej ta obsega veliko večino vseh versko opredeljenih (od 81% deleža v Izraelu do 99% na Poljskem). V Sloveniji je delež pripadnikov rimskokatoliške skupnosti med versko opredeljenimi 94%.

Nekaj pa je držav, kjer se versko opredeljeni respondenti dokaj enakomerno porazdelijo med dve večji religiji, zlasti na Češkem, v Nemčiji in v Nizozemski (rimskokatoliška in protestantska skupina), v manjši meri tudi v Veliki Britaniji in na Madžarskem.

C13 Ne glede na to, ali pripadate kateri od religij ali ne, prosimo ocenite, koliko ste verni?				
<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo sem veren')</i>				
	0 - 0.99		5 - 5.99	AT, CH, FI, IE, NL, PT
	1 - 1.99		6 - 6.99	IT, PL
	2 - 2.99		7 - 7.99	GR
	3 - 3.99	CZ, FR, SE	8 - 8.99	
	4 - 4.99	BE, DE, DK, ES, GB, HU, IL, NO, SI	9 - 10	

Naslednji indikator je subjektivna ocena lastne vernosti, ki je pomembna tudi kot mera potenciala emocionalne opore, ki jo vera lahko nudi posamezniku. Tu lahko zopet spekuliramo o določenem 'kompenzacijskem učinku' vere v nekaterih državah z nizkim socialnim kapitalom, ki se tu znajdejo najvišje - Italija (6.14), Poljska (6.61), Grčija (7.67) (morda tudi ob upoštevanju metodološkega pomisleka, da v izrazito versko aktivnih družbenih okoljih obstaja tudi tendenca močnejše prisotnega konformnega odgovarjanja pri respondentsih, s čimer bi bil del pojava subjektivne vernosti lahko precenjen).

Povprečno svojo vernost kot najmanj intenzivno ocenjujejo na Češkem (3.06), Švedskem 3.72) in v Franciji (3.78). Gre za najbolj ateizirana okolja, kjer se že sicer nizki deleži respondentov opredelijo za pripadnike neke verske skupnosti, če pa se že, njihova vernost ni intenzivna. V Sloveniji je povprečje 4.86, v sredini lestvice empirične distribucije držav.

C14	Če odštejete posebne priložnosti, kot so poroke ali pogrebi, kako pogosto obiskujete verske obrede?			
	<i>Ilustrativni prikaz: Delež tistih, ki verske obrede obiskujejo vsaj enkrat tedensko (1-3) (%)</i>			
	0-9	CZ, DE, DK, FI, FR, NO, SE	50-59	IE, PL
	10-19	AT, BE, CH, GB, HU, NL	60-69	
	20-29	ES, GR, IL, SI	70-79	
	30-39	IT, PT	80-89	
	40-49		90-100	

Naslednji indikator meri ritualizirano vernost, torej tako, katere pomen je predvsem tudi javno izkazovanje svoje verske pripadnosti in ki ima najbolj izraženo socialno integrativno funkcijo. Na vprašanje so odgovarjali vsi respondenti, ne le tisti, ki so se opredelili kot verni oziroma kot pripadniki neke verske skupnosti. V prikazu imamo skupino aktivnih obiskovalcev verskih obredov, ki se jih udeležujejo vsaj enkrat tedensko. Vidimo lahko precejšen razpon med državami, kar zadeva deleže participacije. V veliki večini držav je delež rednih obiskovalcev verskih obredov pod 20%, najmanj jih je v Skandinaviji (Danska 3%, Švedska, Norveška in Finska 5%). V Sloveniji je delež natanko 20%, sorazmerno visok je v Italiji (32%) in na Portugalskem (30%), zelo visok pa na Irskem (54%) in Poljskem (57%).

C15	Če odštejete udeležbo pri verskih obredih, kako pogosto sicer molite, če sploh molite?			
	<i>Ilustrativni prikaz: Delež tistih, ki molijo vsaj enkrat tedensko (1-3) (%)</i>			
	0-9		50-59	IT
	10-19	CZ, DK, SE	60-69	PT
	20-29	BE, FR, NO	70-79	GR, IE, PL
	30-39	DE, ES, FI, GB, HU, IL, NL, SI	80-89	
	40-49	AT, CH	90-100	

Zadnji indikator iz tega sklopa je zopet meril intimno vernost (zasebno molitev) in je torej v večji meri kazalec pomena vere kot čustvene opore. Porazdelitev je podobna kot pri prejšnjih kazalcih, saj so različni vidiki pomena vere in njenega izkazovanja po pričakovanju medsebojno povezani. Zopet je v prikazu skupina respondentov pri katerih je molitev pogosta praksa (vsaj enkrat tedensko) in pri katerih posledično lahko pričakujemo, da vera najbolj intenzivno opravlja potencialno vlogo čustvene opore. Deleži takih respondentov so zelo visoki v Italiji (56%), Portugalski (60%), Irski in Poljski (73%) ter Grčiji (74%). V Sloveniji je delež bistveno nižji (30%), najnižji pa je na Češkem (15%). Če teza o 'kompenzacijskem učinku' vere v okoljih z nizkim zaupanjem drži, je ta seveda ustrezno manj prisoten v okoljih, kjer je te prakse manj.

7. DELO, ZAPOSLOSTEV, BREZPOSELNOST

7.1 Delovna aktivnost, zaposlovanje, samozaposlovanje

širše področje: socialni status;

Delo igra pomembno vlogo v življenju vsakega posameznika. Praviloma je poglavitni vir dohodka in če ta del dohodka ni zagotovljen (brezposelnost ali strah pred njo), se pojavijo s tem povezani psihološki stres. Delo je tudi eno od ključnih področij aktivnosti posameznika, kjer lahko izrablja svoje veščine in v katerega lahko investira svojo energijo. Delo oziroma zaposlitev omogoča tudi dostop do okolij, ki so drugačna od domačega, s čimer zagotavlja večjo stopnjo raznolikosti v življenju posameznika. Delovni časovni ritem, četudi je pogosto zaznan kot omejujoč, obenem zagotavlja smisel in strukturo dnevnih aktivnosti, na delovnem mestu pa ima posameznik tudi priložnost pridobiti in ohranjati nova poznanstva in sodelovati pri skupnih dejavnostih z drugimi. Delo je tudi vir subjektivne in družbene identitete posameznika, okolje nas pogosto opredeljuje predvsem skozi našo delovno vlogo, zato je pogosto poglavitna os samospoštovanja posameznika (Giddens 1993:513).

Delo naj bi sicer v ekonomsko bogatih družbah po nekaterih projekcijah (Gorz) postalo vse manj centralno, tako z vidika družbe kot posameznika. Delovni čas in teden naj bi se skrajševala, delovni oziroma zaposlitveni vzorci naj bi postali vse bolj fleksibilni, prav tako kot življenjski slogi. Obenem pa obstaja tudi nevarnost scenarija delitve družbe na manjši del z zanesljivo in kakovostno zaposlitvijo in večji del, ki je brezposeln, 'brezdelan' oziroma opravlja nezanesljiva, slabo plačana dela.

F8a	Kaj od naštetega opisuje vašo delovno aktivnost v zadnjem tednu dni?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež tistih, ki opravljajo plačano delo (1); več možnih odgovorov (%)</i>			
	0-9		50-59	BE, CZ, DE, FI, GB, IE, IL, NL, PT
	10-19		60-69	AT, CH, DK, NO, SE
	20-29		70-79	
	30-39		80-89	
	40-49	ES, FR, GR, HU, IT, PL, SI	90-100	
	<i>Ilustrativni prikaz: delež tistih, ki opravljajo gospodinjsko delo (8); več možnih odgovorov (%)</i>			
	0-9	FI, SE	50-59	
	10-19	AT, CZ, FR, IT	60-69	
	20-29	BE, DE, DK, GB, GR, IE, IL, PL, PT, SI	70-79	
	30-39	CH, ES, NO	80-89	
	40-49	HU, NL	90-100	

Številne raziskave kažejo zvezo med delovno aktivnostjo in psihosomatskimi kazalci. V teoriji in dosedanjih študijah je v tem kontekstu predvsem izpostavljena situacija brezposelnosti, ki naj bi bila za zdravje izrazito psihološko stresna, saj je zaposlitev tako vir materialnega kot socialnega kapitala ter statusa. Zdravju 'nevarna' je tudi kategorija gospodinje, med njimi je veliko depresivnih obolenj, tesnob in drugih psiholoških motenj, predvsem zato, ker ima gospodinjsko delo nizek status, ni vir ekonomske neodvisnosti, je socialno izolirano, ponavljajoče, generira negativno samopodobo (Doyal, 1984:75). Upokojski status prav tako sodi med tvegane, zaradi izgube dohodka, statusa in socialnih vezi oziroma naraščajoče socialne izolacije.

Iz prikazov vidimo, da je delež respondentov, ki so v tednu dni pred meritvijo opravljali kakršnokoli plačano delo 40-70%, torej dokaj različen po državah. Najmanjši je v Grčiji, na Poljskem in v Sloveniji

(42-44%), najvišji pa na Norveškem (66%), Danskem in Švici (63%). Rezultati so tako funkcija demografske strukture, kot tudi ekonomske situacije in ne nazadnje tudi doslednosti sporočanja teh praks na strani respondentov, saj gre za indikator kakršnegakoli dela za plačilo, ne le za redno zaposlitev (torej tudi za delo 'na črno').

Zelo velike razlike so tudi v velikost kategorije gospodinj(cev), torej respondentov, pri katerih je bilo opravljanje gospodinj(ce) del poglavitna aktivnost v tednu pred meritvijo. Najmanj jih je na Finskem (4%) in Švedskem (9%), neprimerno več pa Madžarskem (41%) in Nizozemskem (46%), kar lahko odraža velike razlike v družinskih vzorcih zaposlovanja (družine z enim ali dvema delovno aktivnima članoma), kot posledica različnih tradicij, družinskih in ekonomskih politik, ter različnih institucionalnih rešitev kar zadeva podporne servise za odvisne družinske člane. V Sloveniji je s tem indikatorjem izmerjen delež gospodinj(cev) 20%.

E29	Ali ste sedaj zaposleni, samozaposleni, niste zaposleni?		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka zaposlenih in samozaposlenih (%)</i>		
	0-9	50-59	BE, CZ, DE, FI, FR, GB, IE, IL, IT, PT
	10-19	60-69	AT, CH, DK, NL, NO, SE
	20-29	70-79	
	30-39	80-89	
	40-49	90-100	ES, GR, HU, PL, SI

Ta indikator meri delež redno zaposlenih, torej ožji koncept kot prejšnji (F8a). Kljub temu pa bolj ali manj preslika prej videno strukturo, kar pomeni, da priložnostna, občasna dela ali dela 'na črno' ne predstavljajo velikega deleža ekonomske aktivnosti prebivalstva (vkolikor so bila dosledno sporočena).

F14	Ali imate / ste imeli pogodbo za nedoločen čas ali za določen čas?		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež respondentov, ki ima/ je imel pogodbo za nedoločen čas (I) (%)</i>		
	0-9	50-59	
	10-19	60-69	ES, IL
	20-29	70-79	CZ, FI, FR, GR, IE, PL, PT, SE, SI
	30-39	80-89	AT, BE, CH, DE, DK, GB, IT, NL, NO
	40-49	90-100	

Indikator kaže, da ima večji del zaposlenih v opazovanih državah dolgoročne zaposlitvene aranžmaje, saj se deleži respondentov s pogodbami za nedoločen čas gibljejo med 63% v Španiji in 87% v Nemčiji, praviloma pa med 70 in 85% (Slovenija 80%). Razlike med državami kažejo na razlike v fleksibilnosti delovnih aranžmajev, ki je zaželjena zlasti z vidika delodajalcev. Z vidika zaposlenih, ki v evropskem okolju nasploh, še bolj pa v okolju tranzicijskih držav močno cenijo varnost zaposlitve, pa je praviloma bolj zaželjen dolgoročni aranžma.

7.2 Delovni čas, delovne obremenitve v urah

širše področje: delo; kakovost življenja;

F19	Kolikšno je osnovno število delovnih ur, ki jih morate tedensko opraviti (ste jih morali opraviti) po pogodbi, pri čemer ne upoštevajte plačanih ali neplačanih nadur.					
	<i>PV – povprečno število pogodbenih delovnih ur tedensko</i>					
	30	NL	35	AT, CH, DE,	40	CZ, HU, SI
	31		36	BE, SE	41	PT
	32		37		42	
	33		38	ES, FI	43	GR, PL
	34	DK, FR, GB, NO, SE	39	IE, IT	44	
F20	Ne glede na število ur, ki jih morate opraviti po pogodbi, prosim ocenite, koliko ur na teden običajno dejansko opravite (ste opravili), <u>vkjučno</u> s plačanimi ali neplačanimi nadurami.					
	<i>PV – povprečno število dejansko opravljenih delovnih ur tedensko</i>					
	33 - 33.9		38 - 38.9	GB, SE	43 - 42.9	CZ
	34 - 34.9	NL	39 - 39.9	DE, FR	44 - 44.9	HU
	35 - 35.9		40 - 40.9	AT, BE, FI	45 - 45.9	PT, SI
	36 - 36.9		41 - 41.9	ES, IE, IL	46 - 46.9	PL
	37 - 37.9	CH, DK, NO	42 - 42.9	IT	48 - 48.9	GR

Vprašani o številu pogodbenih in dejansko opravljenih delovnih ur sta se nanašali tako na sedanje kot preteklo stanje in torej deloma (pri upokojevcih) odslkavata 'zgodovinsko' situacijo. Povprečno sporočeno število ur, ki jih mora zaposleni tedensko opraviti po pogodbi je najmanjše na Nizozemskem (30.9), kar je očitno kazalec časovno fleksibilnejših zaposlitvenih aranžmajev. V Skandinaviji in zahodnoevropskih državah se povprečno pogodbeno število ur giblje med 34 in 35, v južni in tranzicijski Evropi pa se prične zviševati na 38-40, v Grčiji in na Portugalskem celo 43. Povprečne razlike so lahko, kot rečeno, odslkava razlik v (časovni) fleksibilnosti delovnih aranžmajev, kot tudi razlik v delovni zakonodaji in dogovorih med socialnimi partnerji, katerih rezultat je število delovnih ur ki tvorijo 'polni delovni čas'.

Kazalec dejansko opravljenega števila ur pa kaže, da je to v vseh primerih višje kot je določeno s pogodbo. Najmanjša razlika je na Finskem (1 ura več) ter Irskem in Švedskem (2 uri več), v ostalih državah pa se presežek dejansko opravljenih ur nad pogodbeno obveznimi giblje od treh do petih ur. V Sloveniji je razmerje 40.5 nasproti 45.8, podobna razlika je še v Avstriji, Franciji, Grčiji in Izraelu. Pomembno vprašanje z vidika kakovosti življenja je predvsem, kakšni so razlogi za presežek empirično opravljenih ur nad pogodbenimi. Lahko gre bodisi za prisilo delodajalca, bodisi za prisilo (slabe) materialne situacije zaposlenih, ali pa za željo po večjem zaslužku na strani zaposlenih. Predvsem prva dva razloga lahko prištevamo med dejavnika, ki znižujeta kakovost življenja posameznika.

7.3 Brezposelnost

širše področje: kakovost življenja

Najbolj neposredna posledica brezposelnosti je izguba dohodka. Posredno pa lahko, poleg izgube poglobljenega finančnega dotoka, prizadene vse pozitivne elemente, ki jih zaposlitev zagotavlja: zmanjša aktivnost posameznika, onemogoči uporabo pridobljenih veščin in znanj, monotonizira življenjske vzorce in okolje, prekine del socialnih vezi, povzroči apatija kot posledico prevelike količine prostega časa, povzroči izgubo enega temeljev subjektivne in socialne identitete. Poglavitni vir socialnega statusa in pozitivne samopodobe je zlasti pri moških še vedno poklic, pri ženskah pa je pogosto prvi vir tudi družinska vloga, zato za ženske praviloma večji stres pomenijo spremembe v njihovem socialnem omrežju (izguba bližnjega, ločitev ipd.), za moške pa spremembe njihovega delovnega statusa (nezaposlenost ali grožnja z njo, nizki dohodki) (White, 2002:67; Pilgrim, Rogers, 1999:52). Analiza za Slovenijo pokaže sistematične razlike v prisotnosti psihosomatskih simptomov med zaposlenimi in brezposelnimi. Še zlasti izrazite so razlike kar zadeva razbijanje srca, slabost in bolečine v prsih, torej vpliv na kardiovaskularni sistem. Zaposleni so tudi bolj zadovoljni s svojim življenjem in bolje ocenjujejo svoje zdravstveno stanje (Malnar 2002:21).

Fryer v tem kontekstu tudi opozarja, da brezposelnost ne vpliva negativno le na psihološko stanje samega brezposelnega, pač se nevarnost pojavi psihološke bolezni (depresija, alkoholna odvisnost, tesnoba, psihosomatske reakcije) in poslabšanja šolskega uspeha poveča pri vseh članih družine. Poleg tega se podobni simptomi kažejo tudi pri tistih posameznikih in članih njihovih družin, ki so sicer zaposleni, a na slabo plačanih mestih in jim nevarnost brezposelnosti ves čas grozi (v: Pilgrim, Rogers, 1999:33).

F25	Ali ste bili kdaj brezposelni in ste iskali zaposlitev več kot tri mesece?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>			
	0-9		50-59	
	10-19	CH, CZ, IE, NL, NO	60-69	
	20-29	AT, BE, DE, DK, GB, GR, HU, IL, PT, SE, SI	70-79	
	30-39	ES, FI, FR, IT, PL	80-89	
	40-49		90-100	

Prvi indikator izkušnje brezposelnosti kaže, da je bila ta prisotna v življenju dokaj različnih deležev respondentov v posameznih državah, od 13% v Švici, do 35% v Španiji (Slovenija 24%). Kljub temu, da je izkušnja brezposelnosti načeloma stresna, pa to velja predvsem za dolgotrajnejšo brezposelnost, zato je v tem smislu pomembnejši naslednji indikator. Obenem moramo upoštevati, da je močno stresen tudi (kroničen) strah pred brezposelnostjo, ki pa ga ta indikator ne izmeri, neposredno pa tudi ne nobeden od naslednjih, kar bi lahko šteli za določeno pomanjkljivost tega tematskega sklopa.

F26	Ali je katero od teh obdobj trajalo 12 mesecev ali več? (populacija: tisti, ki so bili brezposelni več kot 3 mesece)			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>			
	0-9		50-59	GR, HU, IT
	10-19		60-69	PL
	20-29	NO, CZ	70-79	
	30-39	AT, CH, GB, SE	80-89	
	40-49	BE, DE, DK, ES, FI, FR, IE, IL, NL, PT, SI	90-100	

Indikator dolgotrajnosti brezposelnosti pokaže, da je ta izkušnja značilna za dokaj različne skupine respondentov v posamezni državi, ki so bili kdaj brezposelni. Na Norveškem je bilo po lastnem poročanju le 22% brezposelnih v tej situaciji več kot leto dni, na Češkem pa 28%, kar je daleč najmanj med vsemi

tranzicijskimi državami (Slovenija 47%, Madžarska 50%, Poljska 66%). Visoki deleži brezposelnih, ki so imeli s to situacijo dolgotrajno izkušnjo, so predvsem v državah, kjer je tudi gospodarska situacija manj ugodna z vidika odpiranja novih delovnih mest, mogoče pa je, da so manj učinkoviti tudi ukrepi politike zaposlovanja, lahko tudi zaradi značilnosti brezposelnih v posameznih prostorih (npr. nizka izobraženost te populacije, strukturna brezposelnost).

F27	Ali je bilo katero od teh obdobj v zadnjih 5 letih? (populacija: tisti, ki so bili brezposelni 12 mesecev ali več)		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>		
	0-9	50-59	AT, DE, ES, GR, HU, IE, IT
	10-19	60-69	
	20-29	70-79	CZ, IL, PL
	30-39	80-89	NL, NO
	40-49	90-100	BE, CH, DK, FI, FR, GB, PT, SE, SI

Indikator meri kako nedavno je izkustvo dolgotrajne brezposelnosti bilo in je v tem smislu predvsem funkcija gospodarskih gibanj. V nekaterih državah največji deleži sporočene izkušnje dolgotrajne brezposelnosti segajo obdobje več kot 5 let nazaj. Tako je na Nizozemskem le 30% in na Norveškem 36% respondentov dolgotrajno brezposelnost doživelo v zadnjih petih letih, na Češkem, v Izraelu in Poljskem pa večina (71-76%). V Sloveniji je delež 50%.

	Kako težko ali enostavno bi bilo za vas...		
E35	Najti podobno ali boljšo zaposlitev pri drugem delodajalcu?		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo enostavno')</i>		
	0 - 0.99	5 - 5.99	DK, GB, IE, NL, NO, SE
	1 - 1.99	6 - 6.99	
	2 - 2.99	7 - 7.99	DE, GR, HU, PL, PT
	3 - 3.99	8 - 8.99	AT, CZ, SI
	4 - 4.99	9 - 10	BE, CH, ES, FI, FR, IK, IT

Ta indikator se najbolj približa meri strahu pred brezposelnostjo, še vedno pa le posredno. Respondenti so ocenjevali, kako težavno ali enostavno bi bilo zanje najti podobno ali boljšo zaposlitev, torej svojo zaposljivost. Pričakujemo lahko, da ocena izraža seštevek respondentove oceno svoje konkurenčne sposobnosti na trgu dela, oceno lastne sposobnosti iskanja nove zaposlitve, kot tudi oceno zaposlitvene situacije svoje poklicne skupine in ekonomske situacije v državi nasploh. Kot taka nam ocena posredno pove, kolikšen je potencialen strah pred brezposelnostjo, saj je ta zelo verjetno v obratnem sorazmerju z oceno svoje zaposljivosti.

Svojo zaposljivost povprečno najnižje ocenijo respondenti na Poljskem (2.34), v Sloveniji je povprečna ocena 3.40. Nižje ocene nasploh dajejo respondenti v državah z manj ugodnimi gospodarskimi gibanji. Najvišje svoje možnosti ocenjujejo v Veliki Britaniji (5.47). Na splošno ocene niso izredno visoke, kar pomeni, da je povprečni respondent ranljiv za strah pred izgubo zaposlitve, še toliko bolj pa v okoljih, kjer je agregatno povprečje opazno nagnjeno v smeri pola 'zelo težko'.

E36	Pričeti z lastnim podjetjem, če bi tako želeli?		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo enostavno')</i>		
	0 - 0.99	5 - 5.99	
	1 - 1.99	6 - 6.99	GR, HU
	2 - 2.99	7 - 7.99	AT, CH, CZ, DE, ES, FR, IE, IL, PL, PT, SI
	3 - 3.99	8 - 8.99	BE, DK, GB, IT, NL, NO
	4 - 4.99	9 - 10	FI, SE

Indikator 'podjetniške miselnosti' meri potencial samozaposlovanja in (malega) podjetništva v neki družbi. Odgovori predstavljajo sumarno oceno lastne podjetniške kompetence - finančne, izobrazbene in subjektivne (pripravljenost na tveganje). V vseh državah se agregatna povprečja gibljejo pod sredino lestvice, torej je kolektivno mnenje nagnjeno k polu 'zelo težavno'. To v največji meri velja za Grčijo (1.62) in Madžarsko (1.85), slovensko povprečje pa je 2.70. Opazno višje vrednosti, vsaj v kontekstu teh držav, so na Finskem (4.21) ter Švedskem (4.43). Verjetno bi bilo pri tem indikatorju zanimivo vključiti tudi izvenevropske primerjave, zlasti s Severno Ameriko in Azijo. Za Evropski prostor se zdi, da samoocenjeni potencial 'podjetniške miselnosti' ni izjemno velik.

7.4 Sindikalna organiziranost, demokratičnost sindikata širše področje: participativnost; industrijska demokracija;

Sindikalno organiziranje je bilo rezultat dolge dobe industrijskih konfliktov v 19. stoletju, vloga sindikata pa je ščititi interese delavcev, predvsem industrijskih, saj ta skupina predvsem skozi kolektivne oblike organizacije lahko dobi ustrezno pogajalsko težo v odnosu do lastnikov. Večinoma imajo današnji sindikati predvsem moč veta, torej možnost zaustaviti za zaposlene neugodne odločitve vodstva, mnogo manj vloge pa imajo pri oblikovanju politike podjetja. Izjema v Evropi je zlasti Skandinavija (Giddens 1993:504).

Za sodobne sindikate je značilna tudi vse večja birokratizacija, njihova vodstva so pogosto precej oddaljena od problemov članstva. Visoki deleži nezaposlenih zmanjšujejo pogajalsko moč sindikatov, prav tako fleksibilizacija vrst dela in delovnega časa. Vpliv sindikatov zmanjšuje tudi splošno zmanjševanje obsega predelovalne industrije in s tem tradicionalnega delavstva. Nadaljnji dejavnik zmanjševanja vpliva je tudi vse večja tuja konkurenca nacionalnim ekonomskim akterjem. Tako se industrijske države danes soočajo tako s trendom upadanja članstva v sindikatih, kot zmanjševanja njihovega vpliva.

F28	Ali ste zdaj, oziroma ste kdaj bili član sindikata ali podobne organizacije?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da, sedaj sem' (1) (%)</i>			
	0-9	ES, FR, GR, PL, PT	50-59	SE
	10-19	CH, CZ, DE, GB, HU, IL, IT	60-69	DK
	20-29	AT, BE, IE, NL, SI	70-79	
	30-39		80-89	
	40-49	FI, NO	90-100	

Indikator je zelo podoben indikatorju E3 (sodelovanje pri dejavnosti sindikata v zadnjih 12 mesecih) in tudi pokaže podobno sliko. Velik razpon razlik v sindikalnem članstvu, daleč najvišja sindikalna mobiliziranost Skandinavije, kjer je deleži članstva dosega 66% na Danskem, 58% na Švedskem, bistveno nižji pa so v ostali Evropi (deleži članstva med 7% na Portugalskem in v Španiji, ter 30% v Belgiji. V Sloveniji je delež vključenih 23%.

E37	Ali imate v vašem podjetju oziroma organizaciji sindikat?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>			
	0-9		50-59	DE, IE
	10-19		60-69	AT, BE, DK, FR, IT, NL
	20-29		70-79	NO, SI
	30-39	PT	80-89	FI, SE
	40-49	IL, CH, CZ, ES, GB, GR, HU, PL	90-100	

Naslednji indikator je meril, koliko imajo zaposleni v vsaki izmed držav sploh možnosti, da se v sindikat vključijo oziroma, ali sindikat v njihovi organizaciji sploh obstaja. Vidimo lahko, da je v Skandinaviji ta možnost dokaj splošno prisotna (70-90% respondentov navaja, da v njihovi organizaciji sindikat imajo), sem pa se uvršča tudi Slovenija (72%). V večini drugih držav je prisotnost sindikata v podjetjih in organizacijah manjša, včasih bistveno (Portugalska 34%, Izrael 40%).

Kako težko ali enostavno je...				
E38 Vplivati na dejavnost, odločitve sindikata?				
<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo enostavno')</i>				
0 - 0.99		5 - 5.99	CH, DE, DK, FR, IE, NL, SE	
1 - 1.99		6 - 6.99	IT	
2 - 2.99		7 - 7.99		
3 - 3.99	ES, IL, PL, SI	8 - 8.99		
4 - 4.99	AT, BE, CZ, FI, GB, GR, HU, NO, PT	9 - 10		

Kolikšna je sploh možnost da člani vplivajo na dejavnost in odločitve sindikata? Najvišja povprečna ocena možnosti vpliva je v Italiji (6.06), kjer je sicer delež članstva sicer zelo nizek (F28). Konkretno razlago bi lahko dala le analiza lokalne situacije (bodisi so sindikati v Italiji dejansko zelo odprti za vpliv članstva, lahko pa gre (deloma) tudi za artefakt načina odgovarjanja sorazmerno majhne skupine respondentov). Ocene možnosti vpliva so v sindikalno najbolj organizirani Skandinaviji bolj ali manj sredinske (4-6), kar velja tudi za večino ostalih držav. Slovensko agregatno povprečje pa je sploh najnižje med vsemi (3.48).

E39 Da sindikat vpliva na delovne pogoje v vašem podjetju, organizaciji?				
<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo enostavno')</i>				
0 - 0.99		5 - 5.99	BE, DK, ES, FI, FR, GB, IE, IL, IT, NO, SE	
1 - 1.99		6 - 6.99		
2 - 2.99		7 - 7.99		
3 - 3.99	PL, SI	8 - 8.99		
4 - 4.99	AT, CH, CZ, DE, GR, HU, NL, PT	9 - 10		

Tudi pri zadnjem indikatorju v tem sklopu – oceni vpliva sindikata na pogoje dela v organizaciji – je slovensko agregatno povprečje je najnižje (3.56). V Sloveniji zaposleni očitno imajo možnost članstva v sindikatu (glej F37), vendar je mnogi ne izkoristijo (glej F28). Razlog je lahko majhna možnost vpliva zaposlenih na delo sindikata, torej oddaljenost sindikata od konkretnih problemov zaposlenih (glej E38), kot tudi nizka ocena vpliva sindikata v pogajanjih z delodajalci (E39), spričo katere zaposleni ne vidijo velike koristi od članstva v njih. Konkretnije odgovore bi lahko dala bolj poglobljena študija delovanja sindikatov v Sloveniji, vključno z zaznavo njihovega dela na strani (potencialnega) članstva.

7.5 Zadovoljstvo pri delu, vpliv, avtonomija
 širše področje: participativnost delovnega okolja; kakovost življenja;

Različne teorije (Maslow, Herzberg) kot dejavnike zadovoljstva pri delu navadno pojmujejo sistem materialnih in simbolnih nagrad, varnost oziroma stalnost zaposlitve, ustrezne medsebojne odnose, možnost napredovanja in izpopolnjevanja, vsebinsko privlačnost dela ipd. Najbolj znan je Herzbergov dvofaktorski model, ki dejavnike zadovoljstva deli na motivatorje - ti se nanašajo na vsebino dela in prinašajo zadovoljstvo (dosežek, pohvale, samostojnost, odgovornost, napredovanje, osebni razvoj, zanimivo delo), ter na higijenike, ki povzročajo nezadovoljstvo, če niso prisotni, ne povzročajo pa

zadovoljstva (plača, nadzor, vodenje, delovni pogoji, varnost). Delitev je predvsem primerna za visoko kvalificirane poklice, medtem ko je pri nižjih kvalifikacijah shema vprašljiva, saj npr. plače pogosto lahko delujejo tudi kot motivator, predvsem med ljudmi z nižjimi dohodki, mlajšimi zaposlenimi z družinami ter materialistično usmerjenimi posamezniki.

E40	Kako zadovoljni ali nezadovoljni ste bili na splošno v zadnjih 12 mesecih s tem, kako se urejajo stvari v vaši službi?		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo zadovoljen')</i>		
	0 - 0.99	5 – 5.99	CZ, FR, GB, HU, SI
	1 - 1.99	6 – 6.99	VSE OSTALE DRŽAVE
	2 - 2.99	7 – 7.99	
	3 - 3.99	8 – 8.99	
	4 - 4.99	9 - 10	

Prvi indikator zadovoljstva pri delu je zelo splošen, empirična distribucija agregatnih povprečij pa zelo poenotena, saj se vsa gibljejo v razponu 5-7, večinoma 6-7. Kolektivna slika je torej nagnjena v smeri pretežnega zadovoljstva, a ne zelo izrazitega. V skupini z nekaj nižjimi povprečji so tri tranzicijske države, vključno s Slovenijo (5.31), kjer je ocena splošnega zadovoljstva sploh najnižja, ter Francija in Velika Britanija.

E41	Ali ste v zadnjih 12 mesecih poskušali storiti karkoli, da izboljšali delovne pogoje, ali pa preprečili njihovo poslabšanje?		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>		
	0-9	50-59	AT, BE, CH, DE, IE, IL, NL
	10-19	60-69	FR, GB, SI
	20-29	70-79	DK, FI, NO, SE
	30-39	80-89	GR, PL, PT
	40-49	90-100	CZ, ES, HU, IT

Indikator E41 meri prisotnost pobude za izboljšanje delovnih pogojev na strani zaposlenih v zadnjih 12 mesecih. Empirična distribucija je po državah precej raztegnjena. V delu držav so deleži respondentov, ki so takšno pobudo dali, precej nizki (Grčija 35%, Poljska 38%, Portugalska 32%), najvišji pa so v vseh štirih Skandinavskih državah. Precej visok je tudi delež v Sloveniji (65%). Porazdelitev je lahko posledica razlik v prevladujočem vzorcu 'kulture podjetja', saj v okoljih s participativno organizacijsko kulturo podjetja organizirano vzpodbujajo pobude in predloge zaposlenih. Obenem pa ni zagotovila, da je bil koncept dajanja pobud razumljen povsem enotno v različnih okoljih, saj je bila formulacija vprašanja zelo splošna ('storili karkoli').

E42	Ali so se stvari kaj izboljšale?		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%); populacija: tisti, ki so skušali izboljšati delovne pogoje</i>		
	0-9	50-59	CZ, DE, FR, HU, IL, PL
	10-19	60-69	BE, CH, ES, GB, GR, IT, NL, SE
	20-29	70-79	AT, DK, FI, IE, NO, PT
	30-39	80-89	
	40-49	90-100	SI

Naslednji indikator je meril izid dane pobude respondenta. Vzorec, ki se pokaže je, da so Skandinavska okolja še vedno v vrhu empirične distribucije – tam torej največji deleži respondentov dajejo različne pobude za izboljšanje delovnih pogojev, te pa so v teh organizacijskih okoljih tudi v največji meri upoševane, kar potrjuje tezo o participativni organizacijski kulturi tega prostora, ki ima vzpostavljene

mehanizme za odzivanje na pobude zaposlenih. V Sloveniji je zaznana odzivnost podjetja na pobude zaposlenih najnižja med vsemi državami (49%) in je torej gotovo dejavnik nezadovoljstva zaposlenih.

E43	Ne glede na to, ali ste uspeli ali ne, povejte, kako pravično ali nepravično so vas obravnavali pri vaših namerah, da bi izboljšali razmere pri delu?		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo pravično'); populacija: tisti, ki so skušali izboljšati delovne pogoje</i>		
	0 - 0.99	5 - 5.99	SI
	1 - 1.99	6 - 6.99	BE, CZ, DE, GR, IL, IT, NL, PL, PT
	2 - 2.99	7 - 7.99	AT, CH, DK, ES, FI, GB, HU, IE, NO, SE
	3 - 3.99	8 - 8.99	
	4 - 4.99	9 - 10	FR

Tudi zadnji kazalec v tem sklopu je za Slovenijo sorazmerno neugoden, saj je pri nas (poleg Francije) povprečna ocena pravičnosti obravnavanja respondentov, ki so dali pobudo za izboljšanja najnižja (5.96). Če je Skandinavija prostor, kjer veliko zaposlenih daje pobude za izboljšanje pogojev dela, ki so večinoma upoštevane, ob tem pa večina meni, da so bili v celotnem postopku pravično obravnavani, je v Sloveniji pobud prav tako veliko (glej E41), a jih po poročanju respondentov velik del ni sprejet, ocena pravičnosti obravnave pa je nizka. Taka situacija je vsekakor potencialni dejavnik nezadovoljstva pri delu, posebno če upoštevamo tudi nizke ocene vpliva sindikata na delovne pogoje, kar daje podobo situacije, ko so možnosti zaposlenih, da bi dosegli izboljšanje delovnih pogojev majhne tako po individualnih kot kolektivnih kanalih.

	Prebral(a) vam bom nekaj stvari v zvezi z vašim delom, zaposlitvijo. Prosim ocenite, koliko vam vaši predpostavljeni pri delu dopuščajo... <i>(filter: populacija, ki je sedaj zaposlena)</i>		
E30	Da si lahko po svoje prilagajate delovni čas		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'v celoti vplivam na to')</i>		
	0 - 0.99	5 - 5.99	CH, DK, GB, IE, IL, IT, NL, NO, SE
	1 - 1.99	6 - 6.99	FI
	2 - 2.99	7 - 7.99	HU, PL
	3 - 3.99	8 - 8.99	CZ, ES, GR, PT, SI
	4 - 4.99	9 - 10	AT, DE, BE, FR

Možnost prilagajanja delovnega časa je lahko pomemben vidik zadovoljstva pri delu in vidik kakovosti življenja nasploh, saj posamezniku omogoča bolj fleksibilno načrtovanje svojega dnevnega ritma, oziroma usklajevanje poklicne in zasebne sfere. Med agregatnimi povprečji je sorazmerno velik razpon, čeprav gre za države z vsaj grobem podobno gospodarsko strukturo. Možnost prilagajanja delovnega časa zelo nizko ocenijo Madžari (2.76) in Poljaki (2.81), ter tudi Grki, Čehi, Španci, Potrugalci in Slovenci (3.48). Očitno je, da to skupino tvorijo države v tranziciji in južnoevropske države, kjer imajo zaposleni iz kakršnegakoli razloga že (poklicna struktura, organizacijska kultura, manjša fleksibilnost oblik zaposlovanja), manjšo možnost prilagajanja delovnega časa in s tem tudi manjšo avtonomijo nad svojim zasebnim oziroma 'prostim' časom. Možnost prilagajanja delovnega časa je nasprotno najbolje ocenjena v Skandinaviji (Finska 6.30, Švedska 5.99, Danska 5.80), Nizozemski, Švici. Zdi se torej, da v delu držav (vključno s Slovenijo), obstaja deficit te možnosti in glede na visok pomen prostega oziroma zasebnega časa za večino (glej E15) to dejstvo gotovo predstavlja vir nezadovoljstva.

E31	Da se sami odločate, kako si boste organizirali delo čez dan			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'v celoti vplivam na to')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	DE, IE, SI
	1 - 1.99		6 - 6.99	AT, BE, CH, FI, FR, GB, IL, IT, NL, NO
	2 - 2.99		7 - 7.99	DK, SE
	3 - 3.99		8 - 8.99	
	4 - 4.99	CZ, ES, GR, HU, PL, PT	9 - 10	
F18	Koliko si lahko (ste si lahko) sami organizirate svoje delo?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'v veliki meri' (%)</i>			
	0-9		50-59	DK, GB, GR, IL, SE
	10-19		60-69	
	20-29	CZ	70-79	
	30-39	BE, DE, NL, PL, PT, SI	80-89	
	40-49	AT, CH, ES, FI, FR, HU, IE, IT, NO	90-100	

Avtonomija pri organizaciji delovnih nalog, bodisi čez dan, bodisi dolgoročneje, je praviloma eden od dejavnikov zadovoljstva pri delu. Po eni strani je lahko funkcija vrste delovnega mesta in po drugi 'organizacijske kulture'. Na splošno vidimo, da je v vseh državah avtonomija pri razporejanju delovnih opravil čez dan večja kot avtonomija pri organizaciji delovnega časa, najnižja pa je zopet v podobni skupini držav kot pri prejšnjem indikatorju. Možnost samostojnega razporejanja nalog najnižje ocenijo v Grčiji (4.35) in na Madžarskem (4.40), v razponu 4-5 so tri tranzicijske države, malo višje je le povprečna vrednost Slovenije (5.09). Najvišje pa svojo avtonomijo ocenijo v Skandinaviji (Danska 7.17, Švedska 7.40), ter Nizozemski, Franciji.

Kar zadeva možnost samostojnega organiziranja svojega dela nasploh je slika v grobem podobna. Indikator pa ni povsem primerljiv, ker je tu odgovarjala celotna populacija respondentov, ne le tisti, ki so sedaj delovno aktivni. Rezultati tako deloma odlikavajo preteklo stanje. Kažejo pa, da ima (je imelo) v večini držav možnost 'v veliki meri' organizirati svoje delo 30-49% respondentov, najmanj Čehov (27%), največ pa Švedov in Britancev (55%). V Sloveniji je delež 30%.

E32	Da lahko vplivate na svoje (delovno) okolje			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'v celoti vplivam na to')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	AT, BE, CH, FI, GB, HU, IE, PT
	1 - 1.99		6 - 6.99	IL, IT, NL, SE
	2 - 2.99		7 - 7.99	DK, NO
	3 - 3.99		8 - 8.99	
	4 - 4.99	CZ, DE, ES, FR, GR, PL, SI	9 - 10	

Indikator vpliva posameznika na delovno okolje, ki je dokaj splošen kaže, da tovrstni vpliv povprečno najvišje ocenjujejo respondenti na Danskem (7.46) in Norveškem (7.34), Slovenija (4.94) pa se nahaja v skupini držav, kjer je ta vpliv ocenjen sorazmerno nizko. Zopet je visoko predvsem severna in zahodna Evropa, nižje pa tranzicijske in južnoevropske države.

E33	Da vplivate na odločitve glede splošnega poteka vašega dela			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'v celoti vplivam na to')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	AT, BE, CH, FR, GB, HU, IE, IT, NL, SI
	1 - 1.99		6 - 6.99	DK, FI, IL, NO, SE
	2 - 2.99		7 - 7.99	
	3 - 3.99	CZ, GR	8 - 8.99	
	4 - 4.99	DE, ES, PL, PT	9 - 10	

Tudi ta indikator vpliva je dokaj splošen, zato je težko natančno razpoznati konkretno referenčno ozadje odgovarjanja respondentov. Rezultati sledijo podobnemu vzorcu razvrščanja držav kot v predhodnih primerih, pri čemer pa je Slovenija (5.42) tu pomaknjena bolj v sredino empirične distribucije držav. Na vrhu je zopet Skandinavija.

E34	Da spremenite svoje delovne naloge in zadolžitve, če tako želite			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'v celoti vplivam na to')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	DK, FR, GB, IE, IL, NL, NO, SE
	1 - 1.99		6 - 6.99	FI
	2 - 2.99	GR, HU	7 - 7.99	
	3 - 3.99	CZ, DE, ES, PL, SI	8 - 8.99	
	4 - 4.99	AT, BE, CH, IT, PT	9 - 10	

Zadnji indikator je zopet bolj konkreten. Možnost spremembe svojih delovnih nalog povprečno zelo nizko ocenjujejo Grki (2.82) in Madžari (2.43), tudi Slovenci (3.75) - na splošno torej tranzisijske in južnoevropske države, med katerimi se (kot že večkrat prej) pojavi tudi Nemčija. Povprečno najvišje pa to možnost ocenjujejo Finci (6.06), Norveži (5.93) in Švedsi (5.69).

Celotni blok pokaže, da sta avtonomija in vpliv posameznika pri delu na splošno najvišja v Skandinaviji, bistveno nižja pa v tranzicijskih državah, kamor se seveda umešča tudi Slovenija, ter v južnoevropskih državah.

8. ZNAČILNOSTI GOSPODINJSTVA

8.1 Geografska mobilnost / nemobilnost

Mlinar in Štebe v svoji analizi vzorcev potencialne mobilnosti na slovenskem (2004) ugotavljata trend povečevanja deleža tistih, ki bi bili pripravljeni preseliti se tako v regionalnem, nacionalnem, evropskem in svetovnem merilu, če bi s tem izboljšali svoje delovne ali življenjske pogoje. Večjo pripravljenost za preselitev je mogoče razumeti kot večjo senzibilnost in odzivnost na razlike in priložnosti izven ožjega, domačega okolja in torej kot prestopanje meja navajenosti, habitualizacije. To pomeni prestop od samoumevnosti k reflektivnemu vedenju prebivalcev.

Čeprav se delež tistih, ki so izrazili svojo pripravljenost, da bi se preselili zmanjšuje po teritorialnih okvirih (po podatkih raziskave Slovensko javno mnenje 2002/1 od 60% (v drug kraj) na 51% (v drugo regijo), nadalje na 32 (v drugo evropsko državo) in nazadnje na 22% (izven Evrope), gre vendarle pri vsem tem za presenetljivo visoke deleže. A če bi vprašanje ali so se pripravljeni preseliti časovno konkretizirali, ali pa, če bi namesto o pripravljenosti vprašali, če imajo konkretno tak namen, potem bi bili tudi deleži takšnih pozitivnih odgovorov dosti manjši. Avtorja ugotavljata, da je do največjega povečanja prišlo v pripravljenosti za preselitev v drugo regijo znotraj Slovenije in iz tega sklejata, da je danes najbolj dinamično sproščanje (povečevanje) mobilnosti na območju znotraj meja Slovenije kot celote. Temu sledi nekaj manjše povečanje mobilnosti znotraj lastne regije in podobno v druge evropske države. Relativno najmanj pa se je povečala pripravljenost za mobilnost v svetovnem merilu. Za večino anketirancev torej za sedaj še ni prišlo do globalizacije mobilnosti.

E28	Koliko let že živite v tej soseski?			
	<i>PV – povprečno število let prebivanja v soseski</i>			
	14 - 14.9	SE	23 - 24.9	AT, IT, NO
	16 - 16.9	NL	25 - 26.9	ES, IE
	17 - 18.9	DK, FI, IL	27 - 28.9	GR, PT, SI
	19 - 20.9	BE, CH, DE	29 - 30.9	FR, HU, PL
	21 - 22.9	GB	38 - 38.9	CZ

Vprašalnik 2002 je vzorce mobilnosti meril le z enim posrednim indikatorjem in sicer številom let, ki jih je respondent preživel v soseski, kjer živi tudi sedaj. Agregatna povprečja se precej razlikujejo in posredno kažejo na različne vzorce (ne)stacionarnosti v posamezni državi. Povprečno najmanjše število let bivanja v sedanji soseski sporočajo respondenti na Švedskem (14.8), ter nato Nizozemci (16.1). Nasprotno so daleč najmanj mobilni po tem kazalcu Čehi (povprečno 38.4 leta bivanja v sedanji soseski) in nato populacije ostalih treh tranzicijskih držav (Slovenija 28.4 leta), prav tako pa tudi južnoevropskih držav. Severna in Zahodna Evropa sta torej bolj mobilni kot Vzhodna in Južna. Takšen rezultat je lahko funkcija več dejavnikov, od stanovanjske politike, do bivanjske tradicije, zaposlitvenih priložnosti, stanja infrastrukture in drugih. V splošnem pa lahko večjo mobilnost vrednotimo kot pozitiven dejavnik, saj posredno izraža večjo možnost individualne avtonomije pri izbire življenjsko-delovnega sloga.

8.2 Izobrazba, izobraževanje

širše področje: kulturni kapital; socialni status;

Na izobrazbo se pogosto gleda kot na možni mehanizem zmanjševanja družbenih neenakosti, raziskave pa praviloma kažejo, da neenakosti izobraževalni sistem prej podaljšuje kot zmanjšuje. Glede na velik pomen izobrazbe za socialno umeščanje posameznika se postavlja vprašanje, kaj je ključni dejavnik promocije v izobraževalnem sistemu, zakaj je ta socialno določena. Kaže da tu velik vpliv igra razlika med kratkoročnimi in dolgoročnimi strategijami posameznih slojev, ki so posledica razlik v družinskem ozadju, torej dejavnik izven samega šolskega sistema. Boudon ugotavlja, da obstaja pomembna razlika v načinu, kako mladina srednjega in delavskega razreda ocenjuje stroške in dobitke šolskega uspeha. Medtem ko se mladina srednjega sloja boji šolskega neuspeha - zaradi negativne reakcije njihovih vrstnikov in sorodstva, ker je neuspeh kot tak udarec samospoštovanju in ker se predpostavlja, da bi lahko privedel do socialne mobilnosti navzdol - pa to ne velja za mladino delavskega razreda. Nasprotno, mladina delavskega razreda se lahko celo brani uspeha v šoli. Medtem ko mladina srednjega razreda računa s tem da bo dohodek, izgubljen na račun nadaljnjega izobraževanja na podlagi pridobljenih kvalifikacij povrnjen v bodočnosti, delavska mladina teži k temu, da mnogo bolj poudarja pomen neposredne izgube v dohodku. Boudon predpostavlja, da se takšne presoje pojavljajo na zaporednih točkah izbire in obnavljajo obstoječe neenakosti, saj se v naslednjem koraku prenesejo v poklicno-dohodkovne neenakosti (v: Cohen, 1990:174).

F7	Koliko let je trajalo vaše šolanje (redno ali izredno)?			
	<i>PV – povprečno število let šolanja</i>			
	7 - 7.9	PT	12 - 12.9	AT, BE, CZ, DE, GB, IE, NL, NO, SE
	8 - 8.9		13 - 13.9	DK, IL
	9 - 9.9	GR		
	10 - 10.9	CH, ES, IT		
	11 - 11.9	FI, FR, HU, PL, SI		

Povprečna sporočena izobraževalna doba v letih pokaže, da se agregatna povprečja najpogosteje gibljejo med 12 in 13 let, izrazito nižje je na Portugalskem (7.4) in tudi v Grčiji (9.8). V Sloveniji je povprečje 11.4 leta). Vzorec je funkcija sistema izobraževanja v neki državi (množičen ali selektiven), ki je zopet rezultat tradicije prostora, strukture in potreb gospodarstva in političnih odločitev. Na splošno ne bi mogli reči, da je za gospodarsko uspešnejše države vedno značilno, da imajo prebivalstvo z daljšo povprečno dobo šolanja, kar pokaže relativno nizko povprečje pri Švici (10.7). Obenem je to indikator, kjer nobena od tranzicijskih držav ni v najnižjem delu empirične distribucije, pač pa so blizu sredine.

F57	Ali ste se v zadnjih 12 mesecih udeležili kakšnega tečaja, predavanja ali konference, da bi izboljšali svoje znanje ali delovne veščine?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)</i>			
	0-9	GR	50-59	DK
	10-19	IT, PL, PT	60-69	
	20-29	CZ, ES, FR, HU	70-79	
	30-39	BE, DE, GB, IE, NL, SI	80-89	
	40-49	AT, CH, FI, IL, NO, SE	90-100	

Drugi indikator je meril oblike dodatnega usposabljanja respondentov po končanem formalnem izobraževanju. Deleži respondentov, ki so bili v posamezni državi v zadnjem letu vključeni v take oblike izobraževanja so zelo različni. Najvišji so na Švedskem (49%), Danskem (50%), in Švici (47%). V primeru Švice je lahko s tem nakazana tudi drugačna izobraževalna strategija nasploh - manj množična vključenost v splošni sistem izobraževanja in pogostejša praksa specializiranega izobraževanja ob delu. V

Sloveniji je delež vključenih v takšne dodatne oblike 38%, kar je precej več kot v ostalih treh tranzicijskih državah. Najnižja vključenost je v južnoevropskih državah, zlasti Grčiji (le 9%).

8.3 Dohodek gospodinjstva

širše področje: socialni status; družbene neenakosti;

V zahodnih družbah je bil v 20. stoletju značilen precejšen porast realnih dohodkov prebivalstva in s tem tudi splošno zvišanje kakovosti življenja. Obenem pa so se znotraj tega splošnega trenda ohranile dohodkovne neenakosti, okoli njih pa slojevska struktura, ki jo večina teoretikov tematizira na podlagi poklicnih kategorij. Najbolj značila delitev je na zgornji razred (lastniki, veliki podjetniki, vodilni managerji), zgornji-srednji razred (srednji management in profesionalni poklici), srednji in spodnji srednji razred (mali podjetniki, poklici s srednjo izobrazbeno zahtevnostjo), zgornji delavski razred (s kvalifikacijami in nadzorno vlogo), spodnji delavski razred (brez kvalifikacij, nizki dohodki in varnost zaposlitve). Sodobne družbe niso odprte družbe saj prehodi med sloji še vedno niso pravilo, pač pa se ti v večjem delu še vedno obnavljajo iz generacije v generacijo (Giddens 1993:223).

Na dnu dohodkovne oziroma socialne lestvice se kumulira revščina, ki je v evropskem prostoru družb blaginje predvsem relativna. Najbolj znan empirični instrumentarij merjenja relativne revščine je Townsendov. Revščina ni več določena z neko dohodkovno mejo, pač pa normativno oziroma kontekstualno, namesto statističnih kazalcev pa so za njeno merjenje uporabljeni mnenjski. Revščina oziroma prikrajšanost se definira v odnosu do povprečnih pričakovanj v konkretnem družbenem okolju, kot pomanjkanje potencialov in priložnosti, ki so v neki družbi normalne. Zato je meja revščine tu relativna, v različna od družbe do družbe.

Empirične raziskave potrjujejo dejstvo, da so, vkolikor nimamo opravka s stanjem absolutne prikrajšanosti zaradi pomanjkanja osnovnih življenjskih dobrin, prav relativne primerjave z okoljem tiste, ki povzročajo subjektivne strese, občutek prikrajšanosti. Posebno pomembna v tem kontekstu je študija Wilkinsona ki ugotavlja, da obstaja prag, kjer absolutni dvig življenjskega standarda v neki družbi ni več povezan s podaljšanjem pričakovane življenjske dobe posameznika. Tudi če se standard izboljšuje, se ta ne bo več dvigovala (v: Annandale, 1998: 94-95). V družbah, ki nek prag blaginje presežejo, postanejo namreč ključni faktor za zdravje relativne družbene razlike. Ne več absolutni življenjski standard posameznika, pač pa njegov standard glede na druge v družbi. Prav relativne socialnoekonomske razlike pri posamezniku povzročajo negativne psiho-socialne učinke oziroma stres, občutke brezperspektivnosti, strahu pred prihodnostjo, frustracijo.

Primerjave zdravja populacij v državah razvitega sveta (vse z visokim absolutnim standardom) tako pokažejo zelo pomembno dejstvo. Najbolj zdrave populacije nimajo najbogatejše med njimi (glede na višino BDP), pač pa najbolj egalitarne med njimi (Annandale, 1998:94-95). Ta ugotovitev ima velik politični pomen, saj kaže, da socialne neenakosti kljub zadovoljivemu absolutnemu standardu vseh, dejansko ostajajo relevantna spremenljivka pri razlagi socialne distribucije zdravja. Če odštejemo situacijo absolutne prikrajšanosti, ki jo je večina razvitih družb presegla, je poglobitni prediktor škodljivih učinkov na zdravje prav obseg socialnih neenakosti znotraj teh družb. Življenjski standard posameznika na dnu socialne hierarhije je lahko z vidika eksistencialnih življenjskih potreb zadovoljiv, je pa povsem nezadovoljiv kot referenčna točka primerjave z drugimi v družbi. Prav relativne neenakosti so tiste, ki so za posameznika izvor relevantnih primerjav, ki opredeljujejo njegov status, samopodobo in so kot take vir socialnoekonomskih stresov. Tak posameznik bo relativno močno psihosocialno ogrožen, ker ne uspe dosežati 'normalnega' standarda svoje družbe, ali pa se ves čas giblje na njegovem robu, grozi mu, da bo postal neuspešen, izključen.

F29	Prosim pomislite na dohodke vsakega od članov vašega gospodinjstva in na morebitne druge dohodke gospodinjstva kot celote. Kaj bi rekli, kateri je <u>glavni vir dohodka v vašem gospodinjstvu?</u>		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'plače' (1) (%)</i>		
	0-9		50-59
			DE, ES, FI, HU, IT, PL
	10-19		60-69
			AT, BE, CZ, DK, FR, GB, IE, IL, NL, NO, PT, SE, SI
	20-29		70-79
			CH
	30-39		80-89
	40-49	GR	90-100

Prvi indikator iz tega sklopa meri vire dohodkov gospodinjstva. Ilustrativni prikaz v tabeli kaže deleže respondentov, ki kot glavni vir navajajo plače. Takih je najmanj v Grčiji (45%) in največ v Švici (72%). V Sloveniji je delež 64%, tudi agregatni deleži večina ostalih držav se nahajajo v sedmem decilu. Drugi najpogostejši vir poglavitnega dohodka gospodinjstva so pokojnine, v večini držav ta vir navaja 20-30% vprašanih (Slovenija 27%). Dohodek iz kmetovanja je pogost glavni vir dohodka v Grčiji (23%), Italiji (22%), opazen delež je tudi v Španiji, na Poljskem in Irskem (13-14%). V Sloveniji je ta delež 7%. Podpora za brezposelne pa kot glavni vir dohodka presega mejo 5% respondentov v Belgiji, Veliki Britaniji, Irski, Izraelu in Nizozemski (Slovenija 0.3%)

F30	Če seštejete dohodke iz <u>vseh virov</u>, katera kategorija najbolj ustreza celotnemu mesečnemu neto dohodku vašega gospodinjstva?		
	<i>Ilustrativni prikaz: položaj največje (modalne) dohodkovne skupine</i>		
	do 150 €		1500 - 2000 €
			BE, DE,
	150 - 300 €	HU	2000 - 2500 €
			AT
	300 - 500 €	PL	2500 - 3000 €
	500 - 1000 €	CZ, ES, GR, PT, SI	3000 - 5000 €
			CH, DK, FI, GB, NL, NO, SE
	1000 - 1500 €	FR, IE, IL, IT	5000 - 7500 €

Indikator kaže ekonomsko stanje gospodinjstva kot seštevek vseh virov dohodka, ki ga gospodinjstvo ima. Gre seveda za sporočene dohodke, zato je veljavnost podatka lahko omejena tako z natančnostjo respondenta pri seštevanju in upoštevanju vseh dohodkov, kot s pripravljenostjo za sporočanje (točnih) podatkov.

V tabeli vidimo, kje se v neki državi nahaja modalni razred, torej največja skupina respondentov. V naboru 21 držav ima najnižje umeščeni modalni razred Madžarska, kjer največja skupina respondentov (26%) navaja dohodek od 150-300€. Sledi Poljska, v Sloveniji se največja skupina (32%) nahaja v razredu 500-1000€. Obenem moramo upoštevati, da se druga največja skupina respondentov v Sloveniji (23%) nahaja v razredu 1000-1500€, medtem ko se v ostalih treh tranzicijskih državah druga skupina nahaja nižje na lestvici kot prva (torej v območju pod 500€). Povprečni sporočeni materialni standard gospodinjstva je torej v Sloveniji opazno višji kot v ostalih treh tranzicijskih državah.

Nekatere ekonomske velesile (Francija, Nemčija) se z največjo skupino respondentov nahajajo v sredini distribucije, kar pojasnjuje nekatere opažene vidike nezadovoljstva pri njih (slabše ocene gospodarskega stanja, zdravja, večja zaskrbljenost zaradi možnosti izgube zaposlitve). Na vrhu so ekonomsko najuspešnejše države, ki imajo največjo skupino respondentov v razredu 3000-5000€ – to so vse štiri skandinavske države, Švica, Velika Britanija in Nizozemska. To so obenem tudi države z najvišjimi stopnjami zadovoljstva socialnega kapitala in participacije.

F31	Kako vidite situacijo z dohodkom v vašem gospodinjstvu? Kateri od naslednjih opisov ji najbolj ustreza? (brez težav se preživljamo; ravno še shajamo; le težko se preživljamo; izredno težko se preživljamo)			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'brez težav se preživljamo' (1) (%)</i>			
	0-9	HU, FR, PL, PT	50-59	CH, NL, SE
	10-19	CZ, GR, IL	60-69	DK
	20-29	FI	70-79	
	30-39	AT, DE, ES, IE, IT, SI	80-89	
	40-49	BE, GB	90-100	

Zadnji indikator v tem sklopu je respondentova ocena višine dohodkov gospodinjstva glede na celotni kontekst življenjskih stroškov. Indikator torej sodi v koncept merjenja subjektivno zaznanega življenjskega standarda oziroma morebitne prikrajšanosti, saj je referenčni okvir splošen in relativen – izraz 'preživljati se' se ne nanaša na absolutno mejo preživetja, pač pa na respondentovo partikularno razumevanje življenjskih potreb gospodinjstva, ki praviloma segajo daleč čez to mejo v smeri 'normalnega' standarda neke družbe.

V ilustrativnem prikazu vidimo delež respondentov, ki so v vsaki od držav navedli, da se z dohodki gospodinjstva brez težav preživljajo, brez težav dosegajo zaželjeni življenjski standard. Razlike v velikosti te skupine so med državami zelo velike. Na Danskem 64% respondentov navaja tak odgovor, v Švici, Nizozemski in Švedski so deleži med 50-60%. Veliki deli populacije teh držav so torej s svojo materialno situacijo zelo zadovoljni. Povsem drugačna slika je na Madžarskem, Portugalskem, Poljskem in v Franciji, kjer je delež te skupine pod 10%. V Sloveniji je delež tistih, ki se s sedanjimi dohodki preživljajo 'brez težav' 38%, kar je bistveno več kot v ostalih tranzicijskih državah (Poljska 5%, Madžarska 6%, Češka 10%), pa tudi več kot v mnogih ekonomsko močnih okoljih (Nemčija 30%, Avstrija 31%, Finska 21%, Italija 34%). To po eni strani kaže na relativnost meril življenjskega standarda in po drugi na dejansko ugodnejšo situacijo v Sloveniji kar zadeva materialni standard gospodinjstva.

Modalni razred (največja skupina) je sicer v večini držav drugi ('ravno še shajamo'), kar velja tudi za Slovenijo (46%). Izjema so Danska, Švedska, Norveška, Švica in Nizozemska, kjer je modalni razred prvi ('brez težav se preživljamo'). Na spodnjem polu lestvice ('le težko' + 'izredno težko' se preživljamo) pa so največji deleži respondentov v Grčiji (52%), Franciji (45%), Madžarski (44%) ter Izraelu, Portugalski in Poljski (34-38%). V Sloveniji je delež nizek (16%), kar znova potrjuje, da se Slovenija po tem zelo pomembnem indikatorju subjektivnega zadovoljstva precej očitno razlikuje od ostalih treh tranzicijskih držav.

8.4 Zakonski stan, partnerstvo, oblike družinskih skupnosti

Odkar sta modernizacija in urbanizacija povzročili pluralizacijo legitimnih družinskih oblik, slika dvostarševskega gospodinjstva z vodilno družinsko vlogo ženske in ekonomsko moškega že dolgo ni več vladajoča norma oziroma ideal. Delitev vlog v družini se modernizira, ženske opravljajo več ekonomskih, moški pa več gospodinjstvih vlog, čeprav neenaki vzorci še vedno vztrajajo. Močno se je povečalo tudi število ločitev in obenem njihova sprejetost v družbi, s tem pa obenem tudi število enostarševskih gospodinjstev. Prav tako se je povečalo število reformiranih družin ter kohabitacij, kot alternativnih aranžmajev h klasični zakonski zvezi ali pa kot priprava nanjo, povečalo pa se je tudi število samskih gospodinjstev.

Statistika, raziskave in opazovanje vsakdanjega življenja kažejo, da so se življenjska obdobja aktivnega starševstva časovno močno skrajšala in da se daljša doba, ko družinsko življenje ni osrediščeno okrog

otrok. V manj kot treh generacijah je prišlo do popolne spremembe družinskega življenjskega poteka. Spremembe v družini v zadnjih dvajsetih ali tridesetih letih lahko razumemo kot postopno deinstitucionaliziranje družine. Ta proces je del obsežnejšega procesa deinstitucionaliziranja moderne družbe, ki prizadeva zlasti družino. Deinstitucionaliziranje družine po eni strani pomeni izgubo izključnega monopolnega položaja zakona in družine, odpira se prostor za alternative. Po drugi strani pomeni tudi upadanje inkluzivnosti družine, vse manjši delež populacije živi v »popolnih družinah« (Ule, Kuhar 2004).

Razlike med posameznimi državami so posledica delovanja številnih dejavnikov, ki lahko vplivajo na odločitve in delovanja posameznikov (npr. stanovanjski trg, gotovost zaposlitve, sistem države blaginje, religija itd.) (Ule, Kuhar, 2003). Mladi iz mediteranske Italije izjemno dolgo ne zapustijo doma staršev, mladi iz nordijske Švedske ga zapustijo zelo zgodaj. Mladi Italijani po kulturni tradiciji ostajajo doma, dokler se ne poročijo. Poroki sledi v sredozemskem modelu tudi odločitev za starševstvo. Na Švedskem so po zgodnjem odhodu od doma značilni številni sočasni prehodi in tudi vmesna stanja, npr. samsko življenje, kohabitacija s partnerjem, dolgo obdobje brez otrok, odločitev za otroka itd. V postkomunistični Češki in Sloveniji pa so predvsem ekonomski pogoji tisti, ki ne pospešujejo hitrega vstopa v odraslost. Mladi ostajajo relativno dolgo pri starših, zlasti v Sloveniji. Razlike med omenjenimi modeli so vidne tudi na ravni stališč. Za sredozemski model so značilna bolj konservativna oz. tradicionalistična stališča o poroki, starševstvu, predvsem pa o spolnih vlogah kot za nordijskega. Stališča Slovencev o teh fenomenih so na splošno bolj moderna od stališč Čehov. Predvsem kar se tiče stališč o spolnih vlogah, so stališča žensk v vseh državah liberalnejša od moških stališč (Ule, Kuhar 2004).

V zadnjih desetletjih se formirajo tudi družine z istospolnima staršema, do katerih pa v javnosti praviloma ostaja visoko nasprotovanje. Obenem ima družina, ki je takorekoč v vseh državah izredno visoko vrednotena družbena institucija, tudi svojo temno plat, kot sta nasilje in zloraba.

F58	Vas lahko vprašam o vašem sedanjem zakonskem stanu? Poročen(a); živim ločeno (legalno še poročen); ločen(a); vdovec, vdova; nikoli nisem bil(a) poročen(a)		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'poročen' (1) (%)</i>		
	0-9	50-59	AT, BE, CH, DE, DK, ES, FI, FR, GB, HU, IE, IL, NO, PL, SI
	10-19	60-69	CZ, GR, IT, NL, PT
	20-29	70-79	
	30-39	80-89	
	40-49	90-100	SE

Prvi od treh indikatorjev družinskih oblik in njihove modernizacije sprašuje po zakonskem stanu respondenta. V tabeli so prikazani deleži respondentov, ki živijo v formalni zakonski skupnosti. Deleži se v večini držav gibljejo med 50 in 70%, s čimer živenci v zakonski skupnosti v vseh državah še vedno predstavljajo absolutno večino. Izjema je Švedska, kjer je ta skupina le relativno največja (46%). V Sloveniji je delež poročenih respondentov 54%. Druga največja skupina so tisti, ki nikoli niso bili poročeni (bodisi še niso bili, bodisi ne nameravajo biti) in sega od 15% na Češkem do 39% na Švedskem, kjer ta status očitno predstavlja zavestno odločitev (Slovenija 33%). Delež ovdovelih je najvišji v vseh štirih tranzicijskih državah (9-12%, Slovenija 9%). Delež ločenih je najvišji v Belgiji, na Češkem, Madžarskem, Finskem in Švedskem (8-9%), v Sloveniji je (4%).

Predvsem kategorija ovdovelih, pa tudi ločenih in deloma kategorija neporočenih so skupine, za katere obstaja večje tveganje deficita vseh vrst socialne opore.

F63	Ali ste bili kdaj ločeni?			
	Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)			
	0-5	ES, GR, IE, IL, IT, PL, PT	40-49	
	6-9	AT, CH, CZ, DE, FR, NL, NO, SI	50-59	
	10-19	BE, DK, FI, GB, HU, SE	60-69	
	20-29		70-79	
	30-39		80-89	

Drugi indikator meri izkušnjo ločitve (torej ne le sedanji status, pač pa to izkušnjo nasploh, tudi če je respondent sedaj ponovno poročen). Pokaže se, da je ta najmanj pogosta v vseh južoevropskih državah, kje ne preseže deleža 5% respondentov. To je očitno odraz vztrajajočega tradicionalizma teh prostorov, ki so obenem visoko na vseh religijskih indikatorjih. Slovenija s 7% sodi v skupino držav, kjer je delež respondentov s takšno izkušnjo 6-9%. Največji delež respondentov z izkušnjo ločitve pa je na Švedskem (14%), ter Danskem in Veliki Britaniji (13%).

F62	Ali ste kdaj živeli s partnerjem, ne da bi bili z njim / njo poročeni?			
	Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'da' (1) (%)			
	0-9	ES, GR, PL, PT, IT	50-59	
	10-19	BE, CZ, HU, IE, IL, SI	60-69	
	20-29	AT, DE, FR, GB, NL	70-79	
	30-39	CH, FI, NO	80-89	
	40-49	DK, SE	90-100	

Modernizacijski indikator, življenje s partnerjem brez formalne zakonske zveze, pokaže velike razlike v pogostosti te prakse, ki so v skladu s prej videnim vzorcem razvrščanja držav. Medtem ko ima na Danskem to izkušnjo 48% in na Švedskem 43% respondentov, jo ima le 5-10% v Španiji, Grčiji, Portugalski, Italiji, na Poljskem in Irskem. V Sloveniji je ta delež 19% in je verjetno bolj kot s tradicionalizmom omejen z dostopnostjo stanovanjskih površin.

9. MODUL O PRISELJENCIH

9.1 Sprejemanje različnih kategorij priseljencev

širše področje: družbena toleranca; odprtost družbe; politično okolje;

Zadnji obsežen sklop indikatorjev pripada tematskemu modulu o priseljenjih, oziroma natančneje rečeno, o odnosu prebivalstva posameznih evropskih držav do priseljencev in priseljevanja. Priseljenci predstavljajo etnično, jezikovno, pogosto tudi versko ali raso manjšino in kot taki v prostor držav gostiteljic vnašajo elemente drugih kultur, s tem pa pogosto postanejo tudi predmet stereotipov, predsodkov in pogosto tudi diskriminacijskih praks. Stereotipi so pogosto tesno povezani z mehanizmi psihološke premestitve. O tem govorimo, kadar se občutki jeze in sovražnosti, praviloma kot posledica ideoloških operacij akterjev v političnem in medijskem prostoru, premestijo od pravega izvora (najpogosteje socialne prikrajšanosti) na druge skupine, pogosto take, ki je s prikrajšano skupino v tekmi za npr. ekonomske nagrade (scapegoating). Adorno je v tem kontekstu razvil koncept avtoritarne osebnosti kot konformistične, podredljive do avtoritet in oblastne do šibkejših, ki naj bi pojasnjevala psihološko motivacijo diskriminacijskih praks (Giddens 1993: 256).

Razlikovati moramo med predsodki, ki ostajajo na ravni mnenj in stališč, ter diskriminacijo, ki je raven dejanskega ravnanja. Čeprav je obstoj predsodkov navadno podlaga diskriminacije, je ravni vseeno potrebno ločevati, saj posameznik ne deluje nujno v skladu z njimi. Prav visoka raven politične kulture v nekem okolju, vztrajanje pri nesprejemljivosti javnega izražanja nestrpnih stališč, 'sovražnega govora', lahko utrdi to mejo oziroma preprečuje ali vsaj močno zmanjšuje prehode od predsodkov k ravnanjem.

D4	Kaj menite, v kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi s podobnim narodnostnim izvorom, kot ga ima večina prebivalcev Slovenije?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'mnogim naj dovoli priselitev' (1) (%)</i>			
	0-9	CZ, NL, PT	50-59	
	10-19	AT, BE, CH, FI, FR, GB, GR, NO, PL, SI	60-69	IL
	20-29	DE, DK, ES, HU, IE, IT	70-79	
	30-39	SE	80-89	
	40-49		90-100	
D5	Kaj pa ljudje z drugačnim narodnostnim izvorom, kot ga ima večina prebivalcev Slovenije?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'mnogim naj dovoli priselitev' (1) (%)</i>			
	0-9	AT, BE, CZ, FI, FR, GB, GR, HU, NL, PL, PT, SI	50-59	
	10-19	CH, DE, DK, ES, IE, IL, IT, NO	60-69	
	20-29	SE	70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	
D6	V kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi iz bogatejših evropskih držav?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'mnogim naj dovoli priselitev' (1) (%)</i>			
	0-9	GR, HU, NL, PT	50-59	
	10-19	AT, BE, CH, CZ, DE, FI, FR, GB, IE, NO, PL, SI	60-69	
	20-29	DK, ES, IT, SE	70-79	
	30-39		80-89	
	40-49	IL	90-100	

D7	V kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi iz revnejših evropskih držav?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'mnogim naj dovoli priselitev' (I) (%)</i>			
	0-9	AT, CZ, FI, FR, GB, GR, HU, NL, PL, PT, SI	50-59	
	10-19	BE, CH, DE, DK, ES, IE, IT, NO	60-69	
	20-29	IL, SE	70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	
D8	V kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi iz bogatejših držav zunaj Evrope?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'mnogim naj dovoli priselitev' (I) (%)</i>			
	0-9	AT, FR, GB, GR, HU, NL, SI	50-59	
	10-19	BE, CH, CZ, DE, DK, ES, FI, IE, NO, PL, PT	60-69	
	20-29	IT, SE	70-79	
	30-39	IL	80-89	
	40-49		90-100	
D9	In v kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi iz revnejših držav zunaj Evrope?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež odgovorov 'mnogim naj dovoli priselitev' (I) (%)</i>			
	0-9	AT, BE, CZ, DK, FI, FR, GB, GR, HU, NL, PL, PT, SI	50-59	
	10-19	CH, DE, ES, IE, IT, NO	60-69	
	20-29	IL, SE	70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	

Razlog da vseh šest indikatorjev prikazujemo skupaj je, da se skozi ves nabor ponavlja zelo podoben vzorec odgovorov. Indikatorji sicer merijo odnos javnosti oziroma respondentov do posameznih skupin priseljencev ob implicitni predpostavki, da bodo nekatere med njimi ocenjene kot bolj 'zaželjene' kot druge. Hipotetične kategorije priseljencev se razlikujejo glede na narodnostni izvor (podoben ali drugačen od države gostiteljice), ekonomsko razvitost države izvora (bogatejša – revnejša), ter geografsko-kulturno umestitev države izvora (evropske – zunaj evropske). V vseh ilustrativnih prikazih je izbrana skupina respondentov, ki izkazuje jasno toleranco do priseljevanja - delež tistih, ki so pri vsaki od kategorij odgovorili naj vlada 'mnogim dovoli priselitev'.

Glede na velikost te skupine tolerantnih se izoblikujejo tri skupine držav. V prvi je predvsem Švedska, ob njej pa tudi Izrael. Na Švedskem v vseh šestih primerih okoli 30% respondentov odgovori, naj vlada odpre vrata mnogim priseljencem. Podobno visoki ali višji deleži so v Izraelu, celo 61%, ko gre za priseljence s podobnim narodnostnim izvorom. A v Izraelu gre v mnogočem za specifične politično-populacijske politike, zato po tej plati ni neposredno primerljiv z drugimi državami. Druga skupina držav so tiste, kjer delež odprtih do priseljevanja dosega 10-20%, zlasti Španija in Italija (praviloma 15-20%), ter nato Irska, Nemčija in Švica. V vseh ostalih državah se delež priseljevanju naklonjenih respondentov praviloma giblje pod 10%.

Podatki kažejo, da sta dve kategoriji priseljencev, kjer se deleži tolerance na splošno nekoliko pomaknejo navzgor – priseljenci s podobnim narodnostnim izvorom, ter priseljenci iz bogatejših evropskih držav. Vendar ta premik ni izrazit, giblje se okoli 5% in državo včasih pomakne v višji decil. V Sloveniji je tako delež respondentov, ki soglašajo z množičnim priseljevanjem ljudi s podobnim narodnostnim izvorom 11%, ljudi z drugačnim narodnostnim izvorn 7%, ljudi iz bogatejših evropskih držav 14%, iz revnejših evropskih držav 9%, iz bogatejših izvenevropskih držav 10% in iz revnejših izvenevropskih držav 7%. Podobna razmerja so tudi v drugih državah.

Rezultati tako izpostavijo dejstvo, da respondenti, z izjemo specifičnih situacij v posameznih državah (Izrael), skorajda ne razlikujejo med posameznimi hipotetičnimi kategorijami priseljencev. Ne glede na njihovo etnično sorodnost ali različnost, večjo ali manjšo razvitost države izvora ali njeno umestitev v Evropo ali izven nje, so deleži respondentov, ki so v neki državi odprti za priseljevanje presenetljivo stabilni. To nakazuje, da o toleranci do priseljevanja ne odločajo značilnosti priseljencev, 'racionalni račun' oziroma selekcija po določenih 'merilih', pač pa splošna (kulturna, politična) dispozicija prostora države gostiteljice, kjer se vzpostavi odnos do priseljevanja nasploh. Javnost v neki državi je torej bolj ali manj naklonjena priseljevanju nasploh, ne glede na konkretne lastnosti priseljencev. Nekoliko slikovito rečeno, če javnost nekega prostora priseljevanju ni naklonjena se v njenem odnosu ne kaže bistvena razlika do večjega števila priseljenih državljanov revne Turčije ali bogate Amerike. Implicitna predpostavka obstoja selektivnih meril se v odgovorih torej pretežno ne potrdi, pokaže pa se pomen splošne dispozicije nekega prostora glede priseljevanja. Slovenija sodi med prostore, kjer je ta naklonjenost nizka.

9.2 Zaželjene lastnosti priseljencev

širše področje: dužbena toleranca, predsodki; politična kultura;

Naslednjih osem indikatorjev meri, kakšne so zaželjene lastnosti priseljencev, oziroma kakšne normative pogoje respondenti v vsaki od držav postavljajo za to, da je priselitev nekoga razumljena kot upravičena, koristna oziroma 'nemoteča'. Sklop hipotetičnih pogojev obsega izobrazbo, sorodstveno podporno mrežo, vero, raso, premoženjsko stanje, kvalifikacije in stopnjo adaptiranosti na okolje. Nekateri med njimi so so vsaj načeloma meritokratski (izobrazba, večšine), drugi pripisani, diskriminatorni (vera, rasa).

Povejte prosim, kako pomembna bi morala biti vsaka od naslednjih stvari pri odločanju o tem, ali se lahko nekdo, ki je bil rojen in je odraščal drugje, priseli v Slovenijo. Najprej, kako pomembno je..			
D10	da ima dobro izobrazbo		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'izredno je pomembno')</i>		
	0 - 0.99	5 - 5.99	IT, NL, NO
	1 - 1.99	6 - 6.99	AT, BE, CH, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, GB, HU, IE, IL, PL, PT, SI
	2 - 2.99	7 - 7.99	GR
	3 - 3.99	8 - 8.99	
	4 - 4.99	9 - 10	SE
D16	da je usposobljen za take delovne veščine, ki jih Slovenija potrebuje		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'izredno je pomembno')</i>		
	0 - 0.99	5 - 5.99	CH, NO
	1 - 1.99	6 - 6.99	AT, BE, DK, ES, FI, FR, GB, IE, IL, IT, NL, PL
	2 - 2.99	7 - 7.99	CZ, DE, PT, SI
	3 - 3.99	8 - 8.99	GR, HU
	4 - 4.99	9 - 10	SE

Prva dva indikatorja implicirata merilo ekonomske koristnosti priseljevanja, dopuščanje dostopa tistim kategorijam priseljencev, ki imajo visoko izobrazbo, ki jo lahko v ekonomskem sistemu vnovčijo kot znanje in prispevajo k dodani vrednosti, ali pa imajo tako vrsto kvalifikacij, ki so v neki državi deficitarne. Vsaj načeloma gre torej za meritokratska merila, neodvisna od socialnodemografskih in kulturnih obeležij priseljenca. V obeh tabelah lahko vidimo podobno sliko. Povprečno najnižje zahteve v tem pogledu postavljajo na Švedskem, kjer se povprečje obakrat giblje v razponu 4-5, torej pod sredino lestvice, najvišje pa v Grčiji, s povprečjema med 7-9. V Sloveniji sta povprečji dokaj visoki (6.33

oziroma 7.21). Švedska, Italija, Norveška, Španija se torej, kot že pri prejšnjem sklopu indikatorjev, zopet potrjujejo kot evropski prostori, ki so sorazmerno najbolj tolerantni do priseljevanja, tu v smislu, da priseljencem postavljajo za to najmanj 'pogojev'.

D12 da zna slovensko			
<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'izredno je pomembno')</i>			
0 - 0.99		5 - 5.99	ES, IT
1 - 1.99		6 - 6.99	BE, CH, CZ, DK, FI, IE, NO, PL, PT
2 - 2.99		7 - 7.99	AT, DE, FR, GB, GR, HU, NL, SI
3 - 3.99		8 - 8.99	
4 - 4.99	IL, SE	9 - 10	
D17 da sprejme slovenski način življenja			
<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'izredno je pomembno')</i>			
0 - 0.99		5 - 5.99	
1 - 1.99		6 - 6.99	DK, IE, NO, PL
2 - 2.99		7 - 7.99	AT, CH, DE, ES, FR, GB, IL, IT, NL, PT, SE, SI
3 - 3.99		8 - 8.99	BE, CZ, FI, GR, HU
4 - 4.99		9 - 10	

Druga dva indikatorja se nanašata na akulturacijski vidik, na zahtevo po vključitvi priseljencev v okolje države gostiteljice, ki je po eni strani funkcionalna, ker priseljencu omogoča družbeno promocijo ali sploh komunikacijo, obenem pa se z akulturacijo deloma ali povsem odpravi potencialno moteči element kulturne drugačnosti priseljencev. Eno ali drugo je lahko podlaga presoje respondenta. Vidimo lahko, da je zaželjenost akulturacije v splošnem precej visoka, saj se agregatna povprečja gibljejo v razponu 5-8 oziroma 6-9. Zopet so nižja v že prej omenjeni skupini bolj odprtih držav.

Znanje jezika je kot najpomembnejše ocenjeno v Grčiji (7.78), Nemčiji (7.70) in na Madžarskem (7.69). Slovenija se z 7.42 prav tako uvršča v skupino držav z visokimi 'zahtevami'. Najnižje povprečno pričakovanje glede znanja jezika je v Španiji (5.84) ter Italiji (5.59). Pri drugem indikatorju (sprejemanje načina življenja), so povprečna pričakovanja še višja, še najmanj na Poljskem (6.51), najvišja pa so na Madžarskem (8.93). Povprečje v Sloveniji je s 7.93. Sprejemanje načina življenja se med vsemi osmimi hipotetičnimi pogoji nasploh pokaže kot najpomembnejši, če sodimo po višini agregatnih povprečij.

D15 da je premožen			
<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'izredno je pomembno')</i>			
0 - 0.99		5 - 5.99	FR, IL
1 - 1.99	CH, SE	6 - 6.99	PT
2 - 2.99	AT, DE, DK, ES, GB, IE, NL, NO	7 - 7.99	
3 - 3.99	BE, CZ, FI, HU, SI	8 - 8.99	
4 - 4.99	GR, PL	9 - 10	
D11 da pri nas že živijo njegovi bližnji sorodniki			
<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'izredno je pomembno')</i>			
0 - 0.99		5 - 5.99	BE, CH, DK, ES, FI, FR, GB, HU, NO, SI
1 - 1.99		6 - 6.99	CZ, GR, IL, PL, PT
2 - 2.99		7 - 7.99	
3 - 3.99		8 - 8.99	
4 - 4.99	AT, DE, IE, IT, NL, SE	9 - 10	

Naslednja dva indikatorja zadevata ekonomsko-socialno neodvisnost oziroma potencial priseljencev. Ker je v javnostih evropskih držav pogosto izražen strah, da bodo priseljenci obremenjevali lokalni socialni sistem bi bilo pričakovati, da bodo bolj zaželeni premožni priseljenci, pri katerih socialni transferji ne

bodo potrebni, potencialno pa so lahko tudi sami vlagatelji ali vsaj potrošniki. Podoben učinek ima sorodstvo priseljenca, ki že živi v državi gostiteljici, saj novemu priseljencu nudi socialno-ekonomsko oporo in nasploh 'poenostavi' njegovo ali njeno adaptacijo na lokalno okolje.

Rezultati kažejo, da je socialno-diskriminatorno merilo premožnosti v nekaterih okoljih praktično zavrnjeno, saj so agregatna povprečja močno nagnjena k polu 'sploh ni pomembno'. Tak primer sta predvsem Švica (1.86) in Švedska (1.84), tudi v večini drugih držav pa so povprečja v razponu 2-4 (Slovenija 3.38). Drugače je v mediteranskem prostoru in na Poljskem, kjer agregatna povprečja poskočijo do 7.76 na Portugalskem.

Precej višje ravni soglašanja pa na splošno opazimo pri drugem indikatorju. Švedi so zopet tisti, za katere je v povprečju najmanj pomembno, da v državi gostiteljici živijo sorodniki novega priseljenca (4.41), na Portugalskem pa je povprečje zopet najvišje (6.52). Vsa povprečja se sicer gibljejo v razponu 4-7 (Slovenija 5.33).

D13	da prihaja iz krščanskega okolja			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'izredno je pomembno')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	GR
	1 - 1.99		6 - 6.99	
	2 - 2.99	BE, CH, DE, NL, SE	7 - 7.99	IL
	3 - 3.99	AT, CZ, DK, ES, FI, FR, GB, IE, NO, PT, SI	8 - 8.99	
	4 - 4.99	HU, IT, PL	9 - 10	
D14	da je belec			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'izredno je pomembno')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	
	1 - 1.99	AT, CH, DE, DK, NL, SE	6 - 6.99	
	2 - 2.99	BE, ES, FI, FR, GB, IE, IL, IT, NO, PT, SI	7 - 7.99	
	3 - 3.99	CZ, GR, PL	8 - 8.99	
	4 - 4.99	HU	9 - 10	

Zadnja dva indikatorja sta izrecno diskriminatorna, rezultati pri te vrste indikatorjih pa so, kot že rečeno, tako funkcija obstoječih predsodkov, kot tudi funkcija politične kulture lokalnega okolja, ki se odrazi v različnih stopnjah samocenzure respondentov. Pričakujemo torej lahko, da okoljih z višjo politično kulturo respondenti svoje predsodke v večji meri ohranijo na zasebni ravni in jih v anketi ne izrazijo. Zato se moramo pri takšnih indikatorjih zavedati, da merimo oboje in delež predsodkov lahko podcenimo.

V vseh državah so agregatna povprečja dokaj jasno nagnjena k nediskriminatornemu polu 'sploh ni pomembno'. To nekaj manj velja v primeru krščanskega izvora priseljenca, kjer so povprečja večinoma v razponu 2-4 (Slovenija 3.38), višje pa v Italiji, Poljski in Madžarski, še zlasti pa v Grčiji (5.85) ter Izraelu, državi s tozadevno zelo specifično politično situacijo (7.70). Stopnjo bolj odločno je zavrnjeno rasno diskriminatorno merilo (da je priseljenec belec), saj je večina povprečij v razponu 1-3 (Slovenija 2.88). Relativni najvišjo prisotnost rasističnih meril kažejo Češka (3.50), Grčija (3.66) in Madžarska (4.08), ki se tudi sicer na celotnem vzorcu podatkov kaže kot dokaj ksenofobično okolje.

Vseh osem indikatorjev pokaže, da so najpomembnejši hipotetični pogoji za priseljenca predvsem akulturacijski - sprejemanje načina življenja in znanje jezika. Sledijo merila 'ekonomske koristnosti' (ustrezna izobrazba, kvalifikacija), sorazmerno pomemben pogoj je tudi obstoje sorodstvene mreže, medtem ko se kot sorazmerno nepomembni pogoji pokažejo vsi trije najbolj izrecno diskriminatorni: da je priseljenec premožen, da je krščanskega izvora in da je belec. Kot rečeno pa moramo tu biti pozorni na učinke samocenzure.

9.3 Percepcija stroškov in koristi priseljevanja - socialnoekonomski vidiki
 širše področje: dužbena toleranca, predsodki;

D18	Zaradi priseljencev se znižujejo povprečne plače			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	HU, IL, PT
	10-19	NO, SE	60-69	
	20-29	BE, DK, NL	70-79	
	30-39	AT, CZ, DE, ES, FI, GB, IE, IT, SI	80-89	GR
	40-49	CH, FR, PL	90-100	

Sedem indikatorjev je merilo predsodke o ekonomsko-socialnih učinkih priseljevanja, kar je praviloma eden poglobitnih vidikov javne presoje pojava priseljevanja nasploh. Pri prvem kazalcu gre za eno izmed značilnih 'demagoških' trditev, da se zaradi priseljencev znižujejo povprečne plače. Razlike v deležih soglašanja so zelo velike. Medtem ko na Švedskem tako meni le 15% in na Norveškem 12% respondentov, je takih med 50 in 60% na Madžarskem, Poljskem in Izraelu ter kar 82% v Grčiji. V Sloveniji s trditvijo soglaša 33% respondentov, kar je v rangu največje skupne držav.

D19	Priseljenci na splošno bolj ogrožajo ekonomske možnosti revnih, kot premožnih			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	CZ, DE, ES, FR, GB, IE, PL, SI
	10-19		60-69	IL, PT
	20-29	SE, NO	70-79	HU
	30-39	DK, NL	80-89	GR
	40-49	AT, BE, CH, FI, IT	90-100	

S tem, da priseljenci na splošno bolj ogrožajo ekonomske možnosti revnih soglašajo precej večji deleži respondentov kot prej, kar lahko pripišemo splošnemu poznavanju dejstva, da priseljenci praviloma nimajo (visokih) kvalifikacij, zato konkurirajo za slabše plačana delovna mesta, torej isti bazen kot revnejše lokalno prebivalstvo z nizko izobrazbo. Relativna razporeditev držav je zelo podobna kot prej. Najmanj respondentov se s trditvijo strinja na Švedskem (24%) in Norveškem (29%), največ pa na Portugalskem (65%), Madžarskem (73%) in v Grčiji (82%). V Sloveniji je delež soglasnih 52%, zopet na ravni največje skupine držav.

D20	Priseljenci pomagajo zapolniti tista delovna mesta, kjer je pomanjkanje delavcev			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	BE, CZ, DE, FI, GB, GR, IL, NL
	10-19		60-69	AT, DK, ES, PT, SE, SI
	20-29		70-79	FR, IE, IT, NO
	30-39	PL	80-89	CH
	40-49	HU	90-100	

Tretji indikator ekonomsko-socialnih predsodkov je bil zastavljen v pozitivni obliki in tu se umestitev držav ustrezno obrne. Najnižji deleži soglašanja s tem, da priseljenci večinoma zasedajo deficitarna delovna mesta in da so torej učinki njihovega prihoda v ekonomskem smislu pozitivni je na Poljskem (39%) in Madžarskem (44%), najvišje soglasje pa je v Švici (83%). V Sloveniji s tem implicitno pozitivnim stališčem do priseljencev soglaša 66% respondentov.

D25	Kaj menite, ali priseljenci v splošnem predvsem odvzemajo delovna mesta delavcem v Sloveniji, ali predvsem pomagajo ustvarjati nova delovna mesta?		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'ustvarjajo nova delovna mesta')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99 DK, FI, NL, NO
	1 - 1.99		6 - 6.99 SE
	2 - 2.99	GR	7 - 7.99
	3 - 3.99	CZ, HU, IL, PL, PT	8 - 8.99
	4 - 4.99	AT, BE, CH, DE, ES, FR, GB, IE, IT, SI	9 - 10

V največjem delu držav so stališča glede tega, ali priseljenci v splošnem delovna mesta bolj odvzemajo ali ustvarjajo dokaj neodločena, z agregatnimi povprečji okoli sredine lestvice, vendar večinoma pod njo, torej v smeri pola 'odvzemajo delovna mesta'. To izrazito velja za Grčijo (2.75), tudi za skupino držav v razponu 3-4. Slovenija (4.13) se nahaja v največji skupini držav ki je v razponu 4-5. Nad sredino lestvice, torej nagnjene k 'pozitivnemu' polu 'ustvarjajo delovna mesta' so Nizozemska in skandinavske države, zlasti Švedska (6.09).

D26	Večina priseljencev je zaposlena in plačuje davke. Obenem pa so deležni zdravstvenega in socialnega varstva. Če upoštevate oboje, ali menite, da priseljenci dobijo več kot dajejo, ali dajejo več kot dobijo?		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'v celoti gledano več dajejo')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99 IT, PT
	1 - 1.99		6 - 6.99
	2 - 2.99		7 - 7.99
	3 - 3.99	BE, CZ, DE, GB, GR, HU, IE	8 - 8.99
	4 - 4.99	AT, CH, DK, ES, FI, FR, IL, NL, NO, PL, SE, SI	9 - 10

Naslednja pred respondente postavljena dilema je bila, ali priseljenci v državno blagajno več prispevajo, ali iz nje več dobijo. Agregatna povprečja se ne nahajajo v ekstremnih delih lestvice, skoraj vsa so v razponu 3-5, torej pod sredino lestvice in nagnjena k polu 'v celoti gledano več dobijo' (Slovenija 4.37). To je torej prevladujoča predstava v javnosti evropskih držav, čeprav ni ekstremno močna. Kot že rečeno pa moramo ob opazovanju povprečnih vrednosti upoštevati oziroma preveriti, ali morda 'skrivajo' polarizacijo znotraj nekega prostora, torej obstoj dveh skupin z izrazito nasprotujočimi si pogledi. Analiza je v tem primeru pokazala da temu ni tako, da so torej večinski vzorci umeščanja respondentov dejansko sredinski, torej dokaj neodločeni.

D27	Ali menite, da je v splošnem dobro ali slabo za slovensko gospodarstvo, da prihajajo živet k nam priseljenci iz drugih držav?		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'dobro za gospodarstvo')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99 AT, CH, DE, ES, FI, FR, IT, NO, SE
	1 - 1.99		6 - 6.99
	2 - 2.99		7 - 7.99
	3 - 3.99	GR	8 - 8.99
	4 - 4.99	BE, CZ, DK, GB, HU, IE, IL, NL, PL, PT, SI	9 - 10

Zadnja izmed dilem je bila splošna ocena, ali je za gospodarstvo države v celoti gledano priseljevanje dobro ali slabo. Agregatna povprečja so zopet osredinjena okoli sredine, v delu držav v razponu 4-5 (Slovenija 4.29), v delu pa v razponu 5-6. Nižje je le Grčija (3.65). Respondenti torej dajejo pretežno središčne ocene, ker je tudi ta dilema očitno težavna.

D21	Če so priseljenci dalj časa brezposelni, bi morali oditi			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	GB, IT, PL, PT, SI
	10-19	SE	60-69	CZ, HU
	20-29	DK, ES	70-79	GR
	30-39	AT, CH, FI, FR, NO	80-89	
	40-49	BE, DE, IE, IL, NL	90-100	

Indikator D21 je meril prisotnost izrecno izključujočega stališča do priseljencev, če ti postanejo 'socialni problem'. Deleži tistih, ki menijo, da bi se morali dlje časa brezposelni priseljenci odseliti, s čimer ne bi predstavljali obremenitve za socialne transferje države gostiteljice, je najnižji na Švedskem (11%), ter Danskem in v Španiji (24%). V večini zahodnoevropskih držav (z izjemo Velike Britanije) so deleži med 30 in 50%, medtem ko so v vseh tranzicijskih državah, ter treh južnoevropskih nadpolovični (Poljska 51%, Slovenija 54%, Češka 63%, Madžarska 66% ter Grčija 72%).

Zdi se, da so predvsem respondenti držav, kjer je zaznava grožnja individualnega socialnega tveganja (E35, F30) bolj prisotna prej pripravljene na izključevanje priseljencev iz tega sistema. Druga raven razlage pa je splošna politična klima v nekem okolju in konkreten odnos javnih akterjev do te problematike.

9.4 Percepcija stroškov in koristi priseljevanja – kultura, varnost
 širše področje: politične orientacije, predsodki; kontekst političnega odločanja;

D28	Ali menite, da je kulturno življenje v Sloveniji zaradi priseljencev v splošnem ogroženo ali obogateno?			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'kulturno življenje je obogateno')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	AT, BE, DK, ES, FR, GB, HU, IE, IL, IT, NO, PT, SI
	1 - 1.99		6 - 6.99	DE, NL, PL
	2 - 2.99		7 - 7.99	FI, SE
	3 - 3.99	GR	8 - 8.99	
	4 - 4.99	CZ	9 - 10	

Naslednji štirje indikatorji so prav tako postavljeni v obliki dilem, pri katerih gre za tehtanje 'koristi' in 'izgub' zaradi priseljevanja na posameznih družbenih področjih, podobno kot prej na socialno-ekonomskem področju. Prva dilema zadeva posledice priseljevanja za kulturno življenje države gostiteljice. V večini držav, z izjemo Grčije in Češke, so učinki na tem področju ocenjeni pretežno pozitivno, torej nad sredino lestvice v smeri pola 'kulturno življenje je obogateno'. Slovenija (5.21) se nahaja v največji skupini držav s povprečji razponu 5-6, kar je morda celo nekoliko presenetljivo, glede na tradicionalen strah pred ogroženostjo slovenske kulture v našem prostoru. Najmočneje pa so k pozitivnemu polu nagnjena agregatna povprečja skandinavskih držav, predvsem Finske (7.32) in Švedske (7.10).

D30	Ali menite, da so v Sloveniji problemi s kriminalom zaradi priseljencev postali večji ali manjši?			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'problemi s kriminalom so manjši')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	
	1 - 1.99	GR	6 - 6.99	
	2 - 2.99	BE, CH, CZ, DE, HU, NL, NO	7 - 7.99	
	3 - 3.99	AT, DK, ES, FI, FR, GB, IL, IT, PL, PT, SE, SI	8 - 8.99	
	4 - 4.99	IE	9 - 10	

Pri drugi dilemi, ki zadeva sfero kriminalitete je podoba precej drugačna. V vseh državah so agregatna povprečja nagnjena k negativnemu polu 'problemi s kriminalom so večji'. Najbolj to velja za Grčijo (1.91) in najmanj za Irsko (4.15), ostala povprečja pa so v razponu 2-4 (Slovenija 3.52). Obenem pa lahko rečemo, da je tudi samo vprašanje uokvirjeno tako, da vzpodbuja takšno opredeljevanje. Za razliko od npr. pozitivnega prispevka priseljencev h kulturni raznolikosti prostora (glasba, kulinarika, način življenja nasploh), si je težko zamisliti možnost konkretnega prispevka priseljencev k zmanjšanju kriminalitete v državi gostiteljici.

D31	Kadar ljudje zapustijo svojo državo in pridejo živeti v Slovenijo - ali menite, da ima to dolgoročno dobre ali slabe posledice za njihovo državo?		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'dolgoročno dobre posledice')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99 GR
	1 - 1.99		6 - 6.99
	2 - 2.99		7 - 7.99
	3 - 3.99	DK, NL, NO, SE	8 - 8.99
	4 - 4.99	AT, BE, CH, CZ, DE, ES, FI, FR, GB, HU, IE, IL, IT, PL, PT, SI	9 - 10

Ta dilema zadeva zaznavo učinkov priseljevanja v državi izvora. Vsa agregatna povprečja, z izjemo grškega, se nahajajo pod sredino lestvice, najmočneje v Skandinaviji (Slovenija 4.69). Respondenti torej pretežno menijo, da so dolgoročno posledice odseljevanja negativne. O konkretnem ozadju te presoje lahko le domnevamo, verjetno pa gre za upoštevanje negativnih ekonomskih in socialnih učinkov odhajanja vitalnega dela populacije teh držav.

D29	Ali menite, da je Slovenija zaradi priseljencev iz drugih držav postala boljši ali slabši kraj za bivanje?		
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'boljši kraj za bivanje')</i>		
	0 - 0.99		5 - 5.99 CH, DK, FI, IE, PL
	1 - 1.99		6 - 6.99 SE
	2 - 2.99		7 - 7.99
	3 - 3.99	GR, PT	8 - 8.99
	4 - 4.99	AT, BE, CZ, DE, ES, FR, GB, HU, IL, IT, NL, NO, SI	9 - 10

Pri zadnji dilemi gre za dokaj splošno trditev, ali je neka država zaradi priseljevanja postala 'boljši' ali 'slabši' kraj za bivanje. Od respondentov torej želimo dobiti najbolj posplošeno oceno, ki vključuje vse dejavnike, ki jih pač pri tej presoji želijo upoštevati. Agregatna povprečja se v glavnem nahajajo v razponu 4-5 (Slovenija 4.45), deloma nižje (Grčija 3.42), deloma klin višje. Najvišje povprečje in s tem najvišja splošna pozitivna zaznava pojava priseljevanja je na Švedskem (6.16), ki se tudi sicer skozi ves dosednji nabor kazalcev dosledno pokaže kot za priseljevanje najbolj odprta družba.

9.5 Percepcija stroškov in koristi priseljevanja – mednarodni vidik
 širše področje: globalne nenakosti; globalna solidarnost

D32	Vse države pridobijo, če se ljudje lahko preselijo v tiste države, kjer njihove večine najbolj potrebujejo			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	CZ
	10-19		60-69	AT, CH, HU, IL, NO, SI
	20-29		70-79	BE, DE, DK, ES, FI, GB, GR, IT, NL, PL, SE
	30-39		80-89	FR, IE, PT
	40-49		90-100	

Dva indikatorja sta merila zaznavo mednarodnih vidikov priseljevanja, prisotnost nadnacionalne solidarnosti oziroma zaznavo globalnih neenakosti. Nadpolovični deleži respondentov v vseh državah so soglašali s trditvijo, da vse države pridobijo, če se ljudje preselijo tja, kjer njihove večine potrebujejo. Gre torej za trditev, ki se vsebinsko osredotoča predvsem na pomen obojestranskih ekonomskih koristi. Delež soglasnih je še najnižji na Češkem (53%), večinoma pa je v razponu 70-80% (Slovenija 65%).

D33	Dolžnost bogatejših držav je, da dovolijo prihod ljudi iz revnejših držav			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	AT, BE, CH, DK, FI, NO
	10-19		60-69	ES, FR, IT, PL, SE
	20-29	CZ, HU	70-79	GR, IE, PT
	30-39		80-89	
	40-49	DE, GB, IL, NL, SI	90-100	

Druga trditev je mnogo splošnejša in mnogo bolj neposredno meri prisotnost 'globalne solidarnosti' v stališčih respondentov. Pokaže se, da je delež tako solidarnih precej nizek na Češkem (27%) in Madžarskem (29%), Slovenija pa se z 46% uvršča v drugo najmanj solidarno skupino držav. Zanimivo je, da prav v vrhu normativnega 'globalnega solidarizma' tokrat niso skandinavske države pač pa Irska ter Grčija in Portugalska, zadnji dve pa sicer nikakor nista med prostori s pretežno tolerantnimi stališči do priseljencev. Domnevamo lahko, da gre del razlage iskati v religijskih značilnostih teh držav, saj so visoki deleži 'globalno solidarnih' opazni v večini tistih družb, ki izkazujejo tudi visoke deleže vernosti, katere element je tudi univerzalni solidarizem (C9, C13, C15).

9.6 Odnos do priseljencev – državljske pravice
 širše področje: dužbena toleranca, predsodki;

Hafner-Fink v svoji analizi ugotavlja, da kljub razločevanju med nacionalno identiteto in državljanstvom še vedno lahko govorimo o pomembni vlogi "nacionalnega državljanstva", kar pomeni, da so še vedno pomembna tudi tista pojmovanja, ki ob "inkluzivnem" razumevanju državljanstva poudarjajo tudi pomen načela "izključevanja" in "razmejevanja" pri oblikovanju identitete neke (politične) skupnosti. Ta zadnji vidik je še posebej prisoten pri nastajanju nacionalne države ali spreminjanju okvirov (suverenosti) nacionalne države, ko prihaja do teženj po ustvarjanju etnično enotnih ("čistih") skupnosti, do poudarjanja etnične identitete in zahteve po lojalnosti znotraj nacionalne skupnosti, kar je dogajalo s Slovenijo v zadnjih 15 letih (po letu 1989): od ustanavljanja lastne nacionalne države ob razpadu nekdanje Jugoslavije pa do vstopa v Evropsko unijo. Na tej podlagi sklepa, da je klasični koncept "nacionalnega državljanstva" s poudarkom na načelu izključevanja in razmejevanja značilnejši oz. vztrajnejši v tistih evropskih državah, ki doživljajo intenzivnejše strukturne spremembe – to velja posebej za države, ki so

izšle iz komunizma, novonastale države in države, ki vstopajo v Evropsko unijo. Sloveniji lahko pripišemo vse tri omenjene attribute.

Na podlagi podatkov ESS ugotavlja, da se prebivalstvo nekdanjih evropskih komunističnih držav (vključno s Slovenijo) zavzema za strožja merila sprejemanja priseljencev kot prebivalstvo zahodnoevropskih držav, prav tako prebivalci vzhodnoevropskih (tranzicijskih) držav dajejo večji pomen ravnemu merilu. Tudi etnična distanca je bolj prisotna v vzhodnoevropskih državah (raziskava EVS), ki so doživljale prehod v demokracijo, kar je povezano s tem, da je v vzhodnoevropskih državah prehod iz socializma prinesel tudi močnejši poudarek na nacionalni zavesti, hkrati pa je prehod prinašal tudi večja tveganja in negotovosti, ki se kažejo prav v odklonilnem odnosu do tujcev, ksenofobiji ipd. Na slovenskih podatkih z medčasovno primerjavo tudi ugotovi, da se je z oddaljevanjem od nastanka samostojne nacionalne države leta 1991 zmanjševala etnična distanca oz. ksenofobija. Takoj po osamosvojitvi Slovenije (leta 1992) in nekako do sredine devetdesetih let prejšnjega stoletja je bil odklonilen odnos do priseljencev, Muslimanov, Judov precej višji kot v zadnjem obdobju (meritev iz leta 2002).

(povzeto po: Hafner-Fink 2004)

D22	Priseljenci bi morali imeti enake pravice, kot vsi ostali			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	AT, BE, DE, IL, SI
	10-19		60-69	FR, GB, GR, NL
	20-29		70-79	CZ, DK, ES, FI, IE, IT, PL
	30-39		80-89	NO, PT, SE
	40-49	CH, HU	90-100	

Splošni indikator 'enakosti pravic', ki implicira enakost vseh človekovih pravic pokaže, da na načelni ravni v vseh državah razen dveh več kot 50% respondentov soglaša s tem, da morajo imeti priseljenci enake pravice kot vsi ostali. Slovenija je s 50% deležem ravno na meji, nižji delež soglašanja je le še v Švici (47%) in predvsem na Madžarskem (40%). V večini držav so deleži soglašanja torej višji, pogosto v razponu 70-86% (Švedska).

D23	Če priseljenci zagrešijo hujše kaznivo dejanje, bi morali oditi			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	
	10-19		60-69	FR
	20-29		70-79	AT, BE, ES, FI, GB, IE, IL, NL, NO, SE
	30-39		80-89	CH, CZ, DK, GR, IT, PL, PT, SI
	40-49		90-100	DE, HU

Drugi indikator zadeva hipotetično situacijo, ko priseljenec zagreši 'hujše' kaznivo dejanje. Pogled na tabelo pokaže, da je izbira izključevanja v tem primeru v evropskih javnostih zelo visoka, med 66% v Franciji in 94% na Madžarskem (Slovenija 82%). Visoki deleži so tudi v sicer najbolj tolerantnih skandinavskih okoljih.

D24	Če priseljenci zagrešijo kakršnokoli kaznivo dejanje, bi morali oditi			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	CH, IL
	10-19	DK	60-69	PL, PT
	20-29	SE	70-79	CZ, IT
	30-39	AT, FI, FR, NO	80-89	GR, HU
	40-49	BE, DE, ES, GB, IE, NL, SI	90-100	

Zadnji indikator pojem kaznivega dejanja močno posploši in obenem države močno razprši po celotni distribuciji. Skandinavija se zopet izpostavi kot bistveno manj izključujoče okolje, saj respondenti postavijo očitno razliko med 'hudim' in 'kakršnimkoli' kaznivim dejanjem. Tako le 13% DANCEV in 21% ŠVEDOV meni, da bi morali priseljenci oditi v primeru zagrešitve kakršnegakoli kaznivega dejanja, medtem ko tako meni 80% GRKOV in MADŽAROV. V Sloveniji tako stališče zagovarja 46% respondentov, kar je precej manj kot v ostalih tranzicijskih državah (Poljska 61%, Češka 75%) in večini južnoevropskih.

9.7 Odnos do priseljencev, stiki s priseljenci, socialna bližina / distanca

širše področje: družbena toleranca, predsodki;

	Zopet pomislite na priseljence iz drugih držav, ki so <u>podobnega narodnostnega izvora</u> kot večina prebivalcev Slovenije. Koliko bi ali ne bi imeli proti, če bi nekdo izmed njih..			
D34	Postal vaš šef			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'imel bi zelo veliko proti')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	
	1 - 1.99	AT, CH, DK, SE	6 - 6.99	
	2 - 2.99	BE, DE, ES, FI, FR, GB, HU, IE, NL, NO, PL, PT	7 - 7.99	
	3 - 3.99	CZ, GR, IL, IT, SI	8 - 8.99	
	4 - 4.99		9 - 10	
D35	Se poročil z nekom iz vašega bližnjega sorodstva			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'imel bi zelo veliko proti')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	
	1 - 1.99	AT, CH, DK, SE	6 - 6.99	
	2 - 2.99	BE, DE, ES, FI, FR, GB, HU, IE, NL, NO, PL, PT	7 - 7.99	
	3 - 3.99	CZ, GR, IL, IT, SI	8 - 8.99	
	4 - 4.99		9 - 10	

Gornja indikatorja sodita v koncept socialne distance merjen s hipotetično situacijo, ko bi priseljenec 'podobnega narodnostnega izvora' postal respondentov šef, oziroma bi se poročil z nekom iz bližnjega sorodstva. Rezultati obeh tabelah so takorekoč identični. V obeh tabelah so vsa agregatna povprečja v razponu 1-3 in s tem dokaj očitno nagnjena k polu 'sploh ne bi imel nič proti'. Slovenija se sicer obakrat uvrsti v skupino držav, kjer je intenzivnost sprejemanja te situacije kot neproblematične nekaj manjša.

	In zdaj pomislite na priseljence iz drugih držav, ki so <u>drugačnega narodnostnega izvora</u> kot večina prebivalcev Slovenije. Koliko bi ali ne bi imeli proti, če bi nekdo izmed njih..			
D36	Postal vaš šef			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'imel bi zelo veliko proti')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	
	1 - 1.99	AT, SE	6 - 6.99	
	2 - 2.99	CH, DE, DK, ES, FR, NL, PT	7 - 7.99	
	3 - 3.99	BE, CZ, FI, GB, HU, IE, IT, NO, PL, SI	8 - 8.99	
	4 - 4.99	GR, IL	9 - 10	
D37	Se poročil z nekom iz vašega bližnjega sorodstva			
	<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'imel bi zelo veliko proti')</i>			
	0 - 0.99		5 - 5.99	
	1 - 1.99	AT	6 - 6.99	IL
	2 - 2.99	CH, PT, SE	7 - 7.99	
	3 - 3.99	DE, DK, ES, FI, FR, GB, HU, IE, IT, NL, PL, SI	8 - 8.99	
	4 - 4.99	BE, CZ, GR, NO	9 - 10	

Sledita še dve enaki hipotetični situaciji, le da gre zdaj za priseljence drugačnega narodnostnega izvora. V prvem primeru (postal šef), so rezultati precej podobni prejšnjim (D34), torej nagnjeni k polu nenasprotovanju, čeprav nekoliko manj intenzivno kot prej, saj se agregatna povprečja večine držav pomaknejo malo bolj proti sredini lestvice, Grčija in Izrael pa v razred 4-5 (Slovenija 3.82). V drugem primeru (se poročil z nekom iz bližnjega sorodstva) se to praviloma zgodi še nekoliko bolj, so pa še vedno vsa povprečja z izjemo Izraela na delu lestvice, ki je nagnjen k polu tolerance. Povprečje Slovenije je zelo stabilno, saj se v vseh štirih primerih nahaja v razponu 3-4, tudi pri drugih državah praviloma ni posebnih nihanj. Variacija šef - poroka ter etnično podoben - različen torej ni proizvedla pomembnejše variabilnosti stališč, morda deloma tudi zaradi metodoloških razlogov. V tako kompaktnem bloku vprašanj lahko respondenti tudi zavestno poskušajo odgovarjati neraznoliko, saj bi bila 'dvojna merila' preveč neposredno opazna.

D39	Kako bi opisali območje, sosesko, v kateri živite sedaj?			
	<i>Ilustrativni prikaz delež odgovorov 'območje, kjer je veliko ljudi drugačnega narodnostnega izvora' (3) (%)</i>			
	0-9	BE, CZ, DK, FI, HU, IE, NL, NO, PL, PT, SE	50-59	
	10-19	AT, CH, DE, ES, GB, GR, IL, IT, SI	60-69	
	20-29	FR	70-79	
	30-39		80-89	
	40-49		90-100	
D47	Ali imate kakšne prijatelje, ki so se priselili v Slovenijo iz druge države?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'da, precej jih je' + 'da, nekaj jih je' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	AT, DE, NO, SI
	10-19		60-69	FR, IL, SE
	20-29	PL, HU	70-79	CH
	30-39	CZ, ES, GR, IT	80-89	
	40-49	BE, DK, FI, GB, IE, NL, PT	90-100	
D48	Ali imate kakšne kolege pri delu, ki so se priselili v Slovenijo iz druge države?			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'da, precej jih je' + 'da, nekaj jih je' (1+2); populacija: delovno aktivni (%)</i>			
	0-9		50-59	AT, DK, NL
	10-19	PL, IT	60-69	CH, FR, IL, SE
	20-29	CZ, GR, HU, PT	70-79	
	30-39	ES, FI,	80-89	
	40-49	BE, DE, GB, IE, NO, SI	90-100	

Trije kazalci merijo dejanske stike respondenta s priseljenci ter njihovo bližino. Prvi zadeva bivalno okolje oziroma sosesko respondenta, v ilustrativnem prikazu pa je delež respondentov, ki v tem okolju srečujejo veliko priseljencev (ljudi drugačnega narodnostnega izvora). V relativno največjem številu držav je delež takih respondentov pod 10%, najmanj na Poljskem in Madžarskem (2-3%). Slovenija je z 10% ravno na meji drugega decila. Države z največjimi deleži respondentov, ki živijo v okoljih z veliko prebivalci drugačnega izvora pa so Švica, Grčija in Izrael (14-18%) ter Francija (26%).

Precej večji deleži respondentov navajajo, da imajo med priseljenci prijatelje. Najmanj respondentov ima tako izkušnjo na Poljskem (21%) in Madžarskem (29%), v Švici pa je takih kar 76%. V Sloveniji je delež dokaj visok (53%). Slika je zelo podobna tudi pri tretjem kazalcu, ko gre za kolege pri delu. Med delovno aktivno populacijo imajo s priseljenci kot kolegi pri delu najmanj izkušeni Poljaki (10%) in Italijani (19%), največ pa Švicarji (68%), Francozi, Švedski in Izraelci (63-65%). V Sloveniji je delež 48%.

Sami stiki s priseljenci, tudi prijateljski, sicer niso v enostavni zvezi s stopnjo predsodkov oziroma je ne zmanjšujejo nujno, saj posameznik konkretne osebe iz prijateljskega kroga pogosto izvzame negativni presoji, še vedno pa ohranja predsodke do ostalih pripadnikov te skupine.

9.8 Odnos do kulturnega pluralizma

širše področje: toleranca, predsodki; politična kultura; politično okolje;

D40 Za državo je bolje, če ima večina ljudi enake navade in običaje			
<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
0-9		50-59	BE, ES, FI, FR, HU, IL, IT
10-19		60-69	SI
20-29		70-79	CZ, PL, PT
30-39	CH, SE	80-89	GR
40-49	AT, DE, DK, GB, IE, NL, NO	90-100	

Pet kazalcev v tem bloku meri odnos do kulturne raznolikosti, predvsem strah pred njo oziroma njeno zavračanje, torej 'ksenofobičnost'. Prva trditev se nanaša na podobnost navad in običajev, torej 'način življenja'. Že prej smo videli (D17), da sprejemanje 'načina življenja' države gostiteljice respondenti navajajo kot najpomembnejši pogoj za sprejemanje priseljencev. Tudi prvi indikator v tem sklopu - ali je bolje, da ima večina ljudi enake navade in običaje - potrди takšno prevladujoče gledanje v večini držav, saj so deleži soglašanja precej visoki. Najbolj v Grčiji (83%) in v štirih tranzicijskih državah (Madžarska 57%, Slovenija 68%, Češka 70%, Poljska 71%, prav tako Portugalska).

Relativno manjšinsko je takšno gledanje le v Švici (35%) in na Švedskem (36%), drugje pa je kulturni pluralizem daleč od večinsko sprejete norme. Nasprotno, implicitno prevladujoč način gledanja respondentov je, da v družbi povzroča težave.

D41 Za državo je bolje, če je v njej več različnih religij			
<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
0-9		50-59	GB, IE, NL
10-19	GR, NO, PT	60-69	FR
20-29	IT, PL, SI	70-79	
30-39	AT, CZ, DE, DK, ES, IL, SE	80-89	
40-49	BE, CH, FI, HU	90-100	

Naslednji indikator je meril zaželjenost verskega pluralizma. Pokaže se podoben vzorec kot prej, le v obrnjeni podobi (dikcija vprašanja namreč tokrat ponuja v presojo trditev, ki je afirmativna do kulture pluralnosti, medtem ko je bila predhodna afirmativna do kulturne poenotenosti). V večini držav relativno manjšinski deleži respondentov soglašajo s trditvijo, da je bolje če je v državi več religij. Najmanjše soglasje je (morda presenetljivo) na Norveškem (14%), ter v Grčiji (17%), in Portugalski (19%). V Sloveniji je prav tako nizko (25%). Najvišje soglasje in s tem normativna naklonjenost verskemu pluralizmu pa je v Franciji (67%), ter nato v Veliki Britaniji, Nizozemski in Irski (51-58%). Tu gre tako za države, ki so same izrazito monoreligijske (Irska), kot tiste, kjer se prebivalstvo deli na dve veliki verski skupnosti (Nizozemska), tako da je razloge večje naklonjenosti verskemu pluralizmu na tej ravni analize težko konketneje določiti.

D42	Za državo je bolje, če zna večina govoriti vsaj en skupni jezik			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	
	10-19		60-69	
	20-29		70-79	
	30-39		80-89	AT, CH, ES, IL, IT, PL
	40-49		90-100	VSE OSTALE DRŽAVE

Indikator 'funkcionalnosti' znanja 'skupnega' jezika, ki je implicitno seveda jezik družbe gostiteljice, je respondente vseh držav najbolj poenotil. Že prej smo videli (D12), da je znanje jezika eden od pomembnih pogojev sprejemanja priseljencev, tu pa je pomen obvladovanja lokalnega jezika posredneje, a še bolj izraito izpostavljen. Deleži respondentov, ki soglašajo s tem, da mora v državi večina govoriti vsaj en skupni jezik se gibljejo med 82% v Španiji in 97% v petih državah (Slovenija 93%). Delež 'močno soglasnih' pa je največji v Franciji (64%) in na Finskem (61%) in najmanjši na Irskem (20%) in v Švici (26%) (Slovenija 36%). Pri tem indikatorju so torej razlike praktično le v intenzivnosti soglašanja, ne pa v smeri splošne opredelitve respondentov.

D43	Skupnostim ljudi, ki so prišli živeti k nam, bi morali dovoliti, da svoje otroke izobražujejo v svojih lastnih ločenih šolah, če tako želijo			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	PT
	10-19	DE, DK, NL, SE	60-69	GR
	20-29	AT, BE, CH, ES, FI, GB, IT, NO	70-79	PL
	30-39	FR, HU, IL, SI	80-89	
	40-49	CZ, IE	90-100	

Koliko lahko priseljenci predstavljajo poseben, kulturno raznolik segment izobraževalnega sistema, če to želijo? Nasprotovanje respondentov pri tem kazalcu po eni strani lahko razumemo kot netolerantno držo, torej nesprejemanje ločenih šol kot pravice priseljencev. Po drugi pa lahko pomeni tudi tolerantno držo, zavračanje implicitne 'segregacije' priseljencev, ki bi bila s tem de facto lahko povzročena, oviranje akulturacije, ki je obenem lahko tudi pogoj uspešnejše vključitve priseljencev v družbo gostiteljico.

Da je šlo za oba načina razmišljanja nakazuje dejstvo, da je najmanjše soglasje z obstojem ločenih šol priseljencev v nekaterih družbah, ki so sicer do priseljevanja najbolj tolerantne (Švedska 18%, Danska 16%, Nizozemska 12%), največje soglasje z 'etničnimi' šolami pa v nekaterih, ki mu niso (Portugalska 54%, Grčija 61%, Poljska 70%) in kjer je bila verjetno v večji meri podlaga odgovarjanja želja po implicitni segregaciji. V Sloveniji je delež soglašanja 33%, v največjem številu preostalih držav pa med 20 in 30%.

D44	Če želi država zmanjšati napetosti, mora ustaviti priseljevanje			
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
	0-9		50-59	CZ, PL
	10-19	SE	60-69	HU
	20-29	ES, FI, IE	70-79	GR
	30-39	AT, CH, FR, IL, NL, NO	80-89	
	40-49	BE, DE, DK, GB, IT, PT, SI	90-100	

Zadnji indikator je meril najbolj radikalno oziroma negativno stališče glede priseljevanja, saj ga pozicionira kot vir konfliktov v družbi, pri čemer je rešitev le prekinitev teh tokov. Kolikšna je prisotnost takšnega gledanja, ki je predvsem učinek delovanja javnih političnih akterjev? Razlike med državami so precejšnje. Opazno najmanjše soglasje s trditvijo je na Švedskem (16%), ter nato v Španiji (24%), Finski (26%) in Irski (28%). V šestih državah se deleži gibljejo v razponu 30-40%, Slovenija pa se z 46% uvršča

uvršča v skupino sedmih držav s 40-50% deleži respondentov, ki s takšnim gledanjem soglašajo, kar je dovolj, da predstavlja relativno večinsko gledanje v teh družbah. Ob tem pa je Slovenija še vedno najtolerantnejši prostor znotraj tranzicijskega bloka držav, saj v preostalih treh s tem stališčem soglašata absolutna večina vprašanih (na Češkem 52%, Poljskem 56%, Madžarskem 64%). Na vrhu pa je, kot že pogosto doslej, Grčija (71%), ki se poleg Madžarske najbolj sistematično pokaže kot izrazito 'ksenofobno' okolje.

9.9 Odnos do pravne zaščite
 širše področje: politične orientacije, toleranca;

Kako dobra ali slaba je vsaka izmed navedenih stvari za državo?...			
D45	Zakon, ki prepoveduje rasno ali narodnostno diskriminacijo na delovnem mestu		
<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo dobra')</i>			
	0 - 0.99	5 - 5.99	GR
	1 - 1.99	6 - 6.99	AT, BE, CH, CZ, DE, DK, FR, HU, IT, SI
	2 - 2.99	7 - 7.99	ES, FI, GB, IE, NL, NO, PL, PT, SE
	3 - 3.99	8 - 8.99	IL
	4 - 4.99	9 - 10	
D46	Zakon, ki prepoveduje širjenje rasnega ali narodnostnega sovraštva		
<i>PV – številčna lestvica 0 - 10 (10= 'zelo dobra')</i>			
	0 - 0.99	5 - 5.99	
	1 - 1.99	6 - 6.99	BE, CH, DK, FR, GR, IT, NL, SI
	2 - 2.99	7 - 7.99	AT, CZ, DE, ES, FI, GB, HU, IE, NO, PL, PT
	3 - 3.99	8 - 8.99	IL, SE
	4 - 4.99	9 - 10	

Predzadnja dva indikatorja iz širokega bloka stališč o priseljevanju zadevata najbolj temeljno raven nasprotovanja diskriminaciji, zakonsko prepoved rasne ali narodnostne diskriminacije na delovnem mestu, ter širjenje tovrstnega sovraštva. Vsa agregatna povprečja se nagibajo k polu podpore takim zakonom, vendar obenem ne tako eskremno, kot bi morda v tem primeru pričakovali. Povprečja se gibljejo v razponu 6-8 Navzdol v prvem primeru odstopa Grčija (5.88), navzgor pa Izrael in Švedska. Slovenija se v obeh primerih uvrsti v spodnjo polovico empirične distribucije povprečij, torej skupino držav s povprečno nekaj manj intenzivno stopnjo podpore takšnim zakonom.

9.10 Zaznava deleža priseljencev in tokov priseljevanja

D57	Kaj menite, ali se v primerjavi z drugimi evropskimi državami podobne velikosti, k nam priseljuje več ali manj ljudi?		
<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'precej več' + 'več' se jih priseljuje (1+2) (%)</i>			
	0-9	50-59	AT, ES, IL
	10-19	60-69	CH, IT, NL, PT, SE
	20-29	70-79	DE
	30-39	80-89	GB, GR
	40-49	90-100	

Zadnja dva indikatorja merita, kako respondenti na splošno zaznavajo svojo državo v kontekstu imigrantskih tokov. Pri prvem gre za relativno primerjavo z drugimi evropskimi prostori. Porazdelitev odgovorov je lahko tako odraz dejanskih tokov priseljevanja, kot njihove 'konstrukcije' v medijih in

javnem govoru. Odgovor na to, kateri od učinkov je v vsakem od opazovanih prostorov večji bi lahko dala le bolj poglobljena analiza, ki bi primerjala statistične in mnenjske indikatorje.

Agregatno gledano se kot država, v katero so tokovi priseljevanja bolj intenzivni kot v druge (podobne) evropske države, najmanj vidijo Finci (15%), Danci (28%) in Poljaki (20%), podobno tudi Slovenci (30%). Kot izrazito 'oblegane' države v primerjavi z drugimi pa se vidijo Nemci (70%), ter Britanci in Grki (80%). Obenem pa te zaznave niso v kaki neposredni zvezi s splošnimi stališči do priseljevanja, saj so ta pretežno negativna v nekaterih državah, ki se sicer ne vidijo kot zelo 'oblegane' (npr. tranzicijske), nasprotno pa so zelo ali dokaj tolerantna v nekaterih državah, ki se vidijo kot zelo 'oblegane' (Švedska, Nemčija, Britanija). Grčije pa je primer, kjer velja oboje, torej visoka percepcija 'obleganosti', kot tudi visoka netoleranca do priseljencev.

D58	Kaj menite, kolikšno je število ljudi, ki dandanes <u>zapuščajo</u> Slovenijo, v primerjavi s številom tistih, ki prihajajo živeti v Slovenijo?		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'več' + 'veliko več' jih prihaja (1+2) (%)</i>		
	0-9		50-59
	10-19	PL	60-69
	20-29		70-79
	30-39		80-89
	40-49	FI	90-100
			IL, SI
			CZ, DK, HU
			BE, FR, GB, IE, NO, SE
			AT, CH, DE, IT, NL, PT
			ES, GR

Drugi indikator meri, ali se neka država vidi predvsem kot družba gostiteljica priseljencev, ali kot prostor, iz katerega se priseljenci predvsem rekrutirajo. Drugo velja predvsem za Poljsko, kjer le 15% respondentov meni, da več ljudi prihaja kot odhaja, na Finskem pa tako že meni relativna večina (47%). V vseh ostalih državah absolutna večina respondentov meni, da so države gostiteljice, da torej predvsem privlačijo priseljence od drugod, manj pa se njihovi državljani samo odseljujejo drugam. V največji meri tak presežek priseljevanja nad odseljevanjem vidijo Španci (91%) in Grki (93%), v večini držav pa tako meni med 60% in 90% respondentov. V Sloveniji je delež 59%, torej tudi pri nas prevladuje percepcija Slovenije kot predvsem države gostiteljice.

9.11 Odnos do beguncev

širše področje: politične orientacije, toleranca;

	Nekateri ljudje pridejo v Slovenijo in zaprosijo za status begunca, ker se bojijo preganjanja v svoji državi. Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev?		
D49	V Sloveniji je že več kot dovolj ljudi, ki prosijo za status begunca		
	<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>		
	0-9		50-59
	10-19		60-69
	20-29	IL	70-79
	30-39		80-89
	40-49	DK, FI, PL, SE	90-100
			AT, IT, PT
			CH, CZ, DE, ES, FR, HU, NL, NO, SI
			BE, IE,
			GB, GR

Zadnji sklop sedmih indikatorjev je meril odnos do beguncev, specifične kategorije priseljencev, ki to načeloma ne postanejo zaradi ekonomskih razlogov, pač pa zaradi političnih pritiskov in preganjanja. Skupina se pogosto znajde v središču javne pozornosti in političnih polemik, še zlasti takrat, ko njihovo število zaradi izbruha ali bližine političnih žarišč nenadoma naraste, kot je bil to primer v prvi polovici 90-ih let v Sloveniji z begunci iz Bosne in Hrvaške.

Odgovori pri prvem vprašanju kažejo, da je splošni odnos evropskih javnosti beguncem sorazmerno nenaklonjen, saj v večini držav absolutna večina respondentov soglaša z mnenjem, da je v njihovi državi že 'več kot dovolj' ljudi, ki prosijo za tak status. Največji deleži tako mislečih so v Britaniji (82%) in Grčiji (89%), večinoma pa se gibljejo v razponu 60-70% (Slovenija 64%). Najmanj respondentov pa tako misli v večini skandinavskih držav in Poljski, ter predvsem Izraelu, tu verjetno predvsem zaradi dejanske odsotnosti takih prosilcev. Na splošno gre pri tej trditvi za stališče, ki po eni strani implicira predstavo o neenakomerni porazdelitvi 'begunskih bremen' med posameznimi evropskimi državami, ter po drugi predstavo o zlorabi pravice do begunca na strani prosilcev, kar bolj neposredno meri naslednji kazalec.

D52 Večina prosilcev za status begunca se v resnici ne boji preganjanja v svoji državi			
<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
0-9		50-59	DE, GB, GR, PL
10-19		60-69	CZ, HU
20-29	SE, IL	70-79	
30-39	FR, NL, NO, SI	80-89	
40-49	AT, BE, CH, DK, ES, FI, IE, IT, PT	90-100	

Predstava o tem, da večina beguncev v svojih državah v resnici ni preganjana in da želijo takšen status le izkoristiti za rešitev svojega ekonomskega problema je dokaj razširjena. Najmanj respondentov, ki s tem soglašajo je na Švedskem (22%) in v Izraelu (27%), Slovenija je z 38% prav tako v skupini držav, kjer je takšno mnenje vsaj sorazmerno manjšinsko. V največjem številu držav s tem soglaša med 40 in 50% respondentov, največ pa na Češkem (66%) in Madžarskem (61%).

D51 Država bi morala biti velikodušna pri reševanju prošelj za status begunca			
<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
0-9		50-59	IE
10-19	BE, CZ, DE, HU, NL	60-69	FR, PL, PT
20-29	CH, GB, IT, NO, SI	70-79	
30-39	AT, DK, FI, IL	80-89	
40-49	ES, GR, SE	90-100	

Glede na predhodna indikatorja ni presenetljivo, da v mnogih državah sorazmerno majhni deleži respondentov soglašajo s tem, naj bo njihova država pri podeljevanju statusa begunca 'velikodušna'. V navečjem delu držav tako misli od 10 do 30% respondentov (Slovenija 20%), obenem pa v drugi polovici držav ti deleži tudi precej narastejo, večinoma od 30-50% v štirih državah pa predstajajo tudi absolutno večino. Gre za Irsko, Francijo, Poljsko in Portugalsko, ki jim je tu težko najti skupni imenovalec, še zlasti v kontekstu celotnega sklopa podatkov o beguncih in priseljencih. Mora bi lahko zelo pogojno spekulirali o istem učinku kot pri izražanju 'globalne solidarnosti' (D33).

D50 Medtem ko se razrešujejo prošnje za status begunca, bi tem ljudem morali dovoliti, da si najdejo delo			
<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>			
0-9		50-59	IT, PL, PT
10-19		60-69	BE, CZ, DE, ES, FR, GR, NO, SI
20-29		70-79	AT, CH, DK, FI, IE, NL
30-39		80-89	SE
40-49	GB, HU, IL	90-100	

Zadnji trije indikatorji merijo predstave o tem, kako naj država ravna z begunci v času, ko čakajo na rešitev prošelj o svojem statusu. Prva dilema je, ali naj imajo begunci v tem času pravico najti si delo. Pogledi na to so dokaj različni, verjetno predvsem v odvisnosti od lokalne situacije in težišča javnih polemik o tem. Kljub vsemu pa je v vseh državah vsaj relativna večina tej pravici naklonjena, verjetno

tudi zato, ker se s tem obenem rešuje socialni položaj begunca in s tem zmanjša potreba po socialnih transferjih države. Sorazmerno najmanjše soglasje s pravico begunca do dela je v Britaniji (44%), Madžarski (48%) in Izraelu (45%), najvišje pa na Švedskem (84%). Delež soglasnih respondentov v Sloveniji je prav tako precej visok, 68%.

D53 Medtem ko se rešujejo njihove prošnje, bi morali prosilci ostati v zbirnih centrih				
<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>				
	0-9		50-59	DK, NO
	10-19	IE, IL, IT	60-69	CZ, ES, SI
	20-29	PT, SE	70-79	PL
	30-39	AT, BE, CH, DE, FR, NL	80-89	
	40-49	FI, GB, GR, HU	90-100	

Indikator prostorske segregacije beguncev stališča med državami precej bolj razprši. V nekaterih je javnost dejstvu, da bi morali prosilci ostati v zbirnih centrih zelo nenaklonjena, zlasti na Irskem (16% soglasje) in Italiji (14%). Približno v polovici držav skupina naklonjenih tej rešitvi ne predstavlja relativne večine (deleži do četrtega decila). V državah, kjer se deleži soglašanja gibljejo od 40% naprej, pa je tako stališče relativno ali absolutno prevladujoče. V Sloveniji je delež soglasnih med najvišjimi (63%), na prvem mestu pa je Poljska z 78% soglasjem. Stališča so verjetno precej povezana z obstoječimi rešitvami v neki državi, ki so v javnosti utrdile predstavo o tem, kakšno ravnanje z begunci je v tem smislu ustrezno. Tako so segregacijske rešitve v nekaterih okoljih večinsko sprejete kot dokaj samoumevne, v drugih pa kot nesprejemljive. Na Irskem denimo taki rešitvi izrecno nasprotuje (ne soglašam + sploh ne soglašam) 83% respondentov, v Italiji 66%, v Sloveniji pa le 15% respondentov (Poljska 8%, Španija 16%).

D54 Medtem ko se rešujejo njihove prošnje, bi morala slovenska država prosilcem nuditi denarno pomoč				
<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>				
	0-9		50-59	FI, IE, PL
	10-19		60-69	NO
	20-29	BE, HU, IL, SI	70-79	DK, SE
	30-39	CZ, FR, GB, IT, PT	80-89	
	40-49	AT, CH, DE, ES, GR, NL	90-100	

Dilema o tem, ali naj begunci od države dobijo denarno pomoč in si s tem zagotovijo vsaj minimalno ekonomsko samostojnost je zopet zelo razcepila evropske javnosti. Zelo nizko soglasje s takšno pravico je v štirih državah z deleži v tretjem decilu (Slovenija 27%), večinoma pa se deleži soglasnih gibljejo med 30 in 50%. Zelo visoka podpora taki pomoči pa je predvsem v Skandinaviji (Danska 79%, Švedska 71%, Norveška 60%), kjer je v javnosti očitno bistveno bolj prisotna zavest o pravici do višje splošne kakovosti življenja begunca, ne le najosnovnejše pravice do varnosti. Hkrati so to tudi izrazito ekonomsko močna in politično tolerantna okolja in kot taka javnomenjsko manj občutljiva za 'grožnjo' dodatnih socialnih stroškov države.

D55 Beguncem, katerih prošnji je bilo ugodeno, bi morali dovoliti, da pripeljejo seboj člane ožje družine				
<i>Ilustrativni prikaz: delež seštevka 'močno soglašam' + 'soglašam' (1+2) (%)</i>				
	0-9		50-59	AT, CH, CZ, GR, IT
	10-19		60-69	ES
	20-29	BE, NL	70-79	FI, PL, PT
	30-39	GB, HU, IE, SI	80-89	
	40-49	DE, DK, FR, IL, NO, SE	90-100	

Zadnji indikator meri strinjanje respondentov s tem, da bi begunci, ki bi jim odobrili tak status, lahko pripeljali seboj tudi člane svoje družine. Tu imamo zopet situacijo, ko se evropske države vrednotno razdelijo na tiste, ki gledajo na problem pretežno individualistično ter tiste, kjer prevladuje bolj tradicionalistično gledanje, ki se v tem primeru odrazi kot večja podpora takemu ukrepu, usmerjenemu k ohranjanju družinskih vezi begunca. Tako so najvišji deleži soglasja na Poljskem (74%), Portugalskem (70%), Finskem (71%), Španiji (68%), ki praviloma sicer niso bile v vrhu naklonjenosti beguncem. Sorazmerno manjši deleži soglašanja pa so v preostalih skandinavskih državah (Švedska 41%, Danska 46%), kjer so respondenti sicer precej bolj naklonjeni individualnim pravicam beguncev. V Sloveniji je delež soglasnih nizek (36%).

V celoti gledano je tako v Sloveniji prevladujoča predstava o načinu življenja beguncev dokaj restriktivna. Begunec naj sicer dela, a naj živi v zbirnem centru, naj ne dobiva pomoči, prav tako naj mu po rešitvi statusa v Slovenijo ne sledi družina.

Tudi v celotnem sklopu vprašanj o priseljencih se pokaže slika slovenskega okolja kot pretežno nenaklonjenega priseljevanju in kulturnemu pluralizmu nasploh. Slovenija po teh indikatorjih sicer ni prostor, kjer bi se izkazovala najbolj izrazito protipriseljenska stališča (kar bi morda lahko govorili v primeru Grčije in Madžarske), obenem pa se skorajda nikoli ne nahaja v zgornji polovici empirične distribucije najbolj odprtih prostorov. Praviloma je kar zadeva odprtost vedno nekje v spodnji polovici, pogosto tudi v zadnji tretjini držav. To kaže na prevladujočo dispozicijo odklanjanja priseljencev, kar predstavlja splošni kontekst, ki se lahko v obdobjih protipriseljenske politične mobilizacije s strani političnih akterjev sorazmerno hitro pretvori v ekstremnejšo držo (primeri izbrisanih, džamije ipd).

10. SPLOŠNI DESKRIPTIVNI VZORCI

Iz celotnega nabora indikatorjev lahko na koncu povzamemo nekaj splošnih značilnosti večjih skupin držav, ki se pogosto grupirajo skupaj. Porazdelitev se seveda ne nanaša na raven vsakega posamičnega kazalca, pač pa na široke in prevladujoče vzorce stališč. Razpoznamo lahko 3-4 široke grupacije:

1. Skandinavija in podobne države

V prvo skupino sodijo skandinavske države, predvsem Danska, Norveška in Švedska, ter nato Nizozemska, Švica, ter Irska, Belgija, Avstrija, deloma tudi Finska, Britanija. V tej skupini držav opazimo kumuliranje različnih pozitivnih socialno-ekonomskih, političnih in podobnih učinkov:

- visoka raven materialnega standarda; velik del gospodinjstev brez težav dosega zaželeni standard;
- visoka splošna kakovost življenja; manjši občutki tveganja vseh vrst, višji občutek osebne varnosti, manjši občutek zdravstvenih in socialnih tveganj; manjša centralnost dela in večji pomen prostega časa, visoka zaznava avtonomije pri delu, velika moč sindikata pri zaščiti zaposlenih; bolj dinamični vzorci bivanjske mobilnosti;
- visok socialni kapital po obeh komponentah, torej kar zadeva socialne stike (intenzivni vzorci druženja) ter zelo visoko zaupanje tako v soljudi kot v družbene institucije;
- aktivno pojmovanje državljanstva, visoka participativnost, tako pri spremljanju medijev, kot pri različnih oblikah politične participacije, udeležba v prostovoljnih organizacijah;
- nižja raven vseh vrst predsodkov (priseljenci, begunci, legitimnost različnih družinskih vzorcev).
- v povprečju visok kulturni kapital (izobrazba) se kaže v večjem skepticizmu pri presoji zadev in manjši pripravljenosti sprejemati poenostavljene poglede;

2. Tradicionalne zahodnoevropske velesile

V to skupino se uvrščajo zlasti tradicionalne evropske politične in gospodarske velesile kot so Nemčija, Francija, Italija, redkeje V. Britanija. Od prejšnje skupine, zlasti od skandinavskega trojčka se razlikujejo predvsem po nekaj nižji prisotnosti vseh omenjenih pozitivnih učinkov in kapitalov: relativno nižja raven materialnega standarda predvsem na ravni gospodinjstva (B30, F31), posledično višja zaznava vseh vrst tveganj in nižje ravni zadovoljstva. Nižji je tudi socialni kapital, manj aktivno je pojmovanje državljanske vloge in manj pozitiven je odnos do politike. Višja je raven predsodkov.

V načelu pa gre še vedno za države, ki so po splošni tipologiji podobne prvi skupini, so pa zanje značilne višje stopnje socialnih razlik in manj ugodna aktualna ekonomska gibanja. Pri Nemčiji je potrebno upoštevati tudi to, da ustrezen del vzorca seveda predstavljajo respondenti nekdanje Vzhodne Nemčije, katerih stališča in nasploh življenjska situacija nosi mnoga obeležja tranzicijskih držav.

3. Južnoevropske države

V to skupino sodita predvsem Grčija in Portugalska, deloma oziroma izmenično pa tudi Italija, Španija in Francija. Zlasti prvi dve državi sta v mnogočem podobni skupini tranzicijskih držav: materialni standard gospodinjstva je opazno nižji kot v prvih dveh skupinah, zaznana socialna tveganja so precej večja. Delo ima v življenju posameznika teh držav večji pomen kot prosti čas, moč in avtonomija zaposlenih pa sta

nizka. Značilen je vzorec nizkega zaupanja in zelo pasivne politične in državljanske kulture, denimo izrazita odsotnost branja dnevnega časopisja. Ravni zadovoljstva, tako osebnega kot družbenega so precej nižje, pojmovanje politike je pretežno negativno (oddaljena, koristoljubna), raven predsodkov do priseljencev je pogosto zelo visoka, predvsem v Grčiji.

Od tranzicijskih držav se razlikujejo po precej intenzivnejši vzorcih druženja (torej po eni od komponent socialnega kapitala) ter po mnogo večjem pomenu vere v družbenem in zasebnem življenju, ki kot vir socialne opore morda deloma kompenzira za nizko raven zaupanja v teh državah.

4 Tranzicijske države

Vzorec je vključeval štiri tranzicijske države - Slovenijo, Madžarsko, Češko in Poljsko. V večini obeležij so podobne prejšnji skupini, še zlasti to velja za Poljsko in Madžarsko:

- življenjski standard je bistveno nižji kot v prvih dveh skupinah držav, socialna tveganja so bistveno večja, zlasti tudi njihova subjektivna zaznava kot posledica neadaptiranosti na situacijo povečane individualne ekonomske odgovornosti po spremembi sistema
- respondenti praviloma izkazujejo bistveno manjše zadovoljstvo na osebni in družbeni ravni (materialni standard, ocena delovanja družbenih sistemov, zadovoljstvo z zdravjem in življenjem); delo ima v življenju posameznika višji pomen kot prosti čas, avtonomija in vpliv sta zelo nizka; vzorci bivanjske mobilnosti so zelo nefleksibilni;
- značilne so nizke ravni socialnega kapitala tako po merilu druženja kot zaupanja (zlasti na Madžarskem in v Sloveniji);
- značilna je izrazito neparticipativna državljanska in politična kultura in tradicija, negativna zaznava sfere politike, ravni sodelovanja v nekonvencionalnih oblikah političnega delovanja ter v prostovoljnih organizacijah so nizke, vključno s sindikati,
- višja raven predsodkov do priseljencev in beguncev kot učinek ekonomsko-socialnih in političnih dejavnikov

Slovenija

Slovenija se ne uvršča vedno v grupacijo tranzicijskih držav, lahko bi tudi rekli, da ga na splošno najmanj intenzivno izkazuje. Deloma je pomaknjena v zahodnoevropski vzorec, zlasti na področju objektivnega in subjektivno zaznanega materialnega standarda gospodinjstva. (podoben pomik velja za Češko na področju liberalnejših ocen vloge države).

Ocene zadovoljstva, zlasti na osebni ravni, so v Sloveniji višje, visok je občutek osebne varnosti, nekateri kazalci splošnega standarda (npr. dostop do interneta). V okviru tranzicijske skupine je Slovenija višje tudi pri zaupanju, pogostosti druženja in vključenosti v prostovoljne organizacije.

Slovenija je nizko zlasti kar zadeva indikatorje zadovoljstva, vpliva in avtonomije pri delu, ki je kot tako pogosto vir stresa. Zelo nizke so tudi ocene vpliva sindikata.

Najširše gledano, pa se v celoti podatkov raziskave ESS 2002 pokažejo obrisi medsebojnih povezav med makro-ekonomsko situacijo države (in znotraj nje načinom regulacije družbenih razlik), zadovoljstvom, participacijo, socialnim kapitalom in odprtostjo neke družbe.

Literatura:

- Antončič, V., B. Katja (1991): Premise za raziskovanje kvalitete življenja. *Družboslovne razprave* **8**, 12, str. 5-18.
- Annandale, E. (1998), *The Sociology of Health and Medicine. A Critical Introduction*. Polity Press, Cambridge
- Bernik, I., B. Malnar, N. Toš (1995): Protislovja instrumentalnega razumevanja demokracije. *Teorija in praksa*, **32**, 7-8.
- Bernik, I. (2004) Slovensko javno mnenje, povej, kdo srečen v deželi je tej. V Malnar, B. in I. Bernik (ur): S Slovenkami in Slovenci na štiri oči. Dokumenti SJM. FDV-IDV. Ljubljana
- Bernik, I., S. Uhan (2002): Koliko nezadovoljstva lahko prenese mlada demokracija? V Toš, N., I. Bernik (ur.): Demokracija v Sloveniji. Prvo desetletje: 113-138. FDV-IDV. Ljubljana.
- Cohen, P. S.: (1990): Murphy, Boudon and a 'most respectable prejudice'; *The British Journal of Sociology*, Vol.41, No.4,
- Davis, J. et al: (1994): Nationwide general social surveys. V Borg, I., P. Mohler (ur). Trends and perspectives in empirical social research. Walter de Gruyter. Berlin
- Dolničar, V. in drugi (2002): Digitalni razkorak v Sloveniji. *Družboslovne razprave*, **40**: 83-106.
- Giddens, A. (1993): *Sociology*. Cambridge. Polity press.
- Doyal, L. (1984, 1981): Politična ekonomija zdravja. Zbirka KRT, ZSMS, Ljubljana
- Hafner-Fink, M. (2004): Državljanstvo, (nacionalna) identiteta in odnos do tujcev. Stališča prebivalcev Slovenije v okviru evropske primerjave. V Malnar, B. in I. Bernik (ur): S Slovenkami in Slovenci na štiri oči. Dokumenti SJM. FDV-IDV. Ljubljana.
- Hlebec, V. in T. Kogovšek (2003): Konceptualizacija socialne opore. *Družboslovne razprave*, **43**: 103-126.
- Iglič, H. (2001): Socialni kapital, socialna omrežja in politično vedenje: empirična študija. *Družboslovne razprave*, **37-38**: 167-190.
- Iglič, H. (2004): Dejavniki nizke stopnje nezaupanja v Sloveniji. *Družboslovne razprave*, **36**: (v tisku)
- Inkeles, A. (1993): »Industrialization, Modernization and the Quality of Life«. *International Journal of Comparative Sociology*, 34, 1-2, str. 1-23.
- V. Jupp, P. Davies, P. Francis (2000); *Doing Criminological Research*. Sage. London
- Kogovšek, T., V. Hlebec, P. Dremelj in A. Ferligoj (2003): Omrežja socialne opore Ljubljančanov. *Družboslovne razprave*, **43**: 183-206.
- Kurdija, S. (2004): Vrednotne delitve v luči političnih opredelitev. V Malnar, B. in I. Bernik (ur): S Slovenkami in Slovenci na štiri oči. Dokumenti SJM. FDV-IDV. Ljubljana
- Makarovič, M. (2002): Politična participacija v desetletju demokratizacije. V Toš, N., I. Bernik (ur.): Demokracija v Sloveniji. Prvo desetletje: 3-40. FDV-IDV. Ljubljana.
- Malnar, B. (1996): Zaznava družbene neenakosti. Znanstvena knjižnica FDV. Ljubljana
- Malnar, B. (2002): Sociološki vidiki zdravja. V Toš, N in B. Malnar (ur): Družbeni vidiki zdravja: 3-32. Dokumenti SJM 8, FDV-IDV. Ljubljana
- Malnar, B. (2004): Vrednotenje pomena politike in problem nizkega zaupanja v slovenskem prostoru. Kvalitativno-kvantitativna študija. V Malnar, B. in I. Bernik (ur): S Slovenkami in Slovenci na štiri oči. Dokumenti SJM. FDV-IDV. Ljubljana
- Miheljak, V. (2004): Slovenija na presečišču vrednostnih geografij. V Malnar, B. in I. Bernik (ur): S Slovenkami in Slovenci na štiri oči. Dokumenti SJM. FDV-IDV. Ljubljana
- Miheljak, V., N. Toš (2002): Tranzicija v Sloveniji med demokratizacijo in suverenizacijo. V Toš, N., I. Bernik (ur.): Demokracija v Sloveniji. Prvo desetletje: 3-40. FDV-IDV. Ljubljana.
- Mlinar, Z., J. Štebe (2004): Odpiranje v svet v zavesti slovencev. Mobilnost in identifikacija v prostoru tokov. V Malnar, B. in I. Bernik (ur): S Slovenkami in Slovenci na štiri oči. Dokumenti SJM. FDV-IDV. Ljubljana
- Nevitte, N. in M. Kanji (2003): Authority orientations and political support: a cross-national analysis of satisfaction with governments and democracy. V Inglehart, R. (ur): Human values and social change. Brill. London
- Oblak, T. (2002): Internet kot nov dejavnik družbenega razlikovanja? *Družboslovne razprave*, **40**: 107-120.
- Pettersson, T. (2003): Individual values and global governance. V Inglehart, R. (ur): Human values and social change. Brill. London
- Pilgram, D., A. Rogers (1999, 1993): *A Sociology of Health and Illness*. Open University Press, Philadelphia
- Smrke, M., Uhan, S. (1999): Na vrhu gričev - toda ob vznožju socialne piramide. V Toš, N. (ur.): Podobe o cerkvi in religiji. Zbirka Dokumenti SJM; 7. Ljubljana. Fakulteta za družbene vede, IDV- CJMMK.
- Svetlik, I. (2004): Vrednote v organizacijah. V Malnar, B. in I. Bernik (ur): S Slovenkami in Slovenci na štiri oči. Dokumenti SJM. FDV-IDV. Ljubljana
- Štebe, J. (2002): Zmagovalci in poraženci prehoda v demokracijo. Slovenija v primerjalni perspektivi. V Toš, N., I. Bernik (ur.): Demokracija v Sloveniji. Prvo desetletje: 3-40. FDV-IDV. Ljubljana.

- Štebe, J. (1996): Resnična in navidezna dejstva iz družboslovnih anket. Znanstvena knjižnica. Ljubljana. Fakulteta za družbene vede.
- Toš, N. et al. (2004): Vrednote v prehodu. Zbirka Dokumenti SJM 10. Ljubljana. Fakulteta za družbene vede, IDV- CJMMK.
- Toš, N. (1999): (Ne)religioznost Slovencev v primerjavi z drugimi srednje- in vzhodnoevropskimi narodi. V Toš, N. (ur.): Podobe o cerkvi in religiji. Zbirka Dokumenti SJM; 7. Ljubljana. Fakulteta za družbene vede, IDV- CJMMK.
- Ule, M., Kuhar, M. Zasebnost, družina, starševstvo. Obrat od velikih zgodb k analizi vsakdanjega življenja v javnomnenjskih raziskavah. V Malnar, B. in I. Bernik (ur.): S Slovenkami in Slovenci na štiri oči. Dokumenti SJM. FDV-IDV. Ljubljana
- Uhan, S. (1998): Prava in neprava mnenja. Znanstvena knjižnica. Ljubljana. Fakulteta za družbene vede.
- Veerhoven, R. (1995): The Study of Life Satisfaction. V: Saris, E. W., et al. (ur.): A Comparative Study of Satisfaction with Life in Europe. Budapest: Eötvös University Press, str. 11–48.
- White, K. (2002): An Introduction to the Sociology of Health and Illness. Sage, London

EVROPSKA DRUŽBOSLOVNA RAZISKAVA 2002

primerjalni sumarnik

nacionalna koordinatorica: doc. dr. Brina Malnar
E-mail: brina.malnar@fdv-uni-lj.si

Osnovna vsebina projekta:

SPREMLJANJE MEDIJEV: televizija, radio, časopisi, uporaba interneta; **VREDNOTE IN ZAUPANJE:** zaupanje soljudem; **ODNOS DO POLITIKE, POLITIČNA AKTIVNOST:** zanimanje za politiko, zapletenost politike, zmožnost politično delovati, odnos politikov do mnenj ljudi, zaupanje političnim ustanovam, udeleževanje volitev, koga je volil na zadnjih volitvah, stiki s politiki, podpisovanje peticij, udeležba na demonstracijah, delovanje v politični skupini, strankarske simpatije, levo-desna umestitev, zadovoljstvo z gospodarstvom, šolstvom zdravstvom, osebnim življenjem, zaželeni ravni političnega odločanja, politične orientacije; **OSEBNO-ŽIVLJENJE IN VREDNOTE:** sreča, druženje s prijatelji, izkušnje s kriminaliteto, zdravje, vernost, verska pripadnost, občutki diskriminacije, državljanstvo, narodnostni izvor staršev; **ODNOS DO PRISELJEVANJA:** odnos do priseljencev podobnega iz Evrope, izven Evrope, bogatejših in revnejših držav, zaželeni lastnosti priseljencev, odnos do zaposlovanja in pravic priseljencev, vpliv priseljevanja na gospodarstvo, delovna mesta, kriminaliteto, socialni sistem, kulturo, pripravljenost na delovne, družinske in bivalne stike s priseljenci, sprejemanje do multikulturalnosti, odnos do beguncev, sprejemanja, nastanitve; **NEFORMALNE ORGANIZACIJE:** članstvo, aktivnost ali finančna pomoč prostovoljnim organizacijam s področja športa, kulture, ljubiteljstva, poslovnih dejavnosti, potrošnje, humanitarizma, varovanja okolja, religije, družabnosti; hierarhija vrednot, lastnosti dobrega državljanja; **DELO IN POKLIC:** možnost vpliva na delovni čas, organizacijo, potek, možnost najti drugo zaposlitev, dejavnost sindikata, dajanje predlogov izboljšav; **GOSPODINJSTVO IN DEMOGRAFIJA:** popis družinskih članov, izobrazba, poklic, zaposlitveni status anketiranca in partnerja, višina dohodka gospodinjstva, izobrazba in poklic staršev, partnerstvo, zakonski stan; **TIPOLOGIJA OSEBNOSTI:** ustvarjalnost, pravičnost, zabava, ubogljivost, ambicioznost, varnost, avanturizem.

Mednarodna raziskava: Evropska družboslovna raziskava (European Social Survey – ESS);
Koordinacija projekta: prof. Roger Jowell, The National Centre for Social Research, Velika Britanija.
V raziskavi sodeluje 24 držav: Avstrija, Belgija, Češka, Danska, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Irska, Izrael, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Švica, Turčija, Velika Britanija. Mednarodna datoteka bo dostopna v osrednjih nacionalnih podatkovnih arhivih in v ADP, FDV (Šifra SJM022).

Naročniki: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Urad za makroekonomske analize in razvoj in Služba Vlade RS za evropske zadeve

Ustanova izvajalka: Fakulteta za družbene vede, Inštitut za družbene vede FDV, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij

Nacionalna koordinatorica: Brina Malnar

Raziskovalna skupina: Brina Malnar, Samo Uhan, Mitja Hafner, Janez Štebe, Slavko Kurdija, Sergio Švara, Rebeka Bešter Falle, Živa Filej, Matej Kovačič in Ivi Kecman, tajnica projekta.

Instrument in izvedba: standardizirani vprašalniki; 110 posebej izbranih in izšolanih anketarjev.

Enota opazovanja in vzorec: Raziskava je bila izvedena na reprezentativnem vzorcu (N= 2222) polnoletnih državljanov Republike Slovenije, realizirani vzorec N=1519

Čas izvedbe raziskave: oktober/november 2002

Datoteka: SJM02/2

A1 Prosimo ocenite, koliko časa na dan gledate televizijo na običajen dan v tednu?

- 0 - sploh nič
 1 - manj kot ½ ure
 2 - od ½ ure do 1 ure
 3 - več kot 1 uro do 1½ ure
 4 - več kot 1½ ure, do 2 uri
 5 - več kot 2 uri do 2½ uri
 6 - več kot 2½ uri do 3 ure
 7 - več kot 3 ure

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
0	5,7	2,8	7,5	1,1	2,1	1,5	2,4
1	9,8	5,9	13,5	3,2	5,1	4,1	4,3
2	20,0	16,7	23,6	12,3	13,7	14,2	12,5
3	16,5	14,4	18,0	14,1	14,1	13,0	13,2
4	15,3	16,5	11,7	17,7	18,4	19,1	16,6
5	11,8	13,1	11,8	15,0	15,0	13,4	15,8
6	7,9	11,3	5,5	13,2	13,7	15,0	12,5
7	12,9	19,2	8,4	23,5	18,0	19,7	22,7
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
0	3,0	4,3	2,1	2,8	3,5	1,2	8,7
1	5,2	6,1	2,1	4,0	5,0	3,3	5,9
2	17,5	12,9	9,3	11,5	16,2	11,9	13,0
3	20,1	14,8	11,1	7,6	7,4	12,5	17,1
4	18,0	14,5	14,0	16,5	25,1	17,9	14,6
5	13,5	15,9	11,5	6,7	6,9	14,2	13,4
6	8,9	12,7	14,1	14,1	14,7	15,6	10,2
7	13,8	18,8	35,8	36,8	21,3	23,5	17,2
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
0	1,6	1,7	1,3	3,9	1,3	1,8	4,6
1	3,3	3,3	5,2	5,6	6,9	6,0	11,1
2	13,9	11,8	18,8	16,9	14,9	22,0	23,5
3	16,2	14,3	19,3	12,4	19,4	17,7	15,4
4	17,3	17,5	18,5	19,4	16,5	18,2	17,7
5	15,6	14,4	13,2	9,1	13,4	13,6	10,5
6	12,5	14,4	11,8	14,3	10,3	9,3	6,9
7	19,5	22,6	11,9	18,4	17,3	11,6	10,3

A2 Ponovno povejte za običajen dan v tednu, koliko od časa, ki ga porabite za gledanje televizije, gledate poročila ali oddaje s politično tematiko oziroma tematiko aktualnih dogodkov?

- 0 - sploh nič
- 1 - manj kot ½ ure
- 2 - od ½ ure do 1 ure
- 3 - več kot 1 uro do 1½ ure
- 4 - več kot 1½ ure, do 2 uri
- 5 - več kot 2 uri do 2½ uri
- 6 - več kot 2½ uri do 3 ure
- 7 - več kot 3 ure

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
0	4,0	7,0	5,6	3,4	3,4	2,5	9,7
1	41,7	27,7	43,1	30,6	37,8	19,9	28,2
2	37,2	42,8	37,9	45,4	40,3	41,4	37,1
3	11,2	13,9	8,9	13,0	10,9	20,6	14,4
4	3,6	5,2	2,8	4,0	4,7	10,0	5,4
5	1,2	1,5	1,0	1,3	1,8	3,1	2,0
6	,6	,7	,5	,7	,7	1,6	1,4
7	,5	1,4	,3	1,7	,5	,9	1,7
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
0	1,8	5,9	7,4	14,6	5,5	9,1	11,3
1	30,0	25,6	24,6	27,1	41,8	26,7	27,9
2	44,4	39,7	40,7	31,3	38,5	31,5	31,9
3	13,0	16,0	14,8	11,0	7,3	14,9	14,8
4	6,5	6,5	6,0	8,2	4,1	6,3	6,3
5	2,7	3,1	2,2	3,1	1,0	4,4	2,9
6	,8	1,7	1,6	2,5	1,0	3,4	2,3
7	,8	1,5	2,7	2,1	,8	3,7	2,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
0	4,8	2,9	1,5	4,0	3,8	3,5	8,6
1	24,3	21,8	20,8	32,8	25,6	28,2	36,1
2	44,3	42,1	40,5	41,2	37,7	44,1	40,3
3	16,3	20,2	20,9	11,9	18,8	14,9	8,8
4	4,9	7,6	9,8	6,0	7,8	5,7	3,3
5	2,9	3,0	3,4	1,6	3,2	2,6	1,2
6	1,4	1,0	2,0	1,6	1,4	,6	1,0
7	1,2	1,5	1,1	1,0	1,8	,6	,8

A3 Koliko časa na dan poslušate radio na običajen dan v tednu?

- 00 - sploh nič
- 01 - manj kot ½ ure
- 02 - od ½ ure do 1 ure
- 03 - več kot 1 uro do 1½ ure
- 04 - več kot 1½ ure, do 2 uri
- 05 - več kot 2 uri do 2½ uri
- 06 - več kot 2½ uri do 3 ure
- 07 - več kot 3 ure

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
0	11,0	16,5	16,4	14,7	12,2	11,6	33,4
1	16,7	15,8	21,1	12,3	16,3	16,6	11,7
2	16,6	16,4	20,9	17,6	17,5	14,1	12,8
3	8,1	7,7	9,6	6,6	9,8	8,8	9,3
4	8,4	5,6	5,7	8,2	8,6	6,1	5,9
5	5,3	5,5	5,7	6,5	5,4	4,8	4,4
6	7,0	3,0	2,8	5,3	4,8	3,8	4,6
7	26,8	29,5	17,8	28,7	25,3	34,2	17,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
0	15,5	18,9	18,8	39,8	19,4	7,1	18,2
1	21,2	19,5	15,4	9,9	13,6	10,8	15,9
2	17,2	19,7	16,4	14,3	16,1	15,3	17,8
3	8,0	10,9	9,1	5,1	3,9	12,5	11,6
4	5,7	5,6	6,5	7,7	7,8	9,9	5,9
5	5,0	4,6	4,9	3,0	1,5	8,5	4,7
6	3,9	4,6	3,4	5,5	6,5	8,4	5,5
7	23,7	16,2	25,5	14,8	31,0	27,6	20,3
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
0	33,4	16,9	12,2	22,4	29,3	20,4	11,8
1	19,9	17,8	27,3	11,9	16,2	22,6	17,0
2	17,1	15,8	19,2	16,9	18,7	19,3	20,3
3	7,2	8,0	9,7	4,7	9,0	6,8	8,2
4	4,9	5,6	7,3	8,8	6,2	5,2	6,3
5	3,3	5,0	4,4	3,8	3,3	3,3	6,1
6	2,5	2,9	4,5	5,7	2,9	4,1	4,9
7	11,7	27,9	15,5	25,8	14,3	18,4	25,5

A4 In koliko časa na običajen dan v tednu na radiu poslušate poročila ali oddaje s politično tematiko, oziroma tematiko aktualnih dogodkov?

- 0 - sploh nič
 1 - manj kot ½ ure
 2 - od ½ ure do 1 ure
 3 - več kot 1 uro do 1½ ure
 4 - več kot 1½ ure, do 2 uri
 5 - več kot 2 uri do 2½ uri
 6 - več kot 2½ uri do 3 ure
 7 - več kot 3 ure

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
0	6,2	18,4	11,8	15,0	8,2	9,9	28,0
1	52,4	39,9	49,6	42,3	53,4	42,9	29,1
2	26,3	26,0	28,3	26,4	24,2	26,1	18,9
3	8,2	8,2	5,9	7,9	7,2	10,2	9,0
4	3,1	2,2	2,0	3,4	3,3	4,7	4,9
5	1,2	1,4	1,0	1,9	1,2	2,4	2,6
6	,8	,6	,5	,7	,9	1,5	1,7
7	1,9	3,4	,9	2,5	1,6	2,3	5,9
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
0	15,8	23,8	23,6	52,6	10,3	17,3	18,4
1	45,4	37,0	37,7	26,5	46,2	28,9	34,6
2	23,6	20,8	20,0	12,5	24,8	21,3	18,6
3	6,5	8,1	7,3	4,0	5,1	11,2	10,1
4	3,6	4,4	3,4	2,0	7,3	6,5	4,9
5	1,7	1,4	2,3	,9	1,1	5,0	2,9
6	1,2	1,0	1,7	,7	1,9	2,8	2,6
7	2,4	3,5	4,1	,9	3,3	6,9	7,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
0	42,0	17,4	9,2	12,1	18,5	16,7	23,1
1	32,4	42,8	43,7	44,3	46,5	44,0	41,7
2	14,9	22,7	25,0	26,2	20,7	23,1	21,7
3	5,4	7,2	8,5	6,2	6,2	6,8	6,3
4	1,9	3,4	5,3	5,1	3,4	3,9	2,7
5	1,6	2,3	3,2	1,6	1,0	1,4	1,7
6	,9	1,0	2,4	1,9	1,2	,9	,9
7	1,0	3,2	2,7	2,6	2,5	3,2	1,9

A5 Koliko časa na dan berete časopise na običajen dan v tednu?

- 0 - sploh nič
 1 - manj kot ½ ure
 2 - od ½ ure do 1 ure
 3 - več kot 1 uro do 1½ ure
 4 - več kot 1½ ure do 2 uri
 5 - več kot 2 uri do 2½ uri
 6 - več kot 2½ uri do 3 ure
 7 - več kot 3 ure

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
0	13,4	39,4	10,1	16,7	15,9	23,7	46,5
1	39,0	25,7	39,0	37,8	34,7	34,6	23,6
2	32,0	24,9	36,4	32,3	35,4	28,5	21,3
3	8,8	5,7	9,6	8,1	9,2	8,2	5,7
4	3,1	2,3	2,4	2,8	3,3	2,8	1,2
5	1,5	,7	1,7	1,3	,5	1,4	,7
6	1,0	,6	,2	,5	,5	,6	,2
7	1,3	,7	,6	,5	,5	,3	,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
0	7,4	38,3	23,9	63,5	20,8	12,9	29,1
1	37,2	29,7	28,0	17,0	37,1	29,8	25,0
2	39,8	21,5	30,8	12,8	27,8	30,2	26,4
3	9,8	6,9	8,4	3,3	6,2	13,5	11,0
4	3,8	1,9	3,4	1,8	4,2	4,9	3,6
5	1,4	,8	2,5	,8	,8	3,2	2,1
6	,4	,6	,8	,5	1,7	1,8	1,2
7	,4	,3	2,2	,5	1,3	3,9	1,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
0	30,8	17,1	3,6	37,5	45,5	9,1	18,9
1	35,3	30,4	28,7	34,1	30,6	36,1	41,1
2	23,9	36,2	44,6	20,2	17,0	41,4	27,7
3	6,6	10,3	15,2	4,1	4,9	8,8	6,6
4	1,9	3,6	4,4	2,6	,9	2,9	3,1
5	1,0	1,3	2,3	,5	,5	1,1	1,7
6	,2	,4	,4	,6	,3	,5	,4
7	,2	,6	,7	,4	,3	,2	,5

A6 In koliko tega časa porabite za branje o politiki oziroma aktualnih dogodkih?

- 0 - sploh nič
 1 - manj kot ½ ure
 2 - od ½ ure do 1 ure
 3 - več kot 1 uro do 1½ ure
 4 - več kot 1½ ure, do 2 uri
 5 - več kot 2 uri do 2½ uri
 6 - več kot 2½ uri do 3 ure
 7 - več kot 3 ure

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
0	8,3	20,5	8,7	11,2	6,3	7,5	15,1
1	65,1	55,0	65,8	67,9	70,3	61,5	57,0
2	21,2	20,9	20,5	16,7	19,0	23,6	21,7
3	2,9	1,9	3,3	2,7	3,3	4,9	3,8
4	1,2	,7	,9	,9	,7	1,3	1,2
5	,7	,8	,5	,5	,2	,6	,5
6	,3	,1	,1	,2	,1	,5	,2
7	,3	,2	,2		,0	,1	,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
0	8,3	16,8	21,5	19,2	17,9	16,7	14,4
1	65,6	56,2	57,0	53,9	62,5	46,9	50,9
2	21,6	20,2	15,2	19,3	14,5	21,8	23,5
3	3,3	4,3	3,1	3,2	3,2	7,0	7,4
4	,8	1,3	1,7	2,3	1,0	2,4	1,8
5	,4	,7	,8	1,1	,2	1,7	,9
6	,0	,3	,3	,5	,2	1,1	,1
7	,1	,2	,4	,4	,5	2,5	,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
0	23,0	9,5	7,6	25,0	10,8	11,4	32,1
1	53,5	60,8	57,7	59,0	63,1	66,3	53,4
2	18,1	23,7	27,2	13,2	20,8	18,6	11,2
3	3,1	4,2	4,9	1,6	3,6	2,6	2,2
4	1,7	1,4	1,9	1,0	,6	,8	,7
5	,4	,1	,5	,0	,4	,2	,3
6	,1	,3	,1	,2	,2	,2	,1
7	,1	,1	,1	,0	,5	,1	,1

A7 Kako pogosto za osebno rabo uporabljate internet - svetovni splet ali elektronsko pošto - bodisi doma, bodisi v službi?

- 0 - doma in v službi nimam dostopa
 1 - nikoli
 2 - manj kot enkrat mesečno
 3 - enkrat mesečno
 4 - nekajkrat mesečno
 5 - enkrat tedensko
 6 - večkrat tedensko
 7 - vsak dan

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
0	29,4	32,9	23,9	50,6		23,5	61,5
1	12,9	23,4	15,1	18,5		14,3	13,6
2	4,7	2,3	2,3	2,8		23,5	1,9
3	3,3	2,3	2,7	1,5		2,1	1,3
4	7,1	4,3	5,4	4,2		3,2	3,2
5	5,6	4,6	8,9	5,9		5,4	3,0
6	15,2	12,0	16,8	8,6		14,4	6,2
7	21,7	18,1	24,8	7,9		35,1	9,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
0	24,1	45,8	37,7	73,9	53,8	33,0	38,7
1	19,9	13,8	13,8	12,7	26,6	25,3	16,2
2	4,1	2,5	2,5	,8	1,7	3,7	2,7
3	4,2	1,7	2,0	,4	1,6	2,7	2,3
4	6,1	4,5	5,5	2,4	2,0	4,0	4,2
5	8,2	3,7	5,9	1,6	3,2	5,9	5,7
6	14,8	9,5	14,9	4,0	5,3	12,3	11,7
7	18,8	18,5	17,7	4,2	5,7	13,0	18,3
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
0	47,9	23,2	28,3	63,1	63,3	22,0	21,2
1	21,8	17,5	12,6	14,4	6,6	11,0	42,8
2	1,7	3,8	2,4	2,0	7,2	3,3	2,7
3	2,3	1,8	3,4	2,0	3,5	3,9	2,6
4	3,3	6,8	5,1	3,8	2,5	7,8	5,3
5	4,3	6,5	6,4	2,9	,6	7,8	4,5
6	8,6	18,6	17,0	5,2	1,6	16,5	10,2
7	9,9	21,7	24,8	6,5	14,8	27,8	10,6

A8 Če govorimo na splošno, ali bi rekli, da večini ljudi lahko zaupamo, ali menite, da je treba biti z ljudmi zelo previden? Izberite ustrezno vrednost na lestvici od 0 do 10, pri čemer 0 pomeni, da je treba biti z ljudmi zelo previden, 10 pa, da večini ljudi lahko zaupamo.

treba je biti zelo previden 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 večini ljudi lahko zaupamo

A9 Ali menite, da bi vas večina ljudi skušala izkoristiti, če bi za to dobila priložnost, ali pa bi večina skušala ravnati pošteno?

večina bi me skušala izkoristiti 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 večina bi skušala ravnati pošteno

A10 Kaj bi rekli, ali so ljudje večinoma pripravljeni pomagati drugim ali pa večinoma gledajo predvsem nase?

večinoma gledajo predvsem nase 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 večinoma so pripravljeni pomagati drugim

<i>povprečne vrednosti</i>	A8	A9	A10
AT	5,13	5,62	5,19
BE	4,81	5,61	4,44
CH	5,64	6,20	5,32
CZ	4,29	5,11	3,95
DE	4,67	5,77	4,85
DK	6,99	7,33	6,12
ES	4,89	5,23	4,40
FI	6,46	6,88	5,68
FR	4,48	5,61	4,37
GB	5,05	5,56	5,41
GR	3,63	3,69	3,01
HU	4,08	4,64	4,16
IE	5,47	6,00	5,95
IL	4,89	5,36	4,51
IT	4,52	4,59	4,07
NL	5,71	6,19	5,26
NO	6,64	7,01	6,09
PL	3,69	4,53	3,16
PT	4,16	5,27	3,91
SE	6,09	6,66	6,01
SI	3,98	4,68	4,24

B1 Kaj bi rekli, koliko se zanimate za politiko?

- 1 - zelo se zanimam
 2 - še kar se zanimam
 3 - komaj kaj se zanimam
 4 - sploh se ne zanimam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	19,0	8,2	14,2	4,8	20,6	14,2	3,4
2	39,8	36,6	46,4	27,0	42,7	49,0	17,9
3	30,3	33,5	30,0	51,3	30,4	31,4	42,0
4	10,9	21,7	9,4	17,0	6,2	5,5	36,6
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	7,2	11,3	10,2	9,4	8,3	9,0	15,8
2	39,3	28,8	41,8	22,1	37,7	37,6	47,6
3	42,1	38,2	30,9	34,5	36,9	29,6	23,7
4	11,4	21,7	17,0	34,0	17,2	23,8	12,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	7,8	12,8	8,5	4,9	8,1	12,2	6,5
2	24,6	53,2	40,0	35,3	27,8	45,3	35,3
3	35,6	25,9	44,3	42,8	32,5	33,3	37,2
4	32,0	8,0	7,2	17,1	31,6	9,3	21,1

B2 Kako pogosto se vam zdi politika tako zapletena, da pravzaprav ne razumete, kaj se dogaja?

- 1 - nikoli 2 - zelo redko 3 - občasno 4 - pogosto 5 - zelo pogosto

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	10,4	8,7	8,4	5,0	7,5	8,7	6,1
2	25,2	19,8	21,7	18,3	25,8	23,8	17,9
3	34,5	35,3	41,1	43,6	41,0	38,9	33,9
4	17,7	22,6	19,9	11,4	19,0	18,8	17,7
5	12,2	13,5	8,9	21,7	6,7	9,8	24,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	6,1	10,0	7,9	7,3	9,1	8,8	15,7
2	13,8	11,6	15,2	10,6	20,2	21,8	25,1
3	31,8	34,5	36,2	19,1	33,0	33,3	33,9
4	25,7	28,0	25,4	35,3	28,7	20,9	7,9
5	22,6	15,9	15,3	27,7	9,0	15,1	17,4
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	11,1	9,2	4,5	5,9	7,8	9,2	8,0
2	14,6	22,4	23,7	16,6	16,2	24,5	18,8
3	34,2	36,2	46,7	33,4	35,2	38,9	37,6
4	17,9	22,3	15,0	28,5	20,6	15,6	23,1
5	22,2	9,9	10,2	15,6	20,2	11,8	12,6

B3 Ali menite, da bi lahko opravljali dejavno vlogo v kakšni skupini, ki se ukvarja s političnimi vprašanji?

1 - zagotovo ne 2 - verjetno ne 3 - težko rečem ali bi lahko ali ne 4 - verjetno da 5 - zagotovo da

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	45,2	49,2	33,9	50,7	27,8	21,4	58,0
2	21,9	23,3	26,4	22,0	26,6	13,4	21,1
3	17,0	12,0	14,9	13,1	17,4	12,2	10,7
4	9,9	11,3	15,6	10,5	19,9	26,5	7,3
5	6,0	4,2	9,2	3,6	8,3	26,5	2,9
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	34,1	58,2	38,8	19,9	62,8	44,3	43,9
2	36,1	17,1	25,3	24,1	16,0	25,6	20,6
3	10,6	10,0	8,7	16,5	8,1	8,9	10,7
4	15,0	10,1	19,2	27,9	9,1	15,5	14,3
5	4,2	4,7	7,9	11,6	4,1	5,7	10,5
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	49,2	42,4	22,5	46,8	54,3	24,2	43,6
2	23,0	23,8	25,1	24,4	22,6	27,2	23,9
3	12,5	14,2	23,5	10,1	8,2	15,3	15,4
4	12,8	13,9	14,7	12,6	10,7	20,7	12,3
5	2,5	5,6	14,2	6,0	4,2	12,6	4,8

B4 Kako težko ali lahko si vi osebno ustvarite mnenje o različnih političnih vprašanjih?

1 - zelo težko 2 - težko 3 - niti težko, niti lahko 4 - lahko 5 - zelo lahko

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	5,2	10,4	6,0	7,3	2,5	4,1	14,8
2	16,3	33,9	20,0	24,0	12,8	16,5	24,8
3	30,0	32,0	34,6	44,7	36,9	23,5	32,9
4	32,1	21,0	33,2	18,5	39,3	40,3	22,0
5	16,3	2,7	6,2	5,5	8,5	15,6	5,5
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	5,8	15,9	7,3	11,1	6,1	8,2	7,3
2	22,4	43,0	22,3	20,9	10,0	23,6	19,8
3	38,1	22,8	32,0	27,6	38,9	29,9	36,2
4	28,0	15,2	28,8	29,4	36,1	29,1	23,3
5	5,8	3,0	9,6	10,9	9,0	9,2	13,5
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	24,0	6,3	3,8	7,5	14,4	7,2	10,2
2	31,0	28,0	24,8	28,2	37,3	33,1	22,1
3	27,0	34,2	36,2	35,2	24,7	30,5	39,3
4	15,9	26,7	30,3	24,2	17,8	24,7	23,5
5	2,0	4,8	4,9	4,9	5,8	4,5	5,0

B5 Ali menite, da se politiki na splošno zanimajo za mnenje ljudi, kot ste vi?

- 1 - komaj kakšen politik se zanima za mnenje ljudi, kot sem jaz
 2 - le malo se jih zanima
 3 - kar nekaj se jih zanima
 4 - mnogo se jih zanima
 5 - večina politikov se zanima za mnenje ljudi, kot sem jaz

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	27,1	16,8	10,5	26,5	27,6	13,9	35,6
2	33,5	32,1	26,2	41,7	36,8	18,5	32,5
3	31,2	40,6	45,2	28,4	27,6	37,2	24,1
4	6,5	7,0	13,9	2,3	6,6	18,3	5,3
5	1,8	3,4	4,3	1,0	1,4	12,0	2,5
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	11,3	24,4	18,1	44,4	20,7	21,1	34,1
2	25,9	32,5	28,0	34,2	47,0	29,5	27,9
3	44,7	36,9	40,7	16,9	19,0	37,1	27,5
4	15,5	3,9	9,2	2,7	11,9	8,3	5,9
5	2,6	2,3	4,1	1,7	1,4	4,0	4,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	28,5	12,2	7,6	35,0	44,0	11,4	34,5
2	31,8	25,3	21,1	38,0	35,6	18,3	45,6
3	30,8	45,3	46,0	22,6	18,9	40,4	14,8
4	5,6	13,3	17,6	3,0	,9	21,8	2,8
5	3,3	3,9	7,7	1,3	,7	8,2	2,2

B6 Ali bi rekli, da politike zanimajo le volilni glasovi ljudi in ne njihova mnenja?

- 1 - skoraj vse politike zanimajo le glasovi
 2 - večino politikov zanimajo le glasovi
 3 - nekatere politike zanimajo le glasovi, za druge pa to ne velja
 4 - večino politikov zanimajo mnenja ljudi
 5 - skoraj vse politike zanimajo mnenja ljudi

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	34,8	26,9	16,7	32,1	26,6	15,3	44,8
2	36,5	33,4	27,3	37,7	37,6	16,5	29,5
3	23,3	29,7	42,8	25,9	27,7	36,3	20,4
4	4,6	8,4	12,1	3,7	7,2	25,7	4,3
5	,7	1,6	,9	,5	,9	6,2	1,0
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	18,6	36,5	29,2	48,9	25,0	31,5	38,9
2	27,0	20,6	30,5	36,2	38,7	31,1	32,8
3	35,2	33,6	29,1	12,5	23,4	26,2	23,3
4	18,5	7,1	10,2	1,9	12,2	9,8	3,7
5	,7	2,2	1,1	,5	,7	1,4	1,3
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	39,4	15,2	12,5	41,5	49,9	15,7	35,4
2	31,0	31,3	18,6	31,7	34,8	19,8	33,2
3	25,1	37,4	36,7	22,0	13,0	38,5	24,5
4	3,5	14,7	27,3	4,0	1,9	22,5	5,5
5	,9	1,3	4,9	,9	,3	3,5	1,5

S pomočjo lestvice od 0-10 ocenite, koliko vi osebno zaupate vsaki od naslednjih ustanov. 0 pomeni, da ustanovi sploh ne zaupate, 10 pa, da ji povsem zaupate.

sploh ne zaupam 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 povsem zaupam

- B7** državnemu zboru
- B8** pravnemu sistemu
- B9** policiji
- B10** politikom
- B11** Evropskemu parlamentu
- B12** Združenim narodom

<i>povprečne vrednosti</i>	B7	B8	B9	B10	B11	B12
AT	5,10	6,08	6,44	3,52	4,21	4,54
BE	4,99	4,39	5,64	4,28	4,88	5,10
CH	5,75	6,19	6,80	4,93	4,81	5,42
CZ	3,62	3,81	4,98	3,22	4,67	5,33
DE	4,47	5,73	6,73	3,50	4,52	5,18
DK	6,18	7,13	7,90	5,47	4,84	6,54
ES	4,83	4,31	5,43	3,37	4,82	4,71
FI	5,79	6,75	7,95	4,78	4,88	6,46
FR	4,45	4,83	5,89	3,63	4,39	4,61
GB	4,68	5,03	6,04	3,79	3,64	5,31
GR	4,83	6,27	6,43	3,46	5,75	4,61
HU	5,00	5,11	4,91	3,88	5,67	5,99
IE	4,43	5,14	6,53	3,75	5,11	5,68
IL	4,66	6,60	6,26	3,25	4,12	4,02
IT	4,83	5,49	6,66	3,54	5,54	5,62
NL	5,22	5,38	5,82	4,87	4,72	5,41
NO	5,70	6,35	7,02	4,61	4,68	6,75
PL	3,48	3,68	4,95	2,72	4,75	5,64
PT	4,44	4,26	5,13	2,82	4,85	5,37
SE	5,92	6,06	6,76	4,72	4,02	6,58
SI	4,04	4,28	4,89	3,07	4,65	4,90

B13 Danes je običajno, da se nekateri ljudje iz takšnih ali drugačnih razlogov ne udeležujejo volitev. Ali ste se vi udeležili zadnjih volitev v parlament?

- 1 - da
 2 - ne
 3 - nisem imel(a) volilne pravice

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	81,6	79,4	57,2	64,2	78,1	88,7	72,2
2	10,6	13,8	25,7	33,2	13,5	6,0	20,7
3	7,8	6,8	17,1	2,7	8,4	5,3	7,1
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	71,8	74,6	67,3	83,7	78,8	75,6	71,7
2	16,1	25,0	25,7	8,7	18,6	24,0	19,4
3	12,1	,4	6,9	7,6	2,7	,4	8,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	85,0	81,1	79,9	61,7	69,0	81,5	75,2
2	10,0	12,8	15,6	31,6	26,2	12,2	18,6
3	4,9	6,0	4,5	6,7	4,8	6,3	6,2

Obstaja več načinov, na katere bi v (Sloveniji) lahko izboljšali stvari ali pa preprečili, da bi šlo kaj narobe. Ali ste v zadnjih 12 mesecih naredili kaj od navedenega?

- B15** Stopili v stik s politikom ali predstavnikom državne ali občinske oblasti
- B16** Delovali v politični stranki ali skupini aktivistov
- B17** Delovali v kakšni drugi politični organizaciji ali zvezi
- B18** Nosili značko ali nalepko v podporo neki politični akciji
- B19** Podpisali peticijo
- B20** Se udeležili zakonitih demonstracij
- B21** Bojkotirali določene izdelke
- B22** Zavestno kupili določen izdelek zaradi političnih, etičnih ali okoljevarstvenih razlogov
- B23** Prispevali denar politični organizaciji ali skupini
- B24** Sodelovali v nezakonitih protestnih aktivnostih

1 - da
 2 - ne

% odgovorov 1 ('da')	B15	B16	B17	B18	B19	B20	B21	B22	B23	B24
AT	18,5	10,3	19,1	7,9	27,3	9,6	21,5	29,7	11,4	1,3
BE	17,8	5,4	23,2	7,4	33,9	8,4	12,8	27,0	9,5	2,4
CH	17,4	7,8	17,3	9,4	39,3	7,9	31,4	44,6	18,1	1,9
CZ	22,8	4,7	15,1	5,0	16,1	4,6	10,8	22,6	11,6	1,3
DE	12,8	3,9	17,8	5,8	30,4	10,6	26,1	39,2	9,2	1,1
DK	17,9	4,1	17,3	5,1	28,2	8,3	22,9	43,8	9,1	1,1
ES	12,0	6,1	16,7	9,8	24,2	17,5	8,0	11,6	5,3	1,7
FI	24,4	3,5	30,7	15,7	24,0	2,0	26,8	41,8	6,9	,3
FR	17,6	4,9	17,6	11,5	34,8	17,9	26,6	28,0	2,9	2,6
GB	18,1	3,4	9,2	9,8	40,0	4,4	26,1	32,3	7,8	,8
GR	14,6	4,8	5,7	2,7	4,7	4,5	8,5	6,6	2,3	1,5
HU	14,7	2,9	2,9	3,2	4,2	3,7	4,8	10,5	1,7	,8
IE	22,1	4,7	13,8	9,4	27,6	7,1	13,6	24,6	10,5	,8
IL	12,7	5,7	7,4	11,9	18,4	9,9	15,0	17,7	12,3	1,4
IT	12,1	3,0	7,6	7,3	17,4	11,0	7,6	6,6	3,1	1,8
NL	14,4	3,3	23,1	3,8	22,4	2,9	10,4	25,7	7,9	,4
NO	22,9	9,2	28,2	22,2	36,0	8,4	18,8	34,7	12,2	,7
PL	9,6	2,9	5,9	7,3	6,9	1,3	3,6	9,8	9,3	,2
PT	12,3	4,2	4,2	7,3	7,3	4,3	3,4	6,9	3,9	,3
SE	16,5	5,0	24,6	22,2	40,8	6,4	32,5	55,1	6,5	,8
SI	12,2	3,5	2,3	2,9	11,8	2,7	5,1	9,6	6,5	,8

B28 V politiki se včasih govori o levici in desnici. Kam bi vi uvrstili sami sebe na lestvici od 0 do 10, kjer pomeni 0 levico in 10 desnico?

levo 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 desno

B29 V celoti gledano, kako zadovoljni ste sedaj svojim življenjem?

B30 Kako zadovoljni ste na splošno s sedanjim gospodarskim stanjem v Sloveniji?

B31 Kako zadovoljni ste s sedanjo slovensko vlado, s tem, kako opravlja svoje delo?

B32 Kako zadovoljni ste na splošno z delovanjem demokracije v Sloveniji?

zelo nezadovoljen 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 zelo zadovoljen

B33 Kakšno je po vašem mnenju splošno stanje šolstva danes v Sloveniji?

B34 In kakšno je po vašem mnenju splošno stanje zdravstva danes v Sloveniji?

zelo slabo 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 zelo dobro

<i>povprečne vrednosti</i>	B28	B29	B30	B31	B32	B33	B34
AT	4,65	7,64	5,24	3,88	5,66	6,29	6,72
BE	4,83	7,44	5,33	5,18	5,52	6,38	6,97
CH	4,87	8,01	5,03	5,56	6,60	6,22	6,30
CZ	5,45	6,45	3,74	3,86	4,85	5,78	4,96
DE	4,69	6,96	3,01	3,18	5,28	4,63	4,86
DK	5,54	8,44	6,93	5,87	7,26	7,32	6,34
ES	4,41	7,08	4,81	4,26	5,70	4,89	5,38
FI	5,62	7,91	6,18	5,81	6,35	7,84	6,62
FR	4,72	6,42	3,49	4,20	4,90	5,04	5,64
GB	5,18	7,07	5,16	4,38	5,08	5,33	4,92
GR	5,69	6,33	3,53	4,06	5,81	4,49	4,01
HU	4,95	5,61	4,09	4,88	4,85	5,21	3,74
IE	5,39	7,44	4,52	4,13	4,99	6,34	3,99
IL	5,68	6,61	2,59	3,79	5,03	4,73	6,01
IT	4,84	6,91	4,14	3,99	5,01	5,08	4,70
NL	5,32	7,69	5,34	4,24	5,85	5,69	5,56
NO	5,24	7,77	5,99	4,32	6,11	6,18	5,46
PL	5,11	5,85	2,77	3,12	4,07	4,95	3,90
PT	5,08	5,91	3,06	3,54	4,56	3,74	3,32
SE	4,88	7,80	5,13	5,23	6,12	5,27	5,13
SI	4,70	6,57	4,12	4,28	4,39	5,43	4,75

B35 O političnih zadevah se lahko odloča na različnih ravneh. Kaj menite, na kateri ravni bi morali predvsem odločati o varovanju okolja?

- 1 - na svetovni ravni
- 2 - na evropski ravni
- 3 - na nacionalni ravni
- 4 - na regionalni, lokalni ravni

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	50,3	51,0	69,9	38,5	60,2	43,5	48,8
2	17,4	21,1	13,3	19,8	19,9	20,7	18,4
3	18,9	13,6	11,0	21,3	12,3	25,9	21,8
4	13,3	14,3	5,8	20,3	7,6	9,9	11,0
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	46,8	43,3	52,8	46,2	28,7	26,4	45,5
2	10,7	16,9	6,5	19,3	19,9	13,3	17,1
3	25,7	19,8	24,9	19,3	37,2	36,8	20,7
4	16,8	19,9	15,8	15,2	14,1	23,5	16,7
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	11,1	61,6	65,9	20,3	38,7	53,7	41,2
2	19,4	17,6	7,4	15,6	20,5	15,8	15,3
3	49,0	13,5	18,8	35,4	32,3	19,6	19,9
4	20,5	7,4	8,0	28,7	8,5	10,9	23,7

B36 O boju proti organiziranemu kriminalu

- 1 - na svetovni ravni
- 2 - na evropski ravni
- 3 - na nacionalni ravni
- 4 - na regionalni, lokalni ravni

%	AT	BE	CZ	CH	DE	DK	ES
1	65,2	64,2	79,6	70,0	72,6	51,6	61,1
2	20,1	20,5	11,3	14,7	17,3	23,7	15,8
3	10,6	11,0	7,3	12,1	8,1	21,1	20,0
4	4,1	4,3	1,8	3,3	1,9	3,6	3,1
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	58,7	63,2	43,9	43,1	41,3	25,5	59,0
2	19,1	16,6	7,2	22,4	18,1	10,8	9,2
3	17,1	15,6	36,7	29,4	34,1	47,2	25,1
4	5,1	4,6	12,2	5,1	6,4	16,4	6,8
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	37,5	65,2	60,0	39,1	44,0	57,6	44,5
2	19,5	21,2	16,6	18,3	24,1	20,2	23,6
3	33,1	10,3	18,3	34,9	29,1	17,5	22,8
4	9,9	3,4	5,1	7,7	2,8	4,7	9,1

B37 O kmetijstvu

- 1 - na svetovni ravni
- 2 - na evropski ravni
- 3 - na nacionalni ravni
- 4 - na regionalni, lokalni ravni

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	11,6	21,1	17,4	7,6	11,9	13,4	17,8
2	23,9	40,8	30,2	29,1	39,9	38,9	22,6
3	38,7	24,6	45,3	49,4	32,9	41,1	39,6
4	25,7	13,5	7,1	14,0	15,3	6,6	19,9
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	5,6	22,2	14,6	8,1	5,7	5,6	23,3
2	21,1	32,2	19,8	23,1	19,2	27,3	12,2
3	52,0	33,6	47,5	55,1	64,0	52,1	46,7
4	21,3	12,0	18,1	13,7	11,1	14,9	17,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	9,4	18,1	10,2	6,3	8,9	10,0	11,3
2	26,3	44,7	17,6	19,7	19,9	25,2	33,3
3	34,0	29,8	59,4	60,4	57,7	46,7	37,5
4	30,3	7,5	12,8	13,7	13,6	18,1	17,8

B38 O obrambi

- 1 - na svetovni ravni
- 2 - na evropski ravni
- 3 - na nacionalni ravni
- 4 - na regionalni, lokalni ravni

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	13,7	35,5	26,6	38,7	33,4	28,5	26,6
2	26,3	41,2	24,1	34,1	41,2	35,5	26,4
3	53,7	21,3	48,3	25,8	24,7	35,1	42,5
4	6,3	2,1	1,0	1,4	,7	,9	4,5
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	14,2	27,6	35,7	12,0	31,5	12,3	40,8
2	19,0	35,0	14,5	19,7	28,6	19,4	6,0
3	63,9	35,1	47,9	66,1	39,3	63,7	45,5
4	3,0	2,3	1,9	2,2	,7	4,5	7,7
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	31,4	34,7	30,4	25,7	14,7	16,6	27,5
2	31,4	41,0	21,5	19,4	24,7	23,6	29,8
3	34,7	23,5	46,9	52,3	56,9	56,9	37,5
4	2,5	,8	1,1	2,6	3,8	3,0	5,2

B39 O socialni varnosti

- 1 - na svetovni ravni
- 2 - na evropski ravni
- 3 - na nacionalni ravni
- 4 - na regionalni, lokalni ravni

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	16,5	17,4	15,1	3,8	11,4	5,9	19,7
2	22,9	22,6	16,7	12,5	23,9	8,6	24,1
3	53,2	46,7	59,6	76,1	59,8	67,1	43,0
4	7,4	13,4	8,7	7,7	4,9	18,4	13,2
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	5,8	13,1	9,4	11,4	4,7	3,3	12,6
2	9,1	25,9	8,3	18,8	11,0	9,5	22,1
3	73,5	54,6	58,0	60,9	69,7	71,4	53,4
4	11,6	6,4	24,2	8,9	14,6	15,8	11,8
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	10,0	13,2	5,9	4,4	7,7	15,8	13,9
2	14,3	17,4	7,7	6,5	18,3	14,4	19,7
3	44,5	55,3	75,3	53,9	69,1	60,1	54,0
4	31,1	14,1	11,1	35,1	4,9	9,8	12,4

B40 O pomoči državam v razvoju

- 1 - na svetovni ravni
- 2 - na evropski ravni
- 3 - na nacionalni ravni
- 4 - na regionalni, lokalni ravni

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	61,8	57,4	67,8	66,6	61,5	34,1	58,0
2	21,3	26,8	15,2	18,5	21,7	19,3	21,8
3	12,6	13,6	15,6	14,2	15,3	44,9	18,2
4	4,2	2,2	1,4	,8	1,6	1,8	1,9
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	41,9	64,6	57,1	53,4	54,3	39,2	62,1
2	18,8	24,3	15,3	30,0	25,7	23,2	15,0
3	35,5	10,1	25,1	15,4	19,5	34,0	17,2
4	3,8	1,0	2,5	1,2	,5	3,6	5,7
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	67,4	57,9	48,7	57,3	52,7	33,0	51,9
2	16,8	21,0	12,9	25,8	26,5	19,9	25,5
3	13,2	20,0	36,0	15,8	20,6	45,3	19,2
4	2,6	1,1	2,4	1,1	,2	1,8	3,4

B41 O priseljevanju in beguncih

- 1 - na svetovni ravni
- 2 - na evropski ravni
- 3 - na nacionalni ravni
- 4 - na regionalni, lokalni ravni

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	28,9	39,8	40,1	35,2	23,8	18,6	46,4
2	30,2	34,0	26,1	26,3	32,8	28,9	21,1
3	34,1	21,3	30,9	36,0	38,9	48,3	28,7
4	6,8	4,9	3,0	2,5	4,5	4,3	3,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	14,0	40,9	32,8	33,3	23,4	24,0	45,7
2	17,6	30,8	15,9	30,0	23,6	21,2	12,9
3	60,9	25,6	45,2	33,9	51,5	50,0	31,5
4	7,5	2,6	6,1	2,8	1,5	4,9	9,8
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	31,2	37,6	22,5	48,8	38,8	17,5	31,3
2	31,7	34,4	16,4	23,8	33,4	21,3	29,4
3	30,5	24,9	56,2	26,3	26,8	53,6	32,3
4	6,6	3,1	4,9	1,1	1,0	7,6	7,0

B42 O obrestnih merah

- 1 - na svetovni ravni
- 2 - na evropski ravni
- 3 - na nacionalni ravni
- 4 - na regionalni, lokalni ravni

%	AT	BE	CZ	CH	DE	DK	ES
1	21,8	23,9	11,6	4,9	12,8	18,5	25,1
2	33,0	39,7	14,5	16,3	49,2	30,0	27,0
3	36,4	32,0	67,2	73,3	34,4	47,8	40,1
4	8,8	4,5	6,7	5,4	3,7	3,6	7,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	9,3	18,2	8,9	17,4	9,7	9,6	39,1
2	38,8	41,3	12,0	29,6	15,3	28,5	18,2
3	45,2	37,0	73,0	49,5	73,2	55,7	32,2
4	6,7	3,5	6,1	3,6	1,8	6,3	10,5
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	19,5	23,1	8,8	9,7	11,4	12,1	16,9
2	52,6	41,6	23,9	15,8	28,3	25,1	27,9
3	25,1	32,5	64,3	71,0	58,9	59,4	46,7
4	2,9	2,8	3,0	3,6	1,5	3,3	8,4

Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev?

B43 Manj ko se vlada vmešava v gospodarstvo, bolje je za Slovenijo

- 1 - močno soglašam
 2 - soglašam
 3 - niti soglašam, niti ne soglašam
 4 - ne soglašam
 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	12,5	7,4	5,1	8,6	10,2	4,2	5,9
2	27,9	21,1	33,6	25,7	35,9	23,3	20,6
3	30,8	24,1	28,7	32,1	29,6	21,1	26,8
4	21,3	39,0	28,3	24,5	21,3	43,4	34,1
5	7,5	8,5	4,3	9,0	3,0	8,0	12,6
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	5,0	7,8	4,8	8,6	5,3	4,7	9,4
2	20,0	20,8	24,5	23,2	15,8	21,8	26,1
3	27,7	23,9	35,6	26,9	34,9	23,4	27,0
4	36,5	30,0	32,3	32,2	31,9	43,0	32,2
5	10,8	17,5	2,8	9,1	12,1	7,1	5,4
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	7,2	3,3	2,6	5,7	3,2	2,9	13,4
2	24,3	14,1	16,2	20,6	21,2	20,4	38,6
3	29,0	26,2	32,0	24,9	25,9	37,9	25,7
4	32,6	50,3	40,2	39,4	39,3	33,8	19,1
5	7,0	6,1	8,9	9,4	10,5	4,9	3,2

B44 Vlada bi morala sprejeti ukrepe za zmanjšanje razlik v dohodkih med ljudmi

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	26,7	22,9	12,8	21,0	12,5	7,6	30,3
2	41,3	47,6	51,8	30,9	40,9	35,8	49,3
3	15,1	12,4	13,8	17,1	17,9	12,2	13,9
4	12,7	13,9	18,1	20,6	24,3	36,1	5,7
5	4,2	3,2	3,5	10,4	4,3	8,3	,9
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	37,3	45,4	11,6	45,3	40,4	17,4	39,3
2	39,5	38,0	50,4	44,7	43,7	59,8	41,4
3	12,0	6,9	15,3	7,2	9,7	9,8	10,3
4	8,6	6,4	20,1	2,1	4,8	11,4	7,9
5	2,7	3,3	2,6	,6	1,4	1,6	1,1
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	34,0	10,0	16,1	27,7	43,5	14,5	34,4
2	44,9	48,8	55,4	52,6	47,8	54,2	50,0
3	12,9	14,6	13,4	9,4	7,1	16,8	9,3
4	6,7	23,5	14,0	8,8	1,4	12,9	5,2
5	1,5	3,2	1,1	1,5	,3	1,6	1,1

B45 Zaposleni potrebujejo močne sindikate, da zaščitijo njihove pogoje dela in plače

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	28,5	26,9	22,5	33,1	16,5	25,2	32,2
2	41,9	41,7	52,4	37,1	48,5	46,5	42,7
3	17,5	16,5	13,1	16,9	17,6	10,3	17,0
4	8,0	11,7	10,6	9,7	14,5	15,5	6,3
5	4,0	3,2	1,4	3,3	2,9	2,5	1,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	43,8	45,9	17,7	44,6	41,5	24,7	38,9
2	35,5	32,1	48,8	45,5	42,8	53,1	38,5
3	11,0	10,7	15,1	7,3	10,7	10,5	13,8
4	7,7	7,1	16,3	1,9	3,4	10,2	7,6
5	2,0	4,2	2,1	,6	1,6	1,6	1,2
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	31,0	17,7	20,7	28,5	27,0	24,2	37,1
2	40,1	55,6	57,5	54,0	53,4	52,1	47,4
3	17,4	14,7	14,3	11,3	14,4	16,1	9,7
4	8,1	10,5	6,6	4,8	3,7	6,3	4,4
5	3,3	1,5	,8	1,3	1,5	1,3	1,5

B46 Homoseksualci in lezbijke morajo imeti svobodo, da si uredijo življenje po lastnih željah

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	39,1	37,7	36,0	26,7	27,6	45,2	35,8
2	34,7	42,7	44,4	33,5	47,5	44,2	36,5
3	12,8	10,7	9,5	22,7	12,3	4,8	20,1
4	7,6	5,0	7,8	9,1	8,8	3,8	5,5
5	5,8	4,0	2,3	7,9	3,9	2,0	2,2
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	34,4	50,5	18,2	17,1	15,9	23,5	29,7
2	27,3	28,0	57,5	34,3	32,2	59,4	32,8
3	14,7	10,0	12,4	21,1	22,3	11,7	17,4
4	11,6	4,3	8,5	15,4	16,6	4,4	12,3
5	12,0	7,1	3,4	12,1	13,0	1,1	7,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	27,8	42,8	23,1	8,9	24,4	27,5	12,8
2	44,3	45,1	52,8	36,6	49,1	54,3	39,1
3	15,6	7,3	12,6	23,7	16,5	11,4	23,1
4	8,4	3,0	8,6	19,0	6,9	4,3	15,7
5	3,9	1,8	2,9	11,8	3,1	2,5	9,2

B47 Ne glede na okoliščine je treba zakone vedno spoštovati

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	26,4	31,3	19,0	49,6	18,3	29,5	22,0
2	43,3	40,3	49,9	38,7	53,1	50,6	44,1
3	19,0	15,2	15,9	7,8	15,9	7,9	22,2
4	7,8	11,5	13,9	2,9	11,6	11,4	9,7
5	3,4	1,7	1,4	1,0	1,1	,6	2,0
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	45,6	30,0	23,8	38,7	61,1	24,6	37,3
2	38,4	33,7	52,7	46,3	31,9	54,1	41,4
3	6,0	16,9	10,9	10,2	5,8	12,6	9,7
4	8,3	12,5	12,1	4,0	1,0	8,2	10,5
5	1,7	6,9	,5	,8	,2	,6	1,0
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	50,5	14,0	13,4	44,1	19,5	21,0	25,0
2	40,0	41,4	54,5	47,9	49,0	53,0	52,9
3	7,0	22,4	16,4	5,2	21,4	17,3	14,5
4	1,9	21,0	14,7	2,5	9,2	8,5	6,3
5	,6	1,3	1,0	,3	,9	,3	1,3

B48 Politične stranke, katerih cilj je odprava demokracije, je potrebno prepovedati

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	43,0	31,5	19,4	39,9	37,0	32,2	41,5
2	33,1	36,8	31,0	26,8	42,5	38,2	35,4
3	13,4	14,5	18,3	18,7	10,4	8,2	14,8
4	6,7	13,2	26,8	10,3	8,6	18,7	6,2
5	3,8	4,0	4,5	4,3	1,5	2,7	2,1
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	40,2	32,2	18,1	40,1	34,3	22,1	41,1
2	24,5	26,0	43,6	38,9	35,6	48,4	37,7
3	19,4	16,2	19,9	9,5	18,1	15,3	11,1
4	11,0	17,2	17,0	8,8	9,5	12,7	8,2
5	4,9	8,4	1,4	2,7	2,4	1,5	2,0
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	36,0	24,1	18,7	19,6	24,1	26,1	18,0
2	36,0	44,5	33,5	45,2	46,3	34,1	33,6
3	17,3	14,3	18,2	19,6	15,8	14,8	22,8
4	8,8	15,8	26,2	13,5	10,7	21,1	20,8
5	2,0	1,4	3,5	2,1	3,2	3,9	4,9

B49 Ekonomska rast na koncu vedno škoduje okolju

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	10,3	9,7	8,9	7,2	5,6	4,5	13,7
2	29,8	29,1	35,3	27,7	33,9	24,3	41,1
3	28,7	24,8	23,8	29,9	28,3	18,6	27,3
4	21,3	32,7	29,1	28,6	28,7	47,7	15,9
5	10,0	3,6	2,9	6,6	3,4	4,8	2,0
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	14,6	19,1	2,6	14,2	9,7	4,0	5,8
2	35,6	36,4	29,6	35,0	23,8	27,0	21,4
3	19,4	20,3	31,0	30,2	33,2	24,6	26,0
4	25,7	18,5	35,3	18,1	27,3	40,5	40,2
5	4,8	5,7	1,3	2,5	5,8	4,0	6,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	12,5	3,0	2,7	8,4	14,1	3,5	8,1
2	40,8	22,9	22,2	41,7	52,5	22,5	32,6
3	27,2	28,4	27,7	26,6	18,1	33,5	31,0
4	17,3	42,4	44,5	21,4	12,8	37,0	25,1
5	2,1	3,3	2,9	1,9	2,5	3,5	3,2

B50 Lahko smo prepričani, da bo moderna znanost rešila probleme v zvezi z okoljem

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	5,8	9,2	4,2	3,3	1,6	1,2	8,6
2	21,3	40,3	24,4	21,1	28,0	14,5	38,8
3	30,8	29,4	25,2	27,4	33,1	15,9	31,3
4	28,2	18,8	37,8	35,8	31,3	58,5	17,4
5	13,9	2,3	8,4	12,4	6,1	9,9	4,0
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	11,3	12,8	2,5	18,3	10,6	3,0	11,0
2	44,1	41,6	30,3	48,8	31,5	30,5	41,3
3	21,2	23,5	27,6	23,6	33,0	26,1	29,4
4	19,5	15,5	36,3	7,7	18,8	35,6	16,1
5	3,9	6,6	3,3	1,6	6,0	4,8	2,2
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	30,8	3,0	2,1	19,9	10,7	2,0	3,4
2	51,7	33,1	28,7	66,3	46,8	31,7	26,2
3	13,4	33,1	31,1	11,5	27,6	34,9	30,2
4	3,3	28,4	35,2	2,1	13,0	28,8	31,8
5	,7	2,4	2,9	,3	1,8	2,6	8,3

C1 V celoti gledano, kako srečni bi rekli da ste? Prosimo izberite ustrezno vrednost na lestvici od 0 do 10.

zelo nesrečen 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 zelo srečen

<i>povprečne vrednosti</i>	E40	E40	E40
AT	7,69	FI	8,03
BE	7,76	FR	7,46
CH	8,05	GB	7,62
CZ	6,96	GR	6,59
DE	7,23	HU	6,32
DK	8,32	IE	7,88
ES	7,48	IL	7,29
		IT	6,49
		NL	7,86
		NO	7,90
		PL	6,43
		PT	6,97
		SE	7,88
		SI	6,93

C2 Prosim ocenite, kako pogosto se iz družabnih razlogov dobivate s prijatelji, sorodniki ali kolegi z dela?

- 1 - nikoli
- 2 - manj kot enkrat na mesec
- 3 - enkrat na mesec
- 4 - nekajkrat na mesec
- 5 - enkrat na teden
- 6 - večkrat na teden
- 7 - vsak dan

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	1,9	2,2	,3	1,8	1,2	,4	3,0
2	5,8	4,9	2,7	12,4	5,3	2,1	4,6
3	6,7	6,0	7,1	12,0	9,3	6,3	5,2
4	18,4	19,0	18,0	26,6	24,3	12,7	14,5
5	18,2	16,2	20,4	18,1	19,8	22,7	15,7
6	34,2	33,5	36,5	20,8	29,6	40,1	29,7
7	14,9	18,1	15,0	8,3	10,5	15,8	27,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	,2	2,3	1,5	5,7	9,6	1,9	1,4
2	5,3	3,1	6,3	17,5	21,5	5,8	4,3
3	7,6	5,9	8,2	13,5	15,7	8,1	6,6
4	18,2	21,6	13,1	19,9	15,9	8,8	13,7
5	19,9	14,7	21,5	16,0	14,8	32,4	20,1
6	31,6	32,3	36,2	17,1	13,8	29,4	26,6
7	17,5	20,1	13,2	10,2	8,7	13,5	27,3
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	5,0	1,1	,2	3,9	1,3	,4	3,1
2	8,3	3,0	2,1	12,2	8,3	2,5	10,3
3	6,2	5,2	3,7	16,5	4,9	5,9	12,7
4	17,6	19,8	13,6	22,4	11,6	22,1	21,4
5	22,2	15,6	11,8	16,6	11,5	15,9	17,6
6	23,9	38,5	34,5	17,8	16,4	31,8	22,6
7	16,9	16,8	34,1	10,6	45,9	21,5	12,3

C3 Ali imate koga, s katerim se lahko pogovorite o intimnih in osebnih stvareh?

1 - da 2 - ne

% odgovorov 1 ('da')	C3		C3		C3
AT	91,6	FI	91,1	IT	79,3
BE	87,2	FR	88,3	NL	94,0
CH	96,2	GB	92,0	NO	96,1
CZ	87,0	GR	91,2	PL	88,4
DE	95,8	HU	92,5	PT	90,6
DK	93,6	IE	91,9	SE	91,8
ES	91,3	IL	91,1	SI	89,7

C4 Če se primerjate z drugimi ljudmi vaše starosti, kako pogosto bi zase rekli, da se udeležujete različnih družabnih srečanj?

- 1 - precej manj kot večina drugih
 2 - manj kot večina drugih
 3 - približno enako
 4 - več kot večina drugih
 5 - precej več kot večina drugih

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	9,8	17,1	7,1	16,0	7,7	6,0	16,2
2	26,0	27,3	30,2	25,5	29,0	23,3	21,4
3	43,2	35,7	44,8	45,0	44,8	47,4	51,2
4	15,8	16,1	15,6	10,9	16,3	20,2	8,1
5	5,2	3,7	2,2	2,6	2,2	3,1	3,1
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	13,0	5,2	9,0	14,5	18,3	8,0	11,6
2	25,8	19,7	30,0	24,0	34,0	24,5	23,5
3	39,4	56,8	39,1	48,4	37,1	53,9	45,6
4	17,1	15,1	18,3	10,7	9,0	11,5	15,5
5	4,7	3,2	3,6	2,3	1,6	2,1	3,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	24,2	9,2	4,5	15,0	7,8	5,3	12,8
2	25,5	24,7	19,8	27,9	30,6	24,1	25,6
3	41,4	45,5	58,7	47,0	51,6	46,3	47,0
4	5,8	17,5	15,1	8,3	8,3	20,5	12,6
5	3,1	3,1	1,9	1,9	1,6	3,8	2,0

C5 Ste bili vi ali kdo od članov vašega gospodinjstva v zadnjih petih letih žrtev vloma ali fizičnega napada?

1 - da
 2 – ne

% odgovorov 1 ('da')	C5		C5		C5
AT	9,7	FI	34,3	IT	22,9
BE	25,8	FR	29,7	NL	20,1
CH	19,5	GB	29,4	NO	21,3
CZ	24,3	GR	17,7	PL	22,6
DE	9,4	HU	20,4	PT	23,1
DK	23,6	IE	19,0	SE	27,3
ES	24,0	IL	17,1	SI	11,5

C6 Kako varno se počutite (bi se počutili), kadar zvečer hodite (ali bi hodili) sami po vaši soseski?

1 - zelo varno 2 – varno 3 – ogroženo 4 - zelo ogroženo

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	47,4	21,0	35,3	6,0	19,5	53,1	23,7
2	43,7	57,8	49,5	60,5	55,7	35,7	49,5
3	7,8	16,8	12,8	28,8	19,3	7,8	19,9
4	1,1	4,4	2,4	4,7	5,6	3,4	6,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	35,7	31,9	17,1	22,2	8,3	24,1	46,0
2	52,0	38,7	47,0	47,0	62,3	46,4	38,2
3	11,4	17,9	25,0	21,5	25,1	22,1	12,9
4	,8	11,5	10,9	9,2	4,3	7,4	2,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	23,5	17,6	49,8	15,1	14,4	39,1	29,2
2	49,6	63,6	39,5	54,1	59,9	44,3	60,9
3	21,4	15,4	8,6	27,4	20,9	12,9	9,0
4	5,5	3,3	2,1	3,5	4,8	3,7	,9

C7 Kako bi na splošno ocenili vaše zdravje? Bi rekli, da je..

1 - zelo dobro 2 – dobro 3 – zadovoljivo 4 – slabo 5 - zelo slabo

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	35,3	25,5	30,3	14,8	14,6	42,9	19,2
2	41,9	52,8	54,8	39,6	44,7	35,3	45,3
3	19,6	17,9	12,3	34,0	31,0	16,6	25,5
4	2,6	3,0	2,4	9,9	8,4	3,9	7,9
5	,6	,8	,2	1,7	1,3	1,3	2,1
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	20,9	20,1	31,1	42,2	8,0	42,0	37,2
2	45,9	42,2	42,6	31,2	37,4	42,2	36,7
3	29,1	30,3	20,0	20,0	35,8	13,4	20,1
4	3,5	6,0	4,9	5,0	14,4	1,9	4,4
5	,7	1,5	1,4	1,6	4,3	,5	1,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	16,3	19,6	30,8	13,0	8,2	30,2	13,6
2	47,9	55,9	43,7	42,3	43,1	43,0	42,8
3	30,3	20,5	19,4	31,3	35,9	21,3	31,8
4	4,6	3,6	5,2	11,1	11,0	4,7	9,4
5	,8	,4	,8	2,3	1,9	,9	2,4

C8 Ali vas pri vaših vsakdanjih opravilih kakorkoli ovira kakšna kronična bolezen, invalidnost ali psihična težava?

1 - da, precej 2 - da, do neke mere 3 – ne

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	3,5	4,1	3,1	7,1	5,4	4,6	5,2
2	16,6	15,3	15,0	27,9	21,1	19,6	11,5
3	79,8	80,7	81,9	65,0	73,5	75,8	83,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	8,0	5,5	7,7	5,2	9,5	3,4	4,3
2	21,0	15,6	15,7	16,4	20,7	11,0	12,5
3	71,0	78,9	76,5	78,4	69,8	85,7	83,2
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	2,8	5,3	4,3	7,1	2,4	7,0	10,4
2	8,9	19,0	19,4	19,4	11,3	20,3	22,1
3	88,3	75,7	76,3	73,4	86,3	72,7	67,4

C9 Ali se imate za pripadnika kakšne religije ali veroizpovedi?

1 - da 2 - ne

% odgovorov 1 ('da')	C9		C9		C9
AT	71,4	FI	75,9	IT	77,3
BE	49,0	FR	48,6	NL	43,7
CH	62,5	GB	48,7	NO	53,3
CZ	30,1	GR	97,1	PL	93,3
DE	60,9	HU	63,1	PT	85,8
DK	58,1	IE	82,6	SE	29,7
ES	78,2	IL	74,3	SI	50,6

C10 Katere? (filter: tisti ki se čutijo pripadnika religije ali veroizpovedi)

1 - rimskokatoliške	5 - judovske
2 - protestantske	6 - muslimanske
3 - pravoslavne	7 - vzhodnjaške (hinduizem, budizem)
4 - druge krščanske	8 - druge ne-krščanske religije

%	AT	BE	CZ	CH	DE	DK	ES
1	87,3	90,0	51,0	86,1	40,0	1,3	97,5
2	4,6	1,1	39,9	10,1	50,5	93,5	,6
3	1,6	,2	,7	,0	1,1	,5	,1
4	1,9	2,3	4,5	3,0	3,4	1,3	,7
5	,1	,3	,2	,0	,2	,1	,2
6	2,9	4,2	1,2	,0	4,0	2,5	,7
7	1,2	,5	,4	,0	,7	,6	,0
8	,4	1,3	2,1	,7	,2	,2	,1
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	,2	83,2	17,4	,3	71,5	94,9	3,4
2	95,7	2,9	67,7	,4	25,9	3,4	,0
3	1,5	,5	,3	95,6	,3	,1	,0
4	2,3	2,1	3,9	,2	1,6	1,2	,0
5	,0	1,4	,7	,2	,1	,1	81,6
6	,3	9,5	4,3	3,1	,0	,1	12,6
7	,1	,4	4,3	,0	,0	,1	
8	,0	,0	1,4	,2	,6	,1	2,3
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	98,6	46,3	1,0	98,6	97,0	3,2	93,7
2	1,0	36,8	91,1	,2	,9	84,0	,8
3	,0	,4	,3	,7	,1	1,9	2,2
4	,3	9,6	3,5	,5	1,7	3,9	,4
5	,0	,2	,0	,0	,2	,2	
6	,1	5,0	1,9	,0	,2	4,2	2,5
7	,0	1,5	,5	,0	,0	1,4	,3
8	,0	,3	1,8	,1	,0	1,2	,1

C13 Ne glede na to, ali pripadate kateri od religij ali ne, prosimo ocenite, koliko ste verni?

sploh nisem veren 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 zelo sem veren

<i>povprečne vrednosti</i>	C13		C13		C13
AT	5,20	FI	5,55	IT	6,14
BE	4,96	FR	3,78	NL	5,07
CH	5,20	GB	4,30	NO	4,09
CZ	3,06	GR	7,67	PL	6,61
DE	4,23	HU	4,39	PT	5,70
DK	4,36	IE	5,77	SE	3,72
ES	4,40	IL	4,72	SI	4,86

C14 Če odštejete posebne priložnosti, kot so poroke ali pogrebi, kako pogosto obiskujete verske obrede?

- 1 - vsak dan
- 2 - več kot enkrat na teden
- 3 - enkrat na teden
- 4 - vsaj enkrat na mesec
- 5 - le ob posebnih verskih praznikih
- 6 - še redkeje
- 7 - nikoli

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	2,1	,5	,4	,1	,2	,2	1,3
2	3,2	1,1	2,1	2,2	1,5	,7	3,1
3	13,8	9,4	8,7	5,8	7,4	1,7	15,4
4	16,3	8,0	13,4	4,8	11,0	6,9	9,1
5	19,2	15,1	26,8	16,1	22,3	21,2	17,5
6	18,4	19,4	19,4	15,5	21,2	30,5	19,3
7	26,9	46,6	29,1	55,5	36,3	38,7	34,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	,1	,3	,9	1,1	,5	3,5	5,3
2	1,2	1,0	3,7	5,6	1,7	7,1	3,4
3	3,6	6,3	8,1	19,4	9,1	43,2	12,2
4	6,8	6,6	5,9	28,4	7,1	13,3	5,9
5	24,5	19,7	12,7	30,0	22,2	10,0	26,0
6	41,0	17,3	18,8	11,4	21,9	12,0	16,6
7	22,9	48,7	50,0	4,1	37,5	10,9	30,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	1,8	,1	,1	1,0	1,5	,1	,1
2	4,9	4,0	1,8	6,6	3,9	1,3	1,9
3	25,6	8,1	2,8	49,1	24,6	3,3	17,7
4	11,8	8,8	6,8	18,8	16,9	6,3	10,5
5	20,1	14,0	23,8	16,7	8,2	16,8	30,8
6	21,1	14,9	31,7	3,3	22,3	34,8	13,4
7	14,7	50,0	32,9	4,5	22,6	37,6	25,6

C15 Če odštejete udeležbo pri verskih obredih, kako pogosto sicer molite, če sploh molite?

- 1 - vsak dan
- 2 - več kot enkrat na teden
- 3 - enkrat na teden
- 4 - vsaj enkrat na mesec
- 5 - le ob posebnih verskih praznikih
- 6 - še redkeje
- 7 - nikoli

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	19,4	14,4	27,1	8,9	14,1	11,8	19,3
2	14,7	6,9	10,8	3,6	9,2	3,3	8,9
3	8,6	6,6	7,3	2,5	6,8	2,9	8,3
4	8,6	6,3	7,6	2,3	6,4	4,9	6,5
5	4,2	3,1	3,2	4,6	3,8	1,2	5,0
6	17,9	18,6	17,4	12,9	22,7	18,3	17,4
7	26,6	44,1	26,5	65,3	37,0	57,5	34,6
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	21,7	12,2	19,1	46,2	21,5	47,8	20,7
2	8,8	5,2	6,9	17,7	7,3	14,4	4,2
3	5,8	3,6	5,2	10,1	4,1	10,4	7,0
4	7,0	7,7	6,1	8,3	4,1	5,9	2,5
5	1,1	3,1	2,1	3,2	4,0	1,9	13,2
6	32,8	14,7	16,9	10,4	21,9	10,5	10,3
7	22,9	53,5	43,8	4,1	37,1	9,1	42,0
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	31,9	25,9	14,1	47,4	33,3	10,0	15,3
2	16,4	6,0	4,5	16,2	16,8	4,3	7,8
3	7,9	3,0	3,6	9,9	9,8	2,2	7,0
4	4,3	4,0	4,6	5,6	7,7	3,5	5,7
5	3,0	2,3	,6	6,2	1,8	1,6	12,1
6	21,5	12,4	25,8	7,0	13,6	24,6	13,3
7	15,0	46,5	46,7	7,7	17,0	53,8	38,8

C16 Ali bi zase lahko rekli, da pripadate kakšni skupini, ki v naši državi trpi zaradi diskriminacije, neenakopravnosti?

C18 Ali ste državljan(ka) (Slovenije)?

C20 Ste bili rojeni v (Sloveniji)?

C24 Ali se čutite pripadnika katere od manjšinskih narodnosti v Sloveniji?

1 - da 2 - ne

% odgovorov 1 ('da')	C16	C18	C20	C24
AT	6,1	95,7	90,5	6,2
BE	6,6	95,1	91,7	2,2
CH	4,9	89,6	83,7	4,7
CZ	3,5	99,6	96,1	2,3
DE	4,4	95,0	91,4	4,3
DK	4,4	97,6	94,7	2,5
ES	5,7	97,4	95,5	3,0
FI	8,3	98,5	96,9	1,2
FR	9,9	95,7	89,2	4,0
GB	13,6	97,2	90,8	6,5
GR	6,9	94,7	90,3	4,1
HU	5,1	99,8	97,6	5,1
IE	5,8	96,8	92,5	1,6
IL	17,5	99,4	65,9	10,0
IT	2,3	99,7	97,5	1,2
NL	7,1	98,1	93,6	4,8
NO	4,7	97,3	93,8	2,4
PL	3,6	100,0	98,5	2,9
PT	2,3	97,7	93,8	,9
SE	8,0	97,1	89,3	2,9
SI	5,5	99,9	91,1	3,0

D1 Če pomislite na priseljence, ljudi, ki prihajajo živeti v Slovenijo iz drugih držav, ali bi rekli..

1 - da je večina podobnega narodnostnega izvora kot večina prebivalcev Slovenije

2 - da je večina drugačnega narodnostnega izvora

3 - da je približno pol-pol

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	5,3	13,4	8,4	19,5	10,5	5,7	17,9
2	72,3	58,9	73,4	44,4	67,2	69,9	53,4
3	22,4	27,6	18,2	36,1	22,3	24,5	28,7
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	11,7	5,6	3,9	17,5	17,6	6,4	35,3
2	53,5	57,6	67,6	65,7	36,3	68,7	25,0
3	34,7	36,8	28,5	16,8	46,1	24,9	39,8
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	14,5	8,9	18,5	36,7	18,1	15,1	21,8
2	60,4	72,2	50,7	20,1	49,4	46,2	46,3
3	25,1	18,9	30,8	43,2	32,6	38,7	31,9

D2 Če zdaj pomislite na priseljence, ki prihajajo v živet v Slovenijo iz drugih evropskih držav, ali bi rekli da ..

- 1 - večina prihaja iz bogatejših evropskih držav
 2 - večina prihaja iz revnejših evropskih držav
 3 - približno pol-pol

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	1,9	3,9	2,0	2,0	1,0	2,9	2,6
2	79,3	76,0	84,9	85,4	90,6	65,8	86,1
3	18,8	20,1	13,0	12,6	8,3	31,4	11,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	6,1	2,3	2,9	2,0	5,3	5,1	6,3
2	55,5	66,9	74,3	92,7	79,2	68,9	65,2
3	38,4	30,8	22,7	5,2	15,5	26,0	28,5
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	2,5	3,9	18,4	5,9	2,9	8,0	4,8
2	89,7	83,2	46,3	77,8	86,7	60,8	74,6
3	7,9	12,9	35,3	16,2	10,4	31,2	20,6

D3 Kaj pa priseljenci, ki prihajajo živet v Slovenijo iz držav zunaj Evrope, ali bi rekli da ..

- 1 - večina prihaja iz bogatejših držav zunaj Evrope
 2 - večina prihaja iz revnejših držav zunaj Evrope
 3 - približno pol-pol

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	1,9	2,7	2,8	3,6	1,3	1,3	1,1
2	83,6	85,7	89,4	80,7	93,3	87,3	90,4
3	14,5	11,6	7,8	15,8	5,4	11,4	8,5
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	3,1	1,4	2,2	,8	9,6	4,2	8,2
2	80,3	81,0	79,4	94,4	74,6	80,1	63,8
3	16,6	17,6	18,4	4,8	15,8	15,7	28,0
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	1,2	2,6	3,2	11,4	2,1	4,1	7,1
2	93,8	88,9	79,9	71,1	88,7	80,7	68,4
3	5,0	8,5	16,9	17,5	9,1	15,1	24,5

D4 Kaj menite, v kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi s podobnim narodnostnim izvorom, kot ga ima večina prebivalcev Slovenije?

- 1 - mnogim naj dovoli priselitev
 2 - nekaterim naj dovoli
 3 - zelo redkim naj dovoli
 4 - nikomur naj ne dovoli

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	10,7	14,7	19,9	9,6	20,2	20,9	20,9
2	34,1	53,5	60,6	46,3	53,7	54,0	35,5
3	49,0	23,3	18,6	37,0	22,7	23,9	37,7
4	6,2	8,4	,9	7,1	3,4	1,2	5,9
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	13,7	10,7	11,6	10,0	21,2	23,4	60,9
2	44,5	54,3	53,1	19,7	28,2	54,8	23,5
3	38,6	28,4	27,1	55,7	42,3	18,1	8,8
4	3,2	6,6	8,2	14,7	8,3	3,7	6,8
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	21,5	7,9	19,2	13,4	6,3	30,4	11,2
2	49,0	55,3	51,2	53,5	37,5	58,3	54,6
3	22,2	31,3	27,6	28,8	38,4	9,9	27,1
4	7,4	5,5	2,0	4,3	17,7	1,4	7,1

5 Kaj pa ljudje z drugačnim narodnostnim izvorom, kot ga ima večina prebivalcev Slovenije?

- 1 - mnogim naj dovoli priselitev
 2 - nekaterim naj dovoli
 3 - zelo redkim naj dovoli
 4 - nikomur naj ne dovoli

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	8,0	8,4	11,3	7,1	10,9	10,5	17,8
2	25,8	46,9	55,1	39,8	46,9	38,0	33,9
3	57,8	30,7	31,6	39,2	34,4	44,0	39,3
4	8,5	14,0	1,9	13,9	7,7	7,5	9,0
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	7,7	8,0	7,7	3,3	3,0	11,4	12,5
2	29,6	46,6	42,5	10,8	10,8	53,6	28,8
3	52,5	33,8	34,3	61,0	63,3	28,7	33,6
4	10,2	11,6	15,6	24,8	22,9	6,4	25,1
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	15,5	6,0	10,9	9,6	5,4	27,0	7,5
2	48,2	51,9	43,8	45,1	33,2	56,0	48,7
3	26,6	33,7	39,6	36,8	38,2	14,5	32,8
4	9,6	8,5	5,8	8,5	23,2	2,4	11,0

D6 V kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi iz bogatejših evropskih držav?

- 1 - mnogim naj dovoli priselitev
- 2 - nekaterim naj dovoli
- 3 - zelo redkim naj dovoli
- 4 - nikomur naj ne dovoli

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	10,8	14,4	13,9	17,0	16,8	20,6	20,1
2	32,2	46,7	54,6	48,7	48,6	48,8	34,8
3	49,2	26,1	28,2	26,1	25,8	27,0	36,6
4	7,8	12,8	3,2	8,2	8,8	3,7	8,5
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	12,8	10,5	10,6	8,6	6,3	14,7	40,3
2	37,0	46,5	45,4	24,3	23,4	53,4	33,4
3	39,9	32,4	31,5	52,7	53,1	24,4	15,4
4	10,3	10,6	12,4	14,4	17,3	7,6	11,0
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	24,6	7,9	14,5	16,6	9,6	27,1	13,7
2	44,0	46,5	47,4	51,5	33,6	51,7	55,1
3	20,9	32,4	31,6	25,8	35,2	16,8	24,0
4	10,5	13,1	6,5	6,0	21,6	4,4	7,2

D7 V kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi iz revnejših evropskih držav?

- 1 - mnogim naj dovoli priselitev
- 2 - nekaterim naj dovoli
- 3 - zelo redkim naj dovoli
- 4 - nikomur naj ne dovoli

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	8,4	12,3	15,7	8,3	13,3	12,9	18,4
2	30,5	49,6	57,4	45,6	50,9	43,5	32,8
3	54,1	27,2	25,5	36,2	29,8	39,0	41,4
4	7,0	10,8	1,4	9,9	6,0	4,6	7,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	9,9	8,8	8,3	3,5	4,0	13,0	26,2
2	36,5	48,6	44,9	13,0	12,4	55,3	31,9
3	47,5	33,7	34,2	62,1	63,4	26,9	23,8
4	6,1	8,8	12,6	21,4	20,2	4,9	18,1
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	16,9	6,7	14,4	9,9	5,9	29,7	9,1
2	48,4	51,7	51,3	48,6	33,1	57,0	50,2
3	26,3	33,0	31,3	35,1	40,5	11,4	31,5
4	8,3	8,5	3,1	6,4	20,5	1,8	9,2

D8 V kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi iz bogatejših držav zunaj Evrope?

- 1 - mnogim naj dovoli priselitev
 2 - nekaterim naj dovoli
 3 - zelo redkim naj dovoli
 4 - nikomur naj ne dovoli

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	8,9	11,4	10,4	13,7	13,3	14,3	18,5
2	27,7	43,5	52,8	51,6	47,8	44,4	34,8
3	54,7	29,9	32,6	25,8	29,7	36,3	38,3
4	8,7	15,2	4,2	8,9	9,3	5,0	8,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	10,0	7,7	8,2	5,9	4,8	11,8	37,1
2	31,1	40,1	43,2	21,5	18,7	49,8	35,3
3	47,1	38,3	34,8	55,9	56,8	29,2	15,9
4	11,8	13,9	13,8	16,7	19,6	9,2	11,7
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	22,0	5,6	10,6	14,4	10,2	24,0	9,7
2	46,5	44,4	43,5	51,7	32,9	51,1	54,2
3	21,7	35,9	36,3	27,2	34,0	19,8	28,0
4	9,9	14,0	9,5	6,8	22,9	5,1	8,2

D9 In v kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi iz revnejših držav zunaj Evrope?

- 1 - mnogim naj dovoli priselitev
 2 - nekaterim naj dovoli
 3 - zelo redkim naj dovoli
 4 - nikomur naj ne dovoli

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	8,2	9,9	12,4	7,8	11,6	9,9	17,6
2	26,9	46,4	56,3	43,4	47,5	36,3	31,5
3	55,9	30,8	28,8	36,7	33,7	46,8	42,9
4	9,0	12,9	2,5	12,1	7,2	7,0	8,1
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	8,5	7,3	7,6	3,1	2,9	12,0	24,0
2	31,4	43,9	40,9	11,2	9,1	51,8	31,1
3	51,3	35,9	36,6	62,4	63,4	29,9	25,8
4	8,8	12,9	14,8	23,3	24,7	6,3	19,1
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	15,3	5,8	11,8	9,1	5,5	27,8	7,5
2	46,6	50,2	48,4	47,6	32,1	56,8	49,0
3	28,9	34,7	35,2	36,0	40,6	13,0	32,9
4	9,3	9,3	4,5	7,3	21,9	2,4	10,6

Povejte prosim, kako pomembna bi morala biti vsaka od naslednjih stvari pri odločanju o tem, ali se lahko nekdo, ki je bil rojen in je odraščal drugje, priseli v Slovenijo. Najprej, kako pomembno je..

- D10 da ima dobro izobrazbo**
- D11 da pri nas že živijo njegovi bližnji sorodniki**
- D12 da zna slovensko**
- D13 da prihaja iz krščanskega okolja**
- D14 da je belec**
- D15 da je premožen**
- D16 da je usposobljen za take delovne veščine, ki jih Slovenija potrebuje**
- D17 da sprejme slovenski način življenja**

sploh ni pomembno 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 izredno je pomembno

<i>povprečne vrednosti</i>	D10	D11	D12	D13	D14	D15	D16	D17
AT	6,61	4,65	7,50	3,23	1,98	2,64	6,80	7,01
BE	6,12	5,08	6,97	2,73	2,21	3,28	6,22	8,23
CH	6,15	5,42	6,10	2,82	1,47	1,86	5,90	7,21
CZ	6,27	6,10	6,27	3,62	3,50	3,73	7,37	8,22
DE	6,70	4,98	7,70	2,64	1,54	2,63	7,00	7,86
DK	6,27	5,20	6,37	3,48	1,83	2,60	6,36	6,84
ES	6,06	5,41	5,84	3,77	2,79	2,99	6,58	7,22
FI	6,33	5,92	6,21	3,81	2,75	3,46	6,87	8,16
FR	6,27	5,72	7,28	3,07	2,15	5,51	6,35	7,35
GB	6,32	5,69	7,30	3,16	2,25	2,99	6,74	7,37
GR	7,72	6,64	7,78	5,85	3,66	4,48	8,21	8,18
HU	6,84	5,81	7,69	4,68	4,08	3,89	8,12	8,93
IE	6,09	4,90	6,39	3,40	2,38	2,53	6,76	6,63
IL	6,50	6,47	4,92	7,70	2,04	5,07	6,98	7,20
IT	5,68	4,32	5,79	4,51	2,48		6,50	7,25
NL	5,69	4,90	7,44	2,57	1,87	2,36	6,01	7,88
NO	5,19	5,01	6,39	3,34	2,32	2,38	5,93	6,64
PL	6,38	6,32	6,88	4,99	3,00	4,16	6,88	6,51
PT	6,04	6,52	6,09	3,90	2,90	6,96	7,46	7,00
SE	4,63	4,41	4,41	2,28	1,30	1,84	4,93	7,77
SI	6,33	5,33	7,42	3,38	2,88	3,38	7,21	7,93

Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev?

D18 Zaradi priseljencev - ljudi ki prihajajo v Slovenijo živeti in delati - se znižujejo povprečne plače

- 1 - močno soglašam
- 2 - soglašam
- 3 - niti soglašam, niti ne soglašam
- 4 - ne soglašam
- 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	9,5	7,6	4,4	9,6	6,9	2,5	8,7
2	26,8	21,3	39,1	22,7	29,3	17,8	25,8
3	27,9	20,7	24,8	22,9	32,2	17,9	21,5
4	25,6	41,1	27,3	32,4	25,1	53,5	33,1
5	10,2	9,3	4,4	12,4	6,5	8,3	10,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	10,4	18,1	6,1	36,1	24,4	6,4	19,0
2	28,3	28,4	31,6	45,2	32,4	32,8	39,3
3	27,4	21,8	28,8	10,3	25,5	19,5	22,2
4	25,7	18,5	30,2	7,3	15,1	37,8	16,6
5	8,1	13,2	3,3	1,2	2,6	3,5	2,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	9,4	2,9	1,7	9,6	14,6	1,3	5,8
2	25,2	19,2	10,3	36,9	42,1	13,9	27,3
3	22,7	23,4	30,0	22,6	14,2	35,0	26,1
4	33,3	47,8	46,4	27,2	22,5	42,0	34,1
5	9,4	6,8	11,6	3,7	6,5	7,8	6,7

D19 Priseljenci na splošno bolj ogrožajo ekonomske možnosti revnih, kot premožnih

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	15,3	7,3	5,3	14,6	11,0	3,3	13,1
2	30,9	35,3	41,9	35,8	43,0	32,1	37,4
3	25,5	23,4	26,4	20,4	24,7	16,7	23,6
4	20,4	28,4	22,1	21,0	17,3	41,8	20,5
5	8,0	5,6	4,2	8,2	4,0	6,0	5,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	13,4	18,6	7,4	40,9	29,4	6,9	21,6
2	35,4	34,9	42,7	40,9	43,8	43,7	45,4
3	25,4	18,3	24,5	10,2	17,3	16,8	14,7
4	20,1	16,2	23,4	6,6	8,0	29,7	16,1
5	5,6	12,0	2,0	1,4	1,6	2,9	2,2
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	11,3	4,1	3,2	12,5	16,3	1,4	8,1
2	30,2	34,9	26,1	45,4	48,7	22,6	43,6
3	21,1	24,6	32,0	19,5	15,1	31,7	24,5
4	30,0	33,3	33,4	20,3	15,9	38,2	19,5
5	7,5	3,0	5,2	2,3	3,9	6,1	4,3

D20 Priseljenci pomagajo zapolniti tista delovna mesta, kjer je pomanjkanje delavcev

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	22,2	9,0	13,9	12,9	6,1	7,1	16,9
2	46,1	48,4	69,4	42,2	49,8	60,2	51,2
3	18,5	20,0	10,1	22,9	23,8	14,7	19,4
4	9,6	19,2	5,8	16,8	16,2	16,9	10,2
5	3,7	3,5	,9	5,1	4,1	1,1	2,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	12,1	27,0	4,6	15,6	11,7	7,5	10,0
2	41,1	47,3	52,1	38,9	32,6	68,6	46,0
3	16,7	12,5	17,1	22,8	30,9	9,7	17,8
4	20,6	8,0	24,0	17,7	18,1	13,1	21,8
5	9,5	5,2	2,2	5,0	6,7	1,2	4,4
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	21,7	4,3	6,6	3,4	13,4	5,8	9,4
2	51,7	51,4	64,2	36,0	52,5	59,9	56,3
3	16,0	22,4	19,9	24,7	17,1	23,6	16,9
4	7,5	19,6	8,5	28,0	12,4	9,5	14,6
5	3,2	2,3	,8	8,0	4,6	1,2	2,8

D21 Če so priseljenci dalj časa brezposelni, bi morali oditi.

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	12,8	13,8	6,9	29,3	12,8	5,3	6,1
2	24,5	30,0	27,6	34,1	36,3	18,4	18,0
3	24,6	20,1	25,6	22,9	23,2	15,8	25,6
4	26,8	29,0	33,8	10,5	21,7	48,9	35,9
5	11,3	7,1	6,2	3,2	6,0	11,5	14,5
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	16,3	15,6	14,2	32,8	31,2	8,5	15,8
2	20,7	15,9	38,3	39,2	34,4	35,9	28,7
3	20,9	19,0	19,8	14,0	21,7	21,8	18,6
4	28,2	22,6	24,7	12,1	11,3	30,0	29,0
5	14,0	26,9	3,0	1,9	1,4	3,8	8,0
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	17,5	10,7	6,4	10,4	13,5	1,4	13,3
2	32,3	30,4	27,1	41,0	44,8	9,8	40,9
3	26,4	23,9	28,5	22,5	22,4	21,7	25,6
4	19,5	31,3	33,2	22,7	14,2	52,5	17,6
5	4,3	3,6	4,7	3,5	5,0	14,7	2,6

D22 Priseljenci bi morali imeti enake pravice, kot vsi ostali

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	22,2	17,4	11,4	31,0	9,7	20,0	23,2
2	34,3	39,5	35,4	41,4	49,0	59,4	50,6
3	19,5	18,6	18,6	16,6	19,1	8,6	18,9
4	17,7	19,0	29,7	7,9	18,5	10,7	5,8
5	6,3	5,5	4,9	3,2	3,6	1,3	1,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	30,8	28,7	10,7	23,9	12,6	13,7	16,2
2	41,0	33,3	56,6	42,0	27,8	61,3	40,1
3	11,7	15,8	12,8	17,1	28,1	12,2	17,4
4	12,2	12,8	17,3	13,0	23,0	11,9	20,9
5	4,3	9,5	2,5	3,9	8,5	1,0	5,5
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	21,1	10,8	15,8	14,0	25,2	22,2	8,0
2	49,1	54,4	66,2	56,6	54,5	63,9	41,6
3	18,7	18,2	10,9	14,5	10,9	8,8	22,9
4	8,9	14,9	6,7	13,1	7,1	4,4	21,9
5	2,2	1,8	,5	1,9	2,3	,7	5,5

D23 Če priseljenci zagrešijo hujše kaznivo dejanje, bi morali oditi

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	51,6	39,9	46,5	73,5	57,8	38,9	36,3
2	27,0	34,5	38,3	15,3	32,4	41,0	33,5
3	9,2	11,3	8,6	6,1	5,4	8,4	16,5
4	8,3	11,5	5,6	3,3	3,6	8,8	10,5
5	3,9	2,7	1,0	1,8	,8	3,0	3,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	50,6	41,3	33,0	61,6	75,8	29,1	42,8
2	25,0	24,4	45,4	26,6	18,4	50,0	33,2
3	9,7	11,7	8,7	5,8	3,0	8,3	10,9
4	10,6	11,4	11,2	4,1	2,1	11,5	10,8
5	4,0	11,2	1,7	1,9	,6	1,1	2,3
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	58,9	37,2	33,8	44,8	45,2	32,4	37,8
2	24,1	39,8	42,9	40,2	40,3	42,4	44,4
3	8,4	9,6	13,1	7,0	8,5	15,5	9,6
4	6,7	11,2	8,9	6,4	5,1	8,8	6,8
5	1,9	2,1	1,4	1,7	1,0	1,0	1,3

D24 Če priseljenci zagrešijo kakršnokoli kaznivo dejanje, bi morali oditi

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	18,1	20,6	20,0	51,3	18,8	3,9	22,5
2	18,2	22,8	32,9	23,5	29,2	9,4	25,8
3	17,7	21,8	17,9	13,9	22,9	10,6	26,2
4	29,2	29,6	25,5	8,5	25,6	62,8	19,6
5	16,8	5,3	3,8	2,8	3,4	13,3	5,9
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	14,5	23,4	11,9	52,9	57,0	12,4	25,3
2	22,2	15,3	28,2	27,2	23,1	29,6	27,7
3	18,4	18,8	20,6	10,4	12,0	18,1	19,2
4	29,2	23,6	35,7	7,2	7,2	37,1	24,5
5	15,6	18,9	3,6	2,3	,7	2,8	3,3
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	43,2	19,7	11,7	25,1	26,6	7,1	16,4
2	26,7	26,2	22,9	36,4	39,8	14,1	29,3
3	14,4	21,5	22,4	18,7	19,4	24,1	25,1
4	13,0	29,3	39,2	17,4	11,8	48,1	25,7
5	2,6	3,4	3,8	2,4	2,3	6,6	3,5

D25 Kaj menite, ali priseljenci v splošnem predvsem odvezemajo delovna mesta delavcem v Sloveniji, ali predvsem pomagajo ustvarjati nova delovna mesta?

odvezemajo delovna mesta 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ustvarjajo nova delovna mesta

<i>povprečne vrednosti</i>	D25		D25		D25
AT	4,74	FI	5,05	IT	4,62
BE	4,33	FR	4,95	NL	5,08
CH	4,87	GB	4,40	NO	5,50
CZ	3,73	GR	2,75	PL	3,88
DE	4,20	HU	3,37	PT	3,79
DK	5,63	IE	4,17	SE	6,09
ES	4,84	IL	3,93	SI	4,13

D26 Večina priseljencev je zaposlena in plačuje davke. Obenem pa so deležni zdravstvenega in socialnega varstva. Če upoštevate oboje, ali menite, da priseljenci dobijo več kot dajejo, ali dajejo več kot dobijo?

celoti gledano več dobijo 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 v celoti gledano več dajejo

<i>povprečne vrednosti</i>	D26		D26		D26
AT	4,46	FI	4,10	IT	5,02
BE	3,98	FR	4,41	NL	4,27
CH	4,19	GB	3,88	NO	4,72
CZ	3,54	GR	3,17	PL	4,08
DE	3,86	HU	3,54	PT	5,45
DK	4,14	IE	3,65	SE	4,71
ES	4,75	IL	4,51	SI	4,37

D27 Ali menite, da je v splošnem dobro ali slabo za slovensko gospodarstvo, da prihajajo živet k nam priseljenci iz drugih držav?

slabo za gospodarstvo 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 dobro za gospodarstvo

<i>povprečne vrednosti</i>	D27		D27		D27
AT	5,63	FI	5,25	IT	5,32
BE	4,59	FR	5,14	NL	4,82
CH	5,86	GB	4,39	NO	5,39
CZ	4,42	GR	3,65	PL	4,48
DE	5,17	HU	4,10	PT	4,83
DK	4,80	IE	4,98	SE	5,46
ES	5,40	IL	4,97	SI	4,29

D28 Ali menite, da je kulturno življenje v Sloveniji zaradi priseljencev v splošnem ogroženo ali obogateno?

kulturno življenje je ogroženo 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 kulturno življenje je obogateno

<i>povprečne vrednosti</i>	D28		D28		D28
AT	5,86	FI	7,32	IT	5,27
BE	5,83	FR	5,25	NL	6,06
CH	6,24	GB	5,15	NO	5,83
CZ	4,64	GR	3,59	PL	6,19
DE	6,23	HU	5,12	PT	5,22
DK	5,79	IE	5,59	SE	7,10
ES	5,86	IL	5,87	SI	5,21

D29 Ali menite, da je Slovenija zaradi priseljencev iz drugih držav postala boljši ali slabši kraj za bivanje?

slabši kraj za bivanje 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 boljši kraj za bivanje

<i>povprečne vrednosti</i>	D29		D29		D29
AT	4,79	FI	5,28	IT	4,50
BE	4,27	FR	4,60	NL	4,67
CH	5,21	GB	4,57	NO	4,80
CZ	4,28	GR	3,41	PL	5,19
DE	4,90	HU	4,02	PT	3,89
DK	5,46	IE	5,33	SE	6,16
ES	4,79	IL	4,95	SI	4,45

D30 Ali menite, da so v Sloveniji problemi s kriminalom zaradi priseljencev postali večji ali manjši?

problemi s kriminalom so večji 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 problemi s krim. so manjši

<i>povprečne vrednosti</i>	D30		D30		D30
AT	3,33	FI	3,40	IT	3,58
BE	2,96	FR	3,50	NL	2,85
CH	2,89	GB	3,61	NO	2,66
CZ	2,39	GR	1,91	PL	3,30
DE	2,92	HU	2,74	PT	3,10
DK	3,29	IE	4,15	SE	3,43
ES	3,28	IL	3,21	SI	3,52

D31 Kadar ljudje zapustijo svojo državo in pridejo živeti v Slovenijo - ali menite, da ima to dolgoročno dobre ali slabe posledice za njihovo državo?

dolgoročno slabe posledice 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 dolgoročno dobre posledice

povprečne vrednosti	D31		D31		D31
AT	4,08	FI	4,28	IT	4,65
BE	4,60	FR	4,63	NL	3,82
CH	4,29	GB	4,20	NO	3,92
CZ	4,37	GR	5,48	PL	4,79
DE	4,02	HU	4,73	PT	4,99
DK	3,82	IE	4,62	SE	3,85
ES	4,74	IL	4,79	SI	4,69

Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev?

D32 Vse države pridobijo, če se ljudje lahko preselijo v tiste države, kjer njihove večine najbolj potrebujejo

- 1 - močno soglašam
- 2 - soglašam
- 3 - niti soglašam, niti ne soglašam
- 4 - ne soglašam
- 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	26,2	16,6	10,6	13,5	15,8	12,9	23,4
2	36,3	55,4	55,5	39,6	56,6	57,0	50,4
3	23,9	15,6	22,5	30,6	16,8	12,6	19,9
4	10,6	9,9	10,7	13,0	8,2	14,9	4,9
5	3,0	2,5	,8	3,2	2,5	2,5	1,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	20,9	32,1	8,0	19,1	19,9	13,2	12,6
2	51,1	49,0	65,4	50,6	42,0	70,2	47,5
3	15,6	12,3	14,9	22,3	27,1	10,4	23,8
4	10,0	5,3	10,7	6,8	8,8	5,8	14,2
5	2,4	1,3	1,0	1,1	2,1	,5	1,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	20,9	10,4	8,7	17,9	21,2	9,5	9,4
2	57,0	59,4	56,4	57,4	61,0	62,8	55,2
3	17,1	16,8	23,0	18,9	13,2	17,7	25,8
4	3,7	11,5	11,0	5,2	3,3	9,2	8,4
5	1,3	1,8	,9	,5	1,2	,8	1,3

D33 Dolžnost bogatejših držav je, da dovolijo prihod ljudi iz revnejših držav

- 1 - močno soglašam
 2 - soglašam
 3 - niti soglašam, niti ne soglašam
 4 - ne soglašam
 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	21,0	10,4	8,2	4,9	5,3	9,9	21,5
2	35,6	41,0	42,1	22,0	36,1	46,3	43,0
3	23,5	23,5	23,0	33,3	28,1	14,9	24,1
4	15,1	19,3	22,4	28,9	24,5	25,5	8,9
5	4,8	5,8	4,3	10,9	6,1	3,4	2,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	15,9	21,4	4,7	26,6	7,4	13,7	11,7
2	41,4	38,3	42,6	49,4	21,4	60,3	32,3
3	18,4	20,4	21,7	17,6	34,9	14,2	26,5
4	18,0	13,4	27,9	5,2	27,9	10,8	25,6
5	6,3	6,5	3,1	1,2	8,3	1,0	3,8
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	13,3	4,2	6,7	12,6	28,1	9,8	6,3
2	48,9	37,4	49,1	52,6	45,2	56,2	39,7
3	25,8	26,9	22,8	23,4	15,0	22,1	31,1
4	9,8	27,3	19,2	10,2	9,7	10,8	19,9
5	2,3	4,1	2,2	1,3	2,1	1,0	3,0

Zopet pomislite na priseljence iz drugih držav, ki so podobnega narodnostnega izvora kot večina prebivalcev Slovenije. Koliko bi ali ne bi imeli proti, če bi nekdo izmed njih..

D34 Postal vaš šef

D35 Se poročil z nekom iz vašega bližnjega sorodstva

In zdaj pomislite na priseljence iz drugih držav, ki so drugačnega narodnostnega izvora kot večina prebivalcev Slovenije. Koliko bi ali ne bi imeli proti, če bi nekdo izmed njih..

D36 Postal vaš šef

D37 Se poročil z nekom iz vašega bližnjega sorodstva

sploh ne bi imel nič proti 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 imel bi zelo veliko proti

<i>povprečne vrednosti</i>	D34	D35	D36	D37
AT	1,91	1,79	1,95	1,85
BE	2,84	2,84	3,81	4,17
CH	1,87	1,71	2,42	2,60
CZ	3,14	3,44	3,95	4,84
DE	2,38	2,24	2,91	3,14
DK	1,87	1,96	2,82	3,75
ES	2,17	2,42	2,54	3,12
FI	2,71	2,32	3,29	3,25
FR	2,24	2,64	2,84	3,72
GB	2,70	2,44	3,21	3,30
GR	3,67	3,43	4,91	4,92
HU	2,95	2,34	3,86	3,29
IE	2,43	2,46	3,15	3,56
IL	3,70	3,97	4,84	6,31
IT	3,29	3,38	3,67	3,96
NL	2,52	2,52	2,94	3,41
NO	2,34	2,25	3,28	4,17
PL	2,69	2,32	3,19	3,34
PT	2,23	2,19	2,80	2,99
SE	1,48	1,55	1,84	2,42
SI	3,46	3,04	3,82	3,59

D38 Denimo, da bi bili pred izbiro, kje bi radi živeli. V katerem izmed treh območij, ki vam jih bomo navadeli, bi želeli živeti, če bi lahko izbirali?

- 1 - na območju, kjer skoraj nihče ni drugačnega narodnostnega izvora, kot večina prebivalcev Slovenije
 2 - na območju, kjer je nekaj ljudi drugačnega narodnostnega izvora
 3 - na območju, kjer je veliko ljudi drugačnega narodnostnega izvora
 4 - bilo bi mi vseeno

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	33,7	41,5	17,2	36,0	22,3	37,4	32,0
2	35,9	38,1	46,3	31,5	50,1	34,5	27,1
3	4,1	2,5	5,7	2,4	4,6	1,6	4,3
4	26,3	18,0	30,7	30,0	23,1	26,5	36,6
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	31,4	23,0	25,0	44,1	69,2	34,0	41,8
2	30,0	27,0	41,0	45,3	28,8	31,5	20,9
3	2,3	9,5	3,4	4,6	2,0	2,3	9,8
4	36,3	40,5	30,6	6,0		32,3	27,5
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	26,8	32,0	24,3	34,1	39,3	20,4	34,6
2	23,7	53,7	39,2	13,0	23,4	41,7	28,7
3	6,0	,6	2,1	2,8	3,6	1,0	3,6
4	43,5	13,7	34,5	50,1	33,7	36,9	33,0

D39 In kako bi opisali območje, soseško, v kateri živite sedaj?

- 1 - kot območje, kjer skoraj nihče ni drugačnega narodnostnega izvora, kot večina prebivalcev Slovenije.
 2 - kot območje, kjer je nekaj ljudi drugačnega narodnostnega izvora
 3 - kot območje, kjer je veliko ljudi drugačnega narodnostnega izvora

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	46,7	62,9	34,7	45,5	36,5	63,5	40,7
2	40,1	28,3	50,8	50,1	51,1	29,4	45,5
3	13,2	8,8	14,5	4,4	12,4	7,1	13,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	67,1	29,3	48,5	19,0	65,7	61,1	56,8
2	29,3	44,9	40,8	62,8	31,5	34,7	26,5
3	3,6	25,8	10,7	18,3	2,8	4,3	16,8
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	38,9	57,6	55,5	85,8	54,0	64,1	52,7
2	49,8	34,4	38,2	11,7	38,8	30,3	37,4
3	11,3	8,0	6,3	2,5	7,3	5,5	10,0

Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev?

D40 Za državo je bolje, če ima večina ljudi enake navade in običaje

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	12,5	17,2	5,1	26,5	8,9	11,6	16,4
2	27,4	36,9	30,3	43,4	30,2	34,8	41,7
3	26,7	18,4	23,0	18,2	28,7	17,2	23,4
4	22,7	22,3	36,4	10,3	27,5	32,5	15,2
5	10,7	5,2	5,2	1,6	4,6	4,0	3,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	19,3	22,8	10,5	37,3	20,7	6,2	17,9
2	35,1	29,3	34,2	46,1	36,5	37,4	36,7
3	17,8	18,3	18,6	10,4	24,6	19,7	20,8
4	23,3	18,1	32,7	5,4	16,1	34,1	22,0
5	4,6	11,6	4,0	,8	2,0	2,5	2,5
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	12,7	10,0	11,2	20,1	24,6	7,0	16,2
2	38,0	33,6	32,5	51,4	46,8	29,5	51,6
3	27,0	19,4	24,2	15,1	18,0	30,5	19,1
4	18,8	33,4	29,8	12,6	9,4	29,5	11,6
5	3,5	3,7	2,3	,8	1,3	3,4	1,5

D41 Za državo je bolje, če je v njej več različnih religij

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	9,7	8,0	7,1	6,0	3,2	3,0	5,9
2	23,8	40,0	42,1	25,6	31,4	35,4	29,0
3	31,1	24,2	26,9	30,8	34,9	22,2	41,7
4	24,4	23,3	21,4	26,6	25,1	33,7	18,5
5	11,0	4,5	2,4	11,1	5,4	5,7	4,9
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	7,9	19,0	3,7	5,5	8,5	4,4	7,7
2	32,3	48,4	47,5	11,6	33,4	53,6	28,6
3	30,8	17,8	28,3	22,2	36,9	23,7	25,1
4	21,1	9,1	17,6	40,4	18,0	17,3	30,5
5	8,0	5,6	2,9	20,2	3,3	1,0	8,0
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	5,6	5,7	,8	3,1	2,1	3,3	2,4
2	19,4	47,6	13,1	17,6	17,4	31,9	22,5
3	38,3	26,0	28,5	26,5	28,5	32,9	33,8
4	28,0	17,6	46,9	42,6	36,1	25,4	34,4
5	8,8	3,2	10,6	10,2	16,0	6,5	7,0

D42 Za državo je bolje, če zna večina govoriti vsaj en skupni jezik

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	48,7	40,5	25,8	55,0	52,9	50,8	29,3
2	36,4	51,9	60,7	35,3	42,0	46,4	52,5
3	10,1	4,4	7,2	6,6	3,5	,9	12,9
4	3,9	2,7	6,0	2,8	1,3	1,6	4,6
5	,9	,5	,3	,2	,3	,3	,7
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	61,0	64,4	31,5	45,7	51,6	19,8	38,7
2	33,6	32,4	63,2	46,3	43,1	73,1	47,7
3	3,2	2,1	3,8	5,8	4,5	4,5	7,5
4	1,6	,8	1,4	1,8	,7	2,5	5,2
5	,6	,2	,1	,4	,2	,0	,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	28,1	48,9	40,3	29,2	32,5	37,7	36,0
2	57,2	48,0	57,1	60,0	59,9	57,5	56,7
3	10,8	1,6	1,7	6,8	5,8	4,0	5,3
4	3,8	1,1	,7	3,7	1,7	,7	1,4
5	,2	,4	,2	,4		,2	,5

D43 Skupnostim ljudi, ki so prišli živeti k nam, bi morali dovoliti, da svoje otroke izobražujejo v svojih lastnih ločenih šolah, če tako želijo

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	8,7	5,3	3,1	10,3	2,6	1,8	4,3
2	19,6	16,5	20,8	31,4	15,0	13,9	22,4
3	20,2	12,5	11,2	22,7	11,5	6,7	25,1
4	28,4	41,1	50,6	22,7	43,2	48,2	32,0
5	23,1	24,6	14,3	13,0	27,7	29,4	16,1
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	5,4	12,7	1,7	16,4	7,7	3,4	8,2
2	16,4	25,0	26,8	44,2	28,3	43,6	30,6
3	17,8	12,6	13,7	18,6	26,4	17,1	19,7
4	39,5	23,1	43,9	14,7	26,7	30,8	32,3
5	20,9	26,6	13,9	6,1	10,9	5,0	9,3
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	3,3	1,1	2,0	10,8	13,3	1,0	3,7
2	20,5	11,1	19,3	59,2	41,2	17,4	29,8
3	19,3	11,3	15,4	16,0	19,9	24,4	21,7
4	38,3	50,6	49,0	11,5	19,9	43,7	33,2
5	18,7	25,9	14,2	2,5	5,6	13,4	11,6

D44 Če želi država zmanjšati napetosti, mora ustaviti priseljevanje

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	15,6	11,8	3,8	17,7	11,0	9,8	5,3
2	23,7	29,4	27,4	34,5	34,4	37,4	18,9
3	30,0	25,5	26,4	27,9	26,3	17,0	26,8
4	19,3	25,5	34,6	17,0	24,1	32,7	34,0
5	11,4	7,8	7,8	2,9	4,2	3,2	15,0
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	8,6	14,9	10,1	24,1	22,9	3,3	8,7
2	17,9	18,3	32,5	46,6	41,4	24,9	24,1
3	29,2	18,8	23,5	20,9	23,6	27,1	27,9
4	30,6	28,1	31,3	7,4	10,5	40,9	33,2
5	13,7	20,0	2,6	1,1	1,6	3,8	6,1
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	12,0	8,6	3,7	11,0	9,6	2,6	8,6
2	32,0	27,7	26,3	44,8	38,2	13,7	37,7
3	27,7	25,7	27,0	28,1	26,3	25,3	29,7
4	23,0	34,6	38,8	15,0	19,2	48,5	21,7
5	5,3	3,4	4,3	1,1	6,6	9,9	2,4

Kako dobra ali slaba je vsaka izmed navedenih stvari za državo?

D45 Zakon, ki prepoveduje rasno ali narodnostno diskriminacijo na delovnem mestu

D46 Zakon, ki prepoveduje širjenje rasnega ali narodnostnega sovraštva

zelo slaba 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 zelo dobra

<i>povprečne vrednosti</i>	D45	D46		D45	D46		D45	D46
AT	6,85	7,47	FI	7,50	7,67	IT	6,37	6,05
BE	6,48	6,33	FR	6,98	6,95	NL	7,04	6,99
CH	6,28	6,63	GB	7,22	7,31	NO	7,31	7,25
CZ	6,69	7,10	GR	5,88	6,04	PL	7,15	7,28
DE	6,78	7,50	HU	6,68	7,26	PT	7,91	7,97
DK	6,13	6,17	IE	7,38	7,28	SE	7,47	8,17
ES	7,29	7,53	IL	8,38	8,46	SI	6,40	6,71

D47 Ali imate kakšne prijatelje, ki so se priselili v Slovenijo iz druge države?

- 1 - da, precej jih je
 2 - da, nekaj jih je
 3 - ne, nobenega

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	24,7	15,8	30,5	11,0	16,3	8,5	7,6
2	29,0	30,4	45,5	20,4	36,8	38,6	31,6
3	46,3	53,8	24,0	68,6	46,9	52,9	60,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	7,9	32,3	15,0	8,7	7,3	7,4	31,9
2	34,3	36,4	30,8	23,2	21,5	35,5	30,3
3	57,8	31,3	54,2	68,2	71,3	57,2	37,8
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	5,2	11,7	18,8	1,0	9,2	28,9	7,1
2	30,4	31,6	33,3	20,1	31,9	39,3	45,7
3	64,5	56,7	47,9	79,0	58,9	31,8	47,2

D48 Ali imate kakšne kolege pri delu, ki so se priselili v Slovenijo iz druge države?

- 1 - da, precej jih je
 2 - da, nekaj jih je
 3 - ne, nobenega

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	19,9	14,2	23,6	7,7	11,8	7,7	4,3
2	24,0	22,5	29,3	15,1	25,4	32,1	19,3
3	39,2	38,6	25,3	77,2	38,5	38,1	47,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	3,2	17,4	12,1	5,3	5,3	7,9	23,4
2	15,8	22,6	20,0	8,9	17,5	23,7	22,9
3	42,1	23,5	35,9	34,9	56,3	36,0	24,7
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	2,8	15,1	15,4	,7	5,8	17,8	5,3
2	15,8	24,7	22,1	5,1	19,9	26,3	29,6
3	81,4	32,3	40,5	52,7	74,3	26,8	38,2

Nekateri ljudje pridejo v Slovenijo in zaprosijo za status begunca, ker se bojijo preganjanja v svoji državi. Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev?

D49 V Sloveniji je že več kot dovolj ljudi, ki prosijo za status begunca

- 1 - močno soglašam
- 2 - soglašam
- 3 - niti soglašam, niti ne soglašam
- 4 - ne soglašam
- 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	20,3	24,3	14,8	23,9	14,2	9,3	17,2
2	35,1	45,3	51,9	42,9	49,6	36,9	45,6
3	22,7	16,2	17,1	20,5	20,0	18,5	21,3
4	17,1	12,0	14,3	10,8	14,1	33,1	14,2
5	4,8	2,2	1,8	1,9	2,1	2,1	1,7
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	16,2	27,6	33,0	43,1	21,3	21,8	4,5
2	25,7	34,7	49,3	46,2	42,5	56,9	17,1
3	24,1	22,4	11,9	7,2	19,6	12,4	45,9
4	26,4	11,1	5,2	2,8	15,2	8,2	29,5
5	7,6	4,2	,7	,7	1,4	,7	3,0
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	13,1	19,5	13,1	5,7	11,7	9,7	14,8
2	41,7	49,7	51,6	35,2	44,5	37,5	49,6
3	29,5	17,0	21,2	34,0	27,4	30,7	23,9
4	13,4	12,7	12,1	23,8	12,3	20,0	10,7
5	2,2	1,0	2,0	1,3	4,1	2,1	1,0

D50 Medtem ko se razrešujejo prošnje za status begunca, bi tem ljudem morali dovoliti, da si najdejo delo

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	26,7	11,7	15,2	17,7	9,1	14,5	9,8
2	43,6	51,2	57,5	42,9	55,1	60,9	57,6
3	13,1	13,3	10,1	17,8	10,8	5,5	18,8
4	11,6	18,5	14,8	16,0	19,7	15,9	9,8
5	4,9	5,4	2,4	5,6	5,3	3,1	4,0
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	31,6	19,7	2,7	14,6	9,0	11,1	5,4
2	41,8	41,1	41,0	46,7	39,5	63,2	39,5
3	12,9	14,1	12,9	18,9	20,7	9,2	24,7
4	8,9	14,0	35,1	15,9	22,2	15,0	24,8
5	4,9	11,2	8,3	3,8	8,7	1,5	5,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	12,5	10,4	6,7	5,9	5,0	16,7	8,6
2	46,7	60,1	54,4	50,8	44,7	67,3	59,5
3	21,7	9,9	13,7	19,9	29,3	8,6	16,2
4	15,4	16,5	21,7	21,2	15,5	6,6	13,9
5	3,7	3,1	3,5	2,2	5,5	,9	1,9

D51 Država bi morala biti velikodušna pri reševanju prošenj za status begunca

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	8,2	3,2	3,2	3,2	1,7	3,8	7,6
2	22,0	14,7	19,0	11,3	14,2	26,9	41,8
3	26,9	22,6	27,3	22,7	24,7	19,0	32,0
4	29,5	45,0	40,4	40,5	41,0	43,1	15,6
5	13,5	14,5	10,0	22,3	18,3	7,2	3,0
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	8,3	21,2	1,5	11,1	2,2	5,2	4,4
2	25,1	41,9	25,7	33,8	10,2	50,6	26,3
3	33,5	18,6	25,6	24,5	22,9	23,3	33,5
4	22,9	11,3	40,1	23,2	44,7	18,4	29,4
5	10,2	7,0	7,0	7,4	20,1	2,5	6,4
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	4,6	1,2	2,6	6,1	4,7	4,5	1,9
2	21,0	8,8	24,0	56,8	55,2	37,0	17,7
3	36,2	15,2	26,9	24,1	28,8	35,4	31,0
4	30,9	58,9	39,4	12,2	8,9	19,9	40,1
5	7,3	15,9	7,1	,8	2,4	3,2	9,4

D52 Večina prosilcev za status begunca se v resnici ne boji preganjanja v svoji državi

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	16,1	8,6	7,5	22,1	13,6	8,2	7,7
2	31,0	34,5	35,4	44,3	41,6	33,1	34,9
3	28,4	29,7	33,5	21,9	25,5	22,8	32,4
4	18,3	24,1	21,9	9,1	16,8	31,8	20,3
5	6,1	3,1	1,7	2,5	2,5	4,1	4,7
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	11,9	8,1	10,5	14,8	19,0	6,7	4,3
2	28,0	24,7	40,8	39,9	42,2	35,6	22,5
3	30,5	32,9	32,6	26,8	28,8	32,0	44,0
4	26,0	24,4	15,1	15,5	8,9	23,6	26,1
5	3,7	9,9	1,0	3,0	1,1	2,1	3,1
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	4,7	7,1	3,7	7,7	11,1	1,8	5,7
2	35,2	32,3	25,9	46,4	37,5	19,8	32,5
3	37,4	32,9	31,9	30,2	29,2	42,0	38,4
4	19,6	25,2	35,2	14,8	16,2	32,7	21,1
5	3,2	2,4	3,4	,9	6,0	3,6	2,3

D53 Medtem ko se rešujejo njihove prošnje, bi morali prosilci ostati v zbirnih centrih

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	7,5	7,0	4,0	22,6	5,3	8,5	8,3
2	23,6	26,3	27,5	41,5	26,2	41,9	56,4
3	21,1	18,9	13,7	21,2	17,7	12,5	19,5
4	28,5	34,0	38,2	12,0	38,0	34,2	12,1
5	19,4	13,9	16,6	2,6	12,8	2,8	3,7
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	18,0	11,4	7,1	14,0	12,6	1,9	3,9
2	28,6	22,5	40,0	29,1	27,2	14,1	13,9
3	22,1	16,5	14,5	22,8	26,5	11,0	22,2
4	24,6	26,5	33,5	27,5	27,7	55,9	44,1
5	6,7	23,1	4,8	6,6	6,1	17,1	15,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	1,9	4,5	6,6	8,8	3,6	1,9	12,3
2	12,0	26,3	49,8	69,6	21,1	23,4	51,2
3	20,6	16,2	20,5	13,1	21,0	25,1	21,5
4	42,6	45,9	21,2	8,0	30,7	41,4	13,3
5	23,0	7,1	2,0	,5	23,5	8,2	1,7

D54 Medtem ko se rešujejo njihove prošnje, bi morala slovenska država prisilcem nuditi denarno pomoč

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	8,0	3,7	2,9	4,4	2,1	6,8	5,1
2	35,6	21,0	46,5	33,6	47,1	71,8	40,3
3	24,2	22,2	20,6	27,2	23,2	10,4	28,3
4	21,0	37,1	23,9	22,1	21,6	9,6	18,9
5	11,3	16,0	6,1	12,7	6,0	1,3	7,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	12,0	8,5	,8	8,6	2,0	2,1	2,0
2	39,3	30,5	36,7	34,1	19,4	54,1	23,9
3	21,4	20,2	21,2	19,9	29,3	18,1	30,9
4	19,7	20,8	34,5	26,8	33,4	22,3	33,4
5	7,6	20,0	6,8	10,6	15,9	3,3	9,7
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	2,0	1,7	3,9	5,2	3,2	4,2	1,4
2	31,7	42,8	56,4	45,6	34,4	67,1	26,2
3	32,0	24,5	20,0	25,9	31,1	20,5	30,1
4	26,2	25,8	16,8	20,3	21,7	7,3	32,5
5	8,1	5,3	2,9	3,0	9,6	,9	9,8

D55 Beguncem, katerih prošnji je bilo ugodeno, bi morali dovoliti, da pripeljejo seboj člane ožje družine

1 - močno soglašam 2 - soglašam 3 - niti soglašam, niti ne soglašam 4 - ne soglašam 5 - sploh ne soglašam

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	15,4	5,1	8,5	15,3	4,5	4,0	14,3
2	37,7	24,5	47,0	39,0	40,6	41,9	53,5
3	22,1	17,7	15,6	18,0	17,9	11,7	22,8
4	16,8	35,1	22,5	13,1	27,1	32,4	7,2
5	8,0	17,6	6,4	14,6	9,9	10,1	2,2
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	26,1	14,3	,9	11,9	5,1	2,1	8,5
2	44,6	34,3	33,3	39,0	26,8	33,1	40,5
3	13,0	17,7	16,3	19,6	26,7	16,5	24,6
4	11,0	16,3	38,0	19,6	26,3	37,1	18,9
5	5,3	17,4	11,4	9,9	15,0	11,2	7,5
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	9,2	1,2	3,5	11,8	13,5	3,6	3,6
2	41,7	25,2	43,8	61,8	56,6	37,7	32,0
3	26,5	18,4	19,7	14,1	18,5	27,8	23,3
4	16,6	40,5	27,4	10,9	8,4	25,7	29,4
5	6,0	14,6	5,7	1,3	2,9	5,1	11,7

D56 Kaj menite, koliko izmed vsakih 100 ljudi, ki zdaj živijo v Sloveniji je bilo rojenih izven Slovenije?

<i>povprečne vrednosti</i>	E56		E56		E56
AT	20,26	FI	6,73	IT	17,57
BE	23,11	FR	27,78	NL	23,53
CH	28,06	GB	23,86	NO	11,94
CZ	8,47	GR	20,12	PL	7,29
DE	19,88	HU	14,66	PT	20,78
DK	10,14	IE	14,60	SE	20,29
ES	16,23	IL	39,94	SI	20,63

D57 Kaj menite, ali se v primerjavi z drugimi evropskimi državami podobne velikosti, k nam priseljuje več ali manj ljudi?

- 1 - v Slovenijo se priseljuje precej več ljudi
 2 - v Slovenijo se priseljuje več ljudi
 3 - v Slovenijo se priseljuje približno enako število ljudi
 4 - v Slovenijo se priseljuje manj ljudi
 5 - v Slovenijo se priseljuje precej manj ljudi

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	12,9	12,3	15,1	9,9	19,3	3,6	25,8
2	41,8	35,0	52,6	23,3	50,4	25,0	30,2
3	33,9	42,5	26,2	32,8	24,1	38,4	31,6
4	11,0	9,6	5,7	30,8	6,0	31,5	9,2
5	,4	,7	,4	3,2	,2	1,6	3,2
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	2,6	19,2	26,5	32,6	10,3	8,3	20,5
2	12,1	22,2	54,0	47,6	37,2	38,9	36,7
3	20,7	51,4	13,7	15,0	35,5	28,5	17,1
4	43,4	6,0	5,6	4,3	16,6	22,2	21,6
5	21,2	1,2	,2	,5	,4	2,0	4,2
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	24,5	14,0	9,0	2,3	15,5	14,5	7,0
2	36,3	48,1	34,9	16,6	48,1	45,7	23,1
3	26,5	27,5	31,0	30,4	24,7	29,9	36,4
4	11,9	10,1	23,9	45,4	11,1	9,3	31,4
5	,8	,3	1,2	5,3	,7	,5	2,1

D58 Kaj menite, kolikšno je število ljudi, ki dandanes zapuščajo Slovenijo, v primerjavi s številom tistih, ki prihajajo živet v Slovenijo?

- 1 - veliko več ljudi zapušča Slovenijo
 2 - več ljudi zapušča Slovenijo
 3 - približno enako število ljudi prihaja in odhaja
 4 - več ljudi prihaja živet v Slovenijo
 5 - veliko več ljudi prihaja živet v Slovenijo

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	,3	,7	1,2	1,5	1,3	1,2	1,1
2	1,9	2,7	3,0	7,5	3,4	7,5	1,9
3	17,6	18,4	12,6	24,1	9,0	23,8	6,3
4	62,0	64,1	66,0	50,3	61,7	60,4	50,6
5	18,1	14,1	17,3	16,5	24,5	7,0	40,0
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	2,4	2,5	1,5	,3	1,4	1,2	5,3
2	13,0	5,4	9,1	1,2	4,9	3,6	18,9
3	37,2	17,2	17,2	5,7	26,3	19,1	23,3
4	40,5	54,0	58,3	56,6	59,6	65,6	39,9
5	7,0	20,9	13,9	36,1	7,8	10,5	12,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	1,0	,4	,7	11,9	,8	1,1	1,2
2	3,0	4,0	5,3	44,8	4,1	5,3	6,4
3	9,7	14,5	20,9	28,5	11,7	16,8	33,5
4	56,8	71,6	63,9	13,8	59,7	65,2	52,8
5	29,6	9,5	9,2	1,1	23,7	11,7	6,1

Zdaj vam bomo zastavili nekaj vprašanj o različnih organizacijah, v katerih nekateri ljudje delujejo. Za vsako izmed prostovoljnih organizacij, ki jih bom navedel/navedla prosim povejte, ali in na kakšen način ste bili z njeno dejavnostjo povezani zadnjih 12 mesecih?

E1 Športni klub, društvo, ali društvo za dejavnosti v naravi (lovci, taborniki)

- 1 - sem član takšne organizacije
- 2 - sem delujoči član takšne organizacije
- 3 - dal sem denarni prispevek takšni organizaciji
- 4 - opravljal(a) sem prostovoljno (neplačano) delo za tako organizacijo

%	CH	CZ	AT	BE	DE	DK	ES
1			26,4	28,9	31,7	36,1	12,4
2			13,2	22,7	20,6	23,7	10,2
3			6,6	5,6	6,2	8,0	3,1
4			3,1	8,1	11,1	13,1	1,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	22,4	21,0	27,4	4,3	5,4	33,9	16,9
2	12,4	20,2	22,5	2,7	6,1	17,7	10,5
3	1,8	5,8	7,2	1,2	,9	10,9	1,2
4	4,0	7,1	6,2	1,0	2,1	5,6	,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	8,4	46,2	32,0	4,2	8,3	38,5	16,1
2	9,4	25,1	20,6	2,2	6,4	23,3	10,2
3	1,2	8,2	12,0	1,3	3,0	11,8	7,6
4	,9	13,4	19,9	1,0	1,4	17,0	7,6

E2 Kulturna društva ali skupine, ljubiteljska društva

- 1 - sem član takšne organizacije
- 2 - sem delujoči član takšne organizacije
- 3 - dal sem denarni prispevek takšni organizaciji
- 4 - opravljal(a) sem prostovoljno (neplačano) delo za tako organizacijo

%	CH	CZ	AT	BE	DE	DK	ES
1			17,5	22,3	16,5	25,8	11,0
2			13,4	18,9	14,1	17,9	7,5
3			5,1	3,7	6,0	5,2	2,9
4			3,1	6,6	7,3	7,2	2,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	13,4	17,6	16,1	5,7	4,5	18,4	13,1
2	10,2	18,2	16,0	3,3	5,8	10,5	10,0
3	1,2	5,7	5,9	1,9	,7	4,9	1,1
4	2,0	6,5	4,8	1,7	2,6	3,2	1,2
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	7,2	19,0	22,0	3,3	3,6	24,6	8,1
2	6,0	11,1	17,0	2,8	3,0	16,4	5,1
3	,3	4,2	7,3	1,4	,9	5,3	4,3
4	,7	6,3	12,5	1,3	,8	9,5	4,9

E3 Sindikat

- 1 - sem član takšne organizacije
- 2 - sem delujoči član takšne organizacije
- 3 - dal sem denarni prispevek takšni organizaciji
- 4 - opravljal(a) sem prostovoljno (neplačano) delo za tako organizacijo

%	CH	CZ	AT	BE	DE	DK	ES
1			21,5	27,6	14,0	64,5	5,6
2			3,1	4,8	3,3	10,6	1,8
3			3,3	1,8	,7	3,2	2,0
4			,5	,9	1,4	2,0	,5
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	45,9	9,0	15,6	5,3	6,0	19,0	14,1
2	3,5	2,7	2,7	2,4	2,6	3,5	2,8
3	,1	2,7	3,4	2,1	,3	4,6	,4
4	,4	1,3	,5	,8	,8	,7	,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	8,8	21,6	47,3	6,1	5,2	55,6	19,3
2	4,6	2,3	9,6	1,6	1,3	6,9	3,0
3	,3	1,5	4,7	1,9	2,4	,3	8,6
4	,2	,8	5,2	,5	,3	2,1	1,6

E4 Poslovno, poklicno ali kmečko združenje, društvo

- 1 - sem član takšne organizacije
- 2 - sem delujoči član takšne organizacije
- 3 - dal sem denarni prispevek takšni organizaciji
- 4 - opravljal(a) sem prostovoljno (neplačano) delo za tako organizacijo

%	CH	CZ	AT	BE	DE	DK	ES
1			9,8	9,0	8,6	14,3	4,7
2			3,3	4,7	3,4	5,8	1,9
3			1,6	1,0	,8	,6	,8
4			,6	2,1	1,4	1,6	,2
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	11,8	3,5	13,1	5,5	3,3	15,6	7,7
2	3,1	1,7	5,4	2,2	3,1	5,6	1,3
3	,3	1,0	2,6	1,9	,4	3,5	,2
4	,6	,5	1,5	,7	1,1	1,4	,3
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	9,1	12,8	14,7	1,1	3,0	8,6	7,6
2	2,9	5,0	4,8	,9	,7	3,8	2,9
3	,2	1,4	1,4	,5	,3	1,0	2,7
4	,2	1,1	1,8	,5	,3	1,8	2,0

E5 Potrošniška ali avtomobilistična organizacija

- 1 - sem član takšne organizacije
- 2 - sem delujoči član takšne organizacije
- 3 - dal sem denarni prispevek takšni organizaciji
- 4 - opravljal(a) sem prostovoljno (neplačano) delo za tako organizacijo

%	CH	CZ	AT	BE	DE	DK	ES
1			32,5	9,2	28,1	17,5	3,7
2			2,6	1,4	1,1	1,0	1,4
3			3,7	,8	,5	,7	1,0
4			,1	,7	,2	,3	
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	4,6	4,3	32,2	,4	2,8	8,9	24,4
2	,9	1,5	2,3	,3	,7	1,2	1,6
3	,1	,7	1,4	,2	,3	1,2	,2
4	,1	,2	,2	,1	,1	,1	,1
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	6,2	31,6	33,1	,3	1,5	37,3	8,8
2	,9	1,9	1,2	,3	,5	1,9	,9
3	,1	2,0	1,7	,0	,3	,7	3,4
4		,3	,6	,0	,1	,8	,5

E6 Organizacija za človekoljubno pomoč, za človekove pravice, za pravice manjšin, ali beguncev

- 1 - sem član takšne organizacije
- 2 - sem delujoči član takšne organizacije
- 3 - dal sem denarni prispevek takšni organizaciji
- 4 - opravljal(a) sem prostovoljno (neplačano) delo za tako organizacijo

%	CH	CZ	AT	BE	DE	DK	ES
1			8,3	6,5	5,8	11,4	4,0
2			4,5	4,4	2,9	2,7	4,0
3			14,7	12,9	15,8	18,1	5,9
4			1,5	2,9	2,0	3,4	1,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	3,8	5,5	3,6	1,0	,7	4,7	2,8
2	2,6	4,0	2,9	,7	,8	3,4	2,1
3	13,2	7,7	12,3	1,1	1,2	9,3	5,4
4	1,8	2,3	2,1	,7	,8	1,7	1,2
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	4,5	7,9	16,8	,5	1,9	13,5	5,4
2	2,2	1,4	3,3	,8	1,9	4,1	1,9
3	7,4	19,8	27,1	2,7	4,2	27,2	10,3
4	1,1	2,8	3,4	,4	,4	3,9	2,1

E7 Organizacija za varovanje okolja, mirovniška organizacija, organizacija za zaščito pravic živali

- 1 - sem član takšne organizacije
 2 - sem delujoči član takšne organizacije
 3 - dal sem denarni prispevek takšni organizaciji
 4 - opravljal(a) sem prostovoljno (neplačano) delo za tako organizacijo

%	CH	CZ	AT	BE	DE	DK	ES
1			13,1	7,7	6,2	12,4	1,8
2			5,5	4,5	3,5	1,9	2,1
3			16,6	8,6	10,0	6,4	1,9
4			1,0	2,1	1,6	1,0	,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	2,2	5,0	5,8	1,4	,4	4,3	3,5
2	2,1	2,7	3,2	,8	1,1	3,2	2,2
3	3,5	3,4	12,4	,8	,4	7,4	2,8
4	,6	1,0	1,4	,4	,5	1,1	,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	2,8	20,1	5,0	,9	1,1	6,9	1,2
2	1,7	1,9	1,1	,7	1,5	1,7	,5
3	2,7	22,4	4,8	1,3	1,5	8,6	1,1
4	,8	1,1	,6	,4	,7	1,1	,7

E8 Verska ali cerkvena organizacija

- 1 - sem član takšne organizacije
 2 - sem delujoči član takšne organizacije
 3 - dal sem denarni prispevek takšni organizaciji
 4 - opravljal(a) sem prostovoljno (neplačano) delo za tako organizacijo

%	CH	CZ	AT	BE	DE	DK	ES
1			31,7	6,7	18,8	26,7	6,0
2			9,3	5,4	9,0	7,6	4,3
3			13,3	2,9	9,9	6,7	3,2
4			3,1	2,7	5,2	2,3	1,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	24,8	4,7	13,5	1,4	5,9	24,8	5,4
2	7,1	5,4	12,3	,7	4,6	11,2	2,2
3	2,2	4,9	14,2	,4	2,7	15,7	3,4
4	2,4	2,4	5,8	,5	1,9	4,7	,7
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	5,0	26,2	15,2	3,0	5,5	15,2	8,1
2	3,5	10,1	7,3	2,2	7,9	6,8	1,6
3	1,7	18,2	11,8	3,8	6,4	7,6	6,4
4	1,3	6,8	6,1	,9	1,7	4,3	2,7

E9 Politična stranka

- 1 - sem član takšne organizacije
 2 - sem delujoči član takšne organizacije
 3 - dal sem denarni prispevek takšni organizaciji
 4 - opravljal(a) sem prostovoljno (neplačano) delo za tako organizacijo

%	CH	CZ	AT	BE	DE	DK	ES
1			11,4	6,4	3,3	6,2	2,8
2			5,2	3,2	3,5	2,6	1,9
3			3,2	1,1	1,4	1,5	,6
4			2,2	2,0	2,1	1,3	,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	6,2	2,0	2,7	4,0	1,5	3,8	8,4
2	1,7	1,7	,8	1,9	1,4	1,5	1,6
3	,4	1,1	1,5	1,1	,2	3,2	,7
4	,5	,9	,5	1,2	,8	1,2	,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	3,1	4,6	9,2	1,7	4,0	8,4	4,0
2	1,7	1,7	3,5	,7	1,9	3,5	1,8
3	,2	2,1	1,7	1,0	,7	1,8	1,8
4	,6	,9	2,4	,3	,7	2,1	1,4

E10 Organizacija s področja znanosti, izobraževanja, organizacija učiteljev ali staršev

- 1 - sem član takšne organizacije
 2 - sem delujoči član takšne organizacije
 3 - dal sem denarni prispevek takšni organizaciji
 4 - opravljal(a) sem prostovoljno (neplačano) delo za tako organizacijo

%	CH	CZ	AT	BE	DE	DK	ES
1			10,3	8,3	6,0	7,3	7,5
2			5,2	7,5	4,6	3,5	3,9
3			3,1	2,4	2,9	1,4	2,2
4			2,3	3,3	2,8	1,3	1,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	4,9	7,8	6,6	4,0	3,1	7,7	8,8
2	4,8	5,3	7,4	1,6	2,6	4,3	5,0
3	1,1	2,3	4,3	1,2	,3	2,2	1,1
4	1,0	3,1	3,9	,7	1,4	2,1	,8
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	2,2	9,6	8,2	1,8	1,3	10,9	5,2
2	1,2	4,9	5,0	1,3	1,9	5,6	2,0
3	,7	2,6	1,2	1,4	,8	2,4	1,1
4	,2	3,8	4,5	,5	,3	3,2	,8

E11 Družabni klub, mladinski klub, društvo upokoencev, žensk, društva prijateljev

- 1 - sem član takšne organizacije
 2 - sem delujoči član takšne organizacije
 3 - dal sem denarni prispevek takšni organizaciji
 4 - opravljal(a) sem prostovoljno (neplačano) delo za tako organizacijo

%	CH	CZ	AT	BE	DE	DK	ES
1			18,7	19,5	13,4	17,8	6,9
2			6,0	15,9	10,2	9,3	5,4
3			2,7	4,5	2,3	3,1	1,6
4			2,7	7,7	4,6	3,7	1,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	8,6	9,6	15,9	3,2	5,3	15,6	10,5
2	3,7	7,1	11,4	1,9	4,6	8,0	6,5
3	,6	2,1	4,1	1,5	,5	4,5	1,6
4	1,1	3,7	4,4	1,0	1,0	4,4	1,8
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	4,6	9,5	22,4	2,0	4,6	19,3	13,8
2	2,2	4,9	13,3	1,5	2,3	10,9	4,9
3	,4	2,3	6,1	,5	1,5	3,4	5,1
4	,4	3,5	8,8	,4	,2	6,0	3,6

E12 Kakšna druga prostovoljna organizacija, poleg naštetih?

- 1 - sem član takšne organizacije
 2 - sem delujoči član takšne organizacije
 3 - dal sem denarni prispevek takšni organizaciji
 4 - opravljal(a) sem prostovoljno (neplačano) delo za tako organizacijo

%	CH	CZ	AT	BE	DE	DK	ES
1			10,7	7,7	6,9	7,0	3,4
2			5,1	3,7	3,7	2,5	1,4
3			4,6	1,9	1,9	1,9	1,7
4			2,6	2,5	1,9	2,0	,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	7,2	6,7	4,7	1,9	2,4	6,2	6,8
2	3,3	4,8	3,8	,8	1,8	3,3	3,2
3	1,5	3,2	5,6	,8	,7	2,3	3,0
4	2,0	2,5	4,1	,6	1,4	2,3	2,2
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	1,9	11,5	13,7	3,0	4,8	10,8	5,2
2	,7	4,3	4,1	1,0	1,8	5,0	2,4
3	,8	4,1	4,7	1,0	6,4	3,2	2,6
4	,2	3,6	3,5	,8	1,0	3,6	1,8

Kako pomembna je vsaka od naštetih stvari v vašem življenju?

- E13 Družina**
- E14 Prijatelji**
- E15 Prosti čas**
- E16 Politika**
- E17 Delo**
- E18 Vera**
- E19 Prostovoljne organizacije, društva**

sploh ni pomembna 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 zelo je pomembna

<i>povprečne vrednosti</i>	E13	E14	E15	E16	E17	E18	E19
AT	9,32	8,70	8,09	4,91	7,62	5,01	4,34
BE	9,05	8,26	7,80	4,03	7,53	4,14	5,02
CH	9,30	8,53	7,79	4,61	7,66	4,52	4,88
CZ	9,42	8,18	7,50	3,51	7,37	2,65	3,09
DE	9,16	8,40	7,62	5,10	7,34	3,95	4,06
DK	9,50	8,93	8,38	4,89	6,79	3,91	3,82
ES	9,47	8,34	8,03	3,68	7,77	4,71	5,60
FI	9,38	8,79	8,34	3,85	7,48	5,13	4,30
FR	9,23	8,13	7,23	3,84	7,46	3,80	4,89
GB	9,56	8,53	7,69	3,77	5,78	3,88	3,61
GR	9,74	8,62	7,80	4,92	8,75	8,34	4,97
HU	9,70	7,50	7,41	3,75	7,46	4,29	2,10
IE	9,66	9,02	7,89	3,85	6,79	6,19	4,54
IL	9,76	8,48	7,89	4,69	7,97	5,82	5,48
IT	9,22	7,65	7,57	4,34	8,18	6,47	6,38
NL	8,63	8,34	8,16	5,02	6,76	4,37	5,03
NO	9,46	8,71	7,99	4,37	7,35	3,69	4,40
PL	9,75	8,07	7,51	3,83	8,12	7,26	3,33
PT	9,62	8,35	7,37	3,52	7,69	5,87	5,36
SE	9,55	8,70	8,32	4,41	7,37	3,27	4,01
SI	9,55	8,51	8,18	3,18	8,30	4,63	4,59

E20 Če odštejete vse tisto, kar naredite za svojo družino, kar naredite pri delu ali v prostovoljnih organizacijah - kako pogosto, če sploh, pomagate tudi drugim ljudem?

- 1 - vsak dan
- 2 - nekajkrat na teden
- 3 - enkrat na teden
- 4 - nekajkrat na mesec
- 5 - enkrat na mesec
- 6 - redkeje
- 7 - nikoli

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	12,3	9,8	10,5	3,9	11,7	5,9	5,4
2	24,7	16,6	19,1	5,9	19,7	14,1	9,0
3	14,5	12,1	17,5	9,2	14,0	17,0	7,1
4	19,8	19,4	19,2	11,2	23,4	17,0	12,3
5	10,2	13,2	18,1	9,5	9,6	18,4	10,5
6	13,4	20,2	11,4	48,8	17,8	19,3	36,4
7	5,2	8,6	4,0	11,5	3,8	8,4	19,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	3,6	3,7	8,8	3,7	9,2	8,9	14,2
2	8,6	9,8	13,9	7,6	12,1	11,4	15,0
3	10,0	8,3	14,3	5,6	9,0	15,0	11,6
4	15,3	17,2	11,6	19,6	17,0	10,7	15,1
5	16,4	16,5	12,1	18,3	13,5	12,4	12,1
6	35,7	17,1	20,2	38,5	28,3	26,4	26,3
7	10,4	27,5	19,0	6,7	10,9	15,2	5,8
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	10,4	11,0	3,7	5,2	1,9	6,7	11,9
2	7,9	20,3	14,4	6,8	8,7	15,5	13,4
3	6,8	15,1	12,3	7,8	9,2	13,8	12,8
4	10,8	17,4	20,0	16,3	26,2	16,6	21,8
5	8,4	12,3	15,6	15,7	21,1	14,0	14,0
6	35,1	17,7	27,5	35,4	24,6	24,0	20,5
7	20,7	6,3	6,6	12,8	8,1	9,4	5,6

E21 Kaj bi rekli, kako pogosto z drugimi razpravljate o politiki in aktualnih dogodkih?

- 1 - vsak dan
- 2 - nekajkrat na teden
- 3 - enkrat na teden
- 4 - nekajkrat na mesec
- 5 - enkrat na mesec
- 6 - redkeje
- 7 - nikoli

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	14,1	10,7	15,5	13,3	18,1	17,1	14,0
2	27,4	17,9	31,8	22,4	28,9	23,1	14,2
3	16,8	14,3	18,4	13,2	14,2	16,1	8,4
4	12,8	9,7	11,1	10,6	15,3	10,6	10,8
5	6,1	7,0	8,3	6,0	5,2	10,1	5,4
6	16,1	21,0	10,4	24,9	14,3	15,3	24,5
7	6,7	19,4	4,4	9,5	3,9	7,8	22,6
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	16,4	13,8	11,0	6,4	16,4	10,2	21,0
2	24,7	23,3	17,9	12,6	20,1	16,8	23,3
3	15,8	14,4	16,4	6,9	14,2	15,8	14,9
4	11,2	13,8	8,2	16,2	10,6	8,4	10,0
5	8,5	8,6	8,9	8,0	7,3	8,7	5,6
6	19,1	14,4	16,4	34,9	19,2	20,8	15,8
7	4,3	11,8	21,2	15,0	12,2	19,2	9,4
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	15,3	13,4	10,0	14,6	10,5	11,7	9,4
2	15,4	25,0	30,4	20,4	21,3	23,5	15,8
3	9,0	14,6	13,9	15,2	11,4	15,6	14,7
4	8,3	11,4	14,9	11,2	12,4	11,1	11,7
5	3,7	6,7	9,1	6,9	9,0	8,5	8,2
6	27,4	18,4	17,9	19,6	21,2	22,4	24,4
7	20,9	10,5	3,8	12,1	14,1	7,1	15,7

Kako pomembne so naslednje stvari za to, da je nekdo dober državljani?

- E22** da pomaga ljudem, ki jim gre slabše, kot njemu
- E23** da hodi na volitve
- E24** da vedno spoštuje zakone in predpise
- E25** da ima svoje lastno mnenje, neodvisno od drugih
- E26** da je dejaven v prosto organizacijah
- E27** da je dejaven na političnem področju

Sploh ni pomembno 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 zelo je pomembno

<i>povprečne vrednosti</i>	E22	E23	E24	E25	E26	E27
AT	7,56	8,07	7,69	8,78	5,28	4,09
BE	6,95	6,56	7,43	7,81	5,35	3,41
CH	7,40	7,37	7,28	8,68	5,68	4,40
CZ	6,15	6,16	8,16	7,98	4,45	2,93
DE	7,31	7,55	7,54	8,81	4,84	4,25
DK	7,86	8,87	8,58	8,87	5,41	4,73
ES	7,76	6,43	7,12	7,52	5,85	3,52
FI	8,02	7,59	8,56	8,51	5,50	4,43
FR	7,12	8,26	8,15	7,72	5,29	2,95
GB	6,82	7,16	8,31	8,25	5,17	3,48
GR	8,37	8,12	8,75	8,54	6,01	5,42
HU	6,71	8,26	9,10	7,93	4,51	3,66
IE	7,67	7,70	8,35	8,16	5,78	3,82
IL	8,46	7,98	8,91	8,47	6,80	4,41
IT	7,84	7,51	8,48	7,98	6,43	3,99
NL	7,41	7,48	7,28	8,19	5,82	4,24
NO	7,94	8,19	8,18	8,62	5,95	4,75
PL	7,48	7,65	8,99	8,16	5,54	5,11
PT	8,19	7,13	7,50	8,36	6,47	5,43
SE	7,60	8,38	8,32	8,93	4,75	3,96
SI	7,60	6,74	8,06	8,41	6,01	4,37

E28 Koliko let že živite v tej soseski?

<i>povprečne vrednosti</i>	E28		E28		E28
AT	24,55	FI	18,79	IT	24,91
BE	19,81	FR	30,87	NL	16,11
CH	19,00	GB	22,02	NO	24,09
CZ	38,38	GR	28,54	PL	29,34
DE	20,21	HU	29,40	PT	27,39
DK	18,98	IE	25,37	SE	14,76
ES	25,88	IL	18,21	SI	28,43

E29 Naslednji sklop vprašanj zadeva vaše delo. Ali lahko najprej poveste, ali ste sedaj..

- 1 - zaposleni
- 2 - samozaposleni
- 3 - niste zaposleni

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	51,1	46,5	54,3	47,8	46,3	58,4	37,1
2	9,3	8,5	10,8	8,6	7,5	7,0	8,1
3	39,6	45,0	34,9	43,7	46,2	34,6	54,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	46,1	45,4	51,0	25,2	36,2	43,4	47,4
2	8,2	5,1	7,5	19,1	8,4	12,4	10,1
3	45,8	49,5	41,4	55,7	55,4	44,2	42,5
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	33,8	54,9	60,4	32,6	39,9	55,2	44,4
2	16,9	7,1	8,5	10,8	13,6	7,3	4,2
3	49,3	38,1	31,1	56,6	46,5	37,5	51,4

Prebral(a) vam bom nekaj stvari v zvezi z vašim delom, zaposlitvijo. Prosim ocenite, koliko vam vaši predpostavljene pri delu dopuščajo...

- E30** Da si lahko po svoje prilagajate delovni čas
- E31** Da se sami odločate, kako si boste organizirali delo čez dan
- E32** Da lahko vplivate na svoje (delovno) okolje
- E33** Da vplivate na odločitve glede splošnega poteka vašega dela
- E34** Da spremenite svoje delovne naloge in zadolžitve, če tako želite

sploh nimam vpliva na to 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 v celoti vplivam na to

<i>povprečne vrednosti</i>	E30	E31	E32	E33	E34
AT	4,77	6,11	5,74	5,38	4,18
BE	4,86	6,43	5,83	5,63	4,67
CH	5,81	6,31	5,80	5,51	4,80
CZ	3,48	4,52	4,59	3,87	3,68
DE	4,19	5,68	4,90	4,32	3,10
DK	5,80	7,17	7,46	6,45	5,91
ES	3,35	4,97	4,42	4,17	3,73
FI	6,30	6,48	5,99	6,04	6,06
FR	4,35	6,73	4,56	5,00	5,02
GB	5,54	6,28	5,77	5,88	5,20
GR	3,18	4,35	4,26	3,71	2,82
HU	2,76	4,40	5,86	5,10	2,43
IE	5,07	5,92	5,35	5,89	5,13
IL	5,76	6,38	6,73	6,16	5,59
IT	5,07	6,27	6,91	5,47	4,07
NL	5,71	6,76	6,19	5,89	5,22
NO	5,94	6,78	7,34	6,84	5,93
PL	2,81	4,44	4,88	4,26	3,42
PT	3,45	4,83	5,15	4,77	4,45
SE	5,99	7,40	6,65	6,34	5,69
SI	3,41	5,09	4,94	5,42	3,75

Kako težko ali enostavno bi bilo za vas...

- E35** Najti podobno ali boljšo zaposlitev pri drugem delodajalcu?
- E36** Pričeti z lastnim podjetjem, če bi tako želeli?

zelo težko 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 zelo enostavno

<i>povprečne vrednosti</i>	E35	E36		E35	E36		E35	E36
AT	3,76	2,59	FI	4,82	4,21	IT	4,17	3,68
BE	4,51	3,24	FR	4,16	2,66	NL	5,36	3,72
CH	4,12	2,73	GB	5,47	3,51	NO	5,20	3,99
CZ	3,32	2,48	GR	2,67	1,62	PL	2,34	2,21
DE	2,91	2,22	HU	2,96	1,85	PT	2,85	2,42
DK	5,03	3,36	IE	5,05	2,94	SE	5,52	4,43
ES	4,02	2,50	IL	4,82	2,94	SI	3,40	2,70

E37 Ali imate v vašem podjetju oziroma organizaciji sindikat?

1 - da 2 - ne

% odgovorov 1 ('da')	E37		E37		E37
AT	60,8	FI	80,9	IT	66,0
BE	66,1	FR	64,9	NL	63,7
CH	42,0	GB	46,8	NO	77,9
CZ	43,6	GR	42,2	PL	42,7
DE	50,6	HU	43,1	PT	33,6
DK	66,9	IE	52,9	SE	85,8
ES	41,4	IL	39,7	SI	72,0

Kako težko ali enostavno je... (filter: za tiste ki imajo v podjetju sindikat)

E38 Vplivati na dejavnost, odločitve sindikata?

E39 Ali sindikat vpliva na delovne pogoje v vašem podjetju, organizaciji?

zelo težko 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 zelo enostavno

povprečne vrednosti	D38	D39		D38	D39		D38	D39
AT	4,37	4,17	FI	4,93	5,10	IT	6,06	5,27
BE	4,65	5,07	FR	5,24	5,13	NL	5,01	4,91
CH	5,29	4,63	GB	4,92	5,19	NO	4,73	5,41
CZ	4,00	4,27	GR	4,21	4,39	PL	3,57	3,85
DE	5,34	4,07	HU	4,27	4,12	PT	4,39	4,40
DK	5,23	5,35	IE	5,07	5,50	SE	5,30	5,22
ES	3,76	5,13	IL	3,82	5,58	SI	3,48	3,56

E40 Kako zadovoljni ali nezadovoljni ste bili na splošno v zadnjih 12 mesecih s tem, kako se urejajo stvari v vaši službi?

zelo nezadovoljen 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 zelo zadovoljen

povprečne vrednosti	E40		E40		E40
AT	6,71	FI	6,36	IT	6,13
BE	6,44	FR	5,64	NL	6,39
CH	6,72	GB	5,86	NO	6,64
CZ	5,95	GR	6,39	PL	6,10
DE	6,27	HU	5,65	PT	6,87
DK	6,76	IE	6,64	SE	6,15
ES	6,25	IL	6,36	SI	5,31

E41 Ali ste v zadnjih 12 mesecih poskušali storiti karkoli, da izboljšali delovne pogoje, ali pa preprečili njihovo poslabšanje?

1 - da 2 - ne

% odgovorov 1 ('da')	E41		E41		E41
AT	50,4	FI	75,8	IT	49,0
BE	53,7	FR	67,0	NL	52,4
CH	58,7	GB	62,2	NO	73,1
CZ	47,2	GR	34,9	PL	38,1
DE	51,1	HU	40,2	PT	31,7
DK	71,2	IE	51,4	SE	75,7
ES	48,3	IL	53,6	SI	65,2

E42 Ali so se stvari kaj izboljšale? (filter: tisti ko so skušali izboljšati delovne pogoje)

1 - da 2 - ne 3 - še ni mogoče oceniti

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	76,0	62,7	65,9	54,4	52,3	74,0	61,4
2	24,0	20,4	14,4	27,0	23,5	15,4	24,2
3		16,9	19,6	18,6	24,2	10,6	14,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	70,4	58,0	68,3	63,0	54,2	75,6	59,2
2	17,1	15,1	22,1	22,4	32,1	13,5	27,8
3	12,5	26,9	9,6	14,6	13,8	10,8	13,0
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	64,1	64,6	74,8	53,8	71,8	67,2	49,0
2	15,4	20,8	14,8	33,9	17,0	13,1	24,7
3	20,5	14,6	10,3	12,4	11,2	19,8	26,3

E43 Ne glede na to, ali ste uspeli ali ne, povejte, kako pravično ali nepravično so vas obravnavali pri vaših namerah, da bi izboljšali razmere pri delu? (filter: tisti ko so skušali izboljšati delovne pogoje)

zelo nepravično 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 zelo pravično

povprečne vrednosti	E43		E43		E43
AT	7,03	FI	7,40	IT	6,69
BE	6,77	FR	4,75	NL	6,84
CH	7,16	GB	7,18	NO	7,37
CZ	6,34	GR	6,26	PL	6,28
DE	6,72	HU	7,05	PT	6,79
DK	7,63	IE	7,25	SE	7,36
ES	7,15	IL	6,99	SI	5,96

F5 Kako bi opisali območje, na katerem živite?

- 1 - veliko mesto
- 2 - predmestje ali obrobje velikega mesta
- 3 - manjše mesto
- 4 - vas
- 5 - kmetija ali hiša na deželi

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	24,0	9,7	6,0	22,2	20,8	14,8	21,6
2	10,4	13,1	12,6	7,4	13,1	20,7	7,8
3	21,6	23,6	20,1	38,8	39,8	34,7	26,9
4	39,2	47,1	55,9	30,6	24,3	18,9	40,1
5	4,7	6,5	5,4	,9	2,0	11,0	3,6
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	11,9	25,2	5,7	38,8	22,0	3,7	39,1
2	16,0	10,0	23,6	15,5	2,9	28,8	17,3
3	29,3	31,4	44,9	14,0	35,0	21,9	24,7
4	21,6	28,8	22,8	31,2	38,7	12,8	18,2
5	21,2	4,7	3,0	,5	1,4	32,9	,7
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	4,9	15,9	11,5	19,6	17,7	11,7	6,3
2	7,1	11,4	19,3	3,3	16,1	21,2	17,3
3	52,2	26,1	21,1	32,9	30,3	35,9	21,2
4	29,4	42,3	27,6	44,1	34,5	20,8	46,0
5	6,5	4,4	20,5	,2	1,5	10,4	9,2

F7 Koliko let je trajalo vaše šolanje (redno ali izredno)? (upoštevajte vso izobrazbo pridobljeno v okviru različnih šolskih ustanov)

<i>povprečne vrednosti</i>	F7		F7		F7
AT	12,35	FI	11,96	IT	10,52
BE	12,18	FR	11,95	NL	12,85
CH	10,71	GB	12,76	NO	12,99
CZ	12,54	GR	9,83	PL	11,26
DE	12,80	HU	11,65	PT	7,39
DK	13,17	IE	12,98	SE	12,01
ES	10,51	IL	13,04	SI	11,38

F8a Kaj od naštetega opisuje vašo delovno aktivnost v zadnjem tednu dni? (več možnih odgovorov)

- 1 - opravljam plačano delo (tudi če ste bili na dopustu)
 (zaposlen, samozaposlen, delam za svoje družinsko podjetje)
- 2 - se izobražujem (tudi če ste trenutno na počitnicah; izobraževanje, ki ga ne plačuje delodajalec)
- 3 - sem nezaposlen(a), aktivno sem iskal(a) delo
- 4 - sem nezaposlen(a), nisem aktivno iskal(a) dela
- 5 - sem trajno bolan ali delovno nezmožen
- 6 - upokojen(a)
- 7 - na služenju vojaškega roka ali civilnem služenju
- 8 - opravljam gospodinjska dela, skrbim za otroke ali druge osebe
- 9 - drugo

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	60,3	52,1	63,5	55,0	52,2	63,0	45,1
2	8,0	10,5	12,0	7,0	9,8	10,6	11,9
3	2,2	2,7	1,8	2,8	5,6	3,7	5,4
4	1,2	3,4	,4	,9	1,8	,9	4,0
5	,8	3,7	2,5	2,0	2,7	2,3	2,4
6	20,2	19,6	16,8	29,5	23,6	22,1	15,8
7	,4	,1	,2	1,1	,2	,1	
8	12,0	23,0	36,6	14,0	27,4	20,7	37,8
9	2,0	5,0	3,5	3,4	1,8	4,7	,6
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	54,2	48,8	57,2	43,1	45,8	53,8	53,0
2	14,8	1,3	7,9	8,0	12,7	10,3	23,2
3	2,7	3,9	2,6	3,4	3,3	2,9	5,9
4	2,7	2,5	1,5	1,2	2,1	2,1	3,8
5	1,0	2,9	4,5	,6	7,1	2,5	3,3
6	25,2	23,3	21,6	21,9	28,7	13,1	12,5
7	,3	,3	,0	,0	,2		4,0
8	3,9	13,4	22,3	24,8	41,0	28,0	22,0
9	,6	10,6	1,4	,2	3,9	2,3	4,2
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	49,0	59,3	66,6	42,9	52,3	60,8	44,2
2	8,6	12,9	9,7	16,4	11,1	14,0	17,7
3	4,6	1,2	2,2	8,4	2,8	2,9	4,2
4	3,2	,9	1,3	5,0	1,4	1,2	3,2
5	,2	5,7	4,3	2,9	2,2	4,3	2,5
6	18,0	14,8	18,5	28,7	21,5	17,7	24,8
7	,4	,0	,5	,2	,0	,2	,8
8	16,2	46,4	30,2	24,5	21,3	9,5	20,1
9	1,6	9,1	,0	1,5	2,1	2,0	2,2

F12 Ali pri svoji poglavitni zaposlitvi...

1 - delate za koga drugega

2 - ste samozaposleni

3 - delate v družinskem podjetju

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	86,3	85,9	83,6	89,5	88,0	89,9	82,0
2	12,8	12,6	13,9	9,5	10,6	9,6	16,9
3	,9	1,5	2,5	1,0	1,4	,5	1,1
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	85,8	89,2	88,1	61,3	88,6	82,2	86,3
2	10,8	9,8	10,4	37,2	10,4	15,2	12,5
3	3,4	1,0	1,5	1,5	1,0	2,6	1,2
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	69,5	89,3	87,2	79,6	78,8	89,5	89,4
2	27,7	9,8	11,9	20,1	20,1	9,9	8,3
3	2,8	,9	,9	,3	1,1	,6	2,3

F13 Koliko ljudi zaposlujete (če sploh)? (filter: če je zaposlovalec)

<i>povprečne vrednosti</i>	F13		F13		F13
AT	4,26	FI	4,40	IT	2,52
BE	2,07	FR	6,94	NL	9,29
CH	4,50	GB	2,76	NO	2,69
CZ	4,21	GR	,94	PL	,99
DE	3,28	HU	2,91	PT	5,31
DK	6,34	IE	4,99	SE	4,15
ES	1,42	IL	7,18	SI	9,73

F14 Ali imate / ste imeli pogodbo za...

1 - nedoločen čas

2 - za določen čas

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	86,2	86,0	86,2	78,6	87,3	84,5	62,6
2	13,8	14,0	13,8	21,4	12,7	15,5	37,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	72,9	70,9	85,4	76,1		76,6	69,3
2	27,1	29,1	14,6	23,9		23,4	30,7
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	80,9	84,5	84,8	75,4	76,2	78,2	79,7
2	19,1	15,5	15,2	24,6	23,8	21,8	20,3

F15 Koliko ljudi je (bilo) zaposlenih v podjetju, organizaciji, kjer delate (ste delali)?

- 1 - manj kot 10
 2 - 10 do 24
 3 - 25 do 99
 4 - 100 do 499
 5 - 500 ali več

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	35,5	26,9	41,3	32,5	31,1	25,8	51,3
2	20,9	14,7	19,1	22,4	18,5	20,5	17,0
3	20,0	19,9	19,9	22,8	21,4	25,6	14,8
4	13,6	19,4	12,2	12,8	16,3	18,8	7,6
5	9,9	19,0	7,5	9,6	12,6	9,3	9,2
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	38,0	30,6	25,8	63,1	23,8	36,0	33,1
2	20,1	15,0	16,8	14,7	12,7	16,7	16,6
3	20,6	18,3	22,9	12,0	22,2	20,6	22,2
4	14,1	17,9	18,5	5,8	22,0	17,0	14,2
5	7,2	18,2	16,1	4,2	19,4	9,8	13,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	49,5	25,2	26,6	32,6	52,9	27,0	23,2
2	12,5	14,5	20,8	13,3	18,4	19,6	10,0
3	15,8	23,2	27,9	21,1	12,1	24,5	20,7
4	11,2	18,6	15,3	16,8	11,4	15,7	22,9
5	11,1	18,6	9,5	16,2	5,2	13,2	23,2

F16 Ali pri svojem delu tudi nadzorujete delo drugih zaposlenih, oziroma ste zanj odgovorni?

- 1 - da 2 - ne

% odgovorov 1 ('da')	F16		F16		F16
AT	37,6	FI	23,9	IT	31,6
BE	35,1	FR	35,8	NL	40,1
CH	38,2	GB	41,7	NO	36,7
CZ	28,2	GR	22,9	PL	22,5
DE	31,9	HU	20,7	PT	26,7
DK	31,6	IE	34,0	SE	30,1
ES	21,5	IL	41,3	SI	38,1

F17 Koliko podrejenih imate (ste imeli) pri svojem delu? (filter: če ima podrejene)

<i>povprečne vrednosti</i>	F17		F17		F17
AT	20,40	FI	15,73	IT	27,93
BE	23,64	FR	18,03	NL	24,50
CH	12,36	GB	21,35	NO	13,35
CZ	24,67	GR	11,64	PL	22,61
DE	16,04	HU	16,75	PT	27,36
DK	15,47	IE	16,76	SE	15,97
ES	11,06	IL	18,14	SI	18,17

F18 Koliko si lahko (ste si lahko) sami organizirate svoje delo?

- 1 - v veliki meri
- 2 - v določeni meri
- 3 - le malo
- 4 - sploh ne

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	47,1	39,3	47,0	27,1	33,5	50,9	43,7
2	32,8	40,3	36,4	37,0	40,2	32,0	26,9
3	12,2	12,0	11,1	22,3	16,9	11,0	15,0
4	7,9	8,5	5,4	13,6	9,4	6,1	14,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	42,0	42,3	54,7	55,1	48,6	46,7	58,8
2	37,3	39,0	27,1	24,4	31,3	27,1	26,4
3	14,1	9,2	11,1	10,5	12,3	15,8	7,2
4	6,6	9,5	7,2	10,0	7,7	10,4	7,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	42,9	38,8	47,4	33,6	33,9	54,9	30,5
2	28,7	44,0	32,3	22,6	33,4	31,8	38,3
3	8,6	11,5	15,0	27,2	20,4	9,4	16,2
4	19,8	5,7	5,3	16,5	12,3	3,9	15,0

F19 Kolikšno je osnovno število delovnih ur, ki jih morate tedensko opraviti (ste jih morali opraviti) po pogodbi, pri čemer ne upoštevajte plačanih ali neplačanih nadur.

F20 Ne glede na število ur, ki jih morate opraviti po pogodbi, prosim ocenite, koliko ur na teden običajno dejansko opravite (ste opravili), vključno s plačanimi ali neplačanimi nadurami.

<i>povprečne vrednosti</i>	F19	F20		F19	F20		F19	F20
AT	35,69	40,76	FI	38,83	40,07	IT	39,43	42,80
BE	36,08	40,00	FR	34,27	39,46	NL	30,92	33,86
CH	35,37	37,85	GB	34,00	38,18	NO	34,07	37,04
CZ	40,17	43,55	GR	43,59	48,34	PL	43,42	46,52
DE	35,46	39,58	HU	40,71	44,49	PT	41,13	45,37
DK	34,84	37,18	IE	39,53	41,20	SE	36,31	38,63
ES	38,22	41,65	IL	36,90	41,82	SI	40,52	45,82

F25 Ali ste bili kdaj brezposelni in ste iskali zaposlitev več kot tri mesece?

F26 Ali je katero od teh obdobj trajalo 12 mesecev ali več? (filter: tisti, ki so bili brezposelni več kot 3 mesece)

F27 Ali je bilo katero od teh obdobj v zadnjih 5 letih? (filter: tisti, ki so bili brezposelni 12 mesecev ali več)

- 1 - da
 2 - ne

% odgovorov 1 ('da')	F25	F26	F27
AT	22,0	31,5	50,5
BE	27,0	47,3	41,0
CH	13,1	31,8	47,7
CZ	17,1	28,2	76,3
DE	23,2	49,7	50,1
DK	28,5	44,9	43,8
ES	35,4	47,7	55,5
FI	33,6	43,5	47,8
FR	31,2	49,5	49,8
GB	21,5	39,2	44,9
GR	24,9	54,7	50,6
HU	26,9	50,2	53,1
IE	19,2	40,6	51,0
IL	27,7	42,6	71,2
IT	31,6	59,1	52,7
NL	16,2	43,0	30,2
NO	18,4	21,7	36,5
PL	33,0	65,6	72,0
PT	22,1	41,3	49,7
SE	24,3	30,5	45,1
SI	23,8	47,3	49,7

F28 Ali ste zdaj, oziroma ste kdaj bili član sindikata ali podobne organizacije?

- 1 - da, sedaj sem
 2 - da, v preteklosti sem bil(a)
 3 - ne

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	23,0	29,5	12,5	12,8	14,8	66,3	7,7
2	18,4	15,6	10,4	50,7	21,1	19,1	6,4
3	58,6	54,9	77,1	36,5	64,1	14,6	85,9
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	49,4	8,1	18,2	9,8	10,8	20,0	18,9
2	18,4	13,6	28,3	6,8	43,3	23,7	8,7
3	32,2	78,3	53,5	83,4	45,9	56,3	72,5
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	15,2	20,8	48,3	8,0	7,7	57,7	22,8
2	15,1	15,1	22,4	25,2	7,8	21,4	33,0
3	69,7	64,2	29,3	66,8	84,5	20,9	44,2

F29 Prosim pomislite na dohodke vsakega od članov vašega gospodinjstva in na morebitne druge dohodke gospodinjstva kot celote. Kaj bi rekli, kateri je glavni vir dohodka v vašem gospodinjstvu?

- 1 - plače
- 2 - dohodek iz samozaposlitve ali kmetovanja
- 3 - pokojnine
- 4 - podpora za brezposelne ali presežne delavce
- 5 - druge socialne podpore ali štipendije
- 6 - dohodek iz naložb, prihrankov, zavarovanja ali lastnine
- 7 - dohodki iz drugih virov

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	64,4	61,5	72,2	61,6	59,5	65,1	58,3
2	9,7	9,1	6,9	7,4	7,0	6,5	12,6
3	20,8	21,4	17,9	28,3	25,6	21,1	26,4
4	1,8	5,0	,5	,8	3,6	1,9	1,1
5	1,2	1,5	,5	1,4	1,9	4,3	,7
6	,1	,8	1,1	,1	,7	,5	,2
7	2,0	,8	,8	,4	1,7	,5	,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	58,5	65,7	63,4	44,7	54,1	61,1	66,8
2	8,0	4,9	4,2	22,6	8,7	14,7	8,3
3	25,4	22,6	22,3	29,5	32,3	15,1	11,9
4	2,6	2,2	1,5	,6	1,6	2,6	2,6
5	4,3	2,6	6,7	,3	2,1	5,7	7,5
6	,5	,7	,8	,8	,1	,3	1,4
7	,7	1,2	1,2	1,6	1,1	,6	1,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	57,6	67,9	67,3	53,1	67,7	66,3	63,8
2	17,9	6,2	6,5	13,1	7,7	4,8	6,8
3	22,1	15,1	19,2	29,4	22,5	21,8	27,0
4	,7	1,3	,9	1,3	,5	1,3	1,3
5	,6	7,7	3,2	1,3	,2	1,5	,3
6	,2	,6	,5	,2	,3	,7	,1
7	,8	1,1	2,4	1,6	1,0	3,7	,7

F30 Če seštejete dohodke iz vseh virov, katera kategorija najbolj ustreza celotnemu mesečnemu neto dohodku vašega gospodinjstva? Če ne veste povsem natančno, prosimo ocenite.

1 - manj kot 35.000	7 - od 450.000 do manj kot 580.000
2 - od 35.000 - manj kot 70.000	8 - od 580.000 do manj kot 700.000
3 - od 70.000 do manj kot 115.000	9 - od 700.000 do manj kot 1.200.000
4 - od 115.000 do manj kot 230.000	10 - od 1.200.000 do manj kot 1.700.000
5 - od 230.000 do manj kot 350.000	11 - od 1.700.000 do manj kot 2.300.000
6 - od 350.000 do manj kot 450.000	12 - več kot 2.300.000

%	AT	BE	CZ	CH	DE	DK	ES
1	,7	,7	,5	,3	,6	,1	,8
2	1,3	,6	,5	12,9	1,0	1,2	3,1
3	3,5	1,6	1,4	22,9	1,8	,9	10,3
4	9,2	12,3	1,6	38,0	8,2	4,5	25,8
5	16,2	17,7	3,6	13,4	15,9	12,0	24,9
6	18,9	18,6	4,6	5,1	16,9	11,2	15,3
7	19,8	16,5	6,4	3,5	16,8	10,6	8,4
8	13,6	12,8	9,0	1,3	12,4	12,2	5,2
9	12,0	13,7	36,1	2,2	17,9	32,5	4,4
10	2,9	4,0	22,9	,2	6,2	11,4	1,5
11	1,5	1,0	8,4	,0	1,4	2,2	,3
12	,6	,7	4,9	,2	,9	1,2	,1
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	,0	2,5	,6	1,2	20,4	3,7	,9
2	,0	5,6	1,4	6,8	26,1	11,2	2,0
3	4,6	10,2	3,1	16,0	21,4	12,0	6,1
4	14,0	14,2	12,6	28,1	13,3	11,2	21,3
5	15,9	23,3	11,2	18,7	10,1	13,1	19,6
6	15,2	18,3	11,1	9,9	5,0	10,9	16,6
7	16,0	18,3	9,2	7,5	2,8	12,0	11,2
8	12,6	6,3	9,7	5,0	,6	10,9	10,3
9	17,1	1,4	22,6	4,0	,0	7,4	8,7
10	3,4	,0	11,1	1,9	,0	7,8	2,6
11	,8	,0	4,0	,7	,3	,0	,2
12	,4	,0	3,5	,2	,0	,0	,5
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	,8	,5	1,0	8,0	2,2	,3	,8
2	2,0	1,2	1,5	25,1	8,6	,6	5,7
3	6,2	1,2	2,3	32,2	17,0	1,0	17,7
4	18,8	6,2	3,3	22,6	25,6	10,0	31,8
5	18,8	14,0	7,1	5,5	18,0	14,5	22,9
6	17,1	14,8	8,7	2,5	12,1	16,1	11,3
7	14,8	15,6	9,3	1,6	6,0	14,7	6,1
8	6,6	15,3	13,3	1,1	4,0	16,7	2,2
9	10,8	19,6	30,4	,7	4,3	21,4	1,2
10	2,8	7,4	16,3	,4	1,3	4,0	,1
11	,8	2,6	4,2	,3	,5	,6	,2
12	,8	1,6	2,7	,2	,4	,1	,0

F31 Kako vidite situacijo z dohodkom v vašem gospodinjstvu? Kateri od naslednjih opisov ji najbolj ustreza?

- 1 - s sedanjimi dohodki se lahko brez težav preživljamo
 2 - s sedanjimi dohodki ravno še shajamo
 3 - s sedanjimi dohodki se le težko preživljamo
 4 - s sedanjimi dohodki se izredno težko preživljamo

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	31,1	40,8	51,9	10,4	30,4	63,9	30,5
2	51,6	43,5	40,1	54,7	56,1	29,6	49,0
3	12,7	12,9	6,9	28,6	10,9	5,0	16,7
4	4,5	2,9	1,2	6,4	2,7	1,5	3,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	21,5	8,2	42,0	10,3	6,5	37,9	19,3
2	65,1	44,7	46,2	37,9	48,9	45,7	42,6
3	9,7	37,8	10,2	35,9	33,0	12,6	25,6
4	3,7	9,3	1,7	15,8	11,6	3,9	12,6
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	33,8	53,4	52,1	4,8	8,4	53,6	38,0
2	49,3	37,6	38,7	49,9	53,0	37,8	46,1
3	14,6	7,8	7,7	39,6	29,8	7,2	13,1
4	2,3	1,2	1,5	5,8	8,8	1,4	2,7

F32 Če bi se nenadoma iz kakršnegakoli razloga znašli v resnih finančnih težavah in bi si morali od nekoga sposoditi denar, da bi se lahko preživljali, kako enostavno ali težko bi bilo to za vas?

- 1 - zelo težko 2 - dokaj težko 3 - niti težko niti enostavno 4 - dokaj enostavno 5 - zelo enostavno

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	12,4	20,4	16,2	17,1	13,7	4,9	20,1
2	19,1	25,2	27,6	36,3	21,3	6,8	30,2
3	31,7	19,3	26,3	29,6	32,7	7,0	27,0
4	25,9	27,3	23,9	13,5	23,5	36,7	15,9
5	10,8	7,9	6,0	3,5	8,7	44,6	6,9
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	10,8	18,1	10,2	30,3	33,2	10,2	34,3
2	19,6	31,2	18,1	32,7	31,7	18,5	31,2
3	23,9	25,4	15,9	17,7	18,9	23,3	20,5
4	32,4	20,8	35,0	14,0	13,3	34,2	10,3
5	13,3	4,5	20,9	5,3	2,9	13,9	3,7
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	10,0	15,7	7,3	19,0	17,9	7,5	42,6
2	21,6	20,2	16,4	36,3	42,2	11,8	29,1
3	29,0	25,0	15,8	20,5	19,7	13,5	18,2
4	31,6	28,9	39,9	20,1	18,5	42,0	7,3
5	7,8	10,1	20,7	4,1	1,6	25,2	3,0

F57 Ali ste se v zadnjih 12 mesecih udeležili kakšnega tečaja, predavanja ali konference, da bi izboljšali svoje znanje ali delovne veščine?

1 – da 2 - ne

% odgovorov 1 ('da')	E57		E57		E57
AT	42,7	FI	42,5	IT	16,6
BE	37,3	FR	26,8	NL	36,6
CH	47,0	GB	37,4	NO	46,6
CZ	27,7	GR	9,0	PL	19,1
DE	30,8	HU	20,7	PT	14,3
DK	49,9	IE	34,6	SE	49,4
ES	21,6	IL	41,1	SI	38,1

F58 Vas lahko vprašam o vašem sedanjem zakonskem stanu? Kateri od naslednjih opisov najbolj ustreza vaši situaciji?

- 1 - poročen(a)
- 2 - živim ločeno (legalno še poročen)
- 3 - ločen(a)
- 4 - vdovec, vdova
- 5 - nikoli nisem bil(a) poročen(a)

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	58,4	53,5	59,0	64,4	56,2	55,0	58,5
2	1,1	2,4	1,5	1,9	2,0	,8	1,7
3	6,4	8,2	7,4	8,3	7,5	7,6	1,2
4	5,8	6,4	4,3	10,6	8,2	5,7	7,5
5	28,3	29,3	27,8	14,9	26,2	30,9	31,2
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	50,3	58,3	55,7	66,6	55,3	55,4	59,5
2	,7	1,3	2,3	,6	,8	3,3	,6
3	9,3	5,7	7,0	1,6	8,6	1,1	4,1
4	6,4	5,7	6,9	7,6	12,3	7,4	3,7
5	33,4	29,0	27,9	23,5	23,1	32,9	32,1
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1	60,5	63,2	51,3	57,6	64,9	46,1	53,9
2	2,2	,4	1,2	,5	,7	,8	,7
3	1,8	4,8	7,2	3,2	2,2	8,9	3,7
4	6,7	5,9	7,0	9,8	7,5	5,4	9,0
5	28,8	25,6	33,2	28,8	24,8	38,8	32,6

F62 Ali ste kdaj živeli s partnerjem, ne da bi bili z njim / njo poročeni?

F63 Ali ste bili kdaj ločeni?

1 – da 2 - ne

% odgovorov 1 ('da')	F62	F63		F62	F63		F62	F63
AT	27,8	9,3	FI	35,9	10,1	IT	5,4	2,0
BE	18,9	10,6	FR	24,8	7,5	NL	25,0	6,6
CH	30,0	8,5	GB	25,1	12,9	NO	33,9	5,7
CZ	16,4	9,1	GR	7,2	1,9	PL	7,6	3,2
DE	24,3	9,0	HU	16,5	10,2	PT	5,6	2,1
DK	47,9	13,3	IE	10,5	1,7	SE	43,4	14,0
ES	8,8	2,0	IL	16,2	4,4	SI	19,2	7,0

Na kratko vam bomo opisali različne ljudi. Prosimo preberite vsakega izmed opisov in v vsaki vrstici obkrožite številko, ki pove, koliko je oseba podobna vam.

A Zanj je pomembno, da ima veliko novih zamisli in da je ustvarjalen. Stvari rad počne na izviren način.

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	27,7	18,1	24,4	20,1	19,7	33,5	24,8
2	30,8	35,4	40,0	32,9	37,9	30,2	36,8
3	24,0	27,7	21,3	28,8	25,3	19,3	22,1
4	10,6	9,9	9,2	9,4	10,9	10,6	8,5
5	4,4	7,0	4,4	7,5	5,0	5,7	6,5
6	2,5	1,8	,8	1,3	1,1	,7	1,3
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	16,2	29,2	23,8	21,4	24,8	24,4	29,9
2	30,7	28,4	31,9	43,3	36,2	32,5	33,4
3	33,6	24,8	21,8	22,8	19,4	21,8	17,0
4	12,3	11,7	14,8	6,7	9,5	11,7	11,4
5	6,1	4,1	6,7	4,8	6,2	7,6	7,3
6	1,2	1,9	1,1	1,0	3,9	2,0	1,0
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		18,4	15,4	13,1	14,0	16,0	15,0
2		35,4	33,8	33,6	29,1	27,0	40,4
3		30,2	28,1	22,9	34,5	34,8	27,3
4		10,0	14,9	12,9	17,1	15,7	8,5
5		4,7	6,8	14,2	4,2	5,6	7,3
6		1,4	,9	3,3	1,1	,9	1,5

B Zanj je pomembno, da je premožen. Imeti želi veliko denarja in dragih predmetov.

- 1 - zelo podoben mi je
 2 - podoben mi je
 3 - malo podoben mi je
 4 - čisto malo podoben mi je
 5 - ni mi podoben
 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	4,5	2,8	1,7	3,5	2,3	3,3	6,1
2	11,9	7,0	6,1	9,3	8,9	8,2	11,7
3	22,9	17,9	14,7	19,8	19,6	14,6	20,0
4	28,2	27,7	23,3	23,6	24,8	22,6	20,9
5	22,4	29,6	40,4	30,5	30,7	35,6	29,5
6	10,1	14,8	13,9	13,3	13,8	15,7	11,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	2,0	2,9	4,5	6,3	6,8	4,7	12,7
2	5,6	4,8	7,6	14,1	11,6	10,6	18,4
3	17,8	8,6	15,7	37,2	19,6	18,3	18,3
4	24,4	20,9	24,1	16,0	26,8	18,6	18,9
5	32,4	39,6	36,6	16,6	25,1	38,7	26,3
6	17,8	23,3	11,5	9,8	10,1	9,1	5,5
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		1,6	1,4	4,9	2,7	1,5	2,1
2		6,3	4,3	15,3	6,6	4,5	10,9
3		18,2	14,3	20,6	16,5	16,8	19,5
4		31,3	20,6	19,6	26,3	23,4	16,9
5		27,7	42,7	31,1	31,5	38,6	38,0
6		14,9	16,7	8,4	16,5	15,2	12,6

C Zanj je pomembno, da se vsakega na tem svetu obravnava enako. Verjame, da mora imeti vsakdo v življenju enake možnosti.

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	38,4	27,1	31,8	24,8	30,1	26,4	45,5
2	36,0	49,4	45,6	45,6	40,7	34,2	36,2
3	17,3	17,6	14,8	19,3	18,9	16,7	12,2
4	5,9	3,1	4,1	6,4	6,1	14,2	3,6
5	1,4	2,4	3,1	2,9	3,2	7,2	1,8
6	1,0	,4	,6	1,1	1,0	1,2	,6
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	32,5	54,4	28,1	41,6	34,7	35,3	42,5
2	42,1	23,1	38,3	42,8	32,3	43,3	36,2
3	17,5	13,9	17,3	11,3	19,4	13,5	13,1
4	5,7	6,0	12,7	2,4	6,7	5,1	5,4
5	1,7	1,6	2,6	1,4	4,5	2,2	2,7
6	,5	1,0	1,0	,5	2,4	,6	,1
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		22,9	21,3	32,1	28,8	29,2	29,0
2		48,5	42,3	52,9	36,4	42,6	51,6
3		21,6	18,6	10,2	27,6	17,3	12,2
4		4,2	14,6	2,9	6,5	8,1	3,6
5		1,7	2,7	1,4	,7	2,2	2,7
6		1,1	,6	,6	,1	,6	,9

D Zanj je pomembno, da pokaže svoje sposobnosti. Rad vidi, da ljudje občudujejo to, kar počne

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	12,8	9,8	9,6	3,9	6,5	8,5	12,4
2	27,6	24,5	23,2	9,6	15,9	18,2	25,4
3	26,9	24,7	23,3	17,5	24,9	21,6	25,9
4	19,6	18,6	17,4	21,4	22,7	20,0	14,8
5	9,4	16,1	21,8	30,6	22,9	24,2	16,8
6	3,8	6,3	4,7	16,9	7,2	7,4	4,6
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	4,5	11,8	11,0	17,6	22,0	13,6	30,0
2	15,6	16,7	26,3	32,7	29,8	30,7	37,1
3	25,6	20,2	22,3	25,3	21,8	23,4	16,6
4	23,9	25,3	21,4	13,6	13,8	13,5	9,0
5	21,5	19,1	14,5	7,2	9,2	15,8	6,3
6	8,9	6,9	4,4	3,6	3,2	3,0	1,1
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		5,2	3,9	9,2	10,0	5,5	11,2
2		22,0	15,3	28,2	27,6	16,8	37,1
3		30,2	21,9	26,3	30,5	28,5	25,7
4		22,2	23,2	14,4	21,2	25,1	11,0
5		15,0	29,9	18,8	7,5	18,8	13,0
6		5,5	5,7	3,2	3,2	5,3	2,1

E Zanj je pomembno, da živi v varnem okolju. Izogiba se vsemu, kar bi njegovo varnost lahko ogrozilo.

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	26,9	21,2	21,6	30,2	24,8	22,1	40,1
2	35,8	41,3	35,9	42,3	35,2	26,6	37,9
3	19,2	20,3	21,1	15,2	22,8	19,5	13,8
4	11,7	9,9	11,0	7,4	10,2	16,2	4,7
5	4,5	5,3	9,3	3,7	5,9	13,0	2,2
6	1,9	2,0	1,1	1,2	1,2	2,5	1,2
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	22,8	32,4	27,1	50,0	49,1	32,5	35,8
2	39,1	23,7	35,2	35,1	32,7	42,2	35,4
3	23,7	19,6	17,4	9,6	12,9	13,3	13,5
4	9,0	15,1	12,6	3,6	2,3	7,0	7,7
5	4,7	7,6	6,5	1,1	1,4	4,4	6,6
6	,7	1,6	1,1	,5	1,6	,5	1,0
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		14,0	12,3	31,6	26,4	10,4	23,1
2		34,7	29,8	49,0	37,4	25,5	49,1
3		31,5	24,2	11,7	26,3	26,3	15,9
4		12,4	21,5	4,2	7,5	22,4	6,1
5		5,9	10,6	2,9	2,3	13,7	4,6
6		1,5	1,6	,6	,2	1,7	1,1

F Rad ima presenečenja in skuša vedno početi kaj novega. Zdi se mu pomembno, da v življenju počneš čim več različnih stvari

- 1 - zelo podoben mi je
 2 - podoben mi je
 3 - malo podoben mi je
 4 - čisto malo podoben mi je
 5 - ni mi podoben
 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	17,6	16,9	16,7	8,2	11,9	17,5	15,8
2	24,0	29,7	29,9	22,9	25,6	21,3	26,0
3	22,8	24,1	23,4	24,2	25,0	19,8	23,2
4	20,9	15,9	17,0	20,1	19,3	20,0	15,2
5	11,0	10,8	11,1	17,8	14,0	17,5	15,1
6	3,7	2,5	1,9	6,7	4,2	3,9	4,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	14,2	22,5	14,8	18,8	21,6	17,4	23,3
2	29,4	24,1	28,3	32,3	27,7	28,1	24,6
3	27,8	22,3	24,0	24,7	20,8	21,4	19,2
4	17,5	17,9	19,6	13,1	14,8	14,5	16,3
5	8,5	10,6	11,6	8,2	10,4	15,4	14,7
6	2,5	2,6	1,6	2,8	4,6	3,3	2,0
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		11,4	7,9	13,8	10,2	9,1	18,2
2		28,5	20,1	33,8	18,7	20,3	41,1
3		29,3	25,1	21,5	33,2	25,0	20,4
4		18,1	22,6	13,9	20,8	26,1	10,3
5		10,8	22,1	14,0	12,8	16,9	8,5
6		2,0	2,2	3,0	4,3	2,5	1,4

G Verjame, da bi morali ljudje narediti to, kar jim ukažejo. Meni, da bi morali ljudje spoštovati pravila ves čas, tudi takrat, ko jih nihče ne opazuje.

- 1 - zelo podoben mi je
 2 - podoben mi je
 3 - malo podoben mi je
 4 - čisto malo podoben mi je
 5 - ni mi podoben
 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	8,3	10,4	5,6	15,0	9,3	13,1	12,3
2	18,0	27,6	16,7	38,4	21,2	26,1	27,8
3	21,6	23,7	21,0	24,0	23,0	22,0	24,4
4	25,2	19,4	19,8	11,9	18,0	20,2	17,1
5	19,3	14,1	29,1	8,8	20,6	15,6	13,7
6	7,6	4,8	7,9	1,9	7,9	2,9	4,7
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	11,5	11,1	11,2	19,5	12,0	12,8	15,6
2	35,7	13,5	23,0	39,8	17,6	31,5	28,1
3	25,4	21,2	22,5	20,7	21,5	22,4	18,2
4	14,8	20,3	21,9	9,2	20,9	14,9	15,5
5	10,3	23,8	16,8	7,7	18,3	14,7	18,2
6	2,3	10,2	4,7	3,0	9,8	3,7	4,3
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		7,9	12,7	18,9	8,2	6,6	9,3
2		30,1	32,7	48,9	20,3	22,4	32,3
3		30,9	24,9	18,7	28,4	25,1	22,5
4		18,6	19,2	6,9	24,8	22,8	14,0
5		10,0	8,8	5,7	14,8	18,6	16,6
6		2,5	1,8	,9	3,5	4,4	5,3

H Zanj je pomembno, da posluša ljudi, ki so drugačni od njega. Tudi če se z njimi ne strinja, jih še vedno poskuša razumeti

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	25,6	18,7	26,6	13,1	24,1	20,8	27,4
2	37,4	46,8	51,0	41,4	42,8	40,6	41,5
3	22,9	25,0	16,5	29,5	20,6	21,2	20,3
4	9,0	6,7	4,4	10,4	8,3	12,3	7,7
5	3,6	2,3	1,1	4,5	3,2	4,3	2,3
6	1,4	,4	,4	1,2	1,1	,9	,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	17,2	29,5	19,8	23,8	21,4	20,1	27,7
2	45,7	33,8	40,5	48,9	35,4	43,9	39,9
3	26,6	22,3	21,5	19,9	27,9	21,6	18,4
4	7,7	11,4	14,2	4,5	8,6	9,7	8,8
5	2,2	2,0	3,2	2,2	4,9	3,8	4,6
6	,6	,9	,8	,7	1,8	,9	,7
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		10,4	11,2	12,2	13,7	12,6	14,1
2		47,7	40,0	42,8	32,4	34,3	49,8
3		30,6	28,9	24,8	33,8	29,2	22,8
4		7,7	15,6	11,8	16,1	18,8	7,7
5		3,0	4,2	7,7	3,5	4,7	4,6
6		,6	,1	,6	,5	,5	1,0

I Zanj je pomembno biti spoštljiv in skromen. Ne želi vzbujati pozornosti.

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	10,8	16,7	14,4	14,5	13,6	6,7	29,4
2	23,7	36,8	34,8	32,3	31,2	15,2	37,2
3	27,7	25,5	26,8	25,1	26,6	18,5	19,9
4	22,6	12,7	14,4	15,1	14,5	21,4	8,6
5	11,1	6,6	8,8	10,6	11,2	27,8	4,0
6	4,0	1,7	,8	2,3	2,9	10,5	,9
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	9,0	28,6	12,4	23,5	22,8	16,9	23,9
2	23,1	26,9	30,3	39,5	33,4	34,1	32,9
3	32,2	22,6	22,6	24,2	25,7	22,8	18,9
4	19,3	14,1	19,0	8,0	10,6	14,3	13,3
5	12,5	5,9	13,1	3,8	5,9	9,9	9,1
6	4,0	1,8	2,6	1,1	1,6	2,0	1,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		6,1	6,6	13,3	18,3	7,0	20,8
2		22,0	21,1	38,3	31,5	27,0	46,8
3		29,7	26,0	23,3	32,4	28,3	19,1
4		24,4	22,2	12,4	13,7	22,4	8,3
5		12,3	20,6	10,8	3,7	13,5	4,2
6		5,4	3,5	1,9	,4	1,9	,8

J Zanj je pomembno, da se ima dobro. Rad se razvaja.

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	24,7	19,2	29,5	6,6	14,5	21,8	16,8
2	31,8	36,8	41,1	16,0	32,7	33,2	29,5
3	23,9	23,8	17,4	21,8	28,9	19,3	24,0
4	12,4	12,3	8,4	20,7	14,5	15,8	15,6
5	5,2	6,2	3,5	24,3	7,4	8,3	9,7
6	2,1	1,6	,2	10,6	2,1	1,7	4,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	11,1	30,3	9,5	15,0	17,3	9,9	24,2
2	26,0	31,5	18,6	29,5	29,6	20,4	31,6
3	28,0	20,6	21,0	27,0	25,1	19,5	20,7
4	17,7	13,5	22,4	12,6	15,9	18,8	14,1
5	12,9	2,7	23,1	10,8	8,9	24,2	7,7
6	4,3	1,4	5,3	5,0	3,2	7,2	1,7
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		5,8	6,4	7,4	12,2	8,5	9,9
2		27,0	20,0	21,3	22,9	24,3	34,7
3		35,4	24,1	20,9	38,8	26,6	25,5
4		18,6	20,0	16,7	19,3	23,0	13,1
5		10,4	24,9	23,8	6,0	14,0	14,0
6		2,7	4,6	10,0	,9	3,5	2,8

K Zanj je pomembno, da sam odloča o tem, kaj počne. Rad je svoboden in neodvisen od drugih.

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	38,7	29,4	42,1	27,1	33,7	35,5	33,2
2	35,9	43,3	39,0	39,7	41,6	35,7	39,6
3	16,0	17,8	14,2	20,6	17,7	17,4	16,2
4	6,5	6,2	3,7	8,0	5,1	7,7	6,3
5	1,9	2,6	1,0	3,8	1,5	3,1	4,0
6	1,0	,8	,1	,9	,4	,7	,8
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	25,6	32,7	27,6	29,7	34,4	30,4	41,6
2	40,9	27,0	39,7	45,1	35,6	41,8	36,0
3	22,3	21,2	18,2	17,5	19,5	16,2	13,8
4	7,5	12,9	10,9	4,4	5,5	8,3	5,9
5	2,9	4,7	3,0	2,4	3,4	2,5	2,3
6	,7	1,5	,6	,9	1,5	,7	,4
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		24,1	18,8	26,8	19,8	21,1	29,1
2		45,2	36,5	46,2	34,0	36,1	47,2
3		23,3	22,0	16,9	30,1	26,4	14,8
4		4,9	12,9	6,7	13,4	11,2	5,2
5		2,0	9,0	3,0	2,5	4,6	3,0
6		,6	,7	,5	,2	,5	,7

L Zanj je zelo pomembno, da pomaga ljudem okrog sebe. Hoče poskrbeti za njihovo blagostanje.

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	24,8	22,1	19,8	13,4	20,1	27,7	32,6
2	37,8	47,1	48,1	36,3	42,5	43,2	42,7
3	27,7	25,7	23,7	31,4	25,4	18,3	18,5
4	7,1	3,7	6,8	13,4	8,4	9,3	4,6
5	1,9	1,2	1,4	4,8	3,2	1,4	1,3
6	,7	,3	,1	,8	,3	,2	,4
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	15,8	25,0	25,3	29,2	21,9	24,4	30,5
2	37,6	30,9	35,8	45,2	34,9	44,4	35,6
3	32,0	24,6	23,5	20,9	30,3	18,9	20,7
4	11,1	15,8	13,1	3,4	8,2	9,0	9,8
5	2,6	3,0	2,2	,9	3,4	2,8	3,0
6	,8	,6	,1	,5	1,3	,6	,4
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		17,7	15,3	14,3	21,1	14,8	16,9
2		44,4	42,0	46,3	38,6	37,8	47,7
3		30,4	26,9	27,6	32,9	27,1	25,7
4		5,5	14,2	9,9	6,7	16,7	7,1
5		1,7	1,4	1,7	,8	3,2	2,2
6		,4	,2	,2	,0	,3	,4

M Zanj je pomembno, da je zelo uspešen. Upa, da bodo drugi cenili njegove dosežke.

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	14,8	10,1	8,2	8,2	11,0	8,7	9,8
2	29,7	24,7	22,5	20,9	25,5	22,7	25,0
3	27,0	24,6	27,6	26,9	28,5	24,6	24,7
4	18,0	19,6	20,5	19,8	19,0	23,3	19,2
5	8,0	16,8	18,2	18,5	12,7	16,2	16,7
6	2,4	4,2	3,0	5,8	3,3	4,5	4,6
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	5,1	6,8	12,0	14,0	14,0	11,0	30,4
2	16,9	12,2	20,7	31,1	26,0	23,8	34,8
3	29,2	17,2	23,2	28,5	24,1	23,2	19,1
4	23,6	24,0	19,2	14,0	20,4	15,6	9,1
5	19,2	27,0	20,8	9,5	11,5	21,3	5,8
6	6,0	12,8	4,0	2,8	4,1	5,0	,8
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		3,8	4,4	9,2	9,1	3,7	12,1
2		22,0	18,9	31,6	22,6	12,7	39,8
3		31,5	28,7	27,5	36,3	23,3	26,2
4		25,4	23,1	15,2	20,0	23,9	12,1
5		12,9	22,0	12,9	9,1	29,2	8,3
6		4,5	3,0	3,6	2,9	7,2	1,5

N Zanj je pomembno, da mu država zagotavlja varnost pred grožnjami. Želi si močno državo, ki bo lahko zaščitila svoje državljane.

- 1 - zelo podoben mi je
 2 - podoben mi je
 3 - malo podoben mi je
 4 - čisto malo podoben mi je
 5 - ni mi podoben
 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	23,4	17,8	16,1	31,2	25,2	13,4	32,8
2	31,7	36,2	37,3	38,0	34,3	25,2	37,5
3	23,2	25,0	24,1	16,2	21,9	21,2	17,5
4	14,2	13,0	12,6	7,3	11,2	20,5	6,8
5	5,6	6,2	8,5	5,6	6,2	14,7	3,7
6	1,9	1,7	1,3	1,7	1,1	5,0	1,7
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	25,0	30,9	23,5	49,5	39,8	28,5	45,6
2	35,0	24,5	35,3	35,6	34,2	40,1	34,8
3	23,9	20,1	18,8	9,2	18,2	18,3	10,3
4	10,7	14,6	14,3	3,2	3,9	7,2	5,2
5	4,1	6,8	6,3	2,0	2,1	4,7	3,2
6	1,2	3,1	1,7	,5	1,8	1,2	,8
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		11,4	11,9	30,0	22,4	12,3	23,9
2		37,1	30,0	50,4	32,0	26,0	48,0
3		33,2	22,7	13,1	30,6	26,0	16,5
4		13,3	21,8	4,2	10,1	19,9	6,5
5		4,2	11,6	1,7	4,0	12,6	4,4
6		,9	1,9	,5	,9	3,2	,8

O Išče pustolovščine in rad tvega. Imeti želi vznemirljivo življenje.

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	6,5	6,8	4,6	3,0	3,6	9,4	6,3
2	13,9	12,6	13,4	7,0	9,2	15,6	15,6
3	18,9	18,8	18,3	11,7	16,9	18,6	20,9
4	24,9	24,3	19,5	19,0	21,9	20,8	19,5
5	22,9	24,0	31,8	30,9	27,7	27,3	24,1
6	13,0	13,5	12,4	28,4	20,6	8,4	13,6
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	6,3	7,7	7,9	8,5	6,8	8,0	12,4
2	13,1	10,2	14,0	17,6	9,9	14,4	16,1
3	21,8	13,8	19,6	20,7	13,5	17,0	14,6
4	21,4	22,1	22,4	18,4	21,0	17,1	16,7
5	23,3	32,7	28,4	19,5	24,9	33,1	29,1
6	14,1	13,6	7,6	15,2	23,9	10,4	11,1
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		3,4	5,5	5,6	5,2	3,6	6,4
2		11,8	10,9	15,4	12,2	11,0	15,9
3		22,6	20,6	17,0	21,6	18,2	20,1
4		29,0	20,6	17,0	22,1	21,6	15,8
5		23,2	32,3	28,7	23,9	31,9	30,1
6		9,9	10,0	16,4	15,0	13,5	11,7

P Zanj je pomembno, da se vedno spodobno obnaša. Ne želi narediti česa takega, kar bi drugi označili kot neprimerno.

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	16,4	13,9	11,1	19,1	11,9	16,3	24,6
2	28,7	37,7	30,4	40,8	27,7	27,3	40,5
3	24,1	26,7	21,9	23,8	26,4	20,4	21,8
4	18,0	13,2	15,5	9,8	17,8	18,5	7,9
5	9,4	6,2	17,3	5,3	12,4	13,8	4,0
6	3,4	2,3	3,8	1,1	3,9	3,6	1,2
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	13,3	24,4	16,8	26,4	26,1	15,6	21,0
2	32,4	25,7	31,5	48,5	35,3	37,1	33,6
3	28,6	23,3	22,5	17,0	23,0	22,7	19,4
4	15,6	17,1	18,0	5,1	8,2	12,9	13,6
5	7,9	7,7	9,2	2,0	5,2	9,9	10,3
6	2,2	1,8	1,9	,9	2,2	1,7	2,1
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		10,1	13,2	17,2	9,4	7,1	15,2
2		37,1	34,9	50,5	28,7	23,7	44,7
3		31,8	21,4	19,9	32,2	25,4	22,1
4		13,6	19,2	8,3	17,5	24,0	8,1
5		5,9	10,0	3,5	9,8	16,2	8,0
6		1,4	1,3	,5	2,3	3,6	2,0

Q Zanj je pomembno, da si pridobi spoštovanje drugih. Rad vidi, da ljudje storijo to, kar reče.

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	12,2	7,6	10,0	6,3	8,7	7,2	18,1
2	25,0	21,5	27,8	21,1	20,0	21,8	29,9
3	28,3	27,1	24,2	28,6	27,2	24,9	21,5
4	19,9	24,3	17,6	19,9	20,6	23,2	13,3
5	10,6	15,1	17,4	18,2	17,5	19,2	13,0
6	3,9	4,4	3,0	6,0	6,1	3,6	4,2
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	2,1	13,6	7,0	23,6	12,0	10,2	15,2
2	13,2	13,9	19,6	35,4	21,7	25,5	30,1
3	24,8	20,3	21,8	24,1	26,3	21,9	22,0
4	26,3	22,7	22,6	8,7	21,1	16,7	14,5
5	23,8	22,8	24,5	6,6	13,9	22,1	15,2
6	9,8	6,7	4,5	1,7	5,0	3,5	2,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		2,5	4,5	10,1	8,8	3,3	10,0
2		18,5	17,6	32,8	27,2	14,3	36,0
3		33,8	31,6	21,9	30,8	29,1	28,9
4		25,2	24,9	13,8	19,5	27,6	12,0
5		15,4	19,1	17,7	10,8	21,2	11,0
6		4,6	2,4	3,7	2,9	4,5	2,1

R Zanj je pomembno, da je vdan svojim prijateljem. Rad se razdaja bližnjim.

- 1 - zelo podoben mi je
 2 - podoben mi je
 3 - malo podoben mi je
 4 - čisto malo podoben mi je
 5 - ni mi podoben
 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	46,3	35,0	36,7	25,8	37,8	52,6	37,6
2	39,2	52,9	51,7	53,5	45,4	38,9	42,7
3	10,6	10,2	9,8	14,5	12,3	6,4	13,5
4	2,5	1,0	1,5	5,1	3,1	1,9	3,9
5	,9	,6	,2	,6	1,0		1,5
6	,6	,2	,1	,6	,4	,1	,7
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	34,5	41,7	28,7	39,0	38,1	27,9	44,3
2	45,4	32,6	42,6	46,0	35,2	49,4	39,1
3	15,2	18,1	16,8	11,6	20,3	14,0	11,6
4	3,5	6,6	10,0	2,1	3,8	6,3	3,9
5	1,1	,5	1,7	,8	1,8	1,9	1,0
6	,3	,6	,1	,5	,9	,5	,1
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		18,8	21,9	21,9	30,5	26,6	16,4
2		53,6	48,9	57,2	37,8	47,1	49,1
3		23,2	19,1	16,4	24,2	17,7	22,0
4		3,3	7,9	3,3	6,6	7,7	7,8
5		,9	2,0	1,0	,6	,6	3,4
6		,2	,2	,1	,3	,4	1,2

S Močno je prepričan, da bi morali ljudje skrbeti za naravo. Skrb za okolje ima zanj velik pomen.

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	32,6	27,9	34,8	30,8	26,8	29,3	32,0
2	39,5	45,6	41,4	42,6	41,9	37,7	40,8
3	19,4	19,8	18,4	20,2	20,5	21,2	18,6
4	6,4	4,7	3,7	5,1	8,0	9,4	5,8
5	1,3	1,8	1,5	1,0	2,2	2,2	2,1
6	,8	,2	,2	,3	,6	,2	,6
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	33,3	33,7	23,4	38,6	45,3	28,4	25,7
2	39,6	32,3	35,8	43,8	34,7	41,0	35,1
3	21,5	20,0	22,9	13,8	15,8	18,5	20,1
4	4,2	11,1	14,6	2,6	1,9	8,9	12,3
5	1,2	2,1	2,8	,9	1,1	2,6	6,0
6	,2	,8	,5	,3	1,2	,5	,9
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		17,7	18,3	24,6	19,9	19,9	27,2
2		46,1	37,4	50,4	37,7	37,5	47,0
3		28,6	25,5	18,8	32,5	24,2	18,7
4		4,9	14,1	4,8	8,0	13,8	5,2
5		2,0	3,8	1,2	1,8	3,9	1,5
6		,7	,9	,2	,1	,8	,4

T Tradicija je zanj pomembna. Skuša se ravnati po ustaljenih običajih svoje družine in vere.

- 1 - zelo podoben mi je
- 2 - podoben mi je
- 3 - malo podoben mi je
- 4 - čisto malo podoben mi je
- 5 - ni mi podoben
- 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	16,4	14,2	12,2	18,4	14,6	23,9	20,1
2	26,1	33,8	29,4	32,4	27,0	30,9	32,8
3	25,6	25,1	24,3	21,2	24,4	19,0	25,2
4	18,1	13,9	16,0	14,5	17,1	13,2	10,8
5	9,8	9,3	12,7	9,7	11,9	9,6	6,9
6	4,0	3,8	5,3	3,8	4,9	3,5	4,1
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	11,3	18,0	18,0	47,7	23,6	22,1	26,6
2	27,8	18,7	26,6	36,0	29,8	38,0	23,9
3	28,6	17,4	17,8	11,5	23,3	20,3	16,1
4	16,6	20,2	17,2	3,4	12,2	10,7	13,4
5	11,1	17,0	15,5	1,1	7,5	7,5	14,6
6	4,6	8,8	5,0	,4	3,6	1,4	5,4
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		12,6	11,9	26,5	16,7	12,2	15,2
2		33,1	32,9	46,9	29,3	24,4	39,8
3		27,3	22,4	17,3	32,3	26,3	24,0
4		16,2	16,8	6,1	14,4	18,4	11,0
5		8,3	12,5	2,6	6,4	13,8	7,6
6		2,5	3,5	,7	,9	4,9	2,4

U Išče priložnosti, da bi se zabaval. Zanj je pomembno, da počne stvari, v katerih uživa.

- 1 - zelo podoben mi je
 2 - podoben mi je
 3 - malo podoben mi je
 4 - čisto malo podoben mi je
 5 - ni mi podoben
 6 - sploh mi ni podoben

%	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	ES
1	10,4	20,4	13,4	7,8	10,2	19,3	11,7
2	19,5	37,5	28,5	22,1	23,1	31,5	27,4
3	26,5	23,1	25,3	27,3	26,0	22,7	26,1
4	21,7	10,6	18,7	18,7	20,7	17,7	17,9
5	14,8	6,1	12,0	15,7	14,9	7,5	12,3
6	7,1	2,4	2,1	8,4	5,0	1,2	4,6
	FI	FR	GB	GR	HU	IE	IL
1	9,8	16,9	16,0	22,7	26,1	14,3	23,4
2	23,6	18,9	26,0	34,0	32,7	26,4	30,8
3	26,3	20,9	21,7	24,6	27,0	21,5	19,2
4	21,2	25,9	21,6	10,3	9,3	17,6	15,5
5	13,5	12,0	11,5	5,2	3,6	14,9	9,5
6	5,6	5,4	3,3	3,3	1,3	5,3	1,5
	IT	NL	NO	PL	PT	SE	SI
1		15,0	8,0	6,4	9,4	12,6	19,2
2		38,0	19,6	21,1	22,6	28,0	33,6
3		30,6	25,2	19,7	30,6	27,0	21,1
4		10,5	25,0	18,4	19,6	21,6	12,4
5		4,7	19,4	22,0	11,6	9,2	10,6
6		1,2	2,8	12,3	6,2	1,6	3,0

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE - INŠTITUT ZA DRUŽBENE VEDE
Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij
Ljubljana, Kardeljeva ploščad 5

Tel.: 01/5805-370, 01/5805-105

Fax: 01/5805-104

E-mail: cjmmksjm@uni-lj.si

SJM 2002/2

EVROPSKA DRUŽBOSLOVNA RAZISKAVA

ANKETARKA, ANKETAR:

PREDSTAVITE SE
POJASNITE NAMEN ANKETE
POJASNITE VZOREC
POUDARITE TAJNOST ODGOVOROV
ANKETIRANEC NAJ ODGOVARJA LE ZASE
BODITE PO MOŽNOSTI SAMI Z ANKETIRANECM
POSKRbite ZA TEMPO RAZGOVORA
NE KOMENTIRAJTE
NE SUGERIRAJTE
BELEŽITE LE IZJAVE
ZAHVALITE SE ANKETIRANCU ZA SODELOVANJE

**ZA RAZISKOVANJE JAVNEGA MNENJA SO KORISTNI IN UPORABNI
LE ISKRENI ODGOVORI IN IZJAVE**

! _ _ ! _ _ ! _ _ ! _ _ !

Ljubljana, oktober 2002

FDV - IDV - CJMMK: Projekt Slovensko javno mnenje 2002/2 - Evropska družboslovna raziskava; reprezentativni vzorec polnoletnega prebivalstva Slovenije N=2222); začetek terenske faze: 17. oktober 2002. Vse pravice pridržane.

*Tisk: Present, d.o.o., Dolenjska c. 43, Ljubljana
Naklada: 1850 izvodov*

Začetek pogovora ob !__!__! uri !__!__! minut

A1 Prosimo ocenite, koliko časa na dan gledate televizijo na običajen dan v tednu?

- 00 - sploh nič —————▶ **PRESKOK NA A3**
 01 - manj kot ½ ure
 02 - od ½ ure do 1 ure
 03 - več kot 1 uro do 1½ ure
 04 - več kot 1½ ure, do 2 uri
 05 - več kot 2 uri do 2½ uri
 06 - več kot 2½ uri do 3 ure
 07 - več kot 3 ure
 (88 - ne vem)
- ▶ **VPRAŠAJ A2**

A2 Ponovno povejte za običajen dan v tednu, koliko od časa, ki ga porabite za gledanje televizije, gledate poročila ali oddaje s politično tematiko oziroma tematiko aktualnih dogodkov?

- 00 - sploh nič
 01 - manj kot ½ ure
 02 - od ½ ure do 1 ure
 03 - več kot 1 uro do 1½ ure
 04 - več kot 1½ ure, do 2 uri
 05 - več kot 2 uri do 2½ uri
 06 - več kot 2½ uri do 3 ure
 07 - več kot 3 ure
 (88 - ne vem)

A3 Koliko časa na dan poslušate radio na običajen dan v tednu?

- 00 - sploh nič —————▶ **PRESKOK NA A5**
 01 - manj kot ½ ure
 02 - od ½ ure do 1 ure
 03 - več kot 1 uro do 1½ ure
 04 - več kot 1½ ure, do 2 uri
 05 - več kot 2 uri do 2½ uri
 06 - več kot 2½ uri do 3 ure
 07 - več kot 3 ure
 (88 - ne vem)
- ▶ **VPRAŠAJ A4**

A4 In koliko časa na običajen dan v tednu na radiu poslušate poročila ali oddaje s politično tematiko, oziroma tematiko aktualnih dogodkov?

- 00 - sploh nič
 01 - manj kot ½ ure
 02 - od ½ ure do 1 ure
 03 - več kot 1 uro do 1½ ure
 04 - več kot 1½ ure, do 2 uri
 05 - več kot 2 uri do 2½ uri
 06 - več kot 2½ uri do 3 ure
 07 - več kot 3 ure
 (88 - ne vem)

A5 Koliko časa na dan berete časopise na običajen dan v tednu?

- 00 - sploh nič —————▶ **PRESKOK NA A7**
 01 - manj kot ½ ure
 02 - od ½ ure do 1 ure
 03 - več kot 1 uro do 1½ ure
 04 - več kot 1½ ure do 2 uri
 05 - več kot 2 uri do 2½ uri
 06 - več kot 2½ uri do 3 ure
 07 - več kot 3 ure
 (88 - ne vem)
- ▶ **VPRAŠAJ A6**

A6 In koliko tega časa porabite za branje o politiki oziroma aktualnih dogodkih?

- 00 - sploh nič
 01 - manj kot ½ ure
 02 - od ½ ure do 1 ure
 03 - več kot 1 uro do 1½ ure
 04 - več kot 1½ ure, do 2 uri
 05 - več kot 2 uri do 2½ uri
 06 - več kot 2½ uri do 3 ure
 07 - več kot 3 ure
 (88 - ne vem)

A7 Kako pogosto za osebno rabo uporabljate internet - svetovni splet ali elektronsko pošto - bodisi doma, bodisi v službi?

- 00 - doma in v službi nima dostopa
 01 - nikoli
 02 - manj kot enkrat mesečno
 03 - enkrat mesečno
 04 - nekajkrat mesečno
 05 - enkrat tedensko
 06 - večkrat tedensko
 07 - vsak dan
 (88 - ne vem)

A8 Če govorimo na splošno, ali bi rekli, da večini ljudi lahko zaupamo, ali menite, da je treba biti z ljudmi zelo previden? Izberite ustrezno vrednost na lestvici od 0 do 10, pri čemer 0 pomeni, da je treba biti z ljudmi zelo previden, 10 pa, da večini ljudi lahko zaupamo.

treba je biti zelo previden											večini ljudi lahko zaupamo	(ne vem)
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

A9 Ali menite, da bi vas večina ljudi skušala izkoristiti, če bi za to dobila priložnost, ali pa bi večina skušala ravnati pošteno?

večina bi me skušala izkoristiti											večina bi skušala ravnati pošteno	(ne vem)
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

A10 Kaj bi rekli, ali so ljudje večinoma pripravljeni pomagati drugim ali pa večinoma gledajo predvsem nase?

večinoma gledajo predvsem nase					večinoma so pripravljeni pomagati drugim					(ne vem)	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88

**ZDAJ VAM BOMO ZASTAVILI NEKAJ VPRAŠANJ O VLADI IN POLITIKI
NASPLOH**

B1 Kaj bi rekli, koliko se zanimate za politiko?

- 1 - zelo se zanimam
- 2 - še kar se zanimam
- 3 - komaj kaj se zanimam
- 4 - sploh se ne zanimam
- (8 - ne vem)

B2 Kako pogosto se vam zdi politika tako zapletena, da pravzaprav ne razumete, kaj se dogaja?

- 1 - nikoli
- 2 - zelo redko
- 3 - občasno
- 4 - pogosto
- 5 - zelo pogosto
- (8 - ne vem)

B3 Ali menite, da bi lahko opravljali dejavno vlogo v kakšni skupini, ki se ukvarja s političnimi vprašanji?

- 1 - zagotovo ne
- 2 - verjetno ne
- 3 - težko rečem ali bi lahko ali ne
- 4 - verjetno da
- 5 - zagotovo da
- (8 - ne vem)

B4 Kako težko ali lahko si vi osebno ustvarite mnenje o različnih političnih vprašanjih?

- 1 - zelo težko
- 2 - težko
- 3 - niti težko, niti lahko
- 4 - lahko
- 5 - zelo lahko
- (8 - ne vem)

B5 Ali menite, da se politiki na splošno zanimajo za mnenje ljudi, kot ste vi?

- 1 - komaj kakšen politik se zanima za mnenje ljudi, kot sem jaz
 2 - le malo se jih zanima
 3 - kar nekaj se jih zanima
 4 - mnogo se jih zanima
 5 - večina politikov se zanima za mnenje ljudi, kot sem jaz
 (8 - ne vem)

B6 Ali bi rekli, da politike zanimajo le volilni glasovi ljudi in ne njihova mnenja?

- 1 - skoraj vse politike zanimajo le glasovi
 2 - večino politikov zanimajo le glasovi
 3 - nekatere politike zanimajo le glasovi, za druge pa to ne velja
 4 - večino politikov zanimajo mnenja ljudi
 5 - skoraj vse politike zanimajo mnenja ljudi
 (8 - ne vem)

Prosim da s pomočjo lestvice od 0-10 ocenite, koliko vi osebno zaupate vsaki od naslednjih ustanov. 0 pomeni, da ustanovi sploh ne zaupate, 10 pa, da ji povsem zaupate. Najprej..

	sploh ne zaupam										povsem zaupam (ne vem)		
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
B7 državnemu zboru	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
B8 pravnemu sistemu	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
B9 policiji	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
B10 politikom	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
B11 Evropskemu parlamentu	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
B12 Združenim narodom	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

B13 Danes je običajno, da se nekateri ljudje iz takšnih ali drugačnih razlogov ne udeležujejo volitev. Ali ste se vi udeležili volitev v državni zbor leta 2000?

- 1 - da _____ ► VPRAŠAJ B14
 2 - ne _____ ► PRESKOK NA B15
 3 - nisem imel(a) volilne pravice _____ ► PRESKOK NA B15
 (8 - ne vem) _____ ► PRESKOK NA B15

B14 Za katero stranko oz. kandidata katere stranke ste glasovali na volitvah za državni zbor leta 2000?

- 01 - Demokratično stranko upokojencev Slovenije (DESUS)
 02 - Liberalno demokracijo Slovenije (LDS)
 03 - SLS+SKD - Slovensko ljudsko stranko (SLS)
 04 - Slovensko nacionalno stranko(SNS)
 05 - Socialdemokratsko stranko Slovenije (SDS)
 06 - Novo Slovenijo - Krščansko ljudsko stranko (NSI)
 07 - Združeno listo socialnih demokratov (ZLSD)
 08 - Stranko mladih Slovenije (SMS)
 09 - drugo stranko (**KATERO**) _____
 (77 - ne želi odgovoriti)
 (88 - ne vem)

Obstaja več načinov, kako bi v Sloveniji lahko izboljšali stvari ali pa preprečili, da bi šlo kaj narobe. Ali ste v zadnjih 12 mesecih naredili kaj od navedenega?

	da	ne	(ne vem)
B15 stopili v stik s politikom ali predstavnikom državne ali občinske oblasti	1	2	8
B16 delovali v politični stranki ali skupini aktivistov	1	2	8
B17 delovali v kakšni drugi politični organizaciji ali zvezi	1	2	8
B18 nosili značko ali nalepko v podporo neki politični akciji	1	2	8
B19 podpisali peticijo	1	2	8
B20 se udeležili zakonitih demonstracij	1	2	8
B21 bojkotirali določene izdelke	1	2	8
B22 zavestno kupili določen izdelek zaradi političnih, etičnih ali okoljevarstvenih razlogov	1	2	8
B23 prispevali denar politični organizaciji ali skupini	1	2	8
B24 sodelovali v nezakonitih protestnih aktivnostih	1	2	8

B25a Ali je kakšna politična stranka, ki se ji čutite bližje kot drugim strankam?

- 1 - da _____ ► **VPRAŠAJ B25b**
 2 - ne _____ ► **PRESKOK NA B26**
 (8 - ne vem) _____ ► **PRESKOK NA B26**

B25b Katera stranka je to?

- 01 - Demokratična stranka upokojencev Slovenije (DESUS)
 02 - Liberalna demokracija Slovenije (LDS)
 03 - Slovenska ljudska stranka (SLS)
 04 - Slovenska nacionalna stranka (SNS)
 05 - Socialdemokratska stranka Slovenije (SDS)
 06 - Nova Slovenija - Krščanska ljudska stranka (NSI)
 07 - Združena lista socialnih demokratov (ZLSD)
 08 - Stranka mladih Slovenije (SMS)
 09 - druga stranka (**KATERA**)
 (77 - ne želi odgovoriti) _____ ► **PRESKOK NA B26**
 (88 - ne vem) _____ ► **PRESKOK NA B26**
- **VPRAŠAJ B25c**

B25c Kako blizu se čutite tej stranki? Se ji čutite...

- 1 - zelo blizu
 2 - blizu
 3 - ne preveč blizu
 4 - sploh ne blizu
 (8 - ne vem)

B26 Ali ste član kakšne politične stranke

- 1 - da _____ ► **VPRAŠAJ B27**
 2 - ne _____ ► **PRESKOK B28**
 (8 - ne vem) _____ ► **PRESKOK B28**

B27 Katera stranka je to?

- 01 - Demokratična stranka upokojencev Slovenije (DESUS)
 02 - Liberalna demokracija Slovenije (LDS)
 03 - Slovenska ljudska stranka (SLS)
 04 - Slovenska nacionalna stranka (SNS)
 05 - Socialdemokratska stranka Slovenije (SDS)
 06 - Nova Slovenija - Krščanska ljudska stranka (NSI)
 07 - Združena lista socialnih demokratov (ZLSD)
 08 - Stranka mladih Slovenije (SMS)
 09 - druga stranka (**KATERA**) _____
 (77 - ne želi odgovoriti)
 (88 - ne vem)

B28 V politiki se včasih govori o levici in desnici. Kam bi vi uvrstili sami sebe na lestvici od 0 do 10, kjer pomeni 0 levo in 10 desno?

levo										desno (ne vem)	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88

B29 V celoti gledano, kako zadovoljni ste sedaj s svojim življenjem? Prosim, izberite ustrezno vrednost na lestvici od 0 do 10, pri čemer pomeni 0, da ste zelo nezadovoljni, 10 pa, da ste zelo zadovoljni.

zelo nezadovoljen										zelo zadovoljen (ne vem)	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88

B30 Kako zadovoljni ste na splošno s sedanjim gospodarskim stanjem v Sloveniji? Prosim, uporabite enako lestvico.

zelo nezadovoljen										zelo zadovoljen (ne vem)	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88

B31 Kako zadovoljni ste s sedanjo slovensko vlado, s tem, kako opravlja svoje delo? Prosim, uporabite enako lestvico.

zelo nezadovoljen										zelo zadovoljen (ne vem)	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88

B32 Kako zadovoljni ste na splošno z delovanjem demokracije v Sloveniji?

zelo nezadovoljen										zelo zadovoljen (ne vem)	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88

B33 Kakšno je po vašem mnenju splošno stanje šolstva danes v Sloveniji?

zelo slabo										zelo dobro (ne vem)	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88

B34 In kakšno je po vašem mnenju splošno stanje zdravstva danes v Sloveniji?

zelo slabo												zelo dobro		(ne vem)
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88			

O političnih zadevah se lahko odloča na različnih ravneh. Kaj menite, na kateri ravni bi morali predvsem odločati o naslednjih političnih zadevah?

	na svetovni ravni	na evropski ravni	na nacionalni (slovenski) ravni	na regionalni, lokalni ravni	(ne vem)
B35 o varovanju okolja	1	2	3	4	8
B36 o boju proti organiziranemu kriminalu	1	2	3	4	8
B37 o kmetijstvu	1	2	3	4	8
B38 o obrambi	1	2	3	4	8
B39 o socialni varnosti	1	2	3	4	8
B40 o pomoči državam v razvoju	1	2	3	4	8
B41 o priseljevanju in beguncih	1	2	3	4	8
B42 o obrestnih merah	1	2	3	4	8

Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev? (PREBERITE VSAKO TRDITEV IN OBKROŽITE USTREZEN ODGOVOR)

	močno soglašam	soglašam	niti soglašam, niti ne soglašam	ne soglašam	sploh ne soglašam	(ne vem)
B43 Manj ko se vlada vmešava v gospodarstvo, bolj je za Slovenijo	1	2	3	4	5	8
B44 Vlada bi morala sprejeti ukrepe za zmanjšanje razlik v dohodkih med ljudmi	1	2	3	4	5	8
B45 Zaposleni potrebujejo močne sindikate, da zaščitijo njihove pogoje dela in plače	1	2	3	4	5	8
B46 Homoseksualci in lezbijke morajo imeti svobodo, da si uredijo življenje po lastnih željah	1	2	3	4	5	8
B47 Ne glede na okoliščine je treba zakone vedno spoštovati	1	2	3	4	5	8
B48 Politične stranke, katerih cilj je odprava demokracije, je potrebno prepovedati	1	2	3	4	5	8
B49 Ekonomska rast na koncu vedno škoduje okolju	1	2	3	4	5	8
B50 Lahko smo prepričani, da bo moderna znanost rešila probleme v zvezi z okoljem	1	2	3	4	5	8

ZDAJ PA VAM BOMO ZASTAVILI NEKAJ VPRAŠANJ O VAS IN VAŠEM ŽIVLJENJU

C1 V celoti gledano, kako srečni bi rekli, da ste? Prosim izberite ustrezno vrednost na lestvici od 0 do 10.

zelo nesrečen										zelo srečen (ne vem)	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88

C2 Prosim ocenite, kako pogosto se iz družabnih razlogov dobivate s prijatelji, sorodniki ali kolegi z dela?

- 01 - nikoli
- 02 - manj kot enkrat na mesec
- 03 - enkrat na mesec
- 04 - nekajkrat na mesec
- 05 - enkrat na teden
- 06 - večkrat na teden
- 07 - vsak dan
- (88 - ne vem)

C3 Ali imate koga, s katerim se lahko pogovorite o intimnih in osebnih stvareh?

- 1 - da
- 2 - ne
- 8 - (ne vem)

C4 Če se primerjate z drugimi ljudmi vaše starosti, kako pogosto bi zase rekli, da se udeležujete različnih družabnih srečanj?

- 1 - precej manj kot večina drugih
- 2 - manj kot večina drugih
- 3 - približno enako
- 4 - več kot večina drugih
- 5 - precej več kot večina drugih
- (8 - ne vem)

C5 Ste bili vi ali kdo od članov vašega gospodinjstva v zadnjih petih letih žrtev vloma ali fizičnega napada?

- 1 - da
- 2 - ne
- (8 - ne vem)

C6 Kako varno se počutite (bi se počutili), kadar zvečer hodite (ali bi hodili) sami po vaši soseski?

- 1 - zelo varno
- 2 - varno
- 3 - ogroženo
- 4 - zelo ogroženo
- (8 - ne vem)

C7 Kako bi na splošno ocenili vaše zdravje? Bi rekli, da je..

- 1 - zelo dobro
- 2 - dobro
- 3 - zadovoljivo
- 4 - slabo
- 5 - zelo slabo
- (8 - ne vem)

C8 Ali vas pri vaših vsakdanjih opravilih kakorkoli ovira kakšna kronična bolezen, invalidnost ali psihična težava?

- 1 - da, precej
- 2 - da, do neke mere
- 3 - ne
- (8 - ne vem)

C9 Ali se imate za pripadnika kakšne religije ali veroizpovedi?

- 1 - da _____ ► **VPRAŠAJ C10**
- 2 - ne _____ ► **PRESKOK NA C11**
- 8 - ne vem _____ ► **PRESKOK NA C11**

C10 Katere?

- 1 - krščanske (splošno)
 - 2 - rimskokatoliške
 - 4 - pravoslavne
 - 5 - protestantske
 - 14 - druge krščanske
 - 18 - vzhodnjaške (hinduizem, budizem)
 - 19 - judovske
 - 20 - muslimanske
 - 21 - druge nekrščanske
- | _____ ► **PRESKOK NA C13**

C11 Ali ste se kdaj v preteklosti čutili pripadnika kakšne religije ali verske skupnosti?

- 1 - da _____ ► **VPRAŠAJ C12**
- 2 - ne _____ ► **PRESKOK NA C13**
- 8 - ne vem _____ ► **PRESKOK NA C13**

C12 Katere?

- 1 - krščanske (splošno)
 - 2 - rimskokatoliške
 - 4 - pravoslavne
 - 5 - protestantske
 - 14 - druge krščanske
 - 18 - vzhodnjaške (hinduizem, budizem)
 - 19 - judovske
 - 20 - muslimanske
 - 21 - druge nekrščanske
- | _____ ► **VPRAŠAJ C13**

C13 Ne glede na to, ali pripadate kateri od religij ali ne, prosimo ocenite, koliko ste verni?

sploh nisem veren										zelo sem veren		(ne vem)
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

C14 Če odštejete posebne priložnosti, kot so poroke ali pogrebi, kako pogosto obiskujete verske obrede?

01 - vsak dan
 02 - več kot enkrat na teden
 03 - enkrat na teden
 04 - vsaj enkrat na mesec
 05 - le ob posebnih verskih praznikih
 06 - še redkeje
 07 - nikoli
 (88 - ne vem)

C15 Če odštejete udeležbo pri verskih obredih, kako pogosto sicer molite, če sploh molite?

01 - vsak dan
 02 - več kot enkrat na teden
 03 - enkrat na teden
 04 - vsaj enkrat na mesec
 05 - le ob posebnih verskih praznikih
 06 - še redkeje
 07 - nikoli
 (88 - ne vem)

C16 Ali bi zase lahko rekli, da pripadate kakšni skupini, ki v naši državi trpi zaradi diskriminacije, neenakopravnosti?

1 - da _____ ► VPRAŠAJ C17
 2 - ne _____ ► PRESKOK NA C18
 8 - ne vem _____ ► PRESKOK NA C18

C17 Na podlagi česa je ta skupina neenakopravno obravnavana? DODATNA POIZVEDBA: 'Še na podlagi česa drugega?' (OBKROŽI VSE USTREZNE ODGOVORE)

01 - barve kože ali rase
 02 - tujega državljanstva
 03 - vere
 04 - jezika
 05 - narodnostne pripadnosti
 06 - starosti
 07 - spola
 08 - spolne usmerjenosti
 09 - invalidnosti
 10 - drugo (VPIŠI) _____
 (88 - ne vem)

C18 Ali ste državljan(ka) Slovenije?

- 1 - da _____ ► **PRESKOK NA C20**
 2 - ne _____ ► **VPRAŠAJ C19**
 8 - ne vem _____ ► **VPRAŠAJ C19**

C19 Kakšno državljanstvo imate?

VPIŠI _____ (88 - ne vem)

C20 Ste bili rojeni v Sloveniji, na njenem sedanjem ozemlju?

- 1 - da _____ ► **PRESKOK NA C23**
 2 - ne _____ ► **VPRAŠAJ C21**
 8 - ne vem _____ ► **PRESKOK NA C23**

C21 V kateri državi ste bili rojeni? (za anketirance, rojene v nekdanji Jugoslaviji, vpišite tudi, v kateri republiki so bili rojeni. Na primer Jugoslavija - Bosna in Hercegovina)

VPIŠI _____ (888 - ne vem)

C22 Koliko let je od tega, ko ste prvič prišli živeti v Slovenijo?

- 1 - manj kot eno leto nazaj
 2 - pred 1-5 leti
 3 - pred 6-10 leti
 4 - pred 11-20 leti
 5 - pred več kot 20 leti
 (8 - ne vem)

C23 Kateri jezik ali jezike doma najpogosteje govorite?

VPIŠITE DO DVA JEZIKA _____

 (888 - ne vem)

C24 Ali se čutite pripadnika katere od manjšinskih narodnosti v Sloveniji?

- 1 - da
 2 - ne
 (8 - ne vem)

C25 Je bil vaš oče rojen v Sloveniji, oziroma v eni od republik nekdanje Jugoslavije?

- 1 - da, na ozemlju današnje Slovenije _____ ► **PRESKOK NA C27**
 2 - da, v eni od drugih republik nekdanje Jugoslavije _____ ► **PRESKOK NA C27**
 3 - ne _____ ► **VPRAŠAJ C26**
 8 - ne vem _____ ► **PRESKOK NA C27**

C26 Iz katere celine izhaja vaš oče?

- 01 - Evrope
 - 02 - Afrike
 - 03 - Azije
 - 04 - Severne Amerike
 - 05 - Južne Amerike in Karibov
 - 06 - Avstralije in Oceanije (88 - ne vem)
-

C27 Je bil vaša mama rojena v Sloveniji, oziroma eni od republik nekdanje Jugoslavije?

- 1 - da, na ozemlju današnje Slovenije —————▶ **PRESKOK NA D1**
 - 2 - da, v eni od drugih republik nekdanje Jugoslavije —▶ **PRESKOK NA D1**
 - 3 - ne —————▶ **VPRAŠAJ C28**
 - 8 - ne vem —————▶ **PRESKOK NA D1**
-

C28 Iz katere celine izhaja vaša mama?

- 01 - Evrope
 - 02 - Afrike
 - 03 - Azije
 - 04 - Severne Amerike
 - 05 - Južne Amerike in Karibov
 - 06 - Avstralije in Oceanije (88 - ne vem)
-

Ljudje iz drugih držav prihajajo živeti v Slovenijo iz različnih razlogov. Nekateri imajo tu svoje prednike. Drugi prihajajo sem zaradi dela ali zato, da se pridružijo svojim družinam. Tretji pridejo, ker jim tam, kjer so doma, grozi nevarnost. Postavili vam bomo nekaj vprašanj v zvezi s tem.

D1 Če pomislite na priseljence, ljudi, ki prihajajo živeti v Slovenijo iz drugih držav, ali bi rekli...

- 1 - da je večina podobnega narodnostnega izvora kot večina prebivalcev Slovenije
 - 2 - da je večina drugačnega narodnostnega izvora
 - 3 - da je približno pol-pol
 - (8 - ne vem)
-

D2 Če zdaj pomislite na priseljence, ki prihajajo v živeti v Slovenijo iz drugih evropskih držav, ali bi rekli da ..

- 1 - večina prihaja iz bogatejših evropskih držav
 - 2 - večina prihaja iz revnejših evropskih držav
 - 3 - približno pol-pol
 - (8 - ne vem)
-

D3 Kaj pa priseljenci, ki prihajajo živeti v Slovenijo iz držav zunaj Evrope, ali bi rekli da ..

- 1 - večina prihaja iz bogatejših držav zunaj Evrope
- 2 - večina prihaja iz revnejših držav zunaj Evrope
- 3 - približno pol-pol
- (8 - ne vem)

D4 Kaj menite, v kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi s podobnim narodnostnim izvorom, kot ga ima večina prebivalcev Slovenije?

- 1 - mnogim naj dovoli priselitev
- 2 - nekaterim naj dovoli
- 3 - zelo redkim naj dovoli
- 4 - nikomur naj ne dovoli
- (8 - ne vem)

D5 Kaj pa ljudje z drugačnim narodnostnim izvorom, kot ga ima večina prebivalcev Slovenije?

- 1 - mnogim naj dovoli priselitev
- 2 - nekaterim naj dovoli
- 3 - zelo redkim naj dovoli
- 4 - nikomur naj ne dovoli
- (8 - ne vem)

D6 V kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi iz bogatejših evropskih držav?

- 1 - mnogim naj dovoli priselitev
- 2 - nekaterim naj dovoli
- 3 - zelo redkim naj dovoli
- 4 - nikomur naj ne dovoli
- (8 - ne vem)

D7 V kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi iz revnejših evropskih držav?

- 1 - mnogim naj dovoli priselitev
- 2 - nekaterim naj dovoli
- 3 - zelo redkim naj dovoli
- 4 - nikomur naj ne dovoli
- (8 - ne vem)

D8 V kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi iz bogatejših držav zunaj Evrope?

- 1 - mnogim naj dovoli priselitev
- 2 - nekaterim naj dovoli
- 3 - zelo redkim naj dovoli
- 4 - nikomur naj ne dovoli
- (8 - ne vem)

D9 In v kolikšnem obsegu naj Slovenija dovoli priseljevanje ljudi iz revnejših držav zunaj Evrope?

- 1 - mnogim naj dovoli priselitev
- 2 - nekaterim naj dovoli
- 3 - zelo redkim naj dovoli
- 4 - nikomur naj ne dovoli
- (8 - ne vem)

Povejte prosim, kako pomembna bi morala biti vsaka od naslednjih stvari pri odločanju o tem, ali se lahko nekdo, ki je bil rojen in je odraščal drugje, priseli v Slovenijo.

Najprej, kako pomembno je..

	sploh ni pomembno										izredno pomembno		(ne vem)
D10	da ima dobro izobrazbo	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88
D11	da pri nas že živijo njegovi bližnji sorodniki	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88
D12	da zna slovensko	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88
D13	da prihaja iz krščanskega okolja	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88
D14	da je belec	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88
D15	da je premožen	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88
D16	da je usposobljen za take delovne veščine, ki jih Slovenija potrebuje	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88
D17	da sprejme slovenski način življenja	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88

Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev?

	močno soglašam	sploh ne soglašam	ni soglašam, ni ne soglašam	ne soglašam	sploh ne soglašam	(ne vem)	
D18	Zaradi priseljencev - ljudi ki prihajajo v Slovenijo živeti in delati - se znižujejo povprečne plače	1	2	3	4	5	8
D19	Priseljenci na splošno bolj ogrožajo ekonomske možnosti revnih kot premožnih	1	2	3	4	5	8
D20	Priseljenci pomagajo zapolniti tista delovna mesta, kjer je pomanjkanje delavcev	1	2	3	4	5	8
D21	Če so priseljenci dalj časa brezposelni, bi morali oditi.	1	2	3	4	5	8
D22	Priseljenci bi morali imeti enake pravice kot vsi ostali	1	2	3	4	5	8
D23	Če priseljenci zagrešijo hujše kaznivo dejanje, bi morali oditi	1	2	3	4	5	8
D24	Če priseljenci zagrešijo <u>kakršnokoli</u> kaznivo dejanje,						

	bi morali oditi		1	2	3	4	5	8					
D25	Kaj menite, ali priseljenci v splošnem predvsem odvzemajo delovna mesta delavcem v Sloveniji, ali predvsem pomagajo ustvarjati nova delovna mesta?												
	odvzemajo delovna mesta								ustvarjajo nova delovna mesta				(ne vem)
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
D26	Večina priseljencev je zaposlena in plačuje davke. Obenem pa so deležni zdravstvenega in socialnega varstva. Če upoštevate oboje, ali menite, da priseljenci dobijo več kot dajejo, ali dajejo več kot dobijo?												
	v celoti gledano več dobijo								v celoti gledano več dajejo				(ne vem)
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
D27	Ali menite, da je v splošnem dobro ali slabo za slovensko gospodarstvo, da prihajajo živet k nam priseljenci iz drugih držav?												
	slabo za gospodarstvo								dobro za gospodarstvo				(ne vem)
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
D28	Ali menite, da je kulturno življenje v Sloveniji zaradi priseljencev v splošnem ogroženo ali obogateno?												
	kulturno življenje je ogroženo								kulturno življenje je obogateno				(ne vem)
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
D29	Ali menite, da je Slovenija zaradi priseljencev iz drugih držav postala boljša ali slabša dežela za bivanje?												
	slabša dežela za bivanje								boljša dežela za bivanje				(ne vem)
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
D30	Ali menite, da so v Sloveniji problemi s kriminalom zaradi priseljencev postali večji ali manjši?												
	problemi s kriminalom so večji								problemi s kriminalom so manjši				(ne vem)
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
D31	Kadar ljudje zapustijo svojo državo in pridejo živeti v Slovenijo - ali menite, da ima to dolgoročno dobre ali slabe posledice za <u>njihovo</u> državo?												
	dolgoročno slabe posledice								dolgoročno dobre posledice				(ne vem)
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev?

	močno soglašam	soglašam	niti soglašam, niti ne soglašam	ne soglašam	sploh ne soglašam	(ne vem)
D32 Vse države pridobijo, če se ljudje lahko preselijo v tiste države, kjer njihove večine najbolj potrebujejo	1	2	3	4	5	8
D33 Dolžnost bogatejših držav je, da dovolijo prihod ljudi iz revnejših držav	1	2	3	4	5	8

Zopet pomislite na priseljence iz drugih držav, ki so podobnega narodnostnega izvora kot večina prebivalcev Slovenije. Koliko bi ali ne bi imeli proti, če bi nekdo izmed njih..

	sploh ne bi imel nič proti										imel bi zelo veliko proti		(ne vem)
D34 postal vaš šef	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
D35 se poročil z nekom iz vašega bližnjega sorodstva	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

In zdaj pomislite na priseljence iz drugih držav, ki so drugačnega narodnostnega izvora kot večina prebivalcev Slovenije. Koliko bi ali ne bi imeli proti, če bi nekdo izmed njih..

	sploh ne bi imel nič proti										imel bi zelo veliko proti		(ne vem)
D36 postal vaš šef	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
D37 se poročil z nekom iz vašega bližnjega sorodstva	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

D38 Denimo, da bi bili pred izbiro, kje bi radi živeli. V katerem izmed treh območij, ki vam jih bomo navedli, bi želeli živeti, če bi lahko izbirali?

- 1 - na območju, kjer skoraj nihče ni drugačnega narodnostnega izvora, kot večina prebivalcev Slovenije.
- 2 - na območju, kjer je nekaj ljudi drugačnega narodnostnega izvora
- 3 - na območju, kjer je veliko ljudi drugačnega narodnostnega izvora
- 4 - bilo bi mi vseeno
(8 - ne vem)

D39 In kako bi opisali območje, sosese, v kateri živite sedaj?

- 1 - kot območje, kjer skoraj nihče ni drugačnega narodnostnega izvora kot večina prebivalcev Slovenije.
- 2 - kot območje, kjer je nekaj ljudi drugačnega narodnostnega izvora
- 3 - kot območje, kjer je veliko ljudi drugačnega narodnostnega izvora
(8 - ne vem)

Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev?

	močno soglašam	soglašam	ni soglašam, ni ne soglašam	ne soglašam	sploh ne soglašam	(ne vem)
D40 Za državo je bolje, če ima večina ljudi enake navade in običaje	1	2	3	4	5	8
D41 Za državo je bolje, če je v njej več različnih religij	1	2	3	4	5	8
D42 Za državo je bolje, če zna večina govoriti vsaj en skupni jezik	1	2	3	4	5	8
D43 Skupnostim ljudi, ki so prišli živeti k nam, bi morali dovoliti, da svoje otroke izobražujejo v svojih lastnih ločenih šolah, če tako želijo	1	2	3	4	5	8
D44 Če želi država zmanjšati napetosti, mora ustaviti priseljevanje	1	2	3	4	5	8

Kako dobra ali slaba je vsaka izmed navedenih stvari za neko državo?

	zelo slaba											zelo dobra	(ne vem)
D45 Zakon, ki prepoveduje rasno ali narodnostno diskriminacijo na delovnem mestu	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
D46 Zakon, ki prepoveduje širjenje rasnega ali narodnostnega sovražstva	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

D47 Ali imate kakšne prijatelje, ki so se priselili v Slovenijo iz druge države?

- 1 - da, precej jih je
- 2 - da, nekaj jih je
- 3 - ne, nobenega
- (8 - ne vem)

D48 Ali imate kakšne kolege pri delu, ki so se priselili v Slovenijo iz druge države?

- 1 - da, precej jih je
- 2 - da, nekaj jih je
- 3 - ne, nobenega
- (4 - trenutno nisem zaposlen(a))
- (8 - ne vem)

Nekateri ljudje pridejo v Slovenijo in zaprosijo za status begunca, ker se bojijo preganjanja v svoji državi.

Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev?

	močno soglašam	soglašam	niti soglašam, niti ne soglašam	ne soglašam	sploh ne soglašam	(ne vem)
D49 V Sloveniji je že več kot dovolj ljudi, ki prosijo za status begunca	1	2	3	4	5	8
D50 Medtem ko se razrešujejo njihove prošnje za status begunca, bi tem ljudem morali dovoliti, da si najdejo delo	1	2	3	4	5	8
D51 Država bi morala biti velikodušna pri reševanju prošenj za status begunca	1	2	3	4	5	8
D52 Večina prosilcev za status begunca se v resnici ne boji preganjanja v svoji državi	1	2	3	4	5	8
D53 Medtem ko se rešujejo njihove prošnje, bi morali prosilci ostati v zbirnih centrih	1	2	3	4	5	8
D54 Medtem ko se rešujejo njihove prošnje, bi morala Slovenska država prosilcem nuditi denarno pomoč	1	2	3	4	5	8
D55 Beguncem, katerih prošnji je bilo ugodeno, bi morali dovoliti, da pripeljejo seboj člane ožje družine	1	2	3	4	5	8

D56 Kaj menite, koliko izmed vsakih 100 ljudi, ki zdaj živijo v Sloveniji je bilo rojenih izven Slovenije?

VPIŠITE: !__!__!__! izmed stotih

(ne vem) 888

D57 Kaj menite, ali se v primerjavi z drugimi evropskimi državami podobne velikosti, k nam priseljuje več ali manj ljudi?

- 1 - v Slovenijo se priseljuje precej več ljudi
- 2 - v Slovenijo se priseljuje več ljudi
- 3 - v Slovenijo se priseljuje približno enako število ljudi
- 4 - v Slovenijo se priseljuje manj ljudi
- 5 - v Slovenijo se priseljuje precej manj ljudi
- (8 - ne vem)

D58 Kaj menite, kolikšno je število ljudi, ki dandanes zapuščajo Slovenijo, v primerjavi s številom tistih, ki prihajajo živet v Slovenijo?

- 1 - veliko več ljudi zapušča Slovenijo
- 2 - več ljudi zapušča Slovenijo
- 3 - približno enako število ljudi prihaja in odhaja
- 4 - več ljudi prihaja živet v Slovenijo
- 5 - veliko več ljudi prihaja živet v Slovenijo
- (8 - ne vem)

Zdaj vam bomo zastavili nekaj vprašanj o različnih organizacijah, v katerih nekateri ljudje delujejo. Za vsako izmed prostovoljnih organizacij, ki jih bom navedel/navedla prosim povejte, ali in na kakšen način ste bili z njeno dejavnostjo povezani v zadnjih 12 mesecih.

ANKETAR: zaporedoma berite imena organizacij. Za tiste organizacije, pri katerih je pri A) odgovor od 1 do 4, zastavite tudi vprašanje B): 'Ali imate v tej organizaciji prijatelje?'

	A)					B)		
	PRI VSAKI ORGANIZACIJI OBKROŽITE <u>VSE</u> ŠIFRE, KI USTREZAJO					ima v organizaciji prijatelje?		
	NIČ	član	delujoči član	dal denarni prispevek	opravljal prosto- voljno delo	da	ne	(ne vem)
E1 športni klub, društvo, ali društvo za dejavnosti v naravi (lovci, taborniki)	0	1	2	3	4	1	2	8
E2 kulturna društva ali skupine, ljubiteljska društva	0	1	2	3	4	1	2	8
E3 sindikat	0	1	2	3	4	1	2	8
E4 poslovno, poklicno ali kmečko združenje, društvo	0	1	2	3	4	1	2	8
E5 potrošniška ali avtomobilistična organizacija	0	1	2	3	4	1	2	8
E6 organizacija za humanitarno pomoč, za človekove pravice, za pravice manjšin, ali beguncev	0	1	2	3	4	1	2	8
E7 organizacija za varovanje okolja, mirovniška organizacija, organizacija za zaščito pravic živali	0	1	2	3	4	1	2	8

	A)					B)		
	PRI VSAKI ORGANIZACIJI OBKROŽITE <u>VSE</u> ŠIFRE, KI USTREZAJO					ima v organizaciji prijatelje?		
	NIČ	član	delujoči član	dal denarni prispevek	opravljal prosto- voljno delo	da	ne	(ne vem)
E8 verska ali cerkvena organizacija	0	1	2	3	4	1	2	8
E9 politična stranka	0	1	2	3	4	1	2	8
E10 organizacija s področja znanosti, izobraževanja, organizacija učiteljev ali staršev	0	1	2	3	4	1	2	8
E11 družabni klub, mladinski klub, društvo upokojen- cev, žensk, društva prijateljev	0	1	2	3	4	1	2	8
E12 kakšna druga prostovoljna organizacija, podobna zgoraj naštetim?	0	1	2	3	4	1	2	8

Kako pomembna je vsaka od naštetih stvari v vašem življenju?

	sploh ni pomembna										zelo je pomembna		(ne vem)
E13 družina	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E14 prijatelji	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E15 prosti čas	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E16 politika	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E17 delo	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E18 vera	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E19 prostovoljne organizacije, društva	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

E20 Če odštejete vse tisto, kar naredite za svojo družino, kar naredite pri delu ali v prostovoljnih organizacijah - kako pogosto, če sploh, pomagata tudi drugim ljudem?

- 01 - vsak dan
- 02 - nekajkrat na teden
- 03 - enkrat na teden
- 04 - nekajkrat na mesec
- 05 - enkrat na mesec
- 06 - redkeje
- 07 - nikoli
- (88 - ne vem)

E21 Kaj bi rekli, kako pogosto z drugimi razpravljate o politiki in aktualnih dogodkih?

- 01 - vsak dan
- 02 - nekajkrat na teden
- 03 - enkrat na teden
- 04 - nekajkrat na mesec
- 05 - enkrat na mesec
- 06 - redkeje
- 07 - nikoli
- (88 - ne vem)

Kako pomembne so naslednje stvari za to, da je nekdo dober državljan?

	sploh ni pomembno										zelo je pomembno		(ne vem)
E22 da pomaga ljudem, ki jim gre slabše kot njemu	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E23 da hodi na volitve	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E24 da vedno spoštuje zakone in predpise	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E25 da ima svoje lastno mnenje, neodvisno od drugih	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E26 da je dejaven v prostovoljnih organizacijah	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E27 da je dejaven na političnem področju	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

E28 Koliko let že živite v tej soseski?

VPIŠITE: število let (zaokrožite na najbližje leto) _____ (888 - ne vem)

NASLEDNJI SKLOP VPRAŠANJ ZADEVA VAŠE DELO.

E29 Ali lahko najprej poveste, ali ste sedaj..

- 1 - zaposleni → **VPRAŠAJ E30**
- 2 - samozaposleni
- 3 - niste zaposleni → **PRESKOK NA F1**
- (8 - ne vem)

Prebral(a) vam bom nekaj stvari v zvezi z vašim delom, zaposlitvijo. Prosim ocenite, koliko vam vaši predpostavljeni pri delu dopuščajo...

	sploh nimam vpliva na to											v celoti vplivam na to	(ne vem)
E30 da si lahko po svoje prilagajate delovni čas	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E31 da se sami odločate, kako si boste organizirali delo čez dan	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E32 da lahko vplivate na svoje (delovno) okolje	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E33 da vplivate na odločitve glede splošnega poteka vašega dela	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E34 da spremenite svoje delovne naloge in zadolžitve, če tako želite	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

Kako težko ali enostavno bi bilo za vas...

	zelo težko											zelo enostavno	(ne vem)
E35 najti podobno ali boljšo zaposlitev pri drugem delodajalcu?	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E36 pričeti z lastnim podjetjem, če bi tako želeli?	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

E37 Ali imate v vašem podjetju oziroma organizaciji sindikat?

- 1 - da —————▶ **VPRAŠAJ E38 IN E39**
 2 - ne —————▶ **PRESKOK NA E40**
 8 - ne vem —————▶ **PRESKOK NA E40**

Kako težko ali enostavno je...

	zelo težko											zelo enostavno	(ne vem)
E38 vplivati na dejavnost, odločitve sindikata?	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	
E39 da sindikat vpliva na delovne pogoje v vašem podjetju, organizaciji?	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

E40 Kako zadovoljni ali nezadovoljni ste bili na splošno v zadnjih 12 mesecih s tem, kako se urejajo stvari v vaši službi?

zelo nezadovoljen											zelo zadovoljen	(ne vem)
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

E41 Ali ste v zadnjih 12 mesecih poskušali storiti karkoli, da bi izboljšali delovne pogoje, ali pa preprečili njihovo poslabšanje?

- 1 - da _____ ► **VPRAŠAJ E42**
 2 - ne _____ ► **PRESKOK NA F1**
 8 - ne vem _____ ► **PRESKOK NA F1**

E42 Ali so se stvari kaj izboljšale?

- 1 - da
 2 - ne
 3 - še ni mogoče oceniti
 (8 - ne vem)

E43 Ne glede na to, ali ste uspeli ali ne, povejte, kako pravično ali nepravično so vas obravnavali pri vaših namerah, da bi izboljšali razmere pri delu?

zelo nepravično										zelo pravično		(ne vem)
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	88	

NAZADNJE BI VAS RADI VPRAŠALI ŠE NEKAJ STVARI O VAS IN ČLANIH VAŠEGA GOSPODINJSTVA.

F1 Koliko oseb živi v vašem gospodinjstvu, vključno z otroci in z vami?

VPIŠI ŠTEVILKO: !__!__! 88 - ne vem

V TABELI ZBERITE PODATKE O ANKETIRANCU (F2, F3) IN DRUGIH DRUŽINSKIH ČLANIH (F2 - F4), OD NAJSTAREJŠEGA DO NAJMLAJŠEGA.

ZARADI LAŽJEGA ANKETIRANJA SI LAHKO V USTREZNO POLJE VPIŠETE NJIHOVO IME ALI ZAČETNICI.

F2 SPOL

F3 Katerega leta ste bili rojeni / je bila rojena / je bil rojen?

F4 V kakšnem odnosu, sorodstvu, je z vami?

Od najstarejše do najmlajše osebe →

Oseba	01 anketiranec	02	03	04	05	06
NEOBVEZNO: Ime ali začetnice						
F2 Spol						
moški	1	1	1	1	1	1
ženski	2	2	2	2	2	2
F3 Leto rojstva						
F4 Odnos, sorodstvo						
mož / žena / partner		1	1	1	1	1
sin / hči (tudi pastorki / posvojeni / rejenci)		2	2	2	2	2
mama / oče / tašča / tast / starši partnerja		3	3	3	3	3
drug sorodnik		4	4	4	4	4
ni v sorodu		5	5	5	5	5
(ne vem)		8	8	8	8	8

Od najstarejše do najmlajše osebe →

Oseba	07	08	09	10	11	12
OPCIJSKO: Ime ali začetnice						
F2 Spol						
Moški	1	1	1	1	1	1
Ženski	2	2	2	2	2	2
F3 Leto rojstva						
F4 Odnos, sorodstvo						
mož / žena / partner		1	1	1	1	1
sin / hči (tudi pastorki / posvojeni rejenci)		2	2	2	2	2
mama / oče / tašča / tast / starši partnerja		3	3	3	3	3
drug sorodnik		4	4	4	4	4
ni v sorodu		5	5	5	5	5
(ne vem)		8	8	8	8	8

F5 Kako bi opisali območje, na katerem živite?

- 1 - veliko mesto
- 2 - predmestje ali obrobje velikega mesta
- 3 - manjše mesto
- 4 - vas
- 5 - kmetija ali hiša na deželi
- 8 - ne vem

F6 Katera je zadnja šola, ki ste jo končali, redno ali izredno?

- 01 - nedokončana osnovna šola
- 02 - dokončana osnovna šola
- 03 - 2-3 letna poklicna šola
- 04 - splošna gimnazija, poklicna gimnazija, štiriletna strokovna šola
- 05 - 2-letna višja (strokovna) šola
- 06 - visoka šola ali fakulteta
- 07 - magisterij, doktorat
- 88 - ne vem

F7 Koliko let je trajalo vaše šolanje (redno ali izredno)? Upoštevajte vso izobrazbo, pridobljeno v okviru različnih šolskih ustanov. (ANKETAR: upoštevajte tudi dokončane letnike šolanja pri anketiranih dijakih in študentih)

VPIŠITE: !__!__!

88 - ne vem

**F8a Kaj od naštetega opisuje vašo delovno aktivnost v zadnjem tednu dni?
DODATNA POIZVEDBA: Še kaj? OBKROŽI VSE USTREZNE ODGOVORE**

ČE JE PRI F8a VEČ KOT EN ODGOVOR, VPRAŠAJTE:

F8b Kaj od naštetega predvsem opisuje vašo delovno aktivnost v zadnjem tednu dni?

	F8a	F8b	
• opravlja <u>plačano delo</u> (tudi če je bil(a) na dopustu) (zaposlen samozaposlen, dela za svoje družinsko podjetje)	1	1	F12
• se <u>izobražuje</u> (tudi če je trenutno na počitnicah; izobraževanje, ki ga ne plačuje delodajalec)	2	2	
• je <u>nezaposlen(a)</u> , aktivno je iskal(a) delo	3	3	
• je <u>nezaposlen(a)</u> , <u>ni</u> aktivno iskal(a) dela	4	4	
• trajno <u>bolan</u> ali delovno nezmožen	5	5	F9
• <u>upokojen(a)</u>	6	6	
• služenje <u>vojaškega roka</u> ali civilno služenje	7	7	
• opravlja <u>gospodinjska dela, skrbi za otroke ali druge osebe</u>	8	8	
• (drugo)	9	9	
• (ne vem)	88	88	

VPRAŠAJ TISTE, KI SO PRI F8a ODGOVORILI, DA NE OPRAVLJAJO PLAČANEGA DELA

F9 Ali lahko še enkrat preverim, ali ste v zadnjih sedmih dneh opravili kakršnokoli plačano delo (vsaj uro ali več)?

- 1 - da _____ ► **PRESKOK NA F12**
 2 - ne _____ ► **VPRAŠAJTE F10**
 8 - ne vem _____ ► **VPRAŠAJTE F10**

F10 Ste kdaj prej imeli plačano delo?

- 1 - da _____ ► **VPRAŠAJTE F11**
 2 - ne _____ ► **PRESKOK NA F25**
 8 - ne vem _____ ► **PRESKOK NA F25**

F11 Katerega leta ste imeli zadnje plačano delo, zaposlitev?

VPIŠITE LETO: !__!__!__!__! ne vem 8888

ANKETAR: Če je anketiranec sedaj zaposlen (ali opravlja kakršnokoli plačano delo), se vprašanja F12 do F24 nanašajo na njegovo sedanjo zaposlitev. Če sedaj ni zaposlen, a je prej bil, se nanašajo na njegovo zadnjo zaposlitev.

F12 Ali pri svoji poglavitni zaposlitvi...

- 1 - delate/ ste delali za koga drugega _____ ► **PRESKOK NA F14**
 2 - ste (bili) samozaposleni _____ ► **VPRAŠAJ F13**
 3 - delate v družinskem podjetju _____ ► **PRESKOK NA F14**
 8 - ne vem _____ ► **PRESKOK NA F14**

F13 Koliko ljudi zaposlujete (če sploh)?

VPIŠITE: število zaposlenih _____ ► **PRESKOK NA F15**
 8888 - ne vem

F14 Ali imate / ste imeli pogodbo za...

- 1 - nedoločen čas
 2 - določen čas
 (8 - ne vem)

F15 Koliko ljudi je (bilo) zaposlenih v podjetju, organizaciji, kjer delate (ste delali)?

- 1 - manj kot 10
 2 - 10 do 24
 3 - 25 do 99
 4 - 100 do 499
 5 - 500 ali več
 (8 - ne vem)

F16 Ali pri svojem delu tudi nadzorujete delo drugih zaposlenih, oziroma ste zanj odgovorni?

- 1 - da _____ ► **VPRAŠAJTE F17**
 2 - ne _____ ► **PRESKOK NA F18**
 8 - ne vem _____ ► **PRESKOK NA F18**

F17 Koliko podrejenih imate (ste imeli) pri svojem delu

VPIŠITE: !__!__!__!__! 8888 (ne vem)

F18 Koliko si lahko (ste si lahko) sami organizirate svoje delo?

- 1 - v veliki meri
 2 - v določeni meri
 3 - le malo
 4 - sploh ne
 (8 - ne vem)

F19 Kolikšno je osnovno število delovnih ur, ki jih morate tedensko opraviti (ste jih morali opraviti) po pogodbi, pri čemer ne upoštevajte plačanih ali neplačanih nadur.

VPIŠITE V URAH: !__!__!__! (ne vem 888)

F20 Ne glede na število ur, ki jih morate opraviti po pogodbi, prosim ocenite, koliko ur na teden običajno dejansko opravite (ste opravili), vkjučno s plačanimi ali neplačanimi nadurami.

VPIŠITE V URAH: !__!__!__! (ne vem 888)

F21 Kakšen je (je bil) naziv vašega delovnega mesta?

VPIŠITE _____

F22 Kakšno delo pretežno opravljate (ste opravljali) v okviru tega delovnega mesta?

VPIŠITE _____

F23 Kakšno usposabljanje ali kvalifikacije so (bile) potrebne za opravljanje tega dela?

VPIŠITE _____

F24 Kaj podjetje ali organizacija, za katero delate (ste delali) predvsem proizvaja, oziroma kaj je (bila) poglavitna dejavnost?

VPIŠITE _____

VPRAŠAJ VSE

F25 Ali ste bili kdaj brezposelni in ste iskali zaposlitev več kot tri mesece?

- 1 - da _____ ► **VPRAŠAJTE F26**
 2 - ne _____ ► **PRESKOK NA F28**
 8 - ne vem _____ ► **PRESKOK NA F28**

F26 Ali je katero od teh obdobj trajalo 12 mesecev ali več?

- 1 - da
 2 - ne
 (8 - ne vem)

F27 Ali je bilo katero od teh obdobj v zadnjih 5 letih?

- 1 - da
 2 - ne
 (8 - ne vem)

F28 Ali ste zdaj, oziroma ste kdaj bili član sindikata ali podobne organizacije?

- 1 - da, sedaj sem
 2 - da, v preteklosti sem bil(a)
 3 - ne
 (8 - ne vem)

F29 Prosim, pomislite na dohodke vsakega od članov vašega gospodinjstva in na morebitne druge dohodke gospodinjstva kot celote. Kaj bi rekli, kateri je glavni vir dohodka v vašem gospodinjstvu?

- 01 - plače
 02 - dohodek iz samozaposlitve ali kmetovanja
 03 - pokojnine
 04 - podpora za brezposelne ali presežne delavce
 05 - druge socialne podpore ali štipendije
 06 - dohodek iz naložb, prihrankov, zavarovanja ali lastnine
 07 - dohodki iz drugih virov
 (77 - odklonil odgovor)
 (88 - ne vem)

F30 Če seštejete dohodke iz yseh virov, katera kategorija najbolj ustreza celotnemu mesečnemu neto dohodku vašega gospodinjstva? Če ne veste povsem natančno, prosimo ocenite.

- 01 - manj kot 35.000
- 02 - od 35.000 - manj kot 70.000
- 03 - od 70.000 do manj kot 115.000
- 04 - od 115.000 do manj kot 230.000
- 05 - od 230.000 do manj kot 350.000
- 06 - od 350.000 do manj kot 450.000
- 07 - od 450.000 do manj kot 580.000
- 08 - od 580.000 do manj kot 700.000
- 09 - od 700.000 do manj kot 1.200.000
- 10 - od 1.200.000 do manj kot 1.700.000
- 11 - od 1.700.000 do manj kot 2.300.000
- 12 - več kot 2.300.000
- (77 - odklonil odgovor)
- (88 - ne vem)

F31 Kako vidite situacijo z dohodkom v vašem gospodinjstvu? Kateri od naslednjih opisov ji najbolj ustreza?

- 1 - s sedanjimi dohodki se lahko brez težav preživljamo
- 2 - s sedanjimi dohodki ravno še shajamo
- 3 - s sedanjimi dohodki se le težko preživljamo
- 4 - s sedanjimi dohodki se izredno težko preživljamo

F32 Če bi se nenadoma iz kakršnegakoli razloga znašli v resnih finančnih težavah in bi si morali od nekoga sposoditi denar, da bi se lahko preživljali, kako enostavno ali težko bi bilo to za vas?

- 1 - zelo težko
- 2 - dokaj težko
- 3 - niti težko niti enostavno
- 4 - dokaj enostavno
- 5 - zelo enostavno
- (8 - ne vem)

F33 ŠIFRIRA ANKETAR

- 1 - anketiranec(ka) živi z zakoncem oziroma partnerjem (glej F4) —————▶ VPRAŠAJ F34
- 2 - ne živi z zakoncem ali partnerjem —————▶ PRESKOČI NA F45

F34 Katera je najvišja stopnja izobrazbe, ki jo je dosegel vaš zakonec, partner?

- 01 - nedokončana osnovna šola
- 02 - dokončana osnovna šola
- 03 - 2-3 letna poklicna šola
- 04 - splošna gimnazija, poklicna gimnazija, štiriletna strokovna šola
- 05 - 2-letna višja (strokovna) šola
- 06 - visoka šola, fakulteta, akademija
- 07 - magisterij, doktorat
- (88 - ne vem)

**F35a Kaj od naštetega opisuje njegovo / njeno delovno aktivnost v zadnjem tednu dni?
DODATNA POIZVEDBA: Še kaj? OBKROŽI VSE USTREZNE IZBIRE**

ČE JE PRI F35a VEČ KOT EN ODGOVOR, VPRAŠAJTE

F35b Kaj od naštetega predvsem opisuje njeno /njegovo delovno aktivnost v zadnjem tednu dni?

	F35a	F35b	
• opravlja <u>plačano delo</u> (tudi če je bil(a) na dopustu) (zaposlen samozaposlen, dela za svoje družinsko podjetje)	1	1	→ F37
• se <u>izobražuje</u> (tudi če je trenutno na počitnicah; izobraževanje, ki ga ne plačuje delodajalec)	2	2	
• je <u>nezaposlen(a)</u> , aktivno je iskal(a) delo	3	3	
• je <u>nezaposlen(a)</u> , <u>ni</u> aktivno iskal(a) dela	4	4	
• trajno <u>bolan</u> ali delovno nezmožen	5	5	→ F36
• <u>upokojen(a)</u>	6	6	
• služenje <u>vojaškega roka</u> ali civilno služenje	7	7	
• opravlja <u>gospodinjska dela, skrbi za otroke ali druge osebe</u>	8	8	
• (drugo)	9	9	
• (ne vem)	88	88	

VPRAŠAJTE TISTE, KI SO PRI F35a ODGOVORILI, DA PARTNER NE OPRAVLJA PLAČANEGA DELA

F36 Ali lahko še enkrat preverim, ali je v zadnjem tednu dni opravil(a) kakšno delo za plačilo (uro ali več)?

- 1 - da _____ ► **VPRAŠAJ F37**
 2 - ne _____ ► **PRESKOK NA F45**
 (8 - ne vem) _____ ► **PRESKOK NA F45**

F37 Kakšen je naziv njegovega / njenega delovnega mesta?

VPIŠITE _____

F38 Kakšno delo večinoma opravlja na svojem delovnem mestu?

VPIŠITE _____

F39 Kakšno znanja ali kvalifikacije so potrebne za opravljanje tega dela?

VPIŠITE _____

F40 Ali pri svoji poglavitni zaposlitvi...

- 1 - dela za koga drugega _____ ► **PRESKOK NA F42**
 2 - je samozaposlen(a) _____ ► **VPRAŠAJ F41**
 3 - dela v družinskem podjetju _____ ► **PRESKOK NA F42**
 (8 - ne vem) _____ ► **PRESKOK NA F42**

F41 Koliko ljudi zaposluje (če sploh)?

VPIŠITE: število zaposlenih !__!__!__!__! 8888 - ne vem

F42 Ali pri svojem delu nadzoruje delo drugih zaposlenih, oziroma je zanj odgovoren/ odgovorna?

- 1 - da _____ ► **VPRAŠAJ F43**
 2 - ne _____ ► **PRESKOK NA F44**
 (8 - ne vem) _____ ► **PRESKOK NA F44**

F43 Koliko podrejenih ima pri svojem delu?

VPIŠITE ŠTEVILO: !__!__!__!__! 8888 (ne vem)

F44 Koliko ur na teden običajno dela, vkjučno s plačanimi ali neplačanimi nadurami.

VPIŠITE V URAH: !__!__!__! 888 (ne vem)

VPRAŠAJTE VSE**F45 Katera je najvišja stopnja izobrazbe, ki jo je dosegel vaš oče?**

- 01 - nedokončana osnovna šola
 02 - dokončana osnovna šola
 03 - 2-3 letna poklicna šola
 04 - splošna gimnazija, poklicna gimnazija, štiriletna strokovna šola
 05 - 2-letna višja (strokovna) šola
 06 - visoka šola ali fakulteta
 07 - magisterij, doktorat
 (88 - ne vem)

F46 Ko ste bili stari 14 let, ali je vaš oče...

- 1 - delal za koga drugega _____ ► **PRESKOK NA F48**
 2 - bil je samozaposlen(a) _____ ► **VPRAŠAJ F47**
 3 - ni bil zaposlen _____ ► **PRESKOK NA F51**
 4 - ni bil prisoten / že umrl _____ ► **PRESKOK NA F51**
 (8 - ne vem) _____ ► **PRESKOK NA F49**

F47 Koliko ljudi je zaposloval?

- 1 - nič
- 2 - 1 do 24
- 3 - 25 ali več
- (8 - ne vem)

PRESKOK NA F49**F48 Ali je pri svojem delu nadzoroval delo drugih zaposlenih, oziroma je bil zanj odgovoren?**

- 1 - da
- 2 - ne
- (8 - ne vem)

F49 Kakšen je bil naziv njegovega delovnega mesta?**VPIŠITE** _____**F50 Katera od stvari najbolje opisuje vrsto dela, ki ga je opravljal, ko ste imeli 14 let?**

- 1 - **tradicionalni izvedenski poklici** (odvetnik, zdravnik, znanstvenik, inženir, računovodja)
 - 2 - **moderna izvedenski poklici** (učitelj, medicinska sestra, psihiater, socialni delavec, strokovnjak-svetovalec, umetnik, višji policist, računalniški programer)
 - 3 - **uradniški poklici, poklici srednje ravni** (tajnica, osebni tajnik, administrator, uradnik v pisarni, delo telefonskem servisu, pomožna medicinska sestra, vzgojiteljica v vrtcu)
 - 4 - **višji manager ali administrator** (planiranje, organizacija, koordinacija dela ali financ - finančni direktor, direktor)
 - 5 - **tehnični in obrtniški poklici** (mehanik, monter, vodovodni inštalater, tiskar, orodjar, električar, vrtnar, voznik vlaka)
 - 6 - **polrutinski proizvodni in storitveni poklici** (poštar, varnostnik, upravljalec stroja, hišnik, kmet, pomožni gostinski delavec, receptor, prodajalec)
 - 7 - **rutinski proizvodni in storitveni poklici** (voznik tovornjaka, čistilec, vratar, delavec pri pakiranju, industrijska šivilja, kurir, fizični delavec, natakcar)
 - 8 - **srednji ali nižji management** (vodja pisarne, poslovodja, direktor bančne podružnice, vodja restavracije, vodja skladišča, gostilničar)
- (88 - ne vem)

VPRAŠAJTE VSE**F51 Katera je najvišja stopnja izobrazbe, ki jo je dosegla vaša mama?**

- 01 - nedokončana osnovna šola
- 02 - dokončana osnovna šola
- 03 - 2-3 letna poklicna šola
- 04 - splošna gimnazija, poklicna gimnazija, štiriletna strokovna šola
- 05 - 2-letna višja (strokovna) šola
- 06 - visoka šola ali fakulteta
- 07 - magisterij, doktorat
- 88 - ne vem

F52 Ko ste bili stari 14 let, ali je vaša mama...

- 1 - delala za koga drugega —————▶ **PRESKOK NA F54**
- 2 - bila je samozaposlen(a) —————▶ **VPRAŠAJ F53**
- 3 - ni bila zaposlena —————▶ **PRESKOK NA F57**
- 4 - ni bila prisotna / že umrla —————▶ **PRESKOK NA F57**
- (8 - ne vem) —————▶ **PRESKOK NA F55**

F53 Koliko ljudi je zaposlovala, če sploh?

- 1 - nič
 - 2 - 1 do 24
 - 3 - 25 ali več
 - (8 - ne vem)
- |—————▶ **PRESKOK NA F55**

F54 Ali je pri svojem delu nadzorovala delo drugih zaposlenih, oziroma je bila zanj odgovorna?

- 1 - da
- 2 - ne
- (8 - ne vem)

F55 Kakšen je bil naziv njenega delovnega mesta?**VPIŠITE** _____**F56 Katera od stvari najbolj opisuje vrsto dela, ki ga je opravljala, ko ste imeli 14 let?**

- 1 - **tradicionalni izvedenski poklici** (odvetnik, zdravnik, znanstvenik, inženir, računovodja)
- 2 - **moderna izvedenski poklici** (učitelj, medicinska sestra, psihiater, socialni delavec, strokovnjak-svetovalec, umetnik, višji policist, računalniški programer)
- 3 - **uradniški poklici, poklici srednje ravni** (tajnica, osebni tajnik, administrator, uradnik v pisarni, delo telefonskem servisu, pomožna medicinska sestra, vzgojiteljica v vrtcu)
- 4 - **višji manager ali administrator** (planiranje, organizacija, koordinacija dela ali financ - finančni direktor, direktor)
- 5 - **tehnični in obrtniški poklici** (mehanic, monter, vodovodni inštalater, tiskar, orodjar, električar, vrtnar, voznik vlaka)
- 6 - **polrutinski proizvodni in storitveni poklici** (poštar, varnostnik, upravljalec stroja, hišnik, kmet, pomožni gostinski delavec, receptor, prodajalec)
- 7 - **rutinski proizvodni in storitveni poklici** (voznik tovornjaka, čistilec, vratar, delavec pri pakiranju, industrijska šivilja, kurir, fizični delavec, natakhar)
- 8 - **srednji ali nižji management** (vodja pisarne, poslovodja, direktor bančne podružnice, vodja restavracije, vodja skladišča, gostilničar)
- (88 - ne vem)

VPRAŠAJTE VSE

F57 Ali ste se v zadnjih 12 mesecih udeležili kakšnega tečaja, predavanja ali konference, da bi izboljšali svoje znanje ali delovne veščine?

- 1 - da
- 2 - ne
- (8 - ne vem)

F58 Vas lahko vprašam o vašem sedanjem zakonskem stanu? Kateri od naslednjih opisov najbolj ustreza vaši situaciji?

- 01 - poročen(a) → **VPRAŠAJ F59**
- 02 - živi ločeno (legalno še poročen)
- 03 - ločen(a)
- 04 - vdovec, vdova → **PRESKOK NA F61**
- 05 - nikoli ni bil(a) poročen(a)
- (77 - ne želi odgovoriti)
- (88 - ne vem)

F59 Ali sedaj živite s svojim zakoncem?

- 1 - da → **PRESKOK NA F62**
- 2 - ne
- (7 - ne želi odgovoriti) → **VPRAŠAJ F60**
- (8 - ne vem)

F60 Ali sedaj živite z drugim partnerjem?

- 1 - da → **PRESKOK NA F63**
- 2 - ne
- (7 - ne želi odgovoriti) → **VPRAŠAJ F62**
- (8 - ne vem)

F61 Ali sedaj živite s kakšnim partnerjem?

- 1 - da → **PRESKOK NA F63**
- 2 - ne
- 7 - ne želi odgovoriti → **VPRAŠAJ F62**
- 8 - ne vem

F62 Ali ste kdaj živeli s partnerjem, ne da bi bili z njim / njo poročeni?

- 1 - da, s sedanjim zakoncem
- 2 - da, z nekom drugim
- 3 - ne
- (7 - ne želi odgovoriti)
- (8 - ne vem)

F63 Ali ste bili kdaj ločeni?

- 1 - da
- 2 - ne
- (7 - ne želi odgovoriti)
- (8 - ne vem)

F64 ANKETAR, GLEDE NA DRUŽINSKO TABELO (F4) KODIRAJTE:

- 1 - pri anketirancu doma živijo otroci —————▶ **PRESKOK NA
DODATNI VPRAŠALNIK**
- 2 - ne živijo —————▶ **VPRAŠAJ F65**

F65 Ali so v vašem gospodinjstvu kdaj živeli otroci (vaši, posvojeni, pastorki, rejenci)?

- 1 - da
- 2 - ne
- (8 - ne vem)

Zaključek glavnega vprašalnika ob !__!__! uri !__!__! minut

PREIDITE NA ZADNJI DEL VPRAŠALNIKA —————▶

Na kratko vam bomo opisali različne ljudi. Prosimo preberite vsakega izmed opisov in v vsaki vrstici obkrožite številko, ki pove, koliko je oseba podobna vam.

(ANKETAR: PRILAGODITE OBLIKO VPRAŠANJ SPOLU ANKETIRANCA)

	zelo podoben/ podobna mi je	podoben/ podobna mi je	malo podoben/ podobna mi je	čisto malo podoben/ podobna/ mi je	ni mi podoben/ podobna	sploh mi ni podoben/ podobna
A Zanj(o) je pomembno, da ima veliko novih zamisli in da je ustvarjalen(a). Stvari rad(a) počne na izviren način.	1	2	3	4	5	6
B Zanj(o) je pomembno, da je premožen(a). Imeti želi veliko denarja in dragih predmetov.	1	2	3	4	5	6
C Zanj(o) je pomembno, da se vsakega na tem svetu obravnava enako. Verjame, da mora imeti vsakdo v življenju enake možnosti.	1	2	3	4	5	6
D Zanj(o) je pomembno, da pokaže svoje sposobnosti. Rad(a) vidi, da ljudje občudujejo to, kar počne	1	2	3	4	5	6
E Zanj(o) je pomembno, da živi v varnem okolju. Izogiba se vsemu, kar bi njegovo /njeno varnost lahko ogrozilo.	1	2	3	4	5	6
F Rad(a) ima presenečenja in skuša vedno početi kaj novega. Zdi se mu/ji pomembno, da v življenju počne čim več različnih stvari	1	2	3	4	5	6
G Verjame, da bi morali ljudje narediti to, kar jim ukažejo. Meni, da bi morali ljudje spoštovati pravila ves čas, tudi takrat, ko jih nihče ne opazuje.	1	2	3	4	5	6
H Zanj(o) je pomembno, da posluša ljudi, ki so drugačni od njega/nje. Tudi če se z njimi ne strinja, jih še vedno poskuša razumeti	1	2	3	4	5	6
I Zanj(o) je pomembno biti spoštljiv in skromen. Ne želi vzbujati pozornosti.	1	2	3	4	5	6
J Zanj(o) je pomembno, da se ima dobro. Rad(a) se razvaja.	1	2	3	4	5	6

	zelo podoben/ podobna mi je	podoben/ podobna mi je	malo podoben/ podobna mi je	čisto malo podoben/ podobna/ mi je	ni mi podoben/ podobna	sploh mi ni podoben/ podobna
K Zanj(o) je pomembno, da sam odloča o tem, kaj počne. Rad(a) je svoboden(a) in neodvisen(a) od drugih	1	2	3	4	5	6
L Zanj(o) je zelo pomembno, da pomaga ljudem okrog sebe. Hoče poskrbeti za njihovo blagostanje.	1	2	3	4	5	6
M Zanj(o) je pomembno, da je zelo uspešen(a). Upa, da bodo drugi cenili njegove/ njene dosežke.	1	2	3	4	5	6
N Zanj(o) je pomembno, da mu/ ji država zagotavlja varnost pred grožnjami. Želi si močno državo, ki bo lahko zaščitila svoje državljane.	1	2	3	4	5	6
O Išče pustolovščine in rad(a) tvega. Imeti želi vznemirljivo življenje.	1	2	3	4	5	6
P Zanj(o) je pomembno, da se vedno spodobno obnaša. Ne želi narediti česa takega, kar bi drugi označili kot neprimerno.	1	2	3	4	5	6
Q Zanj(o) je pomembno, da si pridobi spoštovanje drugih. Rad(a) vidi, da ljudje storijo to, kar reče.	1	2	3	4	5	6
R Zanj(o) je pomembno, da je vdan svojim prijateljem. Rad(a) se razdaja bližnjim.	1	2	3	4	5	6
S Močno je prepričan(a), da bi morali ljudje skrbeti za naravo. Skrb za okolje ima zanj(o) velik pomen.	1	2	3	4	5	6
T Tradicija je zanj(o) pomembna. Skušá se ravnati po ustaljenih običajih svoje družine in vere.	1	2	3	4	5	6
U Išče priložnosti, da bi se zabaval(a). Zanj(o) je pomembno, da počne stvari, v katerih uživa.	1	2	3	4	5	6

Verzija vprašalnika: A

HS1 Prosim ocenite, koliko časa gledate televizijo na običajen dan v tednu?

VPIŠITE: UR: !__!__! MINUT !__!__!

HS2 Koliko časa poslušate radio na običajen dan v tednu?

VPIŠITE: UR: !__!__! MINUT !__!__!

HS3 Koliko časa berete časopise na običajen dan v tednu?

VPIŠITE: UR: !__!__! MINUT !__!__!

Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev?

HS4 Politika se včasih zdi tako zapletena, da pravzaprav ne razumem, kaj se dogaja.

- 1 - sploh ne soglašam
 - 2 - ne soglašam
 - 3 - niti soglašam, niti ne soglašam
 - 4 - soglašam
 - 5 - močno soglašam
-

HS5 Menim, da bi lahko opravljal(a) dejavno vlogo v kakšni skupini, ki se ukvarja s političnimi vprašanji.

- 1 - sploh ne soglašam
 - 2 - ne soglašam
 - 3 - niti soglašam niti ne soglašam
 - 4 - soglašam
 - 5 - močno soglašam
-

HS6 Z lahkoto si ustvarim mnenje o različnih političnih vprašanjih.

- 1 - sploh ne soglašam
- 2 - ne soglašam
- 3 - niti soglašam, niti ne soglašam
- 4 - soglašam
- 5 - močno soglašam

Verzija vprašalnika: B

HS7 Kako zadovoljni ste na splošno s sedanjim gospodarskim stanjem v Sloveniji?

- 1 - zelo nezadovoljen
- 2 - precej nezadovoljen
- 3 - precej zadovoljen
- 4 - zelo zadovoljen

HS7 Kako zadovoljni ste s sedanjo slovensko vlado, s tem, kako opravlja svoje delo?

- 1 - zelo nezadovoljen
- 2 - precej nezadovoljen
- 3 - precej zadovoljen
- 4 - zelo zadovoljen

HS8 Kako zadovoljni ste na splošno z delovanjem demokratičnega sistema v Sloveniji?

- 1 - zelo nezadovoljen
- 2 - precej nezadovoljen
- 3 - precej zadovoljen
- 4 - zelo zadovoljen

HS10 Če ocenjujete na splošno, ali bi rekli, da večini ljudi lahko zaupamo, ali menite, da je treba biti z ljudmi zelo previden? Prosimo izberite ustrežno vrednost na lestvici od 0 do 5, pri čemer 0 pomeni, da je treba biti z ljudmi zelo previden, 5 pa, da večini ljudi lahko zaupamo

treba je biti zelo previden						večini ljudi lahko zaupamo	(ne vem)
0	1	2	3	4	5		88

HS11 Ali menite, da bi vas večina ljudi skušala izkoristiti, če bi za to dobila priložnost, ali pa bi večina skušala ravnati pošteno?

večina bi me skušala izkoristiti						večina bi skušala ravnati pošteno	(ne vem)
0	1	2	3	4	5		88

HS12 Ali menite, da večina ljudi skuša biti v pomoč sočloveku, ali pa večina gleda predvsem nase?

večina gleda predvsem nase						večina skuša biti v pomoč sočloveku	(ne vem)
0	1	2	3	4	5		88

Verzija vprašalnika: C

Prosimo, da s pomočjo lestvice od 0-10 ocenite, koliko vi osebno zaupate vsaki od naslednjih ustanov. 0 pomeni, da neki ustanovi sploh ne zaupate, 10 pa, da ji povsem zaupate.

	sploh ne zaupam										povsem zaupam											
HS13 državnemu zboru?	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
HS14 pravnemu sistemu	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
HS15 policiji	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev?

HS16 Manj ko se vlada vmešava v gospodarstvo, bolje je za Slovenijo.

- 1 - močno soglašam
- 2 - soglašam
- 3 - niti soglašam, niti ne soglašam
- 4 - ne soglašam
- 5 - sploh ne soglašam

HS17 Vlada bi morala sprejeti ukrepe za zmanjšanje razlik med dohodki.

- 1 - močno soglašam
- 2 - soglašam
- 3 - niti soglašam, niti ne soglašam
- 4 - ne soglašam
- 5 - sploh ne soglašam

HS18 Zaposleni potrebujejo močne sindikate, da zaščitijo njihove pogoje dela in plače.

- 1 - močno soglašam
- 2 - soglašam
- 3 - niti soglašam, niti ne soglašam
- 4 - ne soglašam
- 5 - sploh ne soglašam

Verzija vprašalnika: D

HS19 Prosim ocenite, koliko časa gledate televizijo na običajen dan v tednu?

- 1 - sploh nič
- 2 - čisto malo časa
- 3 - malo časa
- 4 - nekaj srednjega
- 5 - kar nekaj časa
- 6 - veliko časa
- 7 - zelo veliko časa

HS20 Koliko časa poslušate radio na običajen dan v tednu?

- 1 - sploh nič
- 2 - čisto malo časa
- 3 - malo časa
- 4 - nekaj srednjega
- 5 - kar nekaj časa
- 6 - veliko časa
- 7 - zelo veliko časa

HS21 Koliko časa berete časopise na običajen dan v tednu?

- 1 - sploh nič
- 2 - čisto malo časa
- 3 - malo časa
- 4 - nekaj srednjega
- 5 - kar nekaj časa
- 6 - veliko časa
- 7 - zelo veliko časa

Prosim povejte, koliko soglašate ali ne soglašate z vsako od naslednjih trditev?

HS22 Politika se včasih zdi tako zapletena, da pravzaprav ne razumem, kaj se dogaja.

- 1 - močno soglašam
- 2 - soglašam
- 3 - niti soglašam, niti ne soglašam
- 4 - ne soglašam
- 5 - sploh ne soglašam

HS23 Menim, da bi lahko opravljal(a) dejavno vlogo v kakšni skupini v kakšni skupini, ki se ukvarja s političnimi vprašanji?

- 1 - močno soglašam
- 2 - soglašam
- 3 - niti soglašam niti ne soglašam
- 4 - ne soglašam
- 5 - sploh ne soglašam

HS24 Z lahkoto si ustvarim mnenje o različnih političnih vprašanjih.

- 1 - močno soglašam
- 2 - soglašam
- 3 - niti soglašam, niti ne soglašam
- 4 - ne soglašam
- 5 - sploh ne soglašam

Verzija vprašalnika: E

HS25 Kako zadovoljni ste na splošno s sedanjim gospodarskim stanjem v Sloveniji? Prosimo izberite ustrezno vrednost na lestvici od 0 do 5, pri čemer 0 pomeni, da ste zelo nezadovoljni, 5 pa, da ste zelo zadovoljni.

zelo nezadovoljen						zelo zadovoljen	(ne vem)
0	1	2	3	4	5		88

HS26 Kako zadovoljni ste s sedanjo slovensko vlado, s tem, kako opravlja svoje delo?

zelo nezadovoljen						zelo zadovoljen	(ne vem)
0	1	2	3	4	5		88

HS27 Kako zadovoljni ste na splošno z delovanjem demokratičnega sistema v Sloveniji?

zelo nezadovoljen						zelo zadovoljen	(ne vem)
0	1	2	3	4	5		88

HS28 Če ocenjujete na splošno, ali bi rekli, da večini ljudi lahko zaupamo, ali menite, da je treba biti z ljudmi zelo previden?

- 1 - treba je biti zelo previden
- 2 - večini ljudi lahko zaupamo

HS29 Ali menite, da bi vas večina ljudi skušala izkoristiti, če bi za to dobila priložnost, ali pa bi večina skušala ravnati pošteno?

- 1 - večina bi me skušala izkoristiti
- 2 - večina bi skušala ravnati pošteno

HS30 Ali menite, da večina ljudi skuša biti v pomoč sočloveku, ali pa večina gleda predvsem nase?

- 1 - večina gleda predvsem nase
- 2 - večina skuša biti v pomoč sočloveku

Verzija vprašalnika: F

HS31 Prosim da s pomočjo lestvice od 0-10 ocenite, koliko vi osebno zaupate državnemu zboru. Če mu ne zaupate nič, mu dajte oceno 0. Če mu zaupate povsem, dajte oceno 10. Bolj ko državnemu zboru zaupate, višja naj bo ocena.

Vaša ocena: !__!__!

HS32 Prosim da s pomočjo lestvice od 0-10 ocenite, koliko vi osebno zaupate pravnemu sistemu. Če mu ne zaupate nič, mu dajte oceno 0. Če mu zaupate povsem, dajte oceno 10. Bolj ko pravnemu sistemu zaupate, višja naj bo ocena.

Vaša ocena: !__!__!

HS33 Prosim, da s pomočjo lestvice od 0-10 ocenite, koliko vi osebno zaupate policiji. Če ji ne zaupate nič, dajte oceno 0. Če ji zaupate povsem, dajte oceno 10. Bolj ko policiji zaupate, višja naj bo ocena.

Vaša ocena: !__!__!

HS34 Ali je na splošno za Slovenijo dobro ali slabo, če se vlada čim manj vmešava v gospodarstvo?

- 1 - zagotovo da
- 2 - verjetno da
- 3 - niti da niti ne
- 4 - verjetno ne
- 5 - zagotovo ne

HS35 Ali bi morala vlada sprejeti ukrepe za zmanjšanje razlik med dohodki?

- 1 - zagotovo da
- 2 - verjetno da
- 3 - niti da niti ne
- 4 - verjetno ne
- 5 - zagotovo ne

HS36 Ali zaposleni potrebujejo močne sindikate, da zaščitijo njihove pogoje dela in plače?

- 1 - zagotovo da
- 2 - verjetno da
- 3 - niti da niti ne
- 4 - verjetno ne
- 5 - zagotovo ne

VPRAŠANJA ZA ANKETARJA

(I1 Izvedba testnega vprašalnika 1 - osebni intervju)

VPRAŠANJA O CELOTNI ANKETI

I2 Kako pogosto je anketiranec spraševal za pojasnila pri posameznih vprašanjih?

- 1 - nikoli
- 2 - skoraj nikoli
- 3 - vsake toliko časa
- 4 - pogosto
- 5 - zelo pogosto
- 8 - ne vem

I3 Kako pogosto ste imeli občutek, da je anketiranec nerad odgovarjal na nekatera vprašanja?

- 1 - nikoli
- 2 - skoraj nikoli
- 3 - vsake toliko časa
- 4 - pogosto
- 5 - zelo pogosto
- 8 - ne vem

I4 Kako pogosto ste imeli občutek, da se je anketiranec trudil odgovarjati po svojih najboljših močeh?

- 1 - nikoli
- 2 - skoraj nikoli
- 3 - vsake toliko časa
- 4 - pogosto
- 5 - zelo pogosto
- 8 - ne vem

I5 Kako pogosto ste imeli občutek, da je anketiranec razumel vprašanja?

- 1 - nikoli
- 2 - skoraj nikoli
- 3 - vsake toliko časa
- 4 - pogosto
- 5 - zelo pogosto
- 8 - ne vem

I6 Ali je bil prisoten še kdo, ki se je vmešaval v potek ankete?

- 1 - da → **VPRAŠAJTE I7**
- 2 - ne → **POJDITE NA I8**

!__!__!__!

ANKETNI OKOLIŠ: (1 – 150)

!__!__!

ZAPOREDNA ŠTEVILKA ANKETIRANCA: (1-15)

Velikost naselja:

- 1 - hiša na samem, zaselek ali manjša vas (oddaljena od pošte, šole, trgovine z do 500 prebivalci
- 2 - vas, kraj (s šolo, pošto, trgovino), trg z nad 500 do 2000 prebivalci
- 3 - kraj z nad 2000 do 4000 prebivalci
- 4 - kraj z nad 4000 do 10.000 prebivalci
- 5 - kraj z nad 10.000 do 50.000 prebivalcev
- 6 - kraj z nad 50.000 prebivalci (Ljubljana, Maribor)

Tip krajevne skupnosti:

- 1 - mestna
- 2 - primestna
- 3 - vaška

Zaključek pogovora ob !__!__! uri !__!__! minut